

Landskabsplan og Landskabsanalyse

SKANDERBORG KOMMUNE

INDHOLD

Forord	3
Intro	4-5
Afsnit om landskab i Kp 2013	6-7
Redegørelse og retningslinjer	8-17
Retningslinjeændringer	18-23
Ændringer i udpegninger	24-29
Landskabskaraktermetoden	30-37
1. Herskind bølgede Morændelandskab	38-45
2. Lyngbygård Ådal	46-53
3. Galten Bølgede Morændelandskab	54-61
4. Lysmose Dødislandskab	62-69
5. Sølandskabet Knudsø og Ravnsø	70-77
6. Søballe Ådal	78-85
7. Stjær Randmoræne	86-93
8. Gudenådalen	94-101
9. Glarbo småbakkede Morændelandskab	102-109
10. Messing småbakkede Morændelandskab	110-119
11. Jeksendalen	120-127
12. Hørning bølgede Morændelandskab	128-137
13. Illerup Ådal	138-145
14. Sølandskabet Stilling Solbjerg Sø	146-153
15. Voerladegård bakkede Morændelandskab	154-161
16. Sølandskabet Mossø	162-171
17. Ejer storbakkede Monrændelandskab	172-179
18. Sølandskabet Skanderborg Sø	180-189
19. Fruering Dødislandskab	190-197
20. Hylke Dødislandskab	198-205

KOLOFON

Landskabsplan og landskabsanalysen er udarbejdet af Skanderborg Kommune i samarbejde med Niras Konsulenterne.

Fotos: Skanderborg Kommune og Niras Konsulenterne

Marts 2012

FORORD

NYE MÅL OG NY VIDEN OM LANDSKAB

Skanderborg Kommune har gennemført en landskabskarakterkortlægning af hele kommunens landskab. Målet med analysen er at opdatere vidensgrundlaget på landskab som input til planlægningen og sagsbehandlingen i kommunen.

På baggrund af den nye viden om landskabet er de eksisterende landskabsudpegninger og retningslinjer blevet revideret, og beskyttelseshensyn for landskab og udviklingsmulighederne er afstemt med de landskabelige hensyn, og der er redegjort for de foreslåede ændringer.

METODE

Kortlægningen af landskabet i Skanderborg Kommune er gennemført efter landskabskaraktermetoden som Miljøministeriet anbefaler. I analysen er landskabet i Skanderborg Kommune inddelt i 20 karakterområder, der hver fremstår med en egen karakter skabt af naturgrundlaget, de kulturgeografiske mønstre og strukturer samt de rumlige visuelle forhold. Alle områder er beskrevet og vurderet.

Yderligere gives der i analysen nye anbefalinger til landskabsplanlægningen i de enkelte karakterområder.

GENNEMFØRELSEN

Landskabskarakterkortlægningen er udført af Skanderborg Kommune i samarbejde med Niras Konsulenterne. Produktet er samlet i nærværende rapport, der indeholder forslag til nyt afsnit om landskab til Kommuneplan 2013, beskrivelse af forslag til ændringer af retningslinjer og udpegninger, landskabskaraktermetoden samt selve landskabskarakterkortlægningen.

INTRO

Struktur for det åbne land

LANDSKABET SOM GRUNDLAG

Det åbne land i Skanderborg Kommune er kendetegnet ved, at indeholde store sammenhængende naturområder og landskaber af høj værdi både naturmæssigt, rekreativt og visuelt. Det er en gunstig position samtidig med, at det stiller store krav til at planlægningen tydeliggør kommunens prioriteringer af de helt særlige værdier, og af de områder hvor der kan ske en udvikling. Planlægningen for landskab og landskabskarakterkortlægningen kan give et værdifuldt indspil til den øvrige planlægning i det åbne land, som grundlag for at afveje arealinteresserne og prioriteringen af kommuneplanens øvrige temaer som natur, friluftsliv og kulturhistorie.

HVORDAN KAN VI BRUGE LANDSKABET?

Viden om og forståelse for landskabets dannelse, karakter, arealanvendelse samt indhold af naturtyper og kulturhistorie giver en vigtig basis for at kunne planlægge i det åbne land. Kender vi landskabsværdierne, kan vi tage de nødvendige hensyn, når vi ønsker at placere nye elementer eller skabe forandringer i landskabet. Samtidig kan vi bruge viden om landskabet og dets værdier aktivt i målet om at styrke Skanderborg Kommune som en attraktiv bosætningskommune, som et interessant turistmål eller til at forbedre de rekreative eller sund-

hedsfremmende oplevelsesværdier for borgerne.

Skanderborg Kommune har en markant grøn profil med store og enestående landskabs- og naturværdier. Der sammen med en spændende kulturhistorie og de rekreative muligheder er et af kommunens største aktiver. I målet om at sikre og udvikle disse værdifulde ressourcer, er landskabets som ramme særlig vigtig.

Ved at synliggøre landskabets grønne og blå struktur, og hermed det der i Skanderborg udgør de vigtigste sammenhængende landskaber, åbnes der op for at planlægge for landskabs, natur, kulturhistorie og friluftsliv ud fra et fælles udviklingsbillede. Dette så der opnås størst mulig synergi imellem de forskellige temaer.

HVAD HAR VI?

Landskabet i Skanderborg Kommune er en særlig ressource i målet om at kunne tilbyde attraktiv bosætning, gode naturoplevelser for borgere og turister samt muligheder for at leve et sundt og aktivt liv. Landskabet er en hjørnesten i Skanderborg Kommunes identitet og har stor betydning for oplevelsen af det åbne land og samspillet mellem by og land.

I Skanderborg Kommune vil vi langtidssikre og udvikle landskabets værdier, og

derfor er det vigtigt at kende og beskytte de landskaber og landskabstræk, der er særlige værdifulde og som gør oplevelsen af det åbne land unik.

HVAD SKAL VI?

I de statslige interesser til kommuneplan 2013 fremgår det, at det er et krav at kommuneplanen skal indeholde retningslinjer til sikring af landskabelige bevaringsværdier og beliggenhed af områder med landskabelig værdi, samt at kommuneplanen sikrer og bevarer større sammenhængende landskaber.

HVAD ER UDFORDRINGEN?

Håndtering af de landskabelige interesser i planlægningen og sagsbehandlingen kan være en diffus opgave. De landskabelige værdier kan være sårbare over for en række påvirkninger og interesser: Byudvikling, infrastruktur, tekniske anlæg og rekreativ benyttelse. Alt sammen anlæg og anvendelser der kan påvirke landskabet negativt, hvis der ikke tages hensyn til landskabets sårbarhed og karakter når der sker ændringer. Den store udfordring er således at sikre, at der kan ske en fortsat udvikling samtidig med at landskabsværdierne beskyttes og forbedres.

En fortsat udvikling skal derfor ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for de store naturmæssige og landskabelige

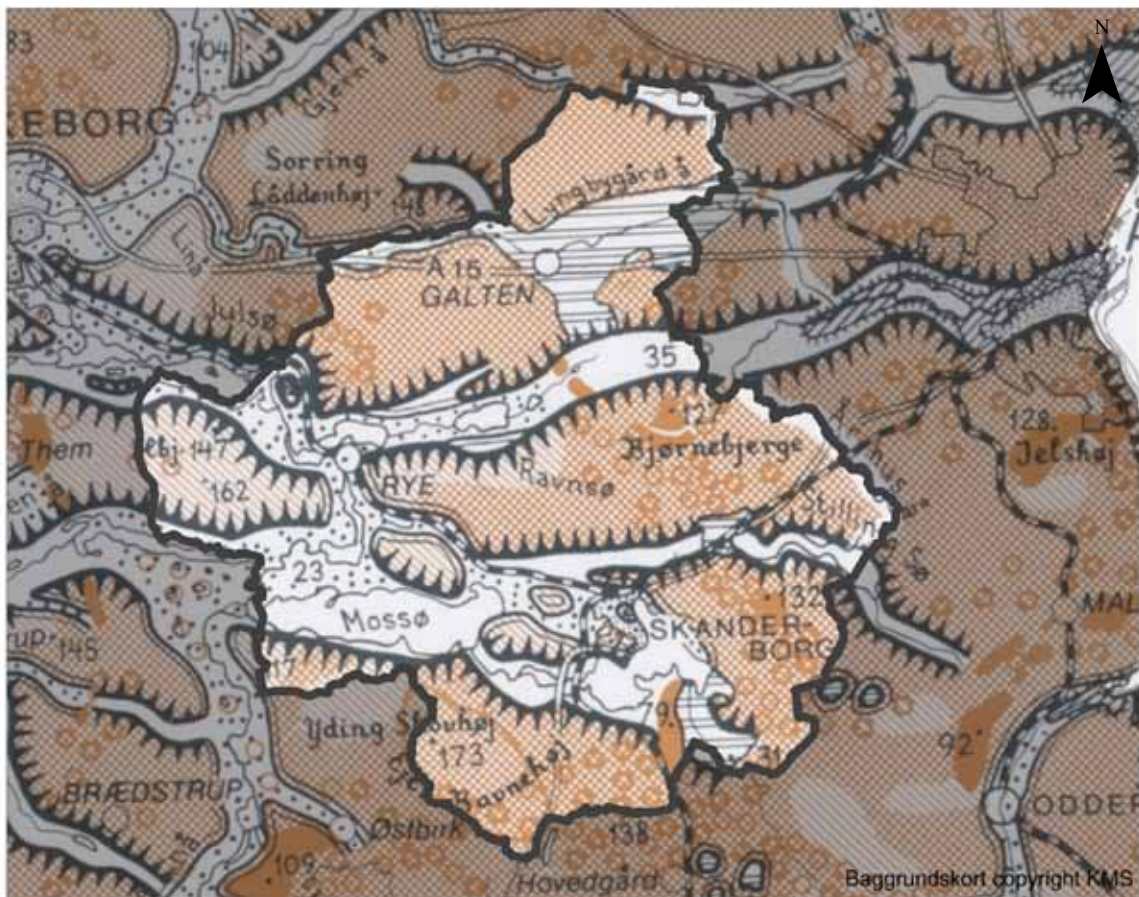

kvaliteter Skanderborg Kommune rummer. Bruger vi vores viden om landskabets værdier, sårbarhed og muligheder opnås et vigtigt indspil til at sikre en balance mellem beskyttelse og benyttelse.

FORSLAG TIL OVERORDNEDE MÅL FOR DET ÅBNE LAND HVOR LANDSKABET SPILLER EN ROLLE:

- Det åbne land skal beskyttes og aktiviteter skal afstemmes med hensynet til landskaber og natur
- Det åbne land bevares som et overvejende dyrket landbrugslandskab, som også er af stor rekreativ oplevelsesværdi
- Den biologiske mangfoldighed skal fremmes
- Der skal opretholdes klare grænser mellem land og by
- Borgernes adgang til landskabet og naturen skal forbedres
- Planlægning af ny by skal sammentænkes i tæt kontakt til den omgivende natur

FORSLAG TIL AFSNIT OM LANDSKABSINTERESSER I KP 2013

Peer Smed kort over Skanderborg Kommune. Kortet viser landskabets dramatiske terræn med markante dalstrøg og sølandskaber, der skærer sig igennem landskabet.

LANDSKABETS HISTORIE

Landskabet i Skanderborg Kommune er formet af isens bevægelser i sidste istid, Weichelistiden. Det markante terræn er resultatet af isens hovedfremstød, hvor store mængder jord blev transporteret med isen til området og har efterladt det højt beliggende og varierede landskab. Da isen begyndte at smelte, skar smeltvandet sig dybt ned i de store jordmængder og skabte de mange kløfter og søer. I Søhøjlandet opleves dette i landskabet som to parallelle dalstrøg. Herudover rummer kommunen en række andre varierede og oplevelsesrige landskaber som, bakkede dødislandskaber, flade smeltvandssletter og landbrugslandskaber på bølgede og bakkede moræneflader.

LANDSKABET I DAG

Skanderborg Kommunes landskab er særligt varieret og indeholder nogle af Danmarks mest landskabeligt og geologisk interessante og besøgte områder. Et landskab med en unik variation af ådale, søområder, skove, og naturområder med store oplevelses- og rekreative værdier.

Skanderborg Kommune omfatter de mest karakteristiske dele af det midtjyske Søhøjland. Særlig karakteristisk er det markante terræn, de store søer, de vide udsigter betinget af terrænet og de åbne søflader, de store skovområder samt

ådalstrøgene der gennemskærer landbrugsfladerne.

Det markante terræn og de mange store søer der er karakteristisk for Søhøjlandet, opleves især i kommunens sydlige del i et strøg mellem Skanderborg og Silkeborg. Det dramatiske terræn strækker sig sydøst for Silkeborg omkring Borre Sø og Julsø ind i Skanderborg Kommune til Ry. Længere mod syd strækker et andet bakkestrøg sig omkring Salten Langsø, umiddelbart sydvest for kommunegrænsen, og Mossø. Mod øst kulminerer Søhøjlandet i Ejer Bjerge, som rummer Danmarks højeste punkter. Terrænet er her generelt præget af mere bløde bakker og indeholder ligesom det øvrige Søhøjland vide udsigtsmuligheder over landskabet.

Skanderborg Kommunes mange søer udgør et sammenhængende oplevelsesrigt landskab, med Mossø som Danmarks fjerdestørste sø. Særligt karakteristisk for sølandskaberne er de stejle ofte skovklædte dalsider, der rejser sig over søerne, og flere steder bidrager med særlige oplevelsesrige og uforstyrrede udsigter over landskabet på tværs af vandfladen.

Dalstrøgene i Skanderborg Kommune bryder flere steder de store åbne landbrugsflader i øst vest gående retning,

og skaber herved en interessant vekselvirkning mellem det intensive landbrug og dalstrøgenes mere natur- og skovprægede karakter. Karakteristisk for dalstrøgene er de opdyrkede jævnt til stejle dalsider, med stedvis markant skovbevoksning, der understreger kontrasten til de overvejende flade og lysåbne dalbunde. Dalstrøgene fremstår således med en særlig oplevelsesrig struktur og indeholder ofte lange uforstyrrede kig på langs og på tværs af dalen.

Landbrugsfladen i den nordlige del af Skanderborg Kommune opleves som et åbent landskab med lange vide udsigter betinget af et bølget terræn med opdyrkede marker som enkelte brydes af markante skovbryn.

Landbrugsfladen i syd er karakteriseret ved store bakkede og åbne landbrugsflader med stedvise markante skovbryn, der skaber en oplevelsesrig kontrast mellem lukkede skove og store åbne vidder udover det bakkede landbrugslandskab. Landskabet indeholder ligeledes flere oplevelsesrige udsigter fra landskabets mange bakkedoppe.

Udsigt udover en af Skanderborg Kommunes mange åbne søflader

MÅL FOR LANDSKAB

Skanderborg Kommune vil:

- Styrke og beskytte landskaber og karaktergivende landskabselementer med særlige landskabelige værdier
- Sikre områder med særlige landskabelige værdier og de større uforstyrrede landskaber mod påvirkning fra ikke-landbrugsmæssigt byggeri, større veje og større tekniske anlæg
- Sikre oplevelsen og øge tilgængeligheden til de særlige værdifulde landskaber og større sammenhængende landskaber
- Sikre landskabets værdifulde udsigtpunkter, sigtelinjer og visuelle oplevelsesmuligheder.
- Imødekomme en fortsat udvikling i det åbne land (ved at indpasse nye anlæg) under hensyntagen til landskabets karakter og landskabelige beskyttelsesinteresser

REDEGØRELSE OG RETNINGSLINJER FORSLAG TIL GRØN BLÅ STRUKTUR

REDEGØRELSE: NY GRØN-BLÅ STRUKTUR - DE STØRRE SAMMENHÆNGENDE LANDSKABER

Den grønne struktur i Skanderborg Kommune udgøres af åbne og sammenhængende landskaber, der er vigtige at bevare og udvikle dels på grund af deres landskabelige værdier og dels da der inden for disse områder er et højt natur- og kulturhistorisk indhold, samt de største potentialer og værdier for friluftsliv og rekreation. De sammenhængende landskaber indeholder store oplevelsesværdier både i det åbne land og i de bynære landskaber.

Den grøn-blå struktur afspejler de landskabelige karakteristika, der er gældende for store dele af det østjyske landskab, herunder oplevelsen af de store tunneldalsstrøg med deres markante terræn og landskabelig overgange til morænefladerne. Den Grøn-Blå struktur består af et mønster af landskabskiler, der følger disse landskabsstrøg og markerer forløbet af søhøjlandet og ådalene. Byerne ligger typisk i overgangen mellem de grønne kiler og det øvrige åbne land, således at byerne knytter sig til de rekreative og naturmæssige værdier i kilerne, men fortsat har udviklingsmuligheder uden for den grønne struktur. Netop nærhed til grønne omgivelser har stor betydning for vores sundhed og livskvalitet, og er en vigtig faktor for bosætningen.

SAMSPIL TIL NABOKOMMUNERNE

Kilerne kobler til landskabet i nabokommunerne, idet mange af de store sammenhængende dalstrøg fortsætter videre ind i nabokommunerne. For at bevare og styrke synligheden af de værdifulde sammenhængende landskaber er det væsentligt at der tænkes på tværs af kommunegrænser i forvaltningen af landskabet. De rekreative og naturmæssige værdier bliver ligeledes større, såfremt de beskyttes og udvikles i samarbejde med nabokommunerne.

UDVIKLINGSMULIGHEDER I DEN GRØN-BLÅ STRUKTUR

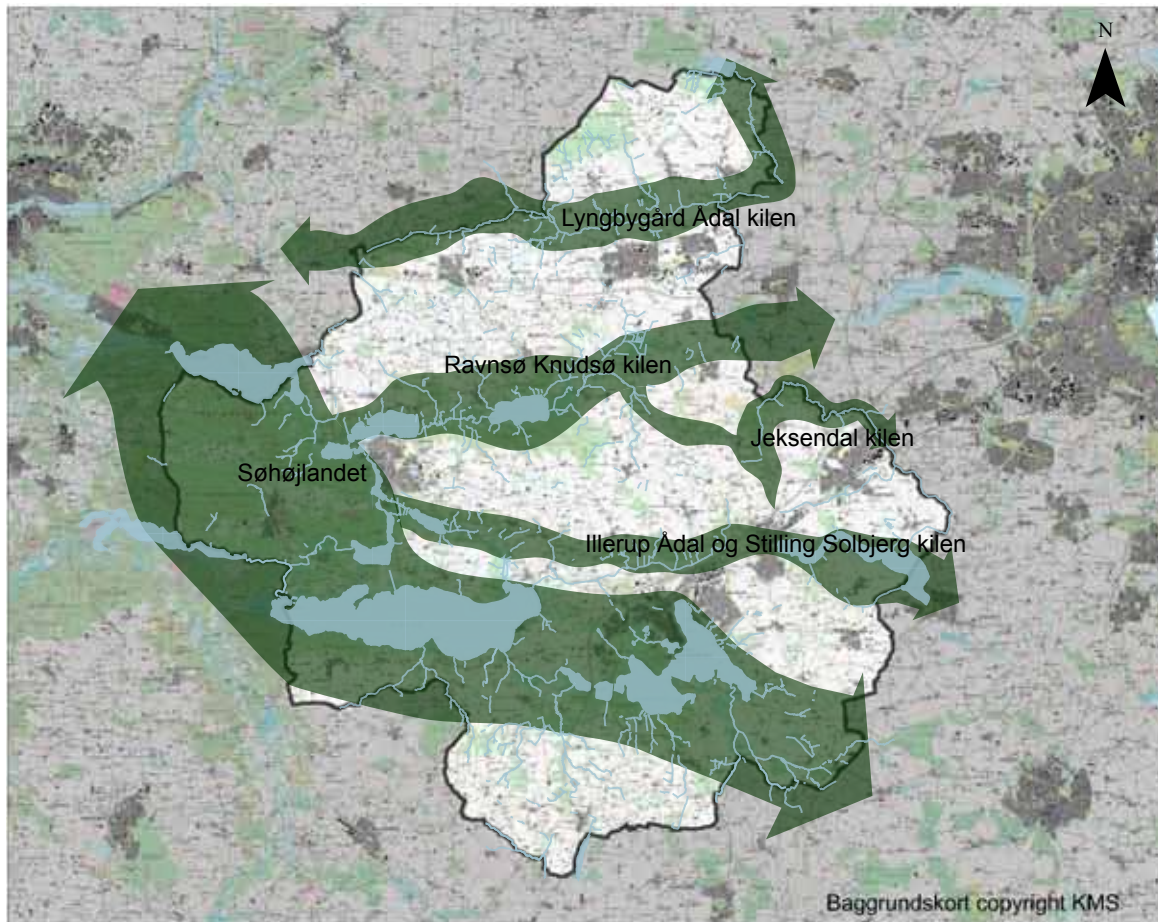
Udgangspunktet for den grøn-blå struktur er dels at skabe fokus på og sikre de større sammenhængende landskaber og dels at sikre, at der i Skanderborg Kommune planlægges for fysisk sammenhængende naturområder, landskaber, kulturhistorie samt rekreativ tilgængelighed. Både den rekreative, oplevelsesmæssige og biologiske værdi bliver større, når natur- og landskabsområderne hænger sammen i større enheder og kan opleves som sammenhængende landskaber.

Den grøn-blå struktur er udpeget på baggrund af de landskabelige interesser men kan i forbindelse med kommuneplanrevisionen afstemmes med udpegningerne og prioriteringerne inden for de øvrige

planlægningstemaer i det åbne land: Natur, kulturhistorie og friluftsliv. Dette så tiltag som naturgenopretning, skovrejsning, udvikling af rekreative stier og støttepunkter i landskabet i fremtiden, så vidt muligt, sker inden for den grøn-blå struktur.

Herved kan den grøn-blå struktur på sigt udgøre en helhedsorienteret strategi for det åbne land og de bynære landskaber, hvor natur, landskab, kulturværdier, miljø og friluftsliv tænkes sammen, og hvor målet er, at indsatsen i fremtiden skal have et multifunktionelt udbytte. Inden for den grøn-blå struktur bør byudvikling, større tekniske anlæg så vidt muligt udgås og handlinger for at forbedre natur og landskab skal prioriteres højt.

Større sammenhængende landskaber

RETNINGSLINJER – GRØN-BLÅ STRUKTUR/DE STØRRE SAMMENHÆNGENDE LANDSKABER

A. Oplevelsen af de større sammenhængende landskaber inden for den grøn-blå struktur skal opretholdes og styrkes, og borgerne skal sikres størst mulig adgang til de større sammenhængende landskaber og særlige landskabelige oplevelsesmuligheder inden for den grøn-blå struktur.

B. Inden for den grøn-blå struktur bør større byggeri, byudvikling og større tekniske anlæg så vidt muligt udgås og handlinger for at forbedre natur og landskab skal prioriteres højt.

REDEGØRELSE OG RETNINGSLINJER BESKRIVELSE AF KILERNE

Lyngbygård Ådal kilen

LYNGBYGÅRD ÅDAL KILEN

Lyngbygård Ådal kilen strækker sig fra øst til vest i den nordlige del af Skanderborg Kommune. Kilen fortsætter i den vestlige del videre til Silkeborg Kommune og i den nordlige del videre til Lading Sø i Favrskov Kommune.

Lyngbygård Ådal er et fremtrædende dalforløb, som skærer sig ind i det bølgede landbrugslandskab i den nordlige del af Skanderborg Kommune. Ådalen fremstår med en sammenhængende bred og åben dalbund med jævnt stigende dalsider. Dog er dalen smal med stejle dalsider på enkelte dele af strækningen. Dalsiderne veksler mellem løvskov parceller med markante skovbryn og dyrkede marker. Skovbrynene danner stedvis et smukt afgrænset rum mod dalbunden, og de steder hvor dalsiderne opdyrkes opleves ådalen bred og åben med en stor dybde i landskabet. Den flade dalbund indeholder en mosaik af enge og moser, som bindes sammen af Lynbygård Å, der snor sig igennem dalen.

Naturmæssigt indeholder særligt den vestlige del af Lyngbygård Ådal store naturværdier, betinget af en særlig mose- og engbiotop skabt af grundvandet som i dalstrøget flere steder siver frem til terrænoverfladen.

I forbindelse med ådalen ligger Vedslund Hovedgård, der er udpeget som kulturmiljø i kraft af hovedbygningen med det omgivende hovedgårdslandskab.

RAVNSØ OG KNUDSØ KILEN

Ravnsø og Knudsø kilen forløber fra Knudsø i vest over Søballe dalstrøg og med videre forløb ind i Århus Kommune.

Kilen indeholder således Ravnsø og Knudsø samt Søballe dalstrøg, hvilket bidrager til et særligt oplevelsesrigt landskabsforløb med store åbne søflader, en varieret natur og markante terrænformer. Landskabet omkring Ravnsø og Knudsø fremtræder med meget bakkede dalsider gennemskåret af skovklædte erosionsdale, der danner rammerne om den brede dalbund, som indeholder Knudå, der forbinder søerne Ravnsø og Knudsø og de afgræssede enge- og moseområder.

Ved Søballe dalstrøg ændre forløbet sig til et mindre dramatisk landskab med et bredt og bugtet dalstrøg med svagt faldende dalsider, som flere steder fremstår med en variation af åbne og lukkede rum betinget af dels tilgroede moseområder og småskove og dels ekstensivt dyrkede landbrugsarealer.

Dalstrøgene indeholder væsentlige naturværdier, særligt er der langs Knudå i nær tilknytning til Ravnsø et større engområde med stor betydning for fuglelivet.

Kulturhistorisk fremstår dalstrøgene ligeledes interessant med spor fra klosteriden og i skovområdet syd for Veng findes kulturmiljøet Hemstok, der er en samling af flere gravhøje. Fra dalen er der desuden fin indsigt til hovedgården Sophiendal.

JEKSENDAL KILEN

Jeksendal kilen er beliggende i den østlige del af kommunen. Kilen kobler til Knudsø Ravnsø kilen i nord og følger dalstrøget ind i Århus Kommune i øst. Jeksendalen er et markant dalstrøg med dybe erosionsdale som bidrager til et særpræget, smukt og varieret landskab med stejle foldede dalsider. Dalsiderne varierer mellem lysåbne flader med afgræssede overdrev og løvskov og dalbunden fremstår med slyngede vandløb og eng- og mosearealer.

Jeksendalen indeholder store biologiske værdier betinget af samspillet mellem de mange naturtyper.

En stor del af Jeksendalen er ligeledes kulturhistorisk interessant på grund af

Ravnsø Knudsø kilen

Søhøjlandet

Jeksendal kilen

Illerup Ådal og Stilling Solbjerg Sø kilen

sporerne af tidligere tiders udnyttelse af vandkraften til mølledrift.

SØHØJLANDET

Søhøjlandet er beliggende i den vestlige del af Skanderborg Kommune hvorfra landskabet fortsætter ind i Silkeborg Kommune. I sydvest fortsætter landskabet via dalstrøgene der kobler til Skanderborg Sø videre ind i Århus Kommune.

Landskabet hører til Danmarks smukkeste og mest illustrative istidslandskaber. Landskabet er stærkt præget af de geologiske processer, der har formet Søhøjlandet under isens bortsmeltning i sidste istid. Det stærkt varierede terræn med store sammenhængende skove, søer og åer er med til at gøre området til et helt unikt og oplevelsesrigt landskab. I området ved Himmelbjerget og Ry rejser skovklædte bakkepartier sig direkte op fra søernes vandflader. Bakkepartierne er helt særlige efter danske forhold, og kan ses på lang afstand. Højdeforskellene mellem søernes vandspejl og de højeste punkter når således også enkelte steder op til 140 meter. Området er ligeledes kendetegnet ved tilstedeværelsen af et af landets højeste punkter ved Ejer Bavnehøj. Hele Søhøjlandet er gennemskåret af en række dybe dale, som flere steder fremstår med søer i bunden. Mossø og

Skanderborg Sø udgør de to største søer i Søhøjlandet.

Naturmæssigt indeholder Søhøjlandet nogle af kommunens største naturværdier betinget af den tætte variation af lysåbne mose- og hedeområder, søer og skove skaber grundlaget for en enestående flora og fauna med flere sjældne arter.

Landskabet formidler ligeledes flere særlige kulturhistoriske fortællinger, der viser den klare sammenhæng mellem de naturgivne betingelser og den menneskelige udnyttelse heraf - tilbage fra forhistorisk tid og frem til i dag. Her iblandt kan nævnes vej og broforløb over Gudenåen, reminiscenser fra klosterlivet samt adskillige spor af vandmølledrift.

ILLERUP ÅDAL OG STILLING SOLBJERG SØ KILEN

Illerup Ådal og Stilling Solbjerg Sø kilen strækker sig fra vest til øst i Skanderborg Kommune. I vest kobler kilen til Søhøjlandet og i øst fortsætter kilen via Stilling Solbjerg Sø samt Pilbrodalen ind i Århus Kommune.

Kilen omfatter således Illerup Ådal samt Stilling Solbjerg Sø og Pilbrodalen. Illerup Ådal opleves som et bredt dalstrøg med et smukt og markant dalparti med store eng- og moseområder og afgræssede

stejle og løvskovsdykkede dalsider, der danner smukke skovbryn mod dalbunden.

Naturmæssigt rummer den lysåbne dalbund med afgræssede arealer og våde enge og moseområder rummer væsentlige naturværdier. Helt særligt ses i foråret et væld af valmuer, som markerer den brede dalbund.

I ådalen er der fundet store offerfund fra Jernalderen skaber et interessant kulturhistorisk område.

Ved Stilling Solbjerg Sø ændrer landskabet karakter til et åbent sølandskab afgrænset af bakkede og overvejende jævnt stigende opdyrkede dalsider. Det åbne sølandskab skaber et smukt og roligt landskab med lange uforstyrrede kig på langs og på tværs af søen.

Den sydlige del af kilen griber fat i Pilbrodalen som er et dramatisk og oplevelsesrigt landskab defineret af et dybtskåret dalstrøg med storbakkede og stejle dalsider med en stor variation af åbne græsningsarealer, moser, søer, krat og småskove.

REDEGØRELSE OG RETNINGSLINJER

Landskabskarakter

Det småbakkede landbrugslandskab ved Glarbo

REDEGØRELSE

Landskabets karaktergivende træk skal beskyttes og udvikles. Landskabet i Skanderborg Kommune kan overordnet inddeles i fem landskabskarakter typer. Landskabskarakteren er defineret ved samspillet mellem naturgrundlag og arealanvendelse samt de rumlige og visuelle forhold, der dels kendetegner et område og dels adskiller det fra de omkringliggende landskaber.

Når landskabsbeskyttelsen tager udgangspunkt i landskabskarakteren er det muligt at understøtte, at nye anlæg indplaceres under hensyntagen til landskabets karaktergivende træk. Retningslinjerne forholder sig til den overordnede landskabskarakter, mens mere konkrete anbefalinger til at understøtte landskabskarakteren i de enkelte karakterområder fremgår af den gennemførte landskabsanalyse: "Landskabsplan og landskabsanalyse, Skanderborg Kommune 2012".

Sølandskaberne

Sølandskaberne fremstår med store åbne søflader og ofte med let skrånende dalsider. Dalsiderne veksler mellem skovklædte partier, lysåbne afgræssede eng- og overdrevsarealer samt opdyrkede marker med levende hegn orienteret vinkelret på søen, som sikrer kig til søen. Bebyggelsen på dalsiderne ned mod søerne fremstår overvejende samlet enten som

enklaver af gårde og husmandssteder eller som mindre landsbyer. I landskabet er der store vide udsigter udover søfladen til de modstående dalsider. Sølandskaberne fremstår overvejende uden tekniske anlæg.

Dallandskaberne

Dallandskaberne, der gennemskærer det åbne land, fremstår med et rigt naturindhold og med stedvis skovklædte dalsider. Karakterområderne er tydeligt markeret i landskabet med jævnt til skrånende dalsider, samt lysåbne dalbunde med større eller mindre vandløb med tilhørende eng- og moseområder. Bebyggelsen i dalstrøgene er generelt spredt og sparsom med enkelte husmandssteder samt middelstore gårde. Dalstrøgene rummer ofte gode udsigtsmuligheder på langs og på tværs af dalstrøgene og fremstår overvejende uden tekniske anlæg.

De småbakkede landbrugslandskaber

De småbakkede landbrugslandskaber fremstår med et småbakked terræn med flere spredte vandhuller. Landskabet fremstår med mindre til middelstore markfelter afgrænset af levende hegn samt mindre skovbevoksninger, der flere steder skaber et lukket landskab. Bebyggelsen består generelt af mindre landsbyer, husmandssteder samt mindre til middelstore gårde typisk omkranset af en brudt grøn bevoksning. I landskabet er der fra

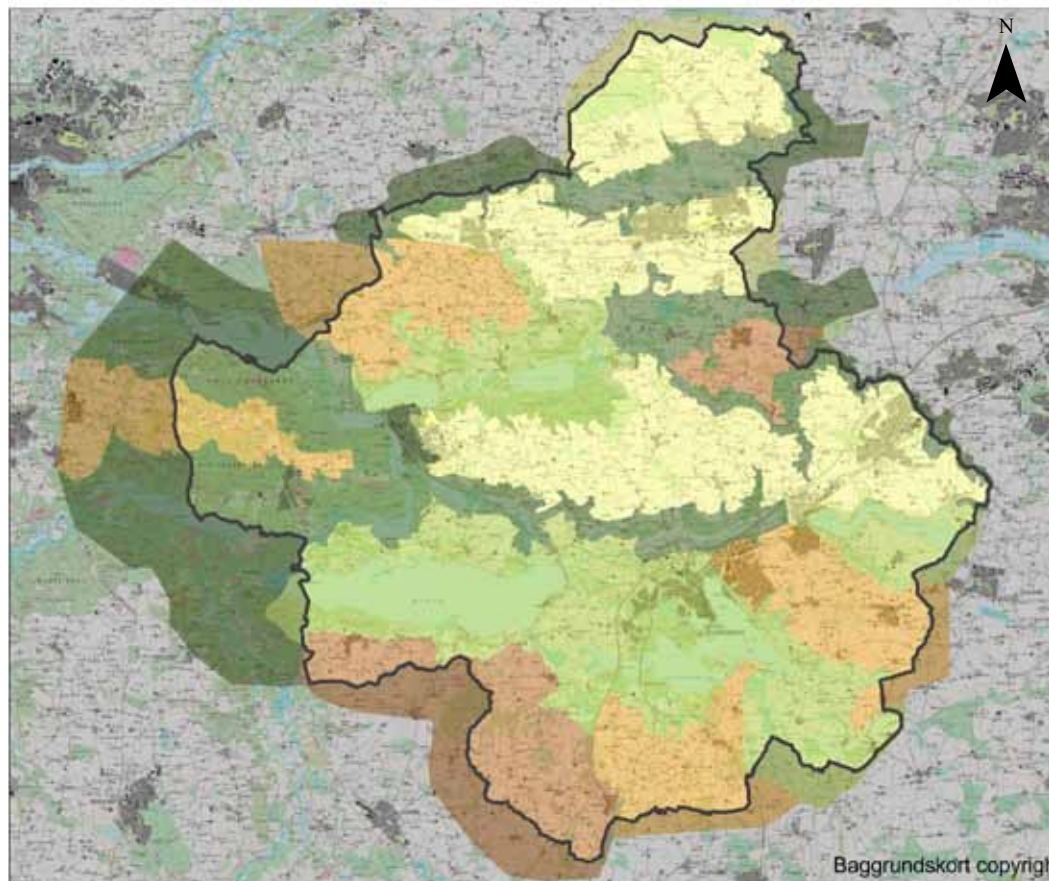
bakketoppene enkelte steder vide udsigter udover landskabet.

De bølgede og åbne landbrugslandskaber

De bølgede og åbne landbrugslandskaber fremstår med et fladt til bølget terræn med dyrkede marker. Dyrkningsfladerne er præget af sparsom bevoksning af hegn og solitære træer, men områderne rummer typisk flere større skove, som enkelte steder bryder de åbne markflader. Bebyggelsesstrukturen er generelt kendetegnet ved middelstore landsbyer samt middelstore eller store gårde, som enten fremstår tilpasset terrænet eller som er beliggende lavt i terrænet. Områderne indeholder store vide udsigter, betinget af den sparsomme bevoksning og det flade til bølgede terræn.

De bakkede landbrugslandskaber

De bakkede landbrugslandskaber fremstår med et varieret bakket terræn og dyrkede marker afgrænset af sparsom bevoksning. Stedvist brydes landskabet af skove med markante skovbryn. Bebyggelsen består generelt af mindre landsbyer samt overvejende middelstore gårde og husmandssteder beliggende lavt i terrænet og omkranset af grøn bevoksning. Områderne indeholder fra bakketoppene store vide udsigter.

- Sølandskaberne
- Dallandskaberne
- Det småbakkede landbrugslandskab
- Det bølgede og åbne landbrugslandskab
- Det bakkede landbrugslandskab

RETNINGSLINJER

A. I sølandskaberne bør de vide udsigter i de store, åbne men ofte velafgrænsede landskabsrum omkring søfladen bevares og styrkes. Hvor der er visuel kontakt til vandet og modstående søbredder, bør relationen mellem land og vand samt udsigter og visuelle oplevelsesmuligheder bevares og styrkes. Sølandskaberne bør friholdes for yderligere bevoksning, skovrejsning, byudvikling, større landbrugsbyggerier samt tekniske anlæg.

B. I dallandskaberne bør landskabskarakteren betinget af terrænformen og mosaikstrukturer af eksisterende dyrknings- og græsningsarealer bevares og styrkes med vægt på lysåben, ekstensiv drift. Landskabets visuelle sammenhænge på langs og på tværs af dalstrøgene bør beskyttes og gerne styrkes, ligesom oplevelsen af landskabernes varierede terræn bør bevares og styrkes. Dallandskaberne bør friholdes for yderligere bevoksning, skovrejsning, byudvikling, større landbrugsbyggerier samt tekniske anlæg.

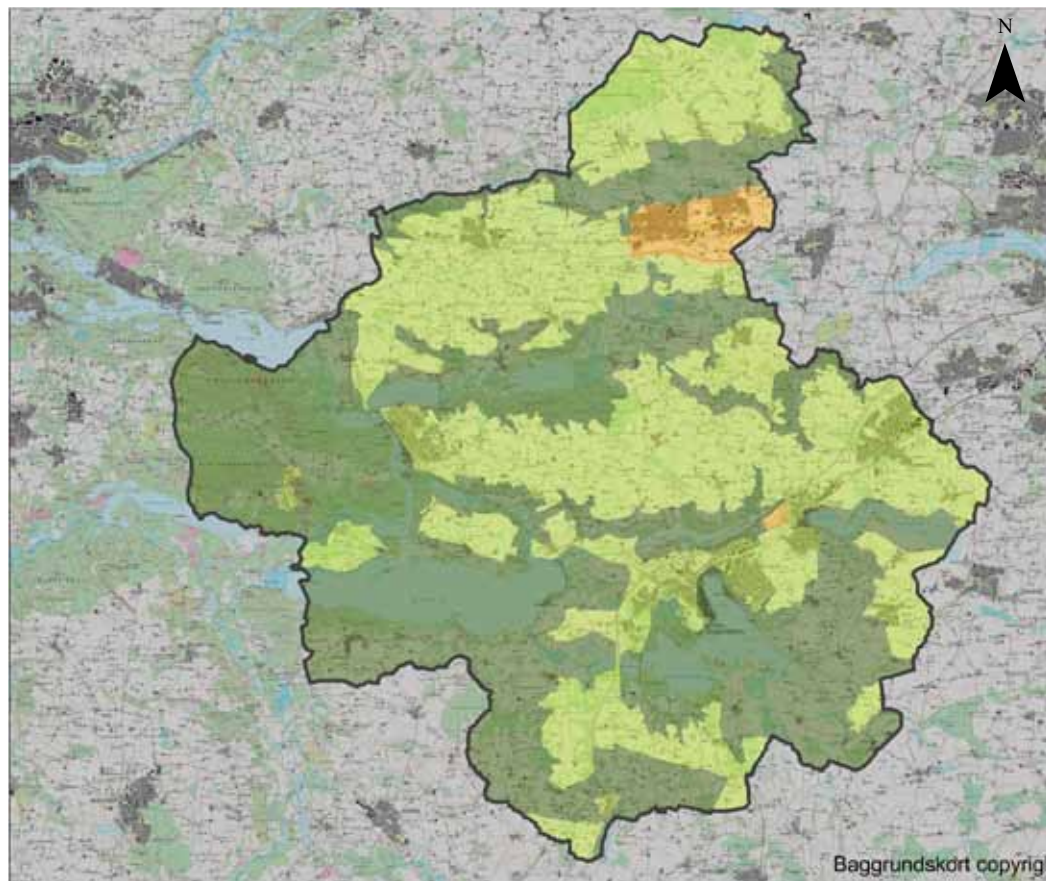
C. I de småbakkede landbrugslandskaber bør landskabskarakteren betinget af den varierede terræn, de spredte søer og vandhuller, de dyrkede markflader afbrudt af strukturer af læhegn samt mindre skove bevares og styrkes. Ved indpasning af evt. nye tekniske anlæg samt byggeri bør de karaktergivende i form af læhegn styrkes. Udsigterne fra de højtliggende arealer bør have særlig opmærksomhed og sikres.

D. I det bølgede og åbne landbrugslandskab bør landskabskarakteren betinget af den flade terræn og de dyrkede markflader med sparsom bevoksning af læhegn og solitære træer, som enkelte steder brydes af markante skovbryn, bevares og styrkes. Landskabets karaktergivende træk med en landskabeligt tilpasset bebyggelse, generelt placeret lavt i terrænet, bør videreføres ved indpasning af evt. nye tekniske anlæg samt nyt byggeri. Landskabets visuelle sammenhænge, navnlig over de store landbrugsflader med vide udsigtsmuligheder, bør bevares og styrkes.

E. I de bakkede landbrugslandskaber bør landskabskarakteren betinget af den storbakkede terræn og de dyrkede markflader med sparsom bevoksning, som stedvis brydes af markante skovbryn, bevares og styrkes. Landskabets karaktergivende træk med bebyggelse placeret lavt i terrænet bør videreføres ved indpasning af evt. nye tekniske anlæg samt byggeri. Udsigterne fra de højtliggende arealer bør have særlig opmærksomhed og sikres.

REDEGØRELSE OG RETNINGSLINJER

Landskabsbeskyttelse

- Særlig landskabelig interesse
- Generel landskabelig interesse
- Landskabelig udviklingsmuligheder

REDEGØRELSE

Landskabet i Skanderborg Kommune skal beskyttes - imod ikke-landbrugsmæssigt byggeri, større veje, større tekniske anlæg samt tilgroning. Samtidig skal der tages særligt hensyn til de helt særlige landskabsværdier i planlægningen i landskabet. Det betyder at der i områder med særlig landskabelig interesse kun i ubetydeligt omfang bør inddrages areal til formål, der kan skæmme landskabet. Desuden bør landskabshensynet inden for områder med særlig landskabelig interesse tillægges særlig stor vægt.

Landskabet skal kunne rumme rekreativ benyttelse, infrastruktur, tekniske anlæg, større landbrugsbyggerier samt byudvikling, som kan påvirke landskabet i en negativ retning, hvis der ikke tages konkret hensyn til landskabets karakter og sårbarhed.

På baggrund af landskabskarakterkortlægningen er landskabet inddelt i tre beskyttelsesniveauer.

RETNINGSLINJER – OMRÅDER AF SÆRLIG LANDSKABELIG INTERESSE

A. I områder af særlig landskabelig interesse skal ikke-landbrugsmæssigt byggeri, byudvikling, større veje og større tekniske anlæg undgås.

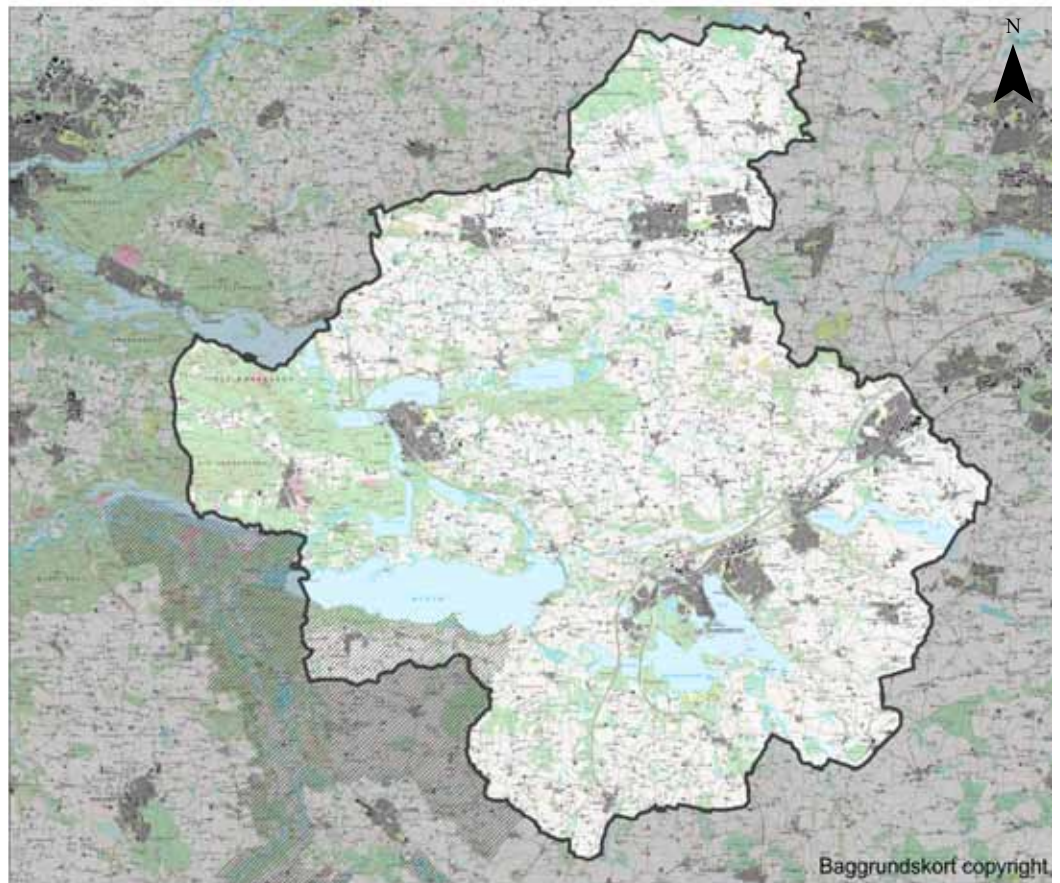
Der må kun gennemføres byggeri og anlæg, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for driften af landbrug og skovbrug. Bygninger og anlæg skal i disse tilfælde placeres og udføres med særlig hensyntagen til opretholdelse af landskabets karakter og visuelle oplevelsesmuligheder.

I områder af særlig landskabelig interesse skal hensynet til landskabets karakter og visuelle oplevelsesmuligheder tillægges stor vægt og landskabets karaktergivende træk må ikke ændres, hvis det forringer de eksisterende forhold jf. retningslinje xx om landskabskarakter.

B. I områder af (generel) landskabelig interesse skal landskabets karakter vedligeholdes (opretholdes) ved at indpasse ændret arealanvendelse, tekniske anlæg og nyt byggeri under hensyntagen til landskabets karakter jf. retningslinje xx om landskabskarakter.

C. I områder med landskabelige udviklingsmuligheder kan landskabets karakter ændres og forbedres under hensyntagen til områdets landskabskarakter jf. retningslinje xx om landskabskarakter og de omkringliggende landskabers karakter, særlige visuelle oplevelsesmuligheder og tilstand.

REDEGØRELSE OG RETNINGSLINJER UFORSTYRREDE LANDSKABER

▨ Uforstyrrede landskaber

RETNINGSLINJER

A. De uforstyrrede landskaber skal friholdes for større byggeri og tekniske anlæg.

REDEGØRELSE

Udpegningen af uforstyrrede landskaber fra Regionplanen videreføres uændret i Kommuneplane 2013.

REDEGØRELSE OG RETNINGSLINJER UDSIGTER

Store vide udsigter ved landskabyen Sjelle

REDEGØRELSE

Landskabet danner udgangspunkt for en lang række rekreative og oplevelsesmæssige værdier, og har på den baggrund stor betydning for borgernes daglige sundhed og trivsel. Netop de særlige udsigter har stor værdi for oplevelsen af landskabet og dermed også kvaliteten af landskabets rekreative indhold.

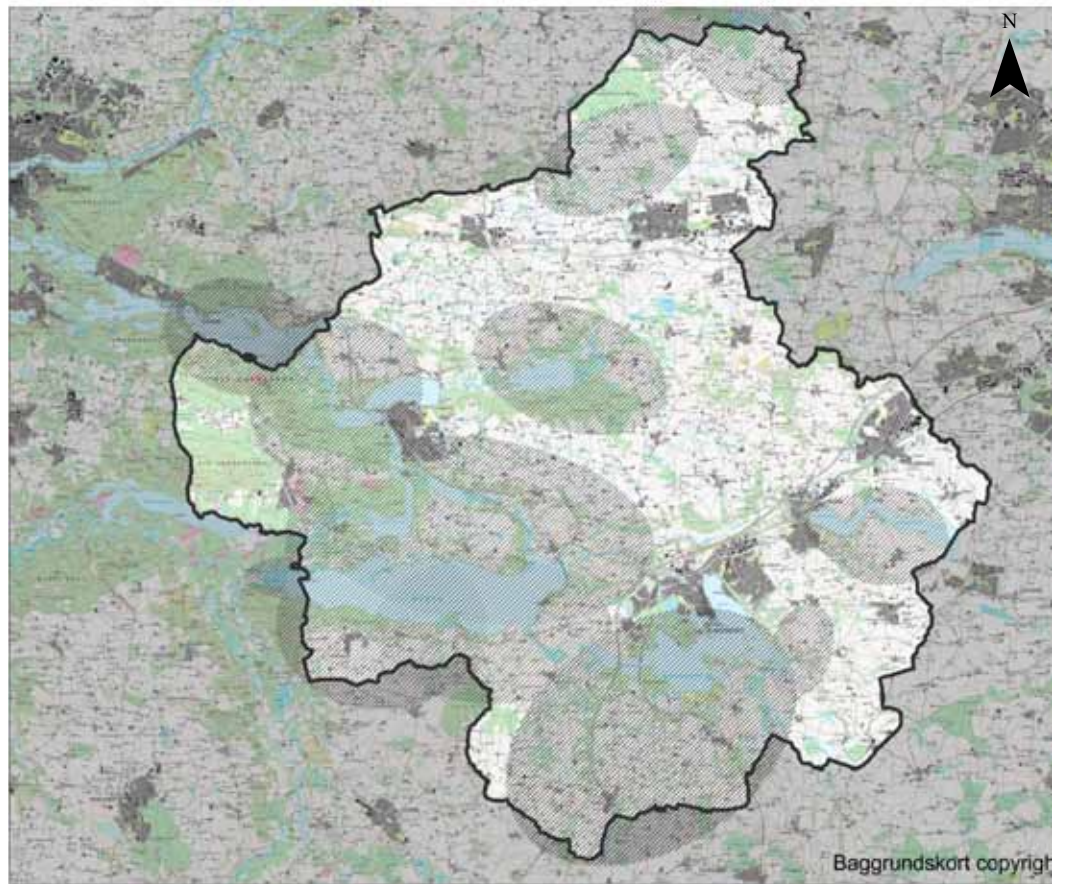
Landskabet i Skanderborg indeholder en række værdifulde udsigter, sigtelinjer og visuelle oplevelsesmuligheder som på den ene side skal beskyttes og samtidig indeholder et væsentligt potentiale for planlægning for rekreative oplevelser, stiforbindelser mv..

Udpegningen af særlige udsigter består af en række interessezoner, hvor der bør rettes særlig opmærksomhed mod de visuelle kvaliteter når der planlægges for eller placeres nye elementer i landskabet. De visuelle oplevelsesmuligheder varierer alt efter landskabets terræn, arealanvendelse, beplantnings- og bebyggelsesstruktur samt hvor påvirket landskabet er af tekniske anlæg. Særligt for landskabet i Skanderborg Kommune er terrænet, der for danske forhold er meget dramatisk og mange steder byder på åbne kig ud over sø- og dallandskaberne.

I Skanderborg Kommune knytter de særlige udsigtsmuligheder sig specielt til ople-

velsen af sø- og dallandskabernes markante terræn, de vide kig fra bakketoppe udover landbrugsfladen samt til særlige kulturhistoriske markører. Inden for de udpegede områder bør tages særligt hensyn til at bevare åbne kig og landskabets visuelle sammenhænge.

/// Udsigter

RETNINGSLINJER

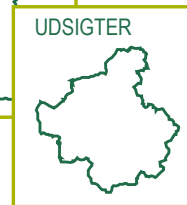
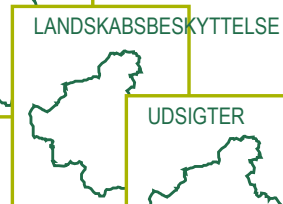
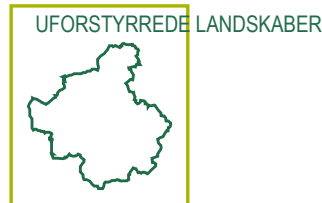
A. I områder med særlige udsigtsmuligheder må der ikke etableres nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri i landskabet, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge der ligger til grund for udpegningen.

RETNINGSLINJE- ÆNDRINGER LOVGIVNING, STATSLIGE INTERESSER OG ÆNDRINGER

NUVÆRENDE RETNINGSLINJER

NYE RETNINGSLINJER

LOVGIVNING

Ifølge Planlovens § 11 skal alle kommuner udarbejde en kommuneplan. Kommuneplanen skal omfatte en periode på 12 år, men revideres hvert 4. år. Kommuneplanen indeholder på grundlag af en samlet vurdering af udviklingen i kommunen:

- en hovedstruktur, som angiver de overordnede mål for udviklingen og arealanvendelsen i kommunen,
- retningslinjer for arealanvendelsen m.v., jf. § 11 a, og
- rammer for lokalplanernes indhold for de enkelte dele af kommunen, jf. § 11 b.

For kommunens landskabsinteresser skal kommuneplanen indeholde retningslinjer for sikring af de landskabelige bevaringsværdier og angive beliggenheden af områder med landskabelig værdi, herunder større sammenhængende landskaber.

DE STATSLIGE UDMELDINGER

Ifølge de statslige udmeldinger skal kommuneplanen indeholde retningslinjer til sikring af landskabelige bevaringsværdier og beliggenheden af områder med landskabelig værdi jf. Planlovens § 11a, stk. 1, nr. 15.

Endvidere skal kommuneplanlægningen sikre og bevare større sammenhængende landskaber jf. Planlovens § 11a, stk. 1, nr. 15.

Kommunerne skal afveje forandringer i det åbne land, så det sker i respekt for den karakter og kvalitet, der knytter sig til landskaberne og om muligt medvirker til at styrke eller genoprette dem. Det er derfor et mål, at kommunerne sætter fokus på beskyttelsen af værdifulde landskaber og samtidig lokaliserer nødvendige anlæg under hensyn til landskabet.

Danmark har med Landskabskonventionen indgået internationale aftaler om landskabsbeskyttelse, hvorefter også kommunerne i deres udpegning og planlægning skal fremme beskyttelse, forvaltning og planlægning af landskaber. Det er derfor et mål, at kommunernes planlægning og forvaltning skal afspejle, at landskabsoplevelsen udgør en vigtig del af livskvaliteten for mennesker over alt, både i byer og på landet, i spolerede områder samt i områder af høj kvalitet, i områder der er anerkendt som værende af enestående skønhed samt almindelige områder.

ÆNDRINGER I RETNINGSLINJER

Den gennemførte landskabskarakterkortlægning i Skanderborg Kommune har bidraget til en række ændringer i struk-

turen og ordlyden af de nuværende retningslinjer.

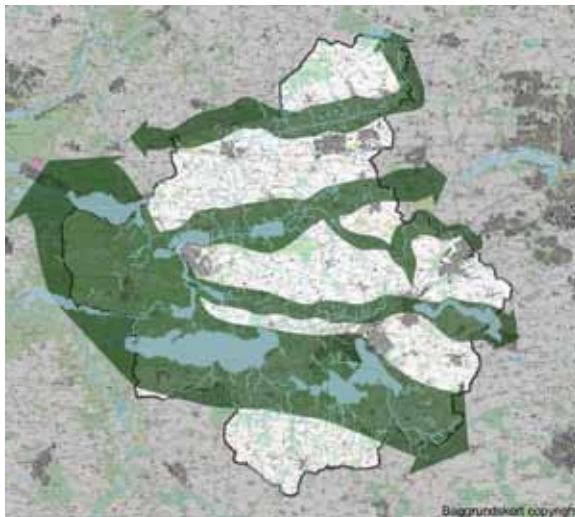
- Der tilføjes en retningslinje for større sammenhængende landskaber, som imødekommer de statslige udmeldinger.
- Den eksisterende udpegning af større uforstyrrede landskaber videreføres i Kommuneplanen.
- De eksisterende landskabelige bevaringsværdier ændres og præciseres på baggrund af landskabskarakterkortlægningen, hvilket medfører tre nye sæt retningslinjer, henholdsvis landskabskarakter, landskabsbeskyttelse og udsigter.

STØRRE SAMMENHÆNGENDE LANDSKABER

Kommuneplan 2009 for Skanderborg Kommune indeholder ingen retningslinjer for større sammenhængende landskaber. I overensstemmelse med de statslige udmeldinger tilføjes en retningslinje for større sammenhængende landskaber i Kommuneplan 2013.

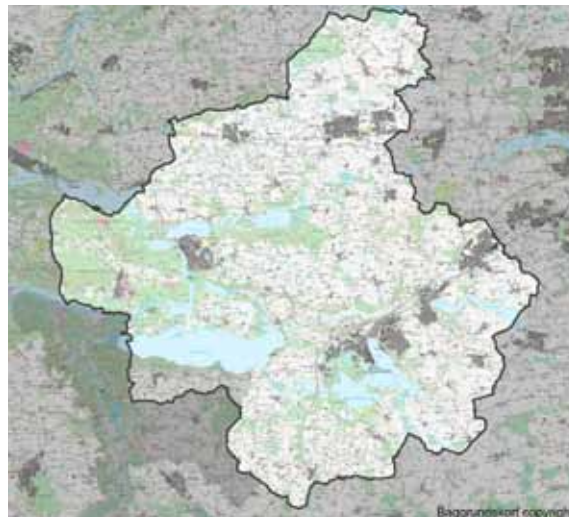
Retningslinjen regulerer for at oplevelsen af de større sammenhængende landskaber opretholdes og styrkes, sikrer den rekreative adgang, friholder områderne

NY UDPEGNING

STØRRE SAMMENHÆNGENDE LANDSKABER

NUVÆRENDE UDPEGNINGER SOM VIDEREFØRES

UFORSTYRREDE LANDSKABER

for placering af større byggeri, byudvikling og større tekniske anlæg samt prioriterer forbedrende tiltag af natur og landskab. Retningslinjens præcise ordlyd kan læses i A og B på modstående side.

Udpegningen af de større sammenhængende landskaber knytter sig til dalstrøgene og sølandskaberne, som ligeledes inderholder kommunens største natur- og kulturværdier.

Dette vurderes at imødekomme de statslige udmeldinger.

UFORSTYRREDE LANDSKABER

Udpegningen og retningslinjen for uforstyrrede landskaber er et levn fra det tidligere Vejle Amt, og dækker således kun den helt sydvestlige del af Skanderborg Kommune. Retningslinjen for området videreføres, idet det vurderes, at der er god resonans i fortsat at friholde området for større tekniske anlæg, som vil bidrage til en markant forringelse af oplevelsen af landskabet.

NYE RETNINGSLINJER FOR STØRRE SAMMENHÆNGENDE LANDSKABER

A. Oplevelsen af de større sammenhængende landskaber inden for den grøn-blå struktur skal opretholdes og styrkes, og borgerne skal sikres størst mulig adgang til de større sammenhængende landskaber og særlige landskabelige oplevelsesmuligheder inden for den grøn-blå struktur.

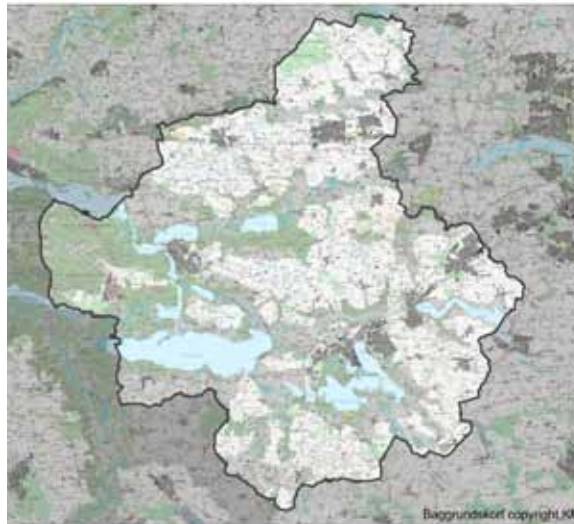
B. Inden for den grøn-blå struktur bør større byggeri, byudvikling og større tekniske anlæg så vidt muligt undgås og handlinger for at forbedre natur og landskab skal prioriteres højt.

VIDEREFØRT RETNINGSLINJE FOR UFORSTYRREDE LANDSKABER

De uforstyrrede landskaber skal friholdes for større byggeri og tekniske anlæg.

RETNINGSLINJE- ÆNDRINGER LANDSKABSBEKYTTELSE

NUVÆRENDE UDPEGNING

SÆRLIGE LANDSKABELIGE INTERESSEOMRÅDER

NUVÆRENDE RETNINGSLINJE

Den nuværende retningslinje for særlige landskabelige interesseområder regulerer for, at der kun må inddrages areal til formål der kan forringe landskabet i ubetydeligt omfang og at de landskabelige hensyn skal vægtes højt, jf. retningslinjer stk. 1 på modstående side. Endvidere skal ikke landbrugsmæssigt byggeri, større veje og tekniske anlæg så vidt muligt undgås, hvor der af særlige årsager tillades placering af anlæg og byggeri skal det ske under særlig hensyntagen til landskabet.

NY RETNINGSLINJE FOR LANDSKABSBEKYTTELSE

Den nye retningslinje for landskabsbeskyttelse inddeler hele Skanderborg Kommunes landskab i tre beskyttelsesniveauer, særlig landskabelig interesse, generel landskabelig interesse og landskabelige udviklingsmuligheder.

Retningslinjen tilknyttet udpegningerne af områder med særlig landskabelig interesse er omtrent svarende til de nuværende retningslinjer for særlig landskabelig interesse. Dog er formuleringen lidt mere restriktiv, idet den undlader formuleringen "så vidt muligt" samt fjerner formuleringen "placering af anlæg der kun påvirker landskabet i ubetydeligt omfang". Samtidig tilføjes retningslinjen en særlig stor hensyntagen til landskabets karakter.

Landskaber udpeget med særlig landskabelig interesse er generelt særligt oplevelsesrige landskaber samt særligt sårbare landskaber. Det vil sige, at mange af udpegningerne knytter sig til ådale og sølandskaberne, hvilket overordnet set svarer til den nuværende udpegnings af særlige landskabelige interesseområder. Dog er der på baggrund af landskabskarakterkortlægningen sket ændringer i udpegnings. Derfor vil den gamle udpegnings af områder som særligt landskabeligt interesseområde sammenholdes med de nye udpegninger af områder med særlig landskabelig interesse på side 24-29.

Retningslinjen der knytter sig til områder af generel landskabelig interesse sikrer at landskabets karakter opretholdes ved at regulere for at fremtidig indpasning af ændret arealanvendelse, tekniske anlæg samt nyt byggeri sker under hensyntagen til landskabets karakter. Udpegnings omfatter store dele af landskabet, som ikke tidligere har været omfattet af landskabsbeskyttelse, hvilket sikre en større indpasning af anlæg og byggeri i planlægningen.

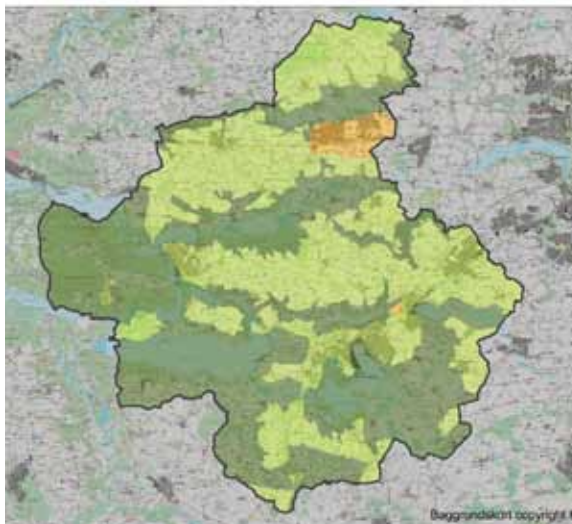
Udpegnings af landskaber med generel landskabelig interesse, er generel landskaber som er vurderet til at fremstå karakteristiske i deres struktur, forholdsvis intakt samt uden større tekniske forstyrrelser. Landskaberne indeholder ingen

særlige oplevelsesmuligheder, men kan indeholde vide udsigter (dette reguleres af udsigtsudpegnings). Samtidig vurderes det, at landskaberne er rimelig robuste i forhold til indpasning af nye tiltag i landskabet, såfremt det sker under hensyntagen til landskabets karakter, reguleret af retningslinjerne for landskabskarakter.

Retningslinjen tilhørende udpegningsne for områder med landskabelige udviklingsmuligheder åbner op for at landskabet kan ændres og forbedres under hensyntagen til områdets karakter og sammenhæng til de omkringliggende landskaber.

Generelt er de landskaber som er udpeget, som landskaber med særlige udviklingsmuligheder kendetegnet ved at være markant forstyrret af tekniske anlæg og/eller være landskaber med en meget ringe intakthed eller en meget svag karakter. Ligeledes indeholder landskaberne ingen særlig oplevelsesværdi eller særligt sårbare områder. Det vil sige, at landskaberne i sig selv ikke indeholder særlige værdier. Samspillet med de omkringliggende landskaber er dog væsentlig, og planlægningen indenfor området skal derfor sikre at oplevelsen af de omkringliggende landskaber ikke forringes.

NY UDPEGNING

LANDSKABSBEKYTTELSE

NUVÆRENDE RETNINGSLINJE FOR SÆRLIGE LANDSKABELIGE INTERESSEOMRÅDER

Stk. 1

I de særlige landskabelige områder kan inddragelse af areal til formål, der kan skæmme landskabet, kun ske i ubetydelig omfang. Inden for området af særlig landskabelig interesse skal landskabshensyn tillægges særlig stor vægt.

Stk. 2

I områder af særlig landskabelig interesse skal ikke-landbrugsmæssigt byggeri, større veje og større tekniske anlæg så vidt muligt undgås. Hvor anlæg og byggeri af særlige årsager tillades, skal de placeres og udformes under særlig hensyntagen til landskabet

NYE RETNINGSLINJER FOR LANDSKABSBEKYTTELSE

A. I områder af særlig landskabelig interesse skal ikke-landbrugsmæssigt byggeri, byudvikling, større veje og større tekniske anlæg undgås.

Der må kun gennemføres byggeri og anlæg, der er erhvervmæssigt nødvendigt for driften af landbrug og skovbrug. Bygninger og anlæg skal i disse tilfælde placeres og udformes med særlig hensyntagen til opretholdelse af landskabets karakter og visuelle oplevelsesmuligheder.

I områder af særlig landskabelig interesse skal hensynet til landskabets karakter og visuelle oplevelsesmuligheder tillægges stor vægt og landskabets karaktergivende træk må ikke ændres, hvis det forringer de eksisterende forhold jf. retningslinje xx om landskabskarakter.

B. I områder af (generel) landskabelig interesse skal landskabets karakter vedligeholdes (opretholdes) ved at indpasse ændret arealanvendelse, tekniske anlæg og nyt byggeri under hensyntagen til landskabets karakter jf. retningslinje xx (, og landskabsoplevelse, herunder skala, visuelle sammenhænge, eksisterende bevoksnings og bebyggelsesstrukturer.)

C. I områder med landskabelige udviklingsmuligheder kan landskabets karakter ændres og forbedres under hensyntagen til områdets landskabskarakter og de omkringliggende landskabers karakter, særlige visuelle oplevelsesmuligheder og tilstand.

RETNINGSLINJE- ÆNDRINGER LANDSKABSKARAKTER OG UDSIGTER

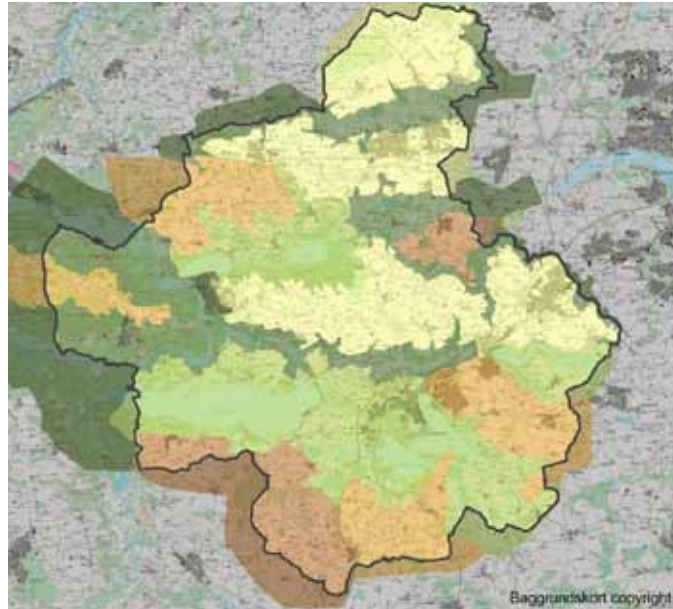
LANDSKABSKARAKTER

Retningslinjen for landskabskarakter sikrer at der i planlægningen tages hensyn til landskabets særlige karaktertræk med henblik på at beskytte og udvikle landskabets karaktergivende elementer.

Landskabets karakter er defineret ud fra samspillet mellem naturgrundlag og arealanvendelse samt de rumlige og visuelle forhold, der dels kendetegner et område og dels adskiller det fra de omkringliggende landskaber.

I udpegningen er hele Skanderborg Kommunes landskab inddelt i fem landskabskarakterer med tilhørende retningslinjer, der hver især beskriver karakterens særlige landskabstræk og hvilke hensyn der skal tages, når der planlægges indenfor området jf. ovenstående kort samt tilhørende retningslinjer. Retningslinjerne er således et nyt bidrag til en fladedækkende beskyttelse af landskabets karaktergivende træk i Skanderborg Kommune.

NY UDPEGNING

LANDSKABSKARAKTER

NYE RETNINGSLINJER FOR LANDSKABSKARAKTER

A. I sølandskaberne bør de vide udsigter i de store, åbne men ofte velafgrænsede landskabsrum omkring søfladen bevares og styrkes. Hvor der er visuel kontakt til vandet og modstående søbredder, bør relationen mellem land og vand samt udsigter og visuelle oplevelsesmuligheder bevares og styrkes. Sølandskaberne bør friholdes for yderligere bevoksning, skovrejsning, byudvikling, større landbrugsbyggerier samt tekniske anlæg.

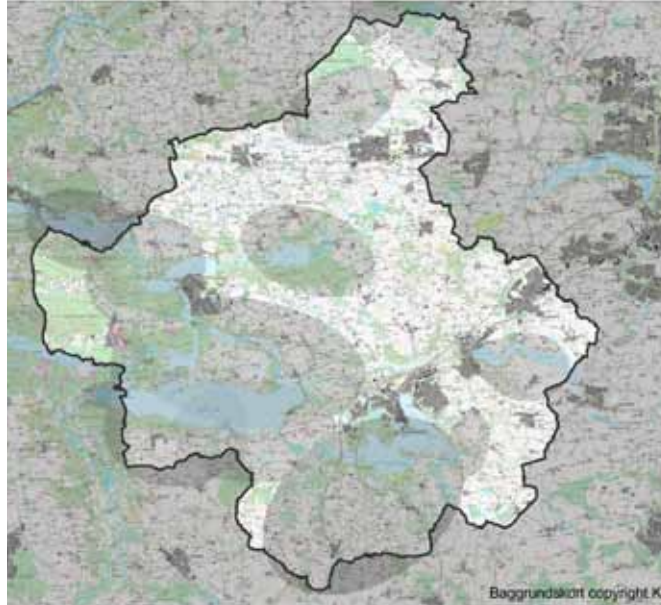
B. I dallandskaberne bør landskabskarakteren betinget af terrænformen og mosaikstrukturer af eksisterende dyrknings- og græsningsarealer bevares og styrkes med vægt på lysåben, ekstensiv drift. Landskabets visuelle sammenhænge på langs og på tværs af dalstrøgene bør beskyttes og gerne styrkes, ligesom oplevelsen af landskabernes varierede terræn bør bevares og styrkes. Dallandskaberne bør friholdes for yderligere bevoksning, skovrejsning, byudvikling, større landbrugsbyggerier samt tekniske anlæg.

C. I de småbakkede landbrugslandskaber bør landskabskarakteren betinget af den varierede terræn, de spredte søer og vandhuller, de dyrkede markflader afbrudt af strukturer af læhegn samt mindre skove bevares og styrkes. Ved indpasning af evt. nye tekniske anlæg samt byggeri bør de karaktergivende i form af læhegn styrkes. Udsigterne fra de højtliggende arealer bør have særlig opmærksomhed og sikres.

D. I det bølgede og åbne landbrugslandskab bør landskabskarakteren betinget af den flade terræn og de dyrkede markflader med sparsom bevoksning af læhegn og solitære træer, som enkelte steder brydes af markante skovbryn, bevares og styrkes. Landskabets karaktergivende træk med en landskabeligt tilpasset bebyggelse, generelt placeret lavt i terrænet, bør videreføres ved indpasning af evt. nye tekniske anlæg samt byggeri. Landskabets visuelle sammenhænge, navnlig over de store landbrugsflader med vide udsigtsmuligheder, bør bevares og styrkes.

E. I de bakkede landbrugslandskaber bør landskabskarakteren betinget af den store bakkede terræn og de dyrkede markflader med sparsom bevoksning, som stedvis brydes af markante skovbryn, bevares og styrkes. Landskabets karaktergivende træk med bebyggelse placeret lavt i terrænet bør videreføres ved indpasning af evt. nye tekniske anlæg samt byggeri. Udsigterne fra de højtliggende arealer bør have særlig opmærksomhed og sikres.

NY UDPEGNING

UDSIGTER

UDSIGTER

Retningslinjen for udsigter beskytter de vide udsigter i landskabet, mod ny arealanvendelse, tekniske anlæg eller byggeri som vil forringe oplevelsen af kommunens vide udsigter samt de betydelige visuelle sammenhænge i landskabet. Retningslinjen skal ses som et supplement til retningslinjen for landskabsbeskyttelse, idet den friholder de vide udsigter samt visuelle sammenhænge på tværs af variende landskabsbeskyttelsesniveauer for forstyrrende indgreb.

Udpegningen af udsigter knytter sig særligt til de store visuelle sammenhænge på tværs af sølandskaberne og dallandskaberne.

NY RETNINGSLINJE FOR UDSIGTER

A. I områder med særlige udsigtsmuligheder må der ikke etableres nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri i landskabet, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge der ligger til grund for udpegningen.

ÆNDRINGER I UDPEGNINGER TILFØJEDE OMRÅDER MED SÆRLIG LANDSKABSBEVARELSE

NYE UDPEGNINGER

Landskabskarakterkortlægningen har bidraget til en række nye udpegninger. Grundlaget for de nye udpegninger ligger overvejende i vurderingen af landskabets karakterstyrke eller sårbarhed.

A: VEDELSLUND HOVEDGÅRDSLANDSKAB

Vedelslund Hovedgårdslandskab er udpeget som et nyt område med særlig landskabelig interesse, idet området fremstår med en typisk hovedgårdsstruktur med en centralt placeret hovedgård med tilhørende store markflader. Hovedgården fremstår velholdt og områdets store skala giver mulighed for vide udsigter henover landskabet, hvilket bidrager til at området fremstår særligt oplevelsesrigt. Området er ligeledes sårbart overfor ændret arealanvendelse og tekniske anlæg samt byggeri, der vil bryde med områdets særlige struktur.

B: DEN ØSTLIGE DEL AF GLARBOS SMÅBAKKET MORÆNELANDSKAB

Den østlige del af landskabskarakterområdet er udpeget som nyt område med særlig landskabelig interesse.

Området opleves som et åbent landskab og er uforstyrret af tekniske anlæg, hvilket gør området særligt sårbar overfor placering af nye anlæg, idet det vil forringe oplevelsen af landskabet markant. Sam-

tidig vurderes det, at landskabet har stor visuel sammenhæng med de omkringliggende værdifulde landskaber, derfor vil ændringer i dette område have væsentlig indvirkning på de øvrige værdifulde landskaber.

C: LANDSKABET BELIGGENDE SYD FOR GL. RY

Området er udpeget som nyt område med særlig landskabelig interesse, idet det udgør en del af Gudenådalen, som er et særligt oplevelsesrigt landskab, betinget af det sammenhængende dalstrøg og de store skove, som danner velafgrænsede rum.

Området fremstår ligeledes i god tilstand med en overvejende intakt struktur i forhold til de høje målebordsblade optegnet i slutningen 1800 tallet. Samtidig er landskabet uden tekniske forstyrrelser, hvilket gør landskabet særligt sårbart overfor indplacering af nye tekniske anlæg.

D: EJER BAVNEHØJ

I landskabskarakterområdet Ejer storbakkede Morænelandskab, tilføjes to store områder til udpegningen af områder med særlig landskabelig interesse, dels området omkring Galgevang og dels området omkring beliggende syd for Ejer Skov.

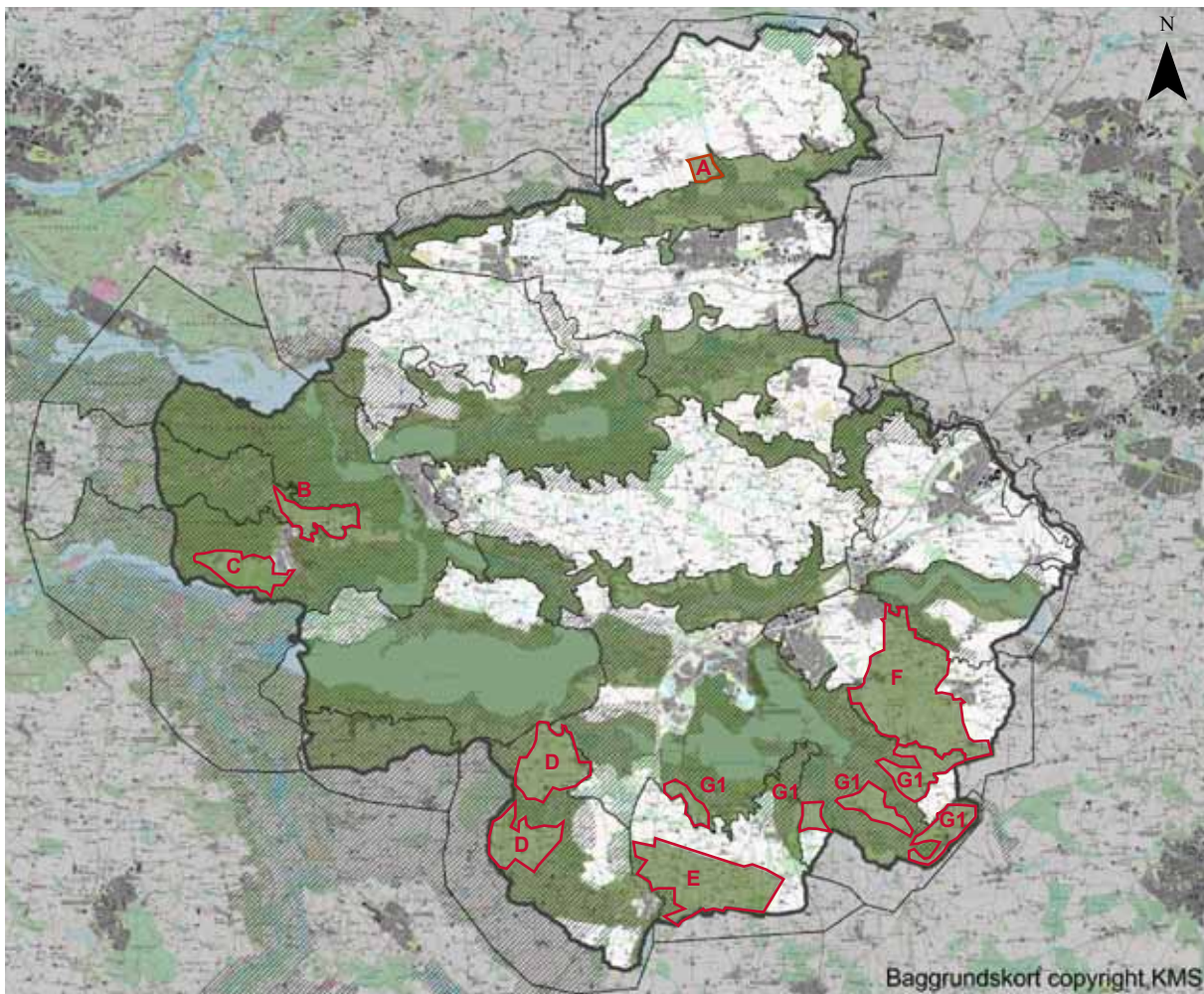
Begge områder er i karakterkortlægningen vurderet til at være særlig karakter-

ristiske. Det skyldes at karaktergivende elementer og rumlige visuelle forhold, fremstår særligt tydeligt i området. Det ses i områdets højtliggende og storbakkede terræn, de markante skovbryn og de varierede rumlige afgrænsninger, som skifter mellem lukkede rum og lange udsigter, tydeligt. I området fremstår bebyggelsesstrukturen med mindre gårde og husmandssteder beliggende lavt i terrænet særligt markant. Skovenes placering på de stejleste partier langs erosionsdalene og bebyggelsens placering lavt i terrænet afspejler en tydelig sammenhæng mellem naturgrundlaget og områdets kulturhistoriske elementer og struktur. Denne sammenhæng afspejler endvidere landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse som udskiftningslandskab med de udskiftede landsbyer og udflyttede gårde.

Begge områder er ligeledes vurderet til at være i god tilstand, hvilket betyder at området fremstår intakt i set i forhold til de høje målebordsblade fra slutningen af 1800 tallet og samtidig vurderet som værende i vedligeholdelsesmæssig god tilstand. Desuden fremstår landskabet omkring Galgevang uden større tekniske forstyrrelser og med vidde udsigter udover landskabet, hvilket gør området særligt sårbart overfor indplacering af tekniske anlæg.

- Tilføjet områder
- Gl. udpegning
- Ny udpegning

Baggrundskort copyright KMS

Generelt er begge områder særligt sårbare over for ændret arealanvendelse, rydning af skov samt nye større sammenhængende levende hegn, der vil bryde med områdets særlige karakter.

E: DEN SYDLIGE DEL AF HYLKE DØDISLANDSKAB

Landskabet er udpeget som et nyt særligt landskabeligt interesseområde, idet området er vurderet til at fremstå særlig karakteristisk samt være i god tilstand.

I området fremstår de karaktergivende elementer og rumlige visuelle forhold, som knytter sig til området særligt tydeligt. Her opleves områdets småbakkede terræn med de mange vandhuller og mindre søer, de små til middelstore marker med mange ubrudte hegn, småplantninger og småskovene med markante skovbryn tydeligt.

Samtidig er landskabet uden større tekniske anlæg samt intakt set i forhold til de høje målebordsblade fra slutningen af 1800 tallet.

F: FRUERING DØDISLANDSKAB

Den sydøstlige del af landskabet omkring Fruering er udpeget som et nyt særligt værdifuldt landskab. Det skyldes, at landskabet her vurderes at være særlig karakteristisk.

I denne del af området opleves det småbakkede terræn med de mange mindre vandhuller, de åbne markflader med enkeltstående træer i markskel tydeligt. Endvidere fremstår den for området karakteristiske bebyggelsesstruktur med gårdene samlet i landsbyerne og samlingerne af husmandsstederne i områderne omkring Vitved Hede og Vurring Hede tydeligt.

Landskabet er desuden vurderet til at være i god tilstand, idet området fremstår særlig intakt i forhold til de høje målebordsblade fra slutningen af 1800 tallet. Landskabets vedligeholdelsesmæssige tilstand er ligeledes vurderet som god, idet bebyggelsen samt de karaktergivende fremstår i god tilstand.

Desuden er området overvejende uforstyrret af tekniske anlæg.

G1: DEN SYDØSTLIGE DEL AF SKANDERBORG SØLANDSKAB

Hele den sydøstlige del af Skanderborg Sølandskab er udpeget som særligt værdifuldt landskab, hvilket særligt skyldes områdets vide udsigter udover Skanderborg Sø, samt de to hovedgårdslandskaber, som er beliggende i området, henholdsvis Herschendgave og Nissumgård. Udsigterne samt hovedgårdene er særligt

sårbare overfor ændret arealanvendelse, større tekniske anlæg og større landbrugsbyggeri som vil påvirke tilstanden af området og de omkringliggende områder.

G2: SKANDERBORG SØLANDSKAB, OMRÅDET NORD FOR OG OMKRING HYLKE SKOV

Området beliggende nord for og omkring Hylke Skov er vurderet til at være et nyt særligt landskabeligt interesseområde. I landskabskarakterkortlægningen er landskabet vurderet til at indeholde særlige visuelle oplevelsesmuligheder, betinget af det skrånede terræn ned mod søen, som stedvis giver mulighed for lange kig henover søfladen. Området indeholder samtidig en del bevoksning, herunder Hylke Skov, som bidrager til en naturlig afgrænsning og uforstyrret oplevelse af søen.

Området er ligeledes særligt sårbart overfor ændret arealanvendelse, større tekniske anlæg samt landbrugsbyggeri, som vil påvirke tilstanden af området og de omkringliggende områder.

ÆNDRINGER I UDPEGNINGER JUSTERINGER AF OMRÅDER MED SÆRLIG LANDSKABSBEKYTTELSE

JUSTERINGER AF NUVÆRENDE UDPEGNINGER

Landskabskarakterkortlægningen har bidraget til en række justeringer af udpegningen af områder med særlig landskabelig interesse. Justeringerne er primært en følge af den naturgeografiske analyse, som gennem studie af geomorfologisk dannelse, terræn, jordbund samt hydrologi har ændret afgrænsningen af dalstrøgene. Justeringen af udpegningerne er ca. arealmæssigt svarende til de nuværende udpegninger.

A: LYNGBYGÅRD ÅDAL

Udpegningen af Lyngbygård Ådal er på baggrund af en naturgeografisk analyse af ådalens udstrækning, ændret til at omfatte et lidt større areal end den nuværende udpegning.

Den nye udpegning forholder sig til dalstrøgets overkant, idet det vurderes, at den landskabelige værdi forholder sig til hele det samlede dalstrøg og at ændringer indenfor dalstrøget vil påvirke den generelle opfattelse af dalen på grund af den store visuelle sammenhæng.

B: SØLANDSKABET KNUDSØ OG RAVNSØ

Udpegningen af Knudsø og Ravnsø er i den sydlige del af området blevet reduceret i forhold til den nuværende udpegning.

Reduceringen er sket på baggrund af den naturgeografiske analyse som præciserer den nuværende udpegning af dalstrøget mod syd.

Desuden er der dalarmen, der strækker sig mod Låsby, reduceret fra udpegningen af særlige landskabelige interesseområde, hvilket dels skyldes at landskabet ikke opleves som en del af dalstrøget og dels at området er markant forstyrret af motorvejen samt erhvervsbyggeriet i tilknytning til Låsby.

I den nord østlige del af området, beliggende lige nord for Knudsø er der ligeledes sket en reducere af udpegningen. Det skyldes, at Knudsø pga. bevoksning ikke opleves fra området, hvilket bidrager til at landskabet ikke indeholder særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Endvidere er der en campingplads i området, hvilket forringer oplevelsen af landskabet.

Dog er landskabet nord for Knudsø omfattet af udsigtsudpegningen, idet landskabet overordnet set rummer værdifulde visuelle sammenhænge med Knudsø. Ligeledes er en del af området omfattet af den grøn blå struktur, hvilket betyder at den del af området gennem den fremtidige retningslinje for sammenhængende landskaber friholdes for større byggeri, byudvikling og større tekniske anlæg.

Endvidere friholder udsigtsudpegningen landskabet for arealanvendelser, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, som vil påvirke områdets visuelle sammenhænge.

C: SØBALLE DALSTRØG

Udpegningen af Søballe Dalstrøg er på baggrund af en naturgeografisk analyse af ådalens udstrækning, ændret til at omfatte et lidt større areal end den nuværende udpegning.

Den nye udpegning forholder sig til dalstrøgets overkant, idet det vurderes, at den landskabelige værdi forholder sig til hele det samlede dalstrøg og at ændringer indenfor dalstrøget vil påvirke den generelle opfattelse af dalen på grund af den store visuelle sammenhæng.

D: JEKSENDALLEN

Udpegningen af Jeksendalen er på baggrund af landskabskarakterkortlægningen blevet arealmæssigt reduceret. Det skyldes at ådalen er blevet reduceret i sin udstrækning på baggrund af den naturgeografiske analyse.

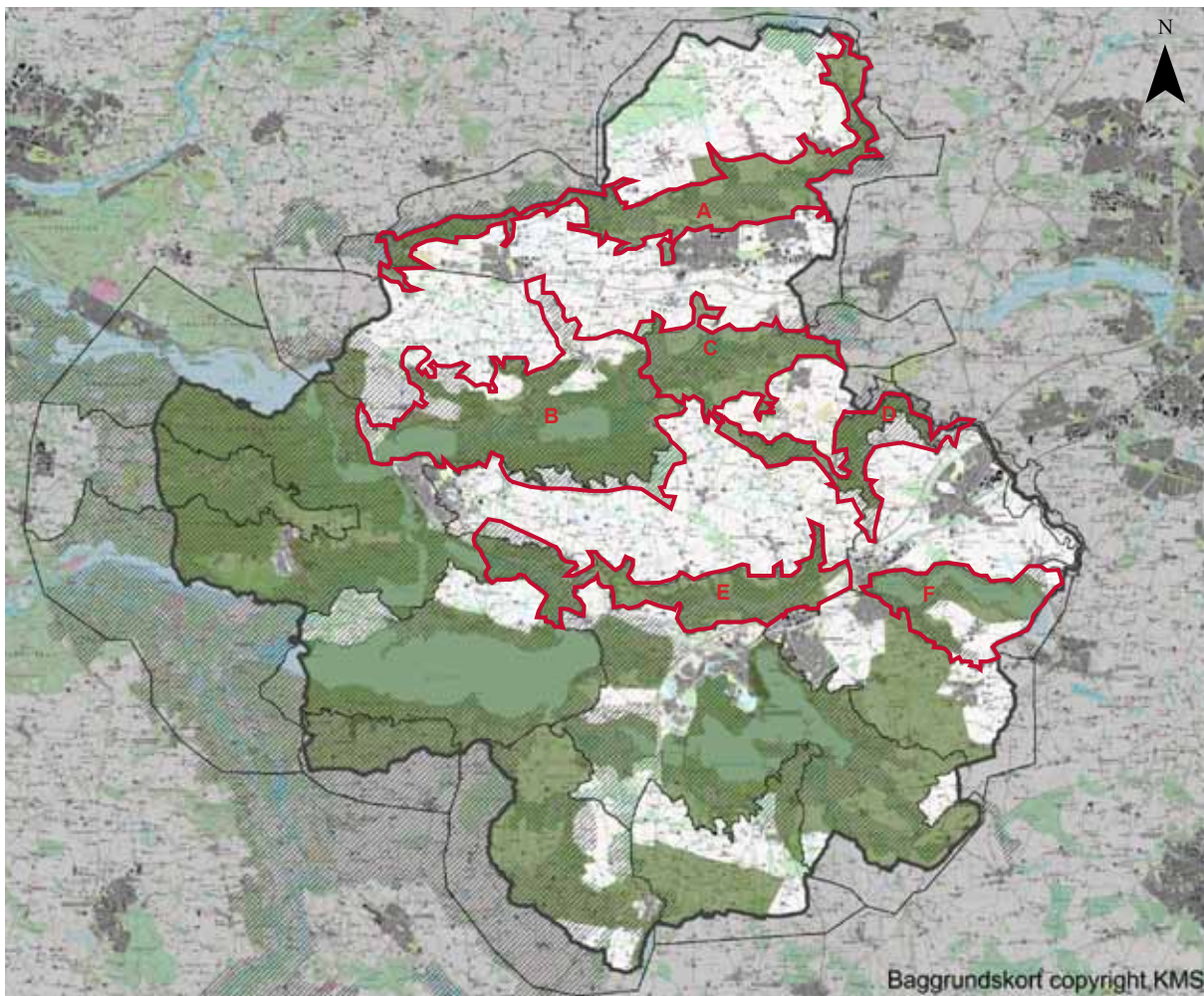
Det betyder, at dele af den sydlige del af dalen, ikke længere er omfattet af udpegningen af område med særlig landskabsværdi.

Størstedelen af dette område er dog

Justeringer af områder

Gl. udpegning

Ny udpegning

udpeget som større sammenhængende landskaber/grøn blå struktur, hvilket betyder at området jf. de fremtidige retningslinjer for større sammenhængende landskaber vil blive friholdt fra større landbrugsbyggeri, byudvikling samt større tekniske anlæg.

E: ILLERUP ÅDAL

Udpegningen af Illerup Ådal er på baggrund af en naturgeografisk analyse af ådalens udstrækning, ændret til at omfatte et lidt større areal end den nuværende udpegning.

Den nye udpegning forholder sig til dalstrøgets overkant, idet det vurderes, at den landskabelige værdi forholder sig til hele det samlede dalstrøg. Ændringer indenfor dalstrøget vil derfor påvirke den generelle opfattelse af dalen på grund af den store visuelle sammenhæng.

F: SØLANDSKABET STILLING SOLBJERG SØ

Udpegningen af Sølandskabet Stilling Sorbjerg Sø er blevet justeret lidt på grundlag af en naturgeografisk præcisering af afgrænsningen af Pilbrodalen, beliggende i den sydlige del af udpegningen. Det betyder, at afgrænsningen af Pilbrodalen er flyttet lidt længere mod vest, hvor Lergravsvej krydser Pilbrodalen. Vejen skaber en visuel grænse, og samtidig fremstår terrænet meget

mindre markant her end i den øvrige del af området.

Området som her er reduceret fra udpegningen, er dog i de fremtidige udpegninger beskyttet af udsigtsudpegningen, hvilket betyder at området vil blive friholdt fra ændret arealanvendelse, tekniske anlæg samt større bebyggelse, der vil bryde med områdets visuelle sammenhænge.

I området omkring Stilling Solbjerg Sø er der blevet tilføjet et større areal op mod landsbyen Vitved, pga. af områdets visuelle sammenhænge med søen. Samtidig er der blevet reduceret lidt i udpegningen nord øst for Stilling Solbjerg Sø, idet området ikke opleves som et særligt oplevelsesrigt landskab. Endvidere er der fra området ingen betydelig visuel sammenhæng med søen, således er dette område heller ikke omfattet af en udsigtsudpegning.

ÆNDRINGER I UDPEGNINGER REDUCERING AF OMRÅDER MED SÆRLIG LANDSKABSBESKYTTELSE

REDUCERING

Landskabskarakterkortlægningen har bidraget til en reducere af områder udpeget med særlig landskabelig interesse. Det skyldes generelt at områder ikke er vurderet som områderne med stedbundne oplevelsesværdier. Områderne er i stedet ofte vurderet til at rumme særlige visuelle sammenhænge, hvilket har bidraget til at de er blevet udpeget som områder med særlige udsigter, og derved beskyttet i henhold til retningslinjen tilknyttet udsigter.

A: SKIVHOLME SKOV

Skivholme Skov indgår ikke i den nye udpegning af særligt værdifulde landskaber, da skoven på baggrund af landskabsanalysen i sig selv ikke er vurderet som et særligt karakteristisk eller oplevelsesrigt landskab.

Der imod er hele landskabet omkring Skivholme Skov og Lyngballe Skov vurderet at være et landskab præget af særlige udsigtsmuligheder, hvor skovene indgår som centrale landskabselementer. Desuden strækker den grøn-blå struktur sig langs ådalen mod vest og skaber en grøn sammenhæng på tværs af kommunegrænsen omkring skovene og Lading Sø.

På den baggrund er området omfattet af retningslinjer, der beskytter området

fra arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal handlinger for at forbedre natur og landskab prioriteres højt.

B: LYSMOSE DØDISLANDSKAB

I Lysmose Dødislandskab indgår landskabet omkring Tørring ikke i den nye udpegning af særligt værdifulde landskaber. På baggrund af landskabsanalysen er landskabet ikke vurderet at være særligt karakteristisk eller fremstå med en landskabskarakter, der giver særlige landskabsoplevelser.

Fra området er der dog vide udsigter over landskaberne mod syd og vest på tværs af både karakterområdegrænsen og kommunegrænsen. Hovedparten af det område, der er udgået af den tidligere udpegning, er derfor udpeget som et landskab med særlige udsigtsmuligheder.

På den baggrund er en stor del af området, der indgik i den tidligere udpegning, omfattet af retningslinjer, der beskytter området fra arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge der ligger til grund for udpegningen.

C: EMBORG VESTERMARK

Emborg Vestermark indgår ikke i den nye udpegning af særligt værdifulde landskaber, da området ikke er vurderet som et særligt karakteristisk, sårbart eller oplevelsesrigt landskab.

Mossø er udpeget som et særligt værdifuldt landskab, især på grund af de visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til den store søflade og det omkringliggende landskab. Emborg Vestermark er ikke metaget i denne udpegning, da området ikke opleves som en del af dette landskab. Emborg Vestermark har et meget fladt terræn og opleves i landskabet omkring Mossø primært som et bevoksningspræget område.

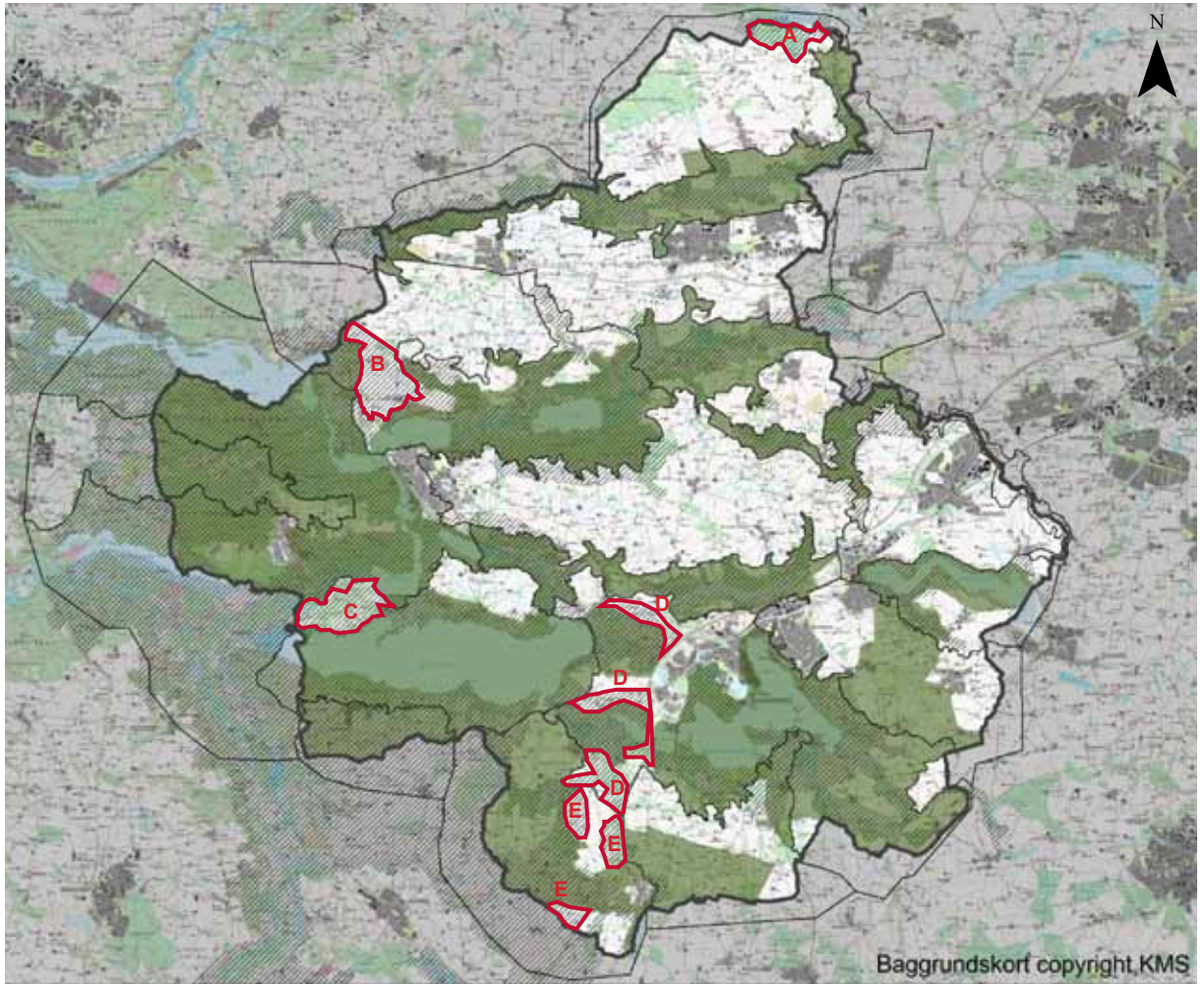
Hele den sydvestlige del af Skanderborg Kommune er præget af særlige udsigtsmuligheder, der knytter sig til de markante ådale, skovbevoksede dalsider og store søflader. Emborg Vestermark er en del her af og indgår dermed i en større udpegning af landskaber med særlige udsigtsmuligheder.

På den baggrund er hele den del af kommunen, herunder Emborg Vestermark, omfattet af retningslinjer, der beskytter området fra arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge der ligger til grund for udpegningen.

Reducering af områder

Gl. udpegning

Ny udpegning

gen og er karaktergivende for denne del af kommunen.

D: SØLANDSKABET SKANDERBORG SØ

I landskabet mellem Skanderborg Sø og Mossø, landskabet vest for motorvejen, er den nye udpegning af særligt værdifulde landskaber reduceret i mindre omfang.

Den nye udpegning er begrundet i de særlige oplevelsesmuligheder, der knytter sig til de mindre dalstrøg mellem de to sølandskaber. De nye grænser der er trukket på baggrund af feltbesigtigelser i området og konkrete vurderinger af de landskabelige oplevelsesmuligheder i området.

Hele landskabet mellem Skanderborg Sø og Mossø indgår desuden i den grøn-blå struktur samt en større udpegning af landskaber med særlige udsigtsmuligheder, der præger store dele af den sydlige del af Skanderborg Kommune.

På den baggrund er de dele af landskabet mellem Skanderborg Sø og Mossø, der er reduceret i udpegningen af særligt værdifulde landskaber, omfattet af retningslinjer, der beskytter området fra arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri der vil påvirke de

særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge der præger landskabet. Desuden skal handlinger for at forbedre natur og landskab prioriteres højt.

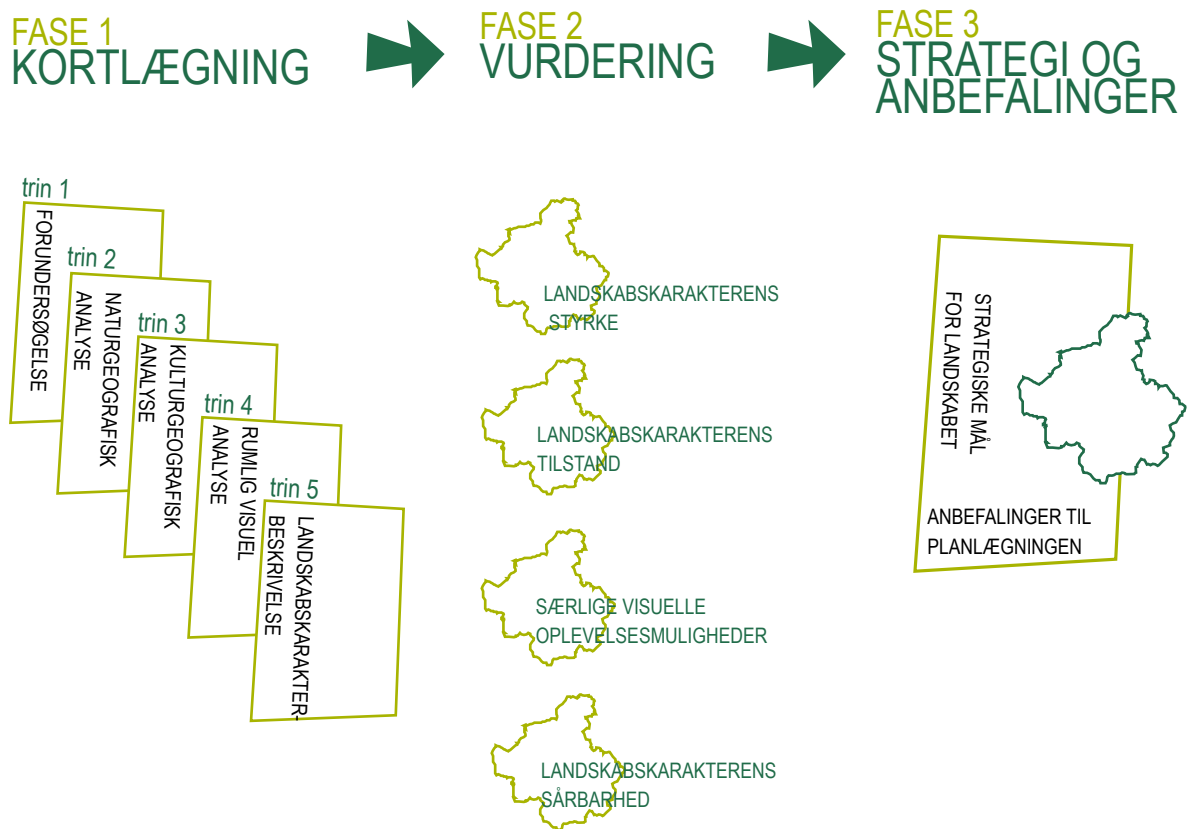
E: EJER STORBAKKEDE MORÆNELANDSKAB

Ejer storbakkede morænelandskab I den sydlige og østlige del af Ejer storbakkede morænelandskab er udpegningen af særligt værdifulde landskaber reduceret, idet den nye udpegning omfatter de dele af landskabet, der er vurderet særligt karakteristisk, mens de øvrige dele er vurderet karakteristisk og uden særlige landskabelige oplevelsesmuligheder. Enkelte mindre områder i den østlige og sydlige del af området er dermed udgået at udpegningen af særligt værdifulde landskaber.

Områderne er dog omfattet af en større udpegning af landskaber med særlige udsigtsmuligheder.

På den baggrund er de dele af landskabet, der er reduceret i udpegningen af særligt værdifulde landskaber, omfattet af retningslinjer, der beskytter området fra arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge der præger landskabet.

LANDSKABS- KARAKTERMETODEN

LANDSKABSKARAKTERMETODEN

Landskabskaraktermetoden er udviklet til at understøtte den kommunale forvaltning af landskabet i det åbne land og anvendes i dag som et solidt fundament for den kommunale administration og planlægning for landskabet.

Landskabskaraktermetoden gør det muligt at udføre en detaljeret beskrivelse af det samlede landskab i det åbne land. Formålet er at udarbejde en fladedækkende landskabsbeskrivelse, der kan anvendes som et grundlæggende vidgrundlag i en helhedsorienteret landskabsforvaltning og -udvikling.

I analysen inddeles landskabet i homogene landskabskarakterområder på basis en naturgeografisk, kulturgeografisk samt rumlig analyse. Den naturgeografiske analyse

KORTLÆGNING AF NATURGEOGRAFI

Landskabsanalysen er indledt med en analyse af naturgrundlaget baseret på kortmateriale, som viser landskabets geomorfologiske dannelsesform, terræn, jordbund og hydrologi (åer, søer og lavbundsområder). Med udgangspunkt i disse kort afgrænses naturgeografiske regioner, som hver fremstår homogene mht. de nævnte forhold – geomorfologi, jordbund, terræn og hydrologi – og der-

ved adskiller sig fra de omkringliggende områder.

Analysen af naturgrundlaget er relevant for den samlede landskabsanalyse, da netop naturgrundlaget danner en del af grundlaget for udviklingen i de kulturgeografiske mønstre og strukturer og derigennem har betydning for landskabskarakteren.

KORTLÆGNING AF KULTURGEOGRAFI

I den kulturgeografiske analyse fokuseres på de kulturgeografiske mønstre og strukturer og deres samspil med naturgrundlaget. De kulturgeografiske mønstre og strukturer betinges af: arealanvendelse, bevoksningsstruktur, bebyggelsesstruktur og dels tekniske anlæg.

Analysen tager udgangspunkt i den naturgeografiske analyse og de heraf afgrænsede naturgeografiske regioner. Ofte vil sammenfaldet mellem disse og de kulturgeografiske mønstre og strukturer, og dermed de foreløbige karakterområder, være stort pga. den betydning, som naturgrundlaget har haft og til dels stadig har, for udviklingen i de kulturgeografiske mønstre og strukturer.

Analysen munder ud i en afgrænsning af foreløbige karakterområder. Et karakter-

område er et landskabsområde, som fremstår homogent mht. de kulturgeografiske mønstre og strukturer samt rumlige visuelle forhold og derved adskiller sig fra de omkringliggende landskaber. Et foreløbigt karakterområde er et landskabsområde, som fremstår homogent mht. de kulturgeografiske mønstre og strukturer, men endnu ikke er besigtiget i felten og derfor ikke indeholder information om de rumlige og visuelle forhold.

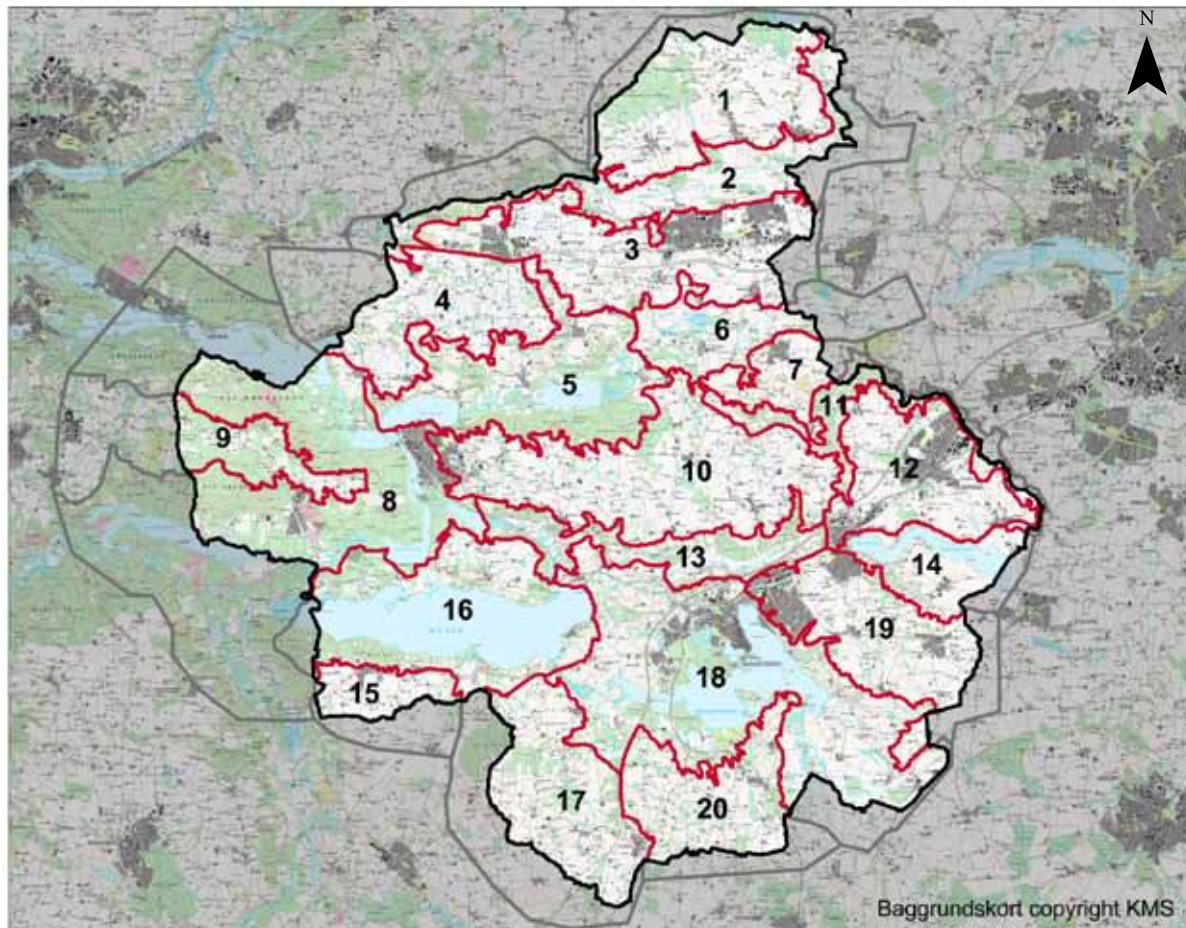
RUMLIGE VISUELLE FORHOLD

Når skrivebordsanalyserne, den naturgeografiske og den kulturgeografiske analyse, er gennemført og afgrænsningen af de foreløbige karakterområder foreligger gennemføres en rumlig visuel analyse i felten. Formålet med feltbesigtigelsen er:

- at verificere afgrænsningen af karakterområderne
- at supplere analysen af landskabet med rumlige og visuelle forhold.

Når feltarbejdet er gennemført foreligger således de endelige afgrænsninger af kommunens karakterområder samt viden om landskabet til at udarbejde en fuld landskabskarakterbeskrivelse for de enkelte landskabskarakterområder.

Den rumlige visuelle analyse arbejder

Natur- og kulturgeografisk inddeling af Skanderborg Kommune

med begreberne skala, mønstre og strukturer, kompleksitet, rumlig afgrænsning, udsigter og visuelle sammenhænge.

LANDSKABSKARAKTER-

KORTLÆGNING I SKANDERBORG

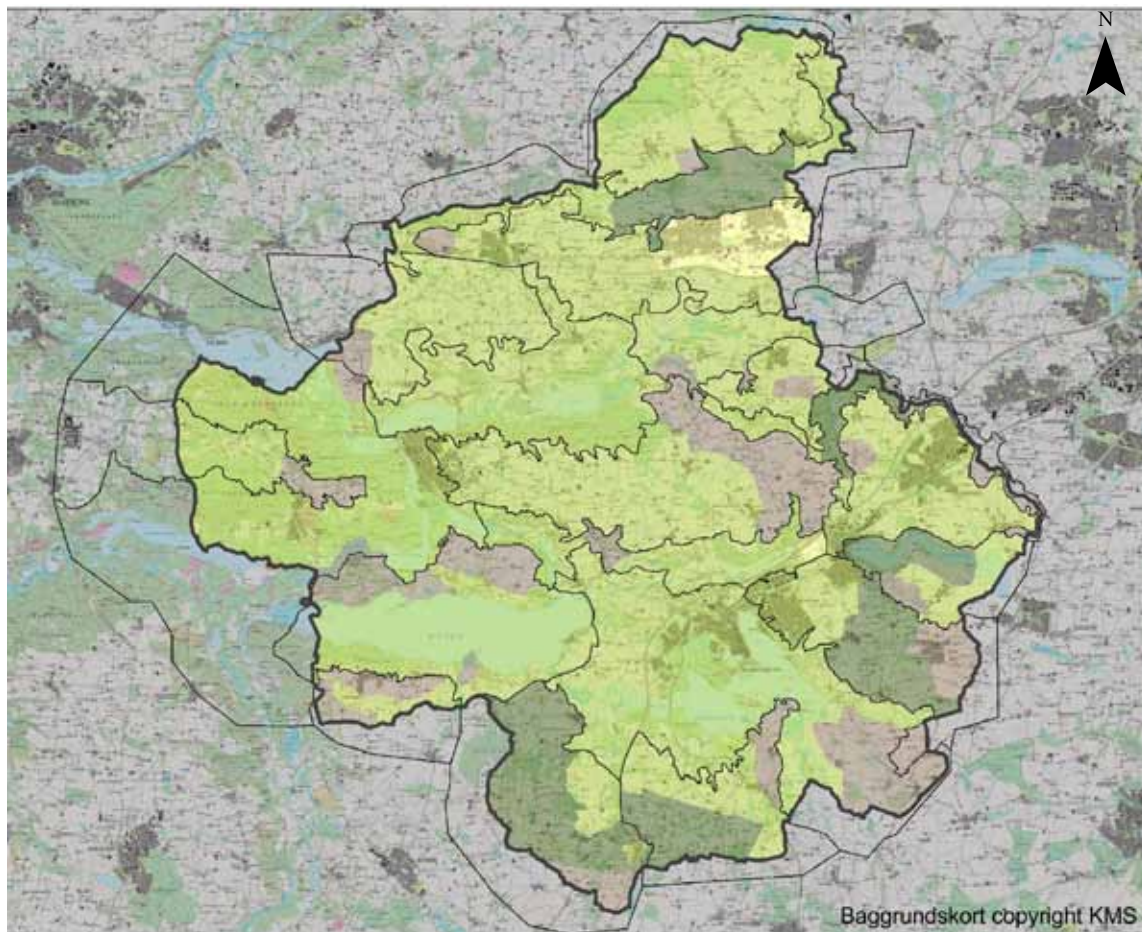
Skanderborg Kommunes landskab er inddelt i 20 landskabskarakterområder efter landskabskaraktermetoden. Samtlige 20 landskabskarakterområder indeholder i en beskrivelse af terræn, bevoksning, arealanvendelse, bebyggelsesmønster, kulturhistorie, tekniske anlæg, særlige oplevelsesrige landskaber samt rumlige visuelle forhold.

Hver landskabskarakterbeskrivelse indeholder desuden en vurdering af landskabets karakterstyrke, tilstand, særlige visuelle oplevelsesmuligheder og sårbarhed. Parameterne for vurderingerne af landskabet vil blive gennemgået på de efterfølgende opslag.

Vurderingerne af landskabet resulterer i strategiske mål, for hvert landskabskarakterområde. De strategiske mål er et udtryk for landskabets beskyttelsesniveau og er suppleret med konkrete anbefalinger til planlægningen af landskabet i det åbne land.

- 1: Herskind bølgede Morænelandskab
- 2: Lyngbygård Ådal
- 3: Galten Bølgede Morænelandskab
- 4: Lysmose Dødislandskab
- 5: Sølandskabet Knudsø og Ravnsø
- 6: Søballe Ådal
- 7: Stjær Randmoræne
- 8: Gudenådalen
- 9: Glarbo småbakkede Morænelandskab
- 10: Mesing småbakkede Morænelandskab
- 11: Jeksendalen
- 12: Hørning bølgede Morænelandskab
- 13: Illerup Ådal
- 14: Sølandskabet Stilling Solbjerg Sø
- 15: Voerladegård bakkede Morænelandskab
- 16: Sølandskabet Mossø
- 17: Ejer storbakkede Morænelandskab
- 18: Sølandskabet Skanderborg Sø
- 19: Fruring Dødislandskab
- 20: Hylke Dødislandskab

LANDSKABS- KARAKTERMETODEN FASE 2 VURDERING

- Særlig karakteristisk
- Karakteristisk
- Karaktersvagt
- Kontrasterende

Kortet viser vurderinger af karakterstyrke af hele Skanderborg Kommunes landskab. Karakterstyrken forholder sig til hvert enkelt karakterområdes landskabskarakter.

Karakterstyrken er et sammenvæjet udtryk for:

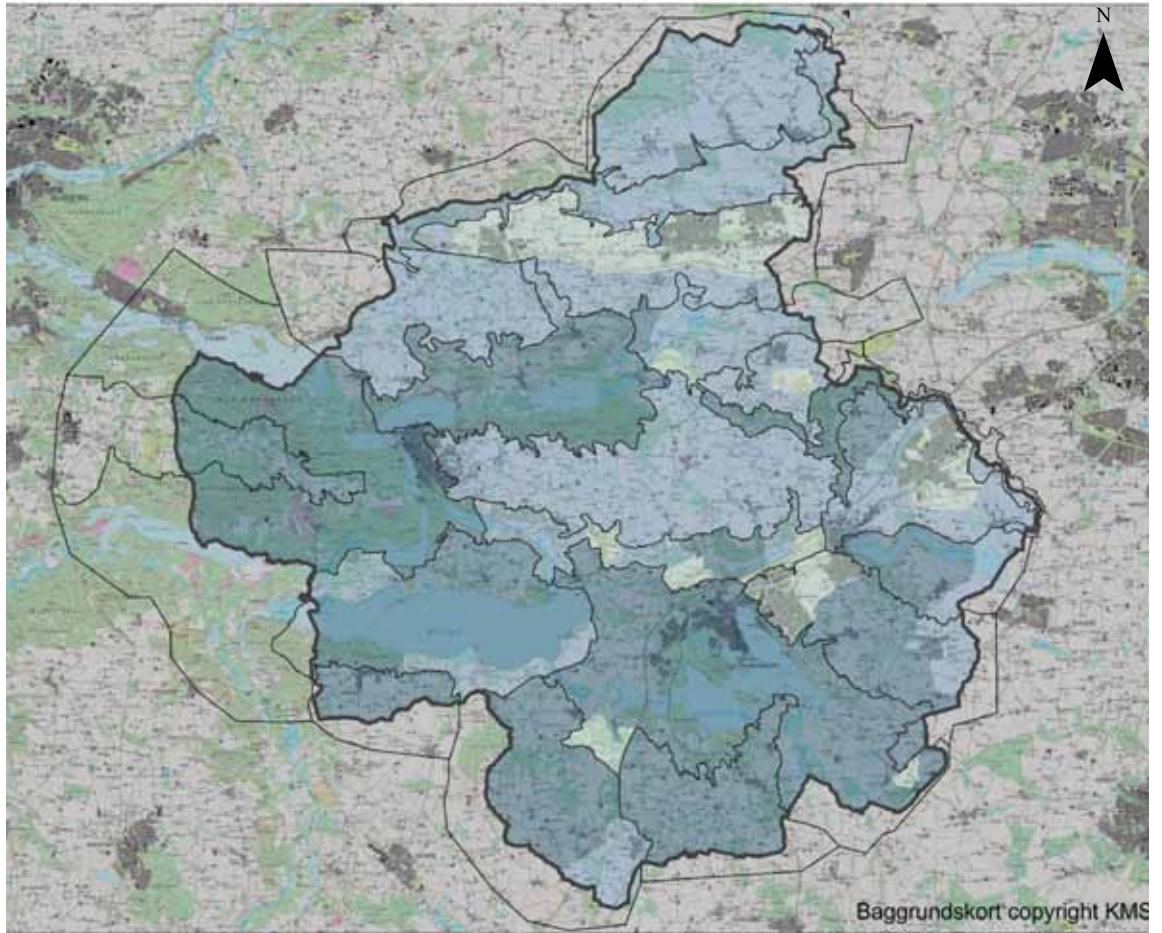
- Hvor tydeligt landskabskarakteren fremstår
- Hvor tydeligt landskabskarakterens oprindelse fremstår
- Hvor tydeligt naturgrundlaget afspejles i de kulturgeografiske mønstre og strukturer.

Vurderingen af karakterstyrken er fladedækkende og forholder sig således til hele kommunens landskab. Et landskab kan enten være særligt karakteristisk, karakteristisk, karaktersvagt eller kontrasterende. Det særlige karakteristiske landskab er tillagt et landskab, hvor landskabskarakteren fremstår særligt tydeligt og hvor oprindelsen afspejles tydeligt i landskabskarakteren og hvor samspillet mellem naturgrundlag og de kulturgeografiske strukturer er tydeligt.

Vurderingen karakteristisk og karaktersvagt er vurderet ud fra samme grund-

lag, men er landskaber hvor karakteren fremstår mindre tydeligt end i det særligt karakteristiske landskab eller ligefrem fremtræder svagt. Det kontrasterende landskab er et mindre delområde indenfor landskabskarakterområdet, som strukturmæssigt adskiller sig fra landskabskarakteren.

- God
- Middel
- Dårlig

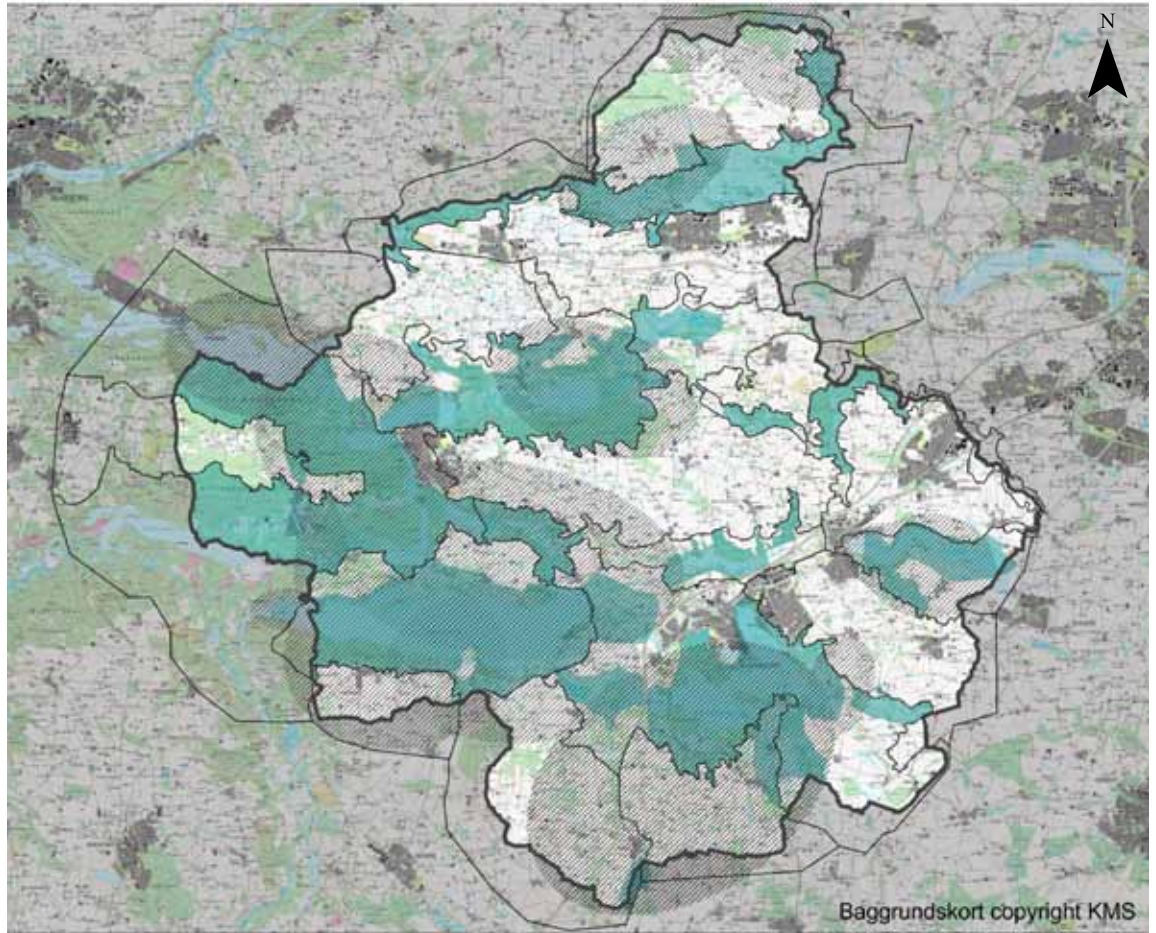
Kortet viser vurderinger af tilstand af hele Skanderborg Kommunes landskab. Tilstanden er vurderet separat for hvert enkelt landskabskarakterområde.

Tilstand er et sammenevjet udtryk for:

- Hvor tydeligt landskabskarakterens oprindelse fremstår
- Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer
- Hvor uforstyrret/forstyrret landskabet er af tekniske anlæg

Tilstanden kan enten være god, middel eller dårlig.

LANDSKABS- KARAKTERMETODEN FASE 2 VURDERING

- Særlige visuelle oplevelsesmuligheder
- ▨ Særlige udsigter

Kortet viser vurderinger af særlige visuelle oplevelsesmuligheder af hele Skanderborg Kommunes landskab. De visuelle oplevelsesmuligheder forholder sig dels til hvert enkelt karakterområde og dels til de visuelle sammenhænge mellem karakterområder samt på tværs af kommunegrænsen.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

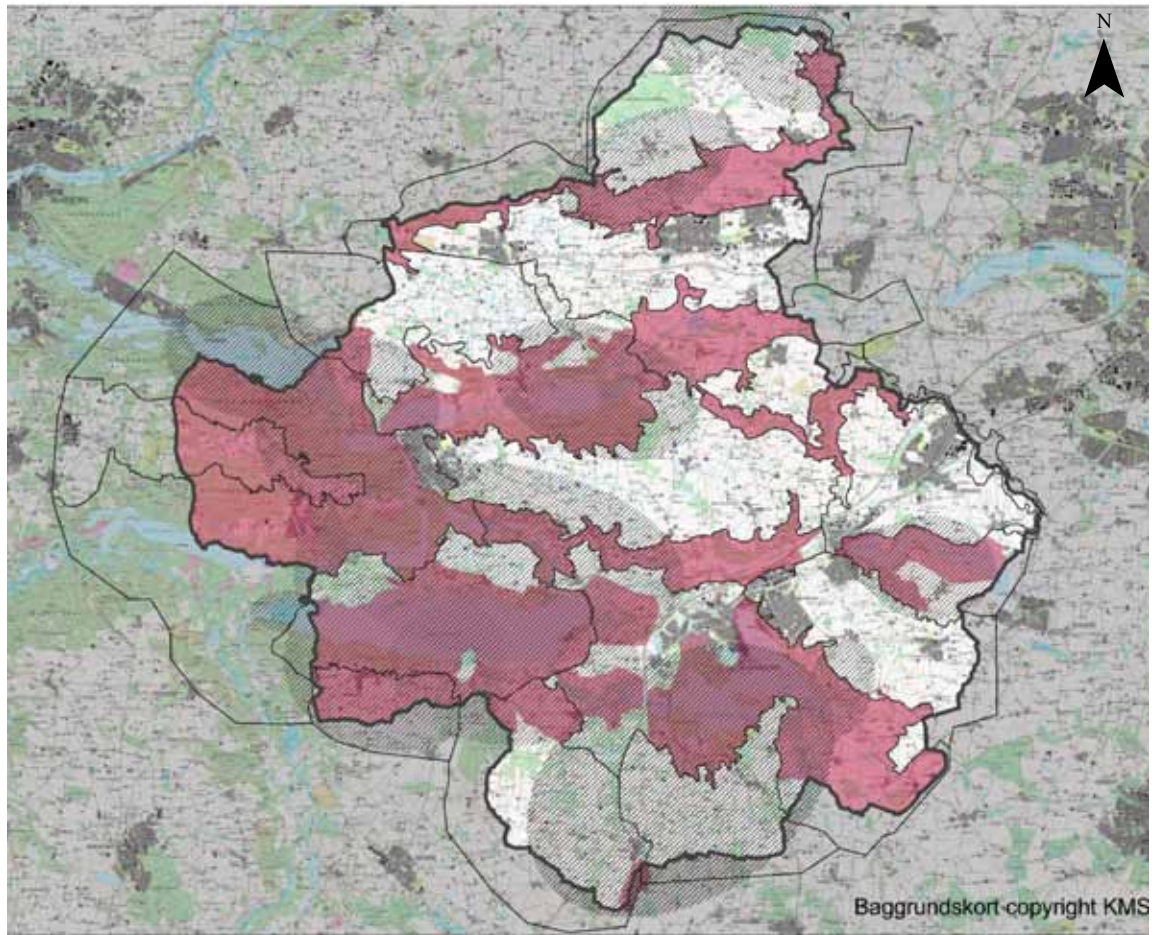
De særlige visuelle oplevelsesmuligheder knytter sig til landskaber, hvor der sker noget særligt eller dele af et landskab, hvor der sker noget særligt. Det vil sige, at de særlige visuelle oplevelsesmuligheder er stedbundne oplevelser.

Det kan være:

- Geologiske lokaliteter og markante terrænformer
- Store sammenhængende naturområder
- Særligt tydelige kulturbetingede helheder og enkeltelementer
- Markante udsigter

SÆRLIGE UDSIGTER

De særlige udsigter er steder i landskabet, hvorfra der er helt særlige vide kig udover landskabet, og hvorfra der er visuel sammenhæng til nabokarakterområder eller på tværs af kommunegrænsen.

■ Sårbare områder

▨ Sårbare udsigter

Kortet viser vurderinger af særligt sårbare områder og særligt sårbare udsigter af hele Skanderborg Kommunes landskab. Sårbarhedsvurderingen forholder sig dels til hvert enkelt karakterområde og dels til de sårbare visuelle sammenhænge mellem nabokarakterområder og på tværs af kommunegrænsen.

Sårbarhedsvurderingen består dels af en vurdering af landskabskarakterens sårbarhed generelt, landskabskarakterens sårbarhed overfor planlagte ændringer og en vurdering af om landskabet rummer særligt sårbare delområder.

Særlig sårbarhed knytter sig typisk til:

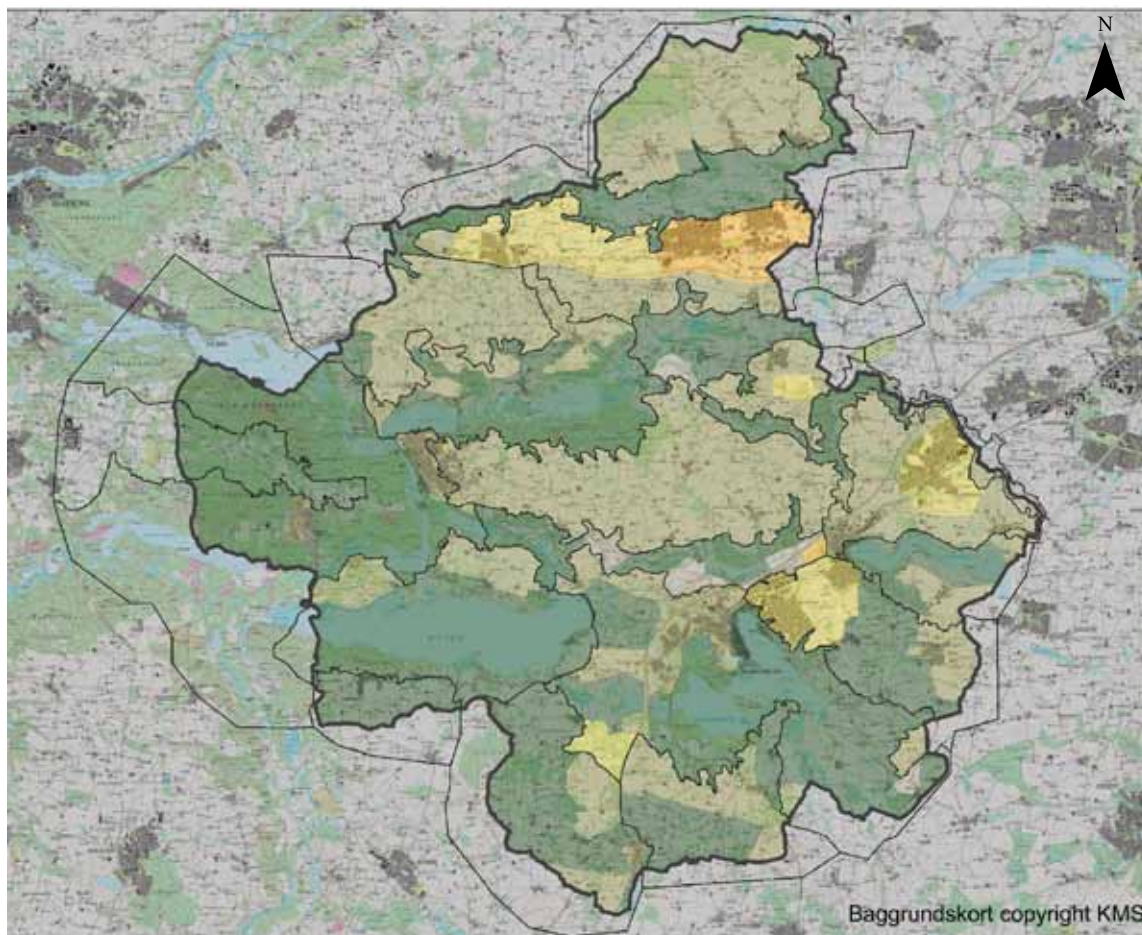
- Områder/elementer med lang kontinuitet som halvkulturrealer/ stendiger
- Markante elementer og orienteringspunkter
- Kirker, møller, gravhøje og lignende
- Markante udsigter
- Særlige mønstre og strukturer
- Hegnmønstre, bebyggelsesstruktur og lignende

- Markante rande og rumlige afgrænsninger
- Skovrande, markant afgrænsede rum og lignende

SÅRBARE UDSIGTER

De særligt sårbare udsigter vil typisk være steder i landskabet, hvorfra der er helt særlige vide udsigter udover landskabet og hvorfra der er visuel sammenhæng til nabokarakterområder eller på tværs af kommunegrænsen.

LANDSKABS- KARAKTERMETOLDEN STRATEGI OG ANBEFALINGER

- Beskyt
- Beskyt/Forbedre
- Vedligehold
- Vedligehold/forbedre
- Ændre

De strategiske mål er et udtryk for hvordan landskabet bør udvikle sig ud fra et rent landskabeligt synspunkt. De strategiske mål er ikke afvejet i forhold til anden planlægning. Sammen med de bagvedliggende landskabskarakterbeskrivelser og vurderinger udgør de strategiske mål således en rent landskabelig basis for den videre planlægning.

De strategiske mål fastlægges på baggrund af vurderingerne af karakterstyrke, særlige visuelle oplevelsesmuligheder og tilstand med udgangspunkt i matricen på modstående side.

Hvor landskabet rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder rykkes et "skridt" til venstre i de strategiske mål. Eksempel: et område som er karakteristisk og i god tilstand har som udgangspunkt det strategiske mål vedligehold, men hvis landskabet herudover rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder tildeles det strategiske mål beskyt.

I delområder hvor landskabskarakteren er kontrasterende fastlægges det strategiske mål på baggrund af en konkret vurdering af landskabets kvaliteter udtrykt ved hvor tydeligt de karaktergivende strukturer fremstår, hvor tydeligt landskabskarakterens oprindelse fremstår og hvor tydeligt samspillet mellem naturgrundlaget og arealanvendelsen fremstår

indenfor det kontrasterende delområde.

ANBEFALINGER TIL PLANLÆGNINGEN

For hvert af de strategiske målområder indenfor de enkelte karakterområder er formuleret såkaldte anbefalinger til planlægningen. Disse er anbefalinger til hvilke landskabelige hensyn der bør tages i sagsbehandling og planlægning hvis det strategiske mål for et givet område ønskes opfyldt.

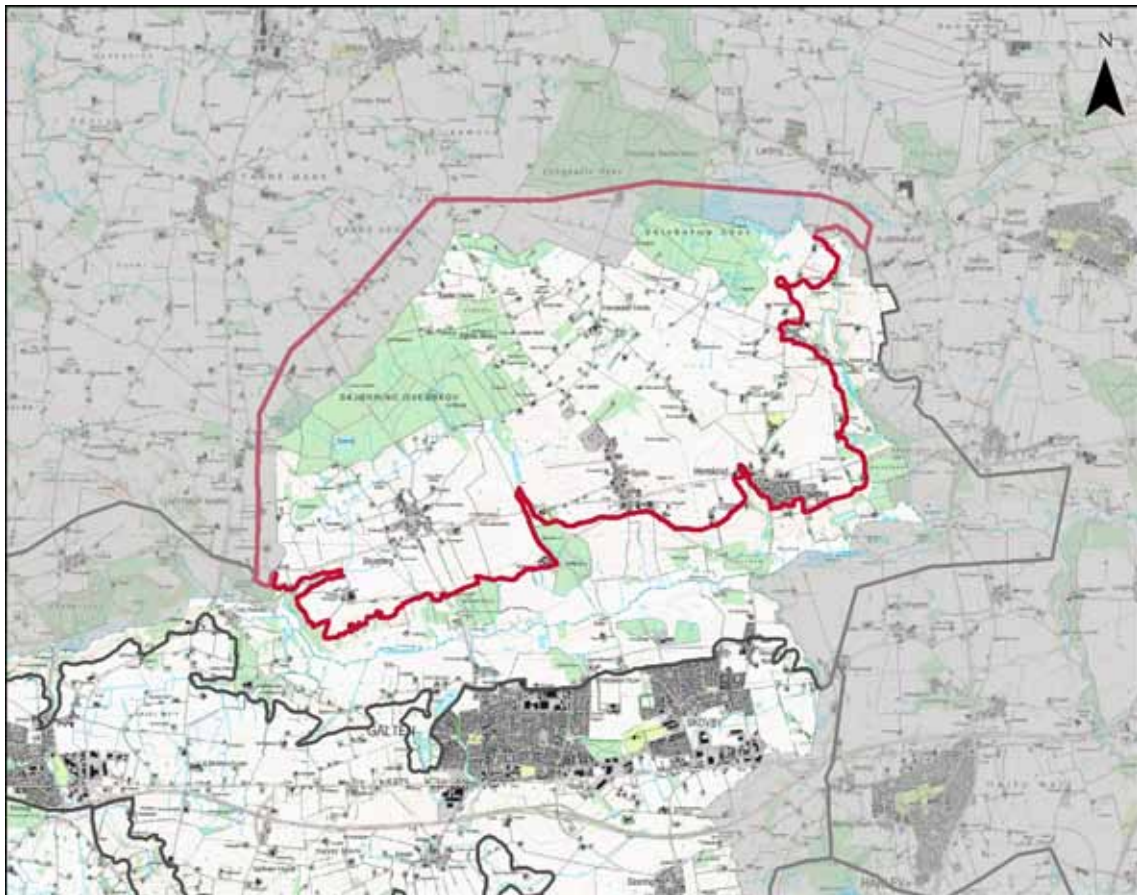
Det afgræssede kærparti ved Ringkloster Å er udpeget med det strategiske mål beskyt

Karakterstyrke Tilstand	Særligt karakteristisk	Karakteristisk	Karaktersvagt	Kontrasterende
God	Beskyt	Vedligehold	Ændre	Konkret vurdering
Middel	Beskyt	Vedligehold	Ændre	Konkret vurdering
Dårlig	Beskyt/Forbedre	Vedligehold/ Forbedre	Ændre	Konkret vurdering

Matrice til fastlæggelse af de strategiske mål

KARAKTEROMRÅDE 1

HERSKIND BØLGEDE MORÆNELANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Landskabskarakterområdet udgør den nordlige del af Skanderborg Kommune. Området grænser mod syd og øst til karakterområdet Lyngbygård Ådal. Mod nord og vest fortsætter landskabet ind i Favrskov og Silkeborg Kommuner.

LANDSKABSKARAKTEREN
Karakteristisk for området er det åbne intensivt dyrkede bølgede landskab med terrænfald mod de omkringliggende karakterområder. I den sydlige del fremstår bevoksningen sparsom med store intensivt dyrkede marker uden levende hegn, og i nord afgrænses landskabet af markante skovbryn. I området er der tre landsbyer beliggende på ådalens øvre kant med bagvedliggende husmandsudstyknings.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et enkelt og forholdsvis åbent landskab i middel skala, hvor de rumlige afgrænsninger varierer fra åbne vidder i syd til mere lukkede rum i nord afgrænset af skove og læhegn. Fra stort set hele området er der lange kig ud over landskabet. Især mod syd over Lyngbygård Ådal mod Galten og Skovby samt mod nord mod Sabro og Hammel findes lange kig over nabokarakterområderne.

I området forløber to højspændingstracéer, som flere steder er retningsgivende for landskabet. Desuden er der fra området

udsigt til flere vindmøller, som lokalt præger oplevelsen af landskabet.

GEOLOGI OG HYDROLOGI
Området er overordnet karakteriseret ved et bølget morænelandskab. Mod Lyngbygård Ådal i syd og mod dalen i øst med Borum Møllebæk er terrænet jævnt faldende. Desuden er der ved den sydlige karakterområdegrænse mod Lyngbygård Ådal tre markante erosionsdale, der skærer sig ind i området. I Skjærring Overskov og Skivholme Skov findes adskillige mindre erosionsdale.

Området indeholder flere vandløb. I skovene er vandløbene åbne, og uden for skovene er vandløbene med få undtagelser rørlagte. Mellem Skjærring Skov og Skivholme Skov er der mange mindre vandhuller. Området grænser mod nord op til Lading Sø, der er beliggende i Favrskov Kommune.

Området består næsten udelukkende af moræneler med få og mindre forekomster af ferskvandsdannelse. Langs den sydlige karakterområdegrænse findes forekomster af smeltevandssand og -grus samt smeltevandslær.

AREALANVENDELSE
Arealanvendelsen i området er de dyrkede markflader samt skov. Markfladerne fremstår som middel eller store, men med de største markflader i syd og over-

vejende middelstore markflader i nord. I området er der ligeledes få områder med afgræsning.

BEVOKSNING
Bevoksningsstrukturen er karakteriseret ved sparsom bevoksning på de dyrkede marker samt skovbevoksning. I området er der to større skove, Skjærring Overskov og Skivholme Skov, samt nogle mindre skovparceller og juletræsplantager. Herudover er der bevoksning i lavninger, ved vandhuller og ved grøfter samt ved erosionsdalene, der især fra syd påvirker området. Der findes få egentlige læhegn, men i den nordlige del, hvor markstørrelserne er mindre, er der enkelte spredte bevoksninger i markskel.

BEBYGGELSESMØNSTER
Bebyggelsesmønsteret knytter sig til en blokudskiftningsstruktur i den nordlige del og en stjerneudskiftningsstruktur i den sydlige del omkring de tre landsbyer Skjærring, Sjelle og Herskind beliggende på overkanten til Illerup Ådal. Det betyder, at bebyggelsen fremstår mere spredt i den nordlige del end den sydlige, hvor gårdene er beliggende inde i landsbyerne. De blokudskiftede gårde i den nordlige del af området er generelt middelstore, tilpasset terrænet og omgivet af bevoksning. Husmandsstederne er primært beliggende i den centrale og nordlige del af området og knytter sig til vejstrukturen.

Højspændingsmaster ved Skivholme

Landskabet nord for Sjelle

Skivholme Kirke set fra syd

Store markflader ved Skjørring

Hovedgården Vedelslund er beliggende i den sydlige del af området. Desuden er det mindre ejerlav Rohde beliggende i området. Området består af en samling af gårde.

Skjørring er en landsby med kirke. Skjørring fremstår med en fliget bykant, som overvejende fremstår med brudt bevoksning – dog er bykanten helt blottet mod syd. Skjørring Kirke er frit beliggende ud til det åbne land i den sydøstlige del af landsbyen. Bevoksningen på et nærliggende dige og beplantningen på kirkegården hæmmer dog indsigten til kirken.

Sjelle er en landsby med kirke og gadekær. Afgrænsningen mod det åbne land fremtræder fra flere sider blottet, hvilket er særlig markant mod syd. Sjelle kirke er placeret inde i landsbyen, så den kun i begrænset omfang ses fra omgivelserne, men der er fine kig fra vest og øst.

Herskind landsby er præget af markant byudvikling gennemført gennem sidste halvdel af 1900-tallet, som slører landsbyens oprindelige struktur. Herskind fremstår med en åben og markant bykant.

KULTURHISTORIE

Områdets mest markante kulturhistoriske fortælling knytter sig til Hovedgården Vedelslund. Hovedgården Vedelslund er kendt fra 1400-tallet, men blev genopført efter nedrivning i 1700-tallet. De nuvæ-

rende avlsbygninger er opført i 1887 efter en brand. Området har eget ejerlav og fremstår som et typisk hovedgårdslandskab med store opdyrkede marker med tilhørende skov.

Rohde sydvest for Skjørring har også eget ejerlav, Rode By, der antyder, at stedet var mere end en eller to gårde.

Landsbyerne i området indeholder også væsentlige kulturhistoriske spor, som særligt fremtræder i form af de mange oprindelige gårde. Desuden kan landsbyernes oprindelige struktur stadig fornemmes i Skjørring og Sjelle.

Middelalderkirkerne er beliggende i tilknytning til områdets tre landsbyer. Kirken i Skjørring er beliggende frit på kanten af landsbyen og opleves mest tydeligt i landskabet.

Syd for Lading Sø i Skivholme Skov er der et enkelt beskyttet fortidsminde, voldstedet Trolldøj.

TEKNISKE ANLÆG

Der er to højspændingstracéer i området. En ledning forløber fra Galten, vest om Skjørring mod nordvest, og fra Skjørring forløber en forgrening fra denne. Desuden er der fra området udsigt til fire vindmøller beliggende umiddelbart uden for kommunegrænsen vest for Skivholme Skov samt tre nærliggende vindmøller

længere mod nordvest.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Områdets oplevelsesværdi består i de lange kig hen over landbrugsfladen i samspil med de markante skovbryn, som flere steder afgrænser rummet. Desuden rummer Vedelslund Hovedgårdslandskab særlige oplevelsesmuligheder med den intakte hovedgård og store åbne marker.

DELOMRÅDER

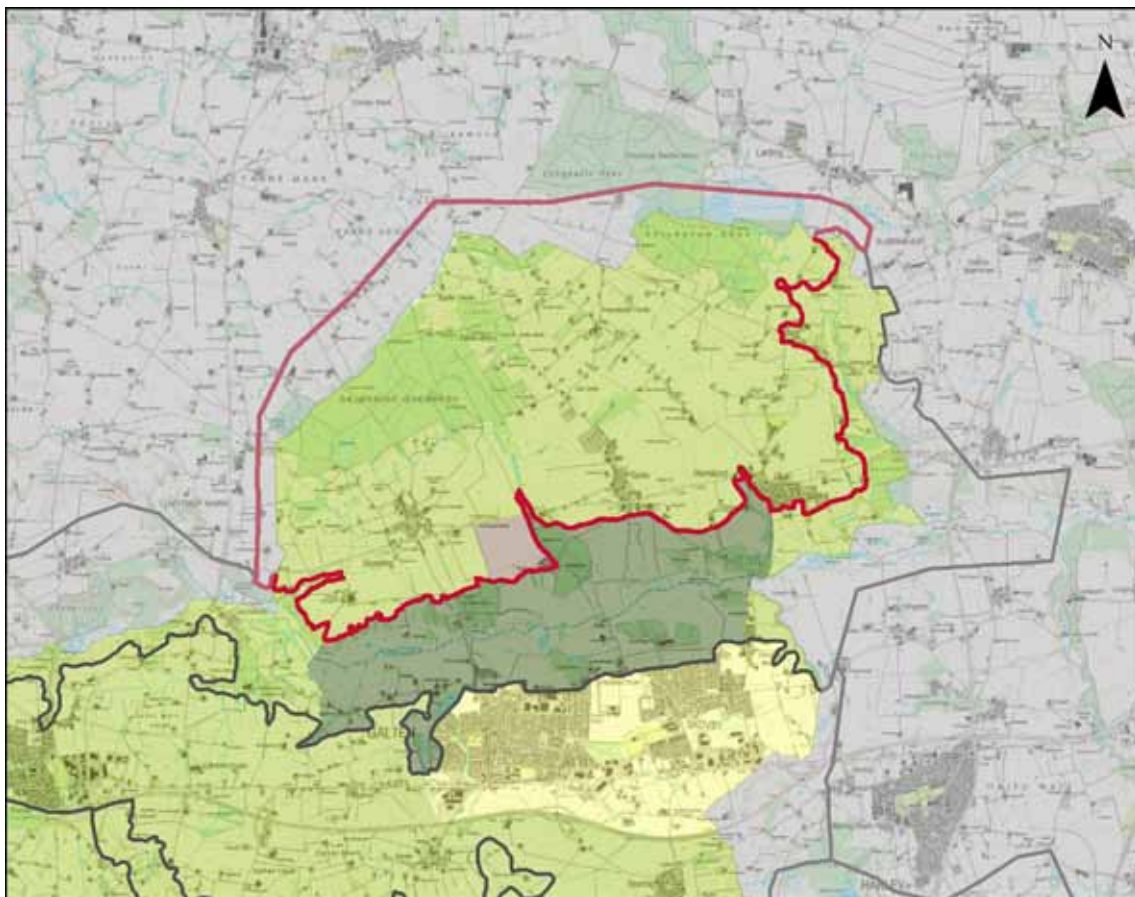
1A: Vedelslund Hovedgårdslandskab

Området fremstår som et karakteristisk hovedgårdslandskab med centralt placeret hovedgårdsbygning samt tilhørende landbrugsbygninger. Markerne i området er intensivt dyrket og fremstår i stor skala.

UDFORDRINGER

Landskabets store udfordring ligger i at bevare landskabets landbrugsdominerede udtryk med bebyggelse tilpasset terrænet og omgivet af bevoksning. Ligeledes bør skovdriften i området fortsættes, så de markante skovbryn kan sikres. Desuden bør de vide udsigter i den sydlige og nordlige del bevares.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK
Hele området på nær delområderne
Landskabets karaktergivende elementer i form af det åbne intensivt dyrkede bølgede landskab med sparsom bevoksning fremstår karakteristisk i området. Bebyggelsesstrukturen med de spredte gårde i den nordlige del og de mere samlede gårde i den sydlige del er ligeledes let genkendelig i landskabet.

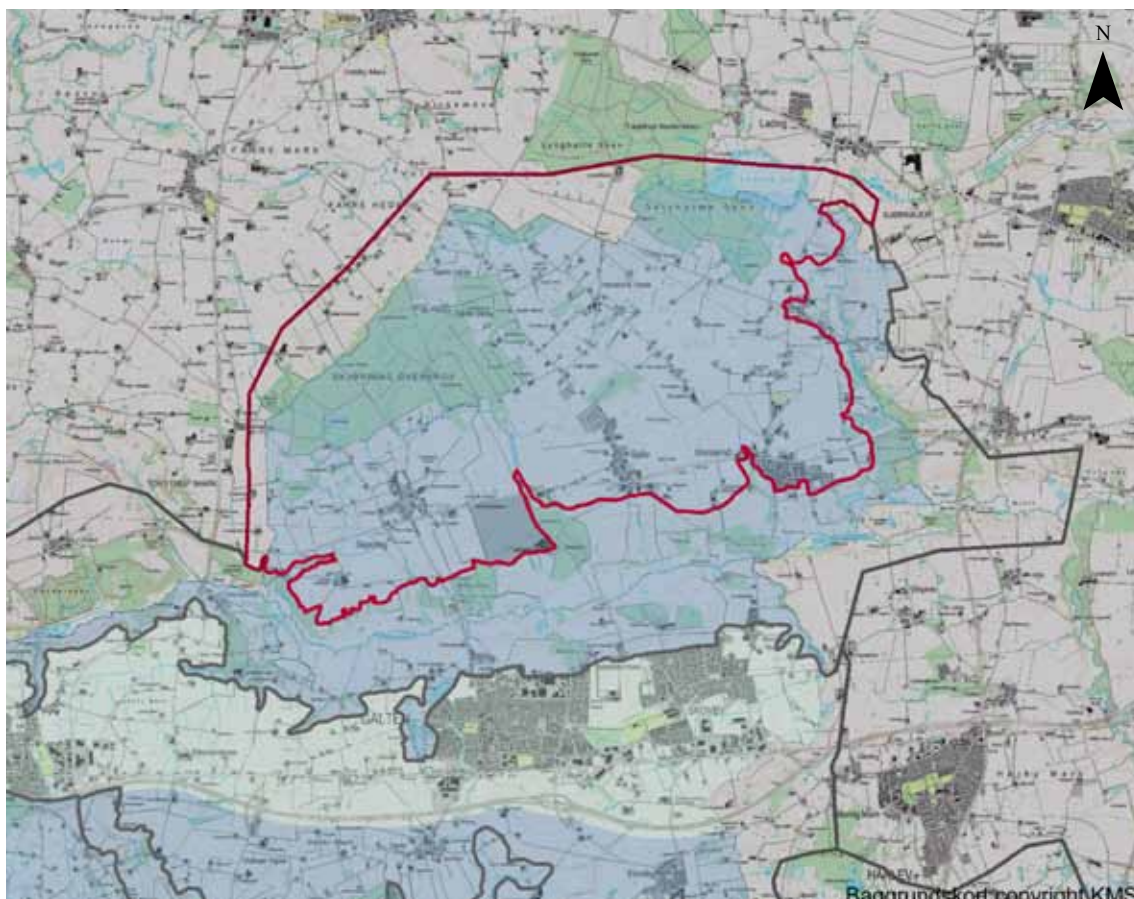
Samspillet mellem natur- og kulturgrundlaget fremstår tydeligt i området med intensivt dyrkede marker på morænefladen.

KONTRASTERENDE
1B: Vedelslund Hovedgårdslandskab
Vedelslund Hovedgårdslandskab adskiller sig fra hovedkarakteren ved at være et hovedgårdslandskab. Strukturen fremstår som et typisk hovedgårdslandskab med centralt placeret hovedbygning med tilhørende landbrugsbygninger. Markerne i området er intensivt dyrket og fremstår i stor skala. I tilknytning til hovedgården er der skov, som ligeledes er karakteristisk for et hovedgårdslandskab.

Området er et åbent og enkelt storskalalandskab, hvor den oprindelige struktur er bevaret.

Samspillet mellem natur- og kulturgrundlaget er tydeligt aflæseligt i området med intensivt dyrkede marker på morænefladen.

MIDDEL

Hele området pånær delområder:

Områdets bebyggelses- og bevoksningsmæssige struktur er overordnet set bevaret i sin oprindelige form, som den er repræsenteret på de høje målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet. Hele området fremstår intakt i forhold til dets kulturhistoriske oprindelse som udskiftningslandskab med husmandssteder og spredliggende gårde, som er flyttet ud fra landsbyerne.

De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand. Skovbrynene er sammenhængende og markante. Oprindelige gårde og husmandssteder findes fortsat, men mange fungerer i dag som enfamiliehuse.

Med undtagelse af højspændingsledninger i det nordvestlige hjørne findes der ingen større tekniske anlæg i området. Højspændingsledninger opleves kun lokalt og fremstår underordnet i forhold til områdets karaktergivende elementer.

GOD

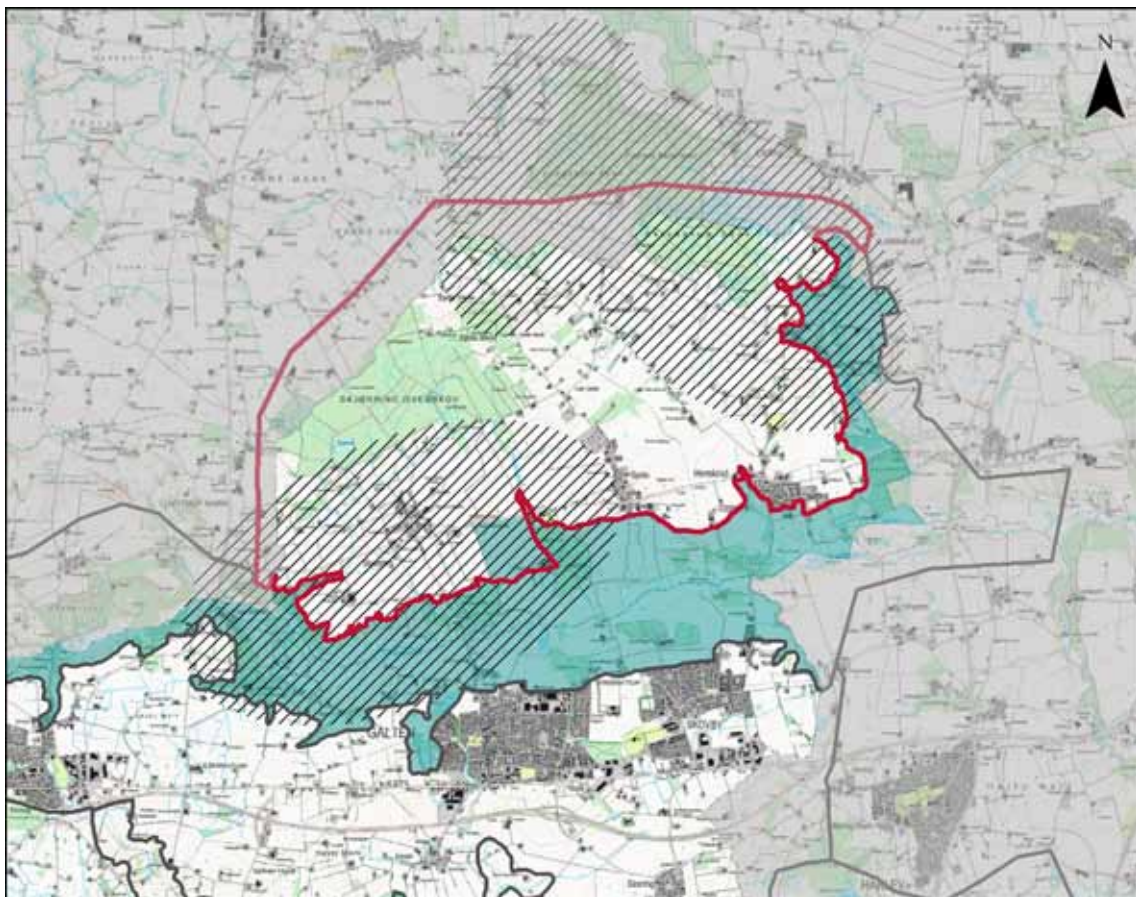
Delområde 1B: Vedelslund Hovedgårdslandskab

Området har overvejende bevaret sin oprindelige bebyggelses- og bevoksningsmæssige struktur, som det er repræsenteret på de høje målebordsblade fra slutningen af 1800 tallet.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand fremstår i meget god tilstand med den oprindelige hovedgårdsbygning opført efter branden i år 1700.

I området er der ingen forstyrrelser.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

VEDELSUND HOVEDGÅRDS- LANDSKAB

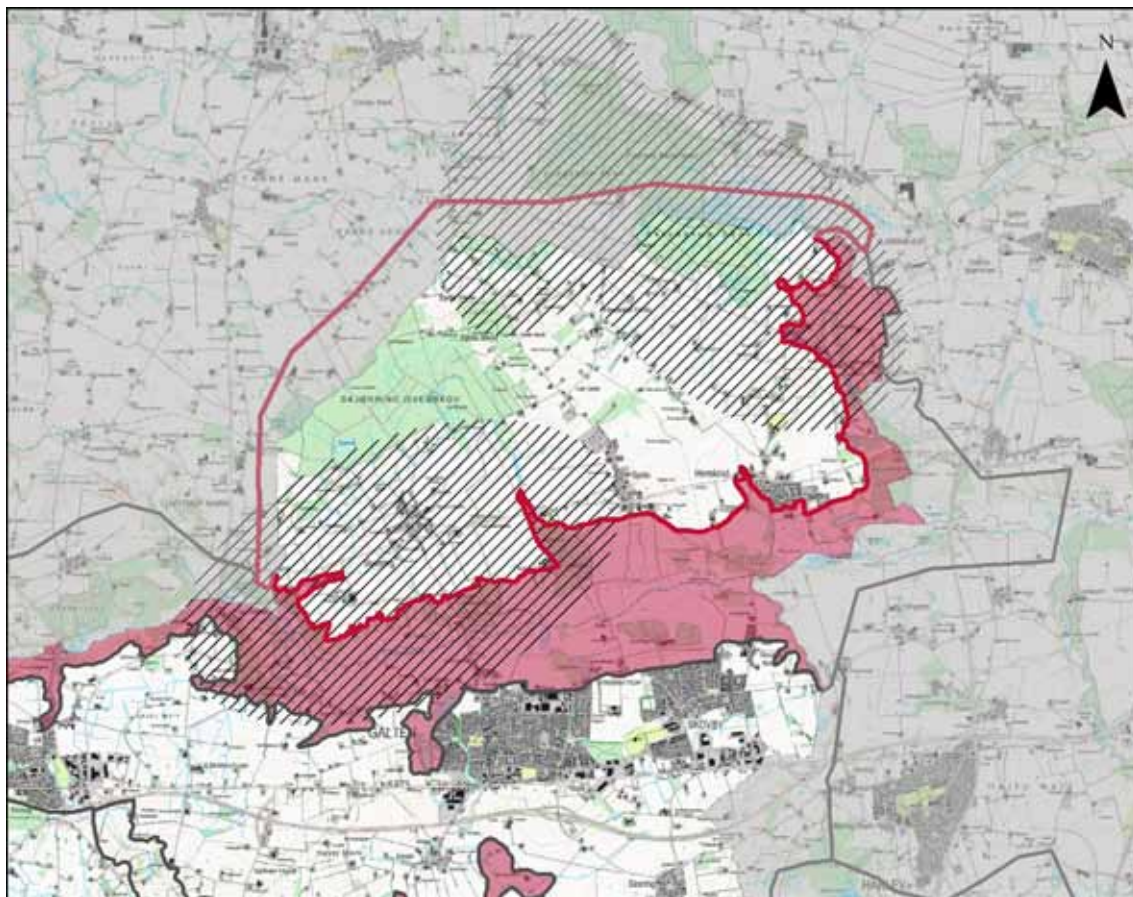
Området opleves som et særligt oplevelsesrigt landskab pga. områdets tydelige hovedgårdsstruktur og områdets lange vidde udsigter. Desuden er hovedgården velholdt og fremstår som et historisk element i landskabet.

SÆRLIGE UDSIGTER

I området er der flere steder, som rummer muligheder for særlige udsigter, som særligt knytter sig til udsigter udover nabokarakterområdet Lyngbygård Adal samt vide udsigter over landbrugsfladen.

Generelt er der fra Landevejen Langelinie lange udsigter udover Lyngbygård Adal, som stedvist afbrydes af landsbyerne, Herskind, Skjørring og Sjelle samt Hestehave- og Mølleskov ved Vedelsund hovedgård. Fra den sydlige udkant af Skjørring Skov er der ligeledes udsigt udover Lyngbygård Adal.

Ved Sjelle Hede og ved Skivholme er der flere steder muligheder for vidde udsigter. Særligt ved Skivholme skov er skovbrynene med til at understrege områdets lange udsigter mod syd.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Området er sårbart overfor nye skove og læbælter, som vil bryde områdets åbne karakter og hyppige udsigter udover landskabet.

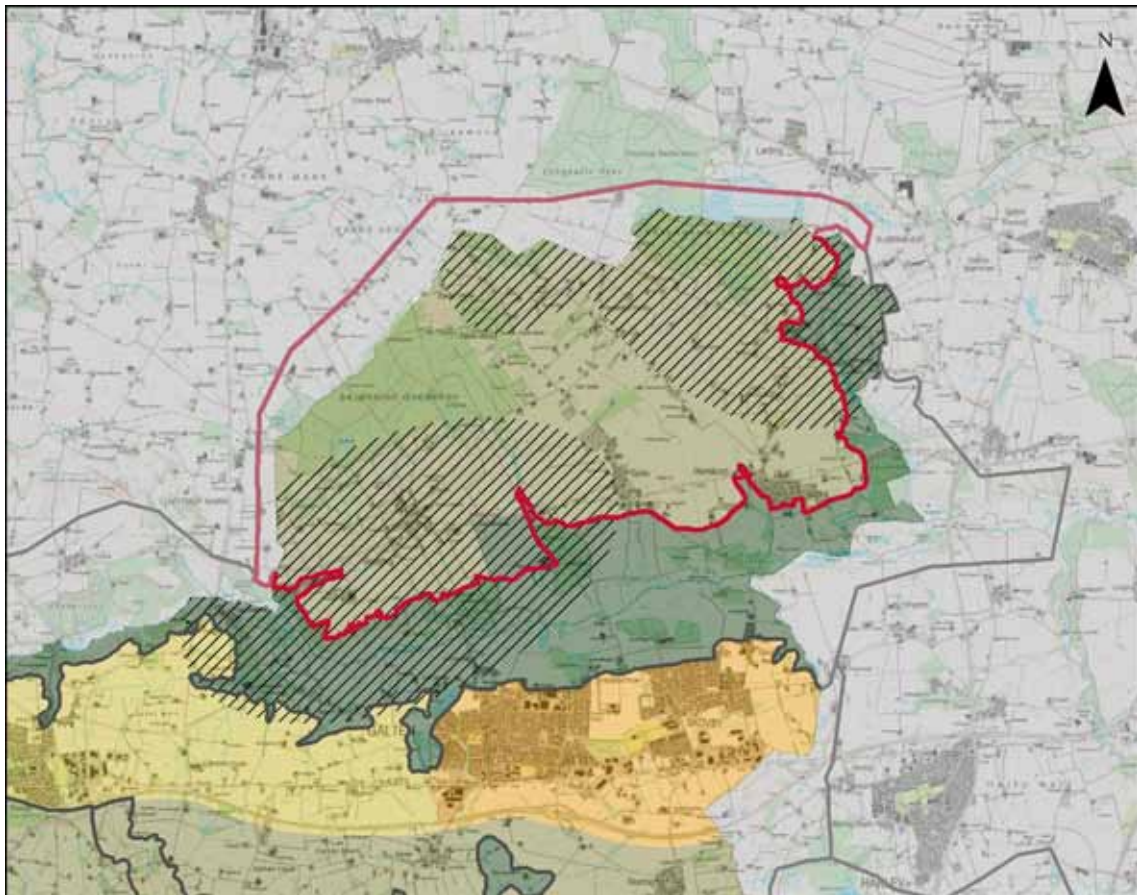
Herudover er områdets kirker sårbare overfor nye bevoksninger og nyt byggeri. Det gælder særligt Skjørring Kirke som ligger frit ud til det åbne land.

SÅRBARE UDSIGTER

Områdets markante udsigter er særligt sårbare overfor bevoksning, som vil bryde udsigterne over de omkringliggende landskaber. Større byggerier eller anlæg vil også kunne ændre markant på landskabsoplevelsen.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Hovedgårdslandskabet Vedelslund er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af området landskabskarakter.

VEDLIGEHOOLD

Hele det øvrige område er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer, i form af de markante skovbryn og det overvejende landbrugsdominerende udtryk skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den østlige samt den vestlige del af området er udpeget som områder med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Landbrugsmæssig drift i området bør fortsættes for at landskabets åbne karakter fastholdes. Endvidere bør levende hegn samt solitære træer i området begrænses for at bibeholde områdets lange ubrudte kig over markfladerne.

SKOV

Den eksisterende skovdrift i området bør fortsættes, så de markante skovbryn med høje løvtræer kan sikres, og evt. ny skov bør etableres så de værdifulde udsigter respekteres, understreges og tilfører skovoplevelsen værdi.

KULTURHISTORIE

Hovedgården Vedelslund med bebyggelsesstruktur samt landskabet med de store dyrkede marker bør fastholdes som en væsentlig kulturhistorisk fortælling i området. Desuden bør en formidling af hovedgården overvejes, idet det vil tilføre området en større oplevelsesværdi.

Gårdeme beliggende i områdets landsbyer skal forsøges bevares, som særlige identitetgivende elementer i landsbyerne.

Kig til kirken i Skjørring bør friholdes for bevoksning og yderligere byudvikling.

Voldstedet Troldhøj syd for Lading Sø i Skivholme Skov bør sikres som et synligt landskabeligt element.

BY/BEBYGGELSE

Byudvikling i de tre landsbyer Skørring, Herskind og Sjelle bør respektere den visuelle sammenhæng med Lyngbygård Ådal, således bør evt. byudvikling ske på den nordlige side af byerne. En evt. byudvikling af byerne bør desuden tilpasses terrænet samt afskærmes med en brudt grøn bevoksning.

Nyt landbrugsbyggeri i den nordlige del af området bør videreføre den eksisterende struktur med gårde tilpasset terrænet og omgivet af en grøn bevoksning.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for nye større tekniske anlæg, som vil forstyrre områdets særlige vide udsigter.

Mindre anlæg kan placeres i landskabet, såfremt de indpasses i terrænet.

UDSIGTER

Der bør generelt være opmærksomhed på at bevare de særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til området, herunder særligt de lange udsigter henover Lyngbygård Ådal.

Middelstore markflader, få levende hegn og markante skovbryn, der afgrænser rummet

Skjørring set fra nord

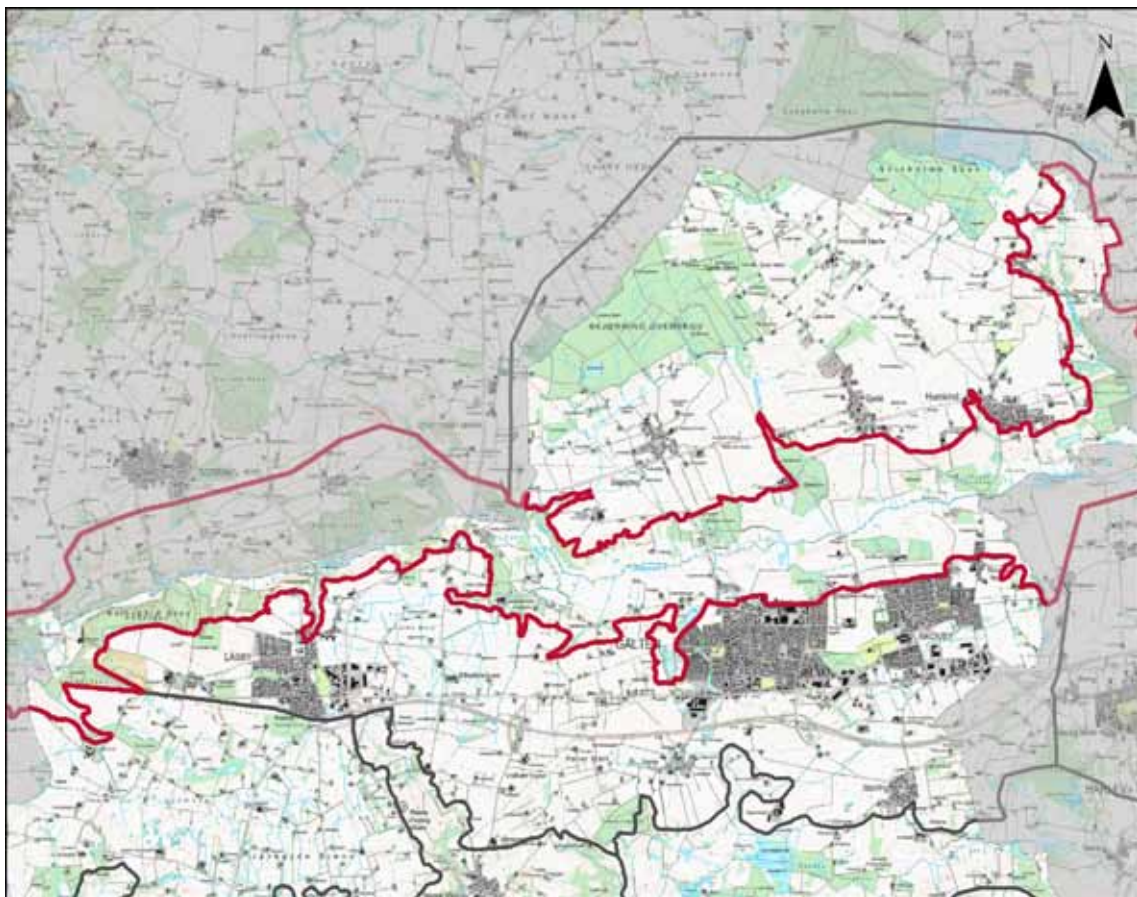

Markflader med markant skovbryn

Landskab nord for Skjørring

KARAKTEROMRÅDE 2 LYNGBYGÅRD ÅDAL

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Lyngbygård Ådal ligger i den nordlige del af Skanderborg Kommune. Mod syd grænser størstedelen af området op til Galten bølgede Morænelandskab, mens et mindre område længst mod vest grænser op til Lysmose Dødislandskab. Mod nord grænser området i den østlige del op til Herskind bølgede Morænelandskab. I den vestlige del er det kun den sydlige del af ådalen, der er beliggende i Skanderborg Kommune. Området fortsætter således mod nord og vest ind i nabokommunen. Mod øst fortsætter området ind i Aarhus Kommune.

LANDSKABSKARAKTEREN
Særligt karaktergivende for området er den brede åbne dalbund med de jævnt stigende dalsider med spredte skovbevoksninger med markante skovbryn, der understreger dalsiderne og den flade og næsten bevokningsløse dalbund. Det er endvidere karakteristisk for området, at gårdene ligger på dalsiderne, ligesom landsbyerne i nabokarakterområderne ligger langs overkanten af ådalen mod syd og nord.

Tilsammen danner de karaktergivende elementer et åbent og enkelt landskab med mange lange kig på tværs af ådalen fra dalsiderne samt på langs af ådalen i selve dalbunden. Fra området er der tydelig visuel sammenhæng til byerne beliggende på overkanten af dalsiderne.

Området opleves overvejende som et uforstyrret landskab med mindre tekniske anlæg skjult af beplantning. Dog er der flere markante tekniske anlæg uden for området, hvor særligt Låsby, Galten og Skovby præger oplevelsen af ådalen.

GEOLOGI OG HYDROLOGI
Landskabet er karakteriseret ved en lavtliggende issø, der mod vest går over i en ekstramarginal smeltevandsfloddal. I den østlige ende omkring Borum Møllebæk er der en nord-sydgående tunneldal. Centralt i ådalen nord for Låsby Station er der ligeledes en øst-vestgående tunneldal, som strækker sig ind i nabokommunen Silkeborg. I den østlige del af ådalen er dalsiderne jævnt stigende mod syd og nord. I den vestlige ende og i den nord-sydgående tunneldal mod øst er dalsiderne markant stigende. Den østlige del mellem gården Åbæk i vest til skoven Lunden i øst er kendetegnet ved en bred dalbund. Dalsiderne er brudt af mindre erosionsrender, med markant flest vest for Låsby Station

Dalstrøget gennemløbes af Lyngbygård Å med adskillige tilløb af bække, primært fra nord. Langs åen i dalbunden er der flere mindre vandhuller. I den vestlige del af området består dalbunden af sammenhængende eng- og mosearealer. Længst mod vest ligger Bjarup Mose, hvorfra Lyngbygård Å og Linå udspringer. I den centrale del af ådalen ligger der

små spredte eng- og mosearealer, ligesom der centralt i området er gennemført et vådengeprojekt, der har medført et større vanddækket område. I dalarmene er der større vandhuller samt mose- og engarealer.

Dalbunden består i hele områdets udstrækning af ferskvandsdannelse og partier med smeltevandssand og -grus. Dalsiderne består øst for Låsby Station dels af smeltevandsler og partier med moræneler, dels af partier med smeltevandssand og -grus. I den vestlige del består dalsiderne af henholdsvis morænesand og -grus, moræneler samt smeltevandssand og -grus.

AREALANVENDELSE
Arealanvendelsen er overordnet set karakteriseret ved intensivt dyrkede dalsider med middelstore markflader samt skov og en variation af drænedede og opdyrkede små til middelstore marker i dalbunden og ekstensivt udnyttede eng- og mosearealer med afgræsning. I den vestlige del af ådalen vest for Låsby Station består dalsiderne dog af overdrev og små intensivt dyrkede marker. I den østlige del af ådalen er det kun den nordlige del, hvor terrænet flader ud, som er opdyrket.

BEVOKSNING
Bevoksningsstrukturen er karakteriseret ved eng- og mosearealer i dalbunden

Den afgræssede dalbund med skovbryn i baggrunden

Udsigt fra dalbunden til dalsiden i nord med markante skovbryn

Den flade dalbund i den centrale del af området

Overkanten af dalsiden med markant dige, der markerer grænsen

og skovbeplantninger på dalsiderne, der markerer overgange til moræneplateauet i naboombåderne samt understreger ådalens terræn. I den østlige ende af ådalen er der skovbevoksninger på både nord- og sydsiden, hvilket bidrager til, at området opfattes tættere. I den vestlige del af ådalen fremstår bevoksningen ligeledes tættere med større skovområder samt levende hegn, der markerer markfladerne. Langs åen er der flere steder ellertræer, der understreger åen, men som samtidig skærmer for udsynet til vandet.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsen i området er koncentreret til dalsiderne, hvor den hovedsageligt ligger på overgangen mellem højbundsjorderne og dalsiderne. Gårdene er generelt midtstore til store.

I den brede del af ådalen ligger flere af gårdene på den sydlige dalskråning dog lidt nede af dalsiderne, og i den vestlige del af området, vest for Låsby Station, ligger bebyggelsen hovedsageligt oven for den nordlige dalskråning og således uden for området.

Skivholme er beliggende på den vestlige skrånning ned til erosionsdalen ved Borum Bæk. Bygningerne er således beliggende i et forløb ned langs dalsiden og fremtræder fint indpasset i terrænet samt med en brudt afgrænsning mod det åbne land.

Låsby Station er beliggende på dalbunden i ådalens vestlige ende. Landsby-

en er omgivet af beplantning og fremstår med en grøn rand mod landskabet.

På den sydlige let kuperede skrånning øst for Låsby Station ligger en samling af husmandssteder hovedsageligt placeret langs vejen. Herudover ligger der enkelte steder på skrånningerne nær dalbunden spredte husmandssteder.

KULTURHISTORIE

Områdets kulturhistoriske spor knytter sig til vandmølle anlæg, rester af Hammelbanen samt skovdiger. I erosionsdalene i den nordlige dalskråning ligger flere tidligere vandmølle anlæg. I erosionsdalen mod vest ligger He Mølle, og i erosionsdalen mod øst ligger Borum Mølle i den sydlige ende og Terp Mølle i den nordlige del. Øst for Låsby Station i den vestlige ende af området ligger rester af den nedlagte Hammelbane, der opleves som en dæmning uden spor. Området har flere diger, som hovedsageligt er skovdiger. Digerne afgrænser ofte skovene mod det dyrkede land. Den nordlige afgrænsning af Skovby er ligeledes markeret af et langt dige.

TEKNISKE ANLÆG

Landskabet opleves overvejende som uforstyrret af tekniske anlæg, idet de tekniske anlæg i området er mindre og fremstår fint indpasset i terrænet. I selve dalbunden nord for Skovby ligger Skovby rensningsanlæg. Nord for Låsby ligger

Låsby rensningsanlæg, som er et mindre anlæg bestående af en bygning og et slambassin. Desuden er der et mindre vandværk nord for Galten. Nord for Galten gennemskærer en mindre højspændingsledning ådalen på tværs. Desuden krydses den østlige erosionsdal nord for Baskær Skov af to mindre højspændingsledninger.

Uden for området er der flere elementer, der påvirker oplevelsen af ådalen. I den sydvestlige ende ved Thorsminde står der tre vindmøller, og fra området er der udsyn til Galten, Skovby og Låsby's markante bykanter, hvor særligt foderstofbygningen ved Skovby Nord fremtræder tydeligt.

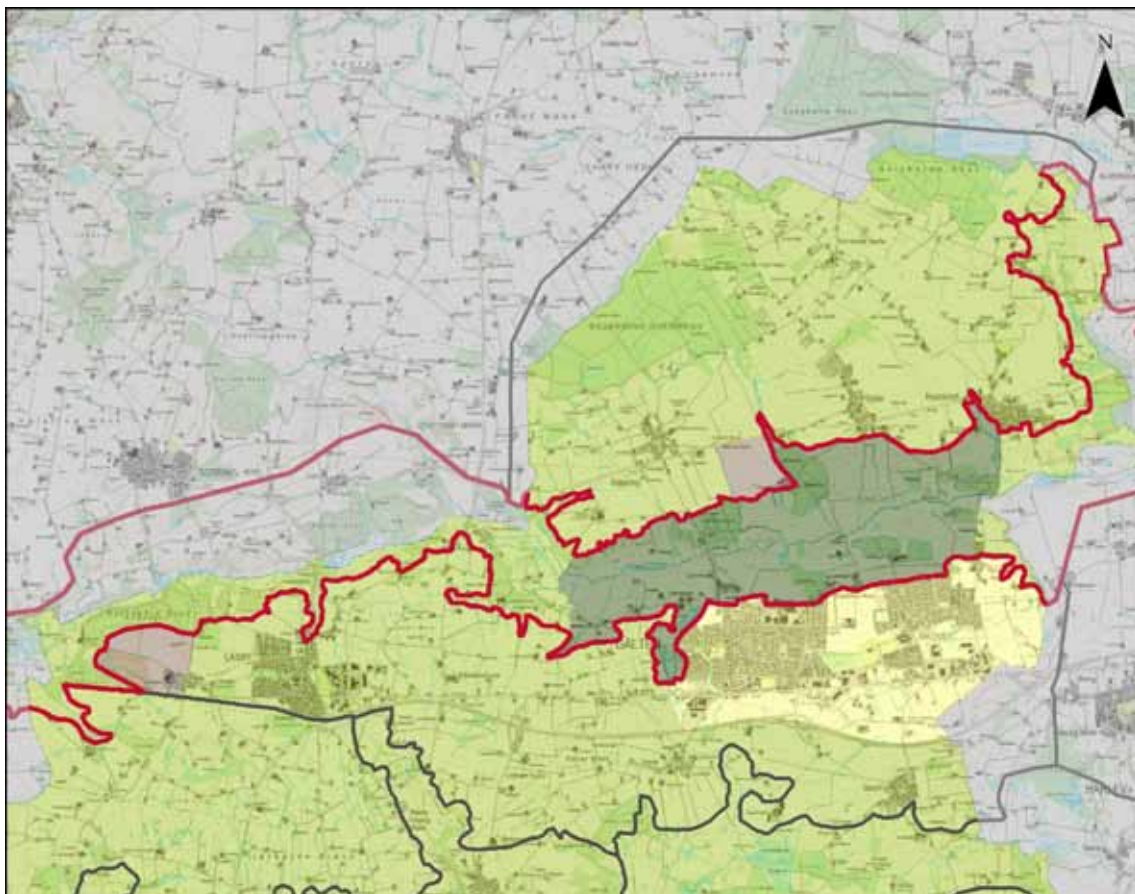
SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Hele ådalstrøget opleves som et særligt oplevelsesrigt landskab, med terrænet og de markante skovbryn, som tydeligt afgrænser rummet.

UDFORDRINGER

Landskabets store udfordring ligger i at bevare landskabets åbne og let opfattede landskab med markante skovbryn og landbrugsflader, der tydeligt markerer overgangen fra dalsider til dalbund. Desuden ligger der en udfordring i at forstå den dalbundens karakter som lavbundsareal gennem eksempelvis naturgenopretning og rydning af bevoksning.

KARAKTERSTYRKE

SÆRLIGT KARAKTERISTISK

Den centrale del af området

I den centrale del af området fremstår strukturen særligt karakteristisk med den åbne brede dalbund med jævnt stigende dalsider og med markante skovbryn mod dalbunden. De karaktergivende elementer i form af de intensivt dyrkede marker og mellem til store gårde afbrudt af skovbevoksninger på dalsiden fremtræder klart i denne del af området.

Samspillet mellem natur- og kulturgrundlaget fremstår tydeligt i området med overvejende intensivt dyrkede marker på morænejordene på dalsiden samt overvejende afgræsede arealer i dalbunden.

KARAKTERISTISK

Den østlige del af dalen.

I den østlige del af dalen fremstår strukturen karakteristisk. Dalbunden er her mindre bred og dalsiderne fremstår mere stejle end i den centrale del af dalen. Dalsiderne fremstår her som dels opdyrkede og dels med skov.

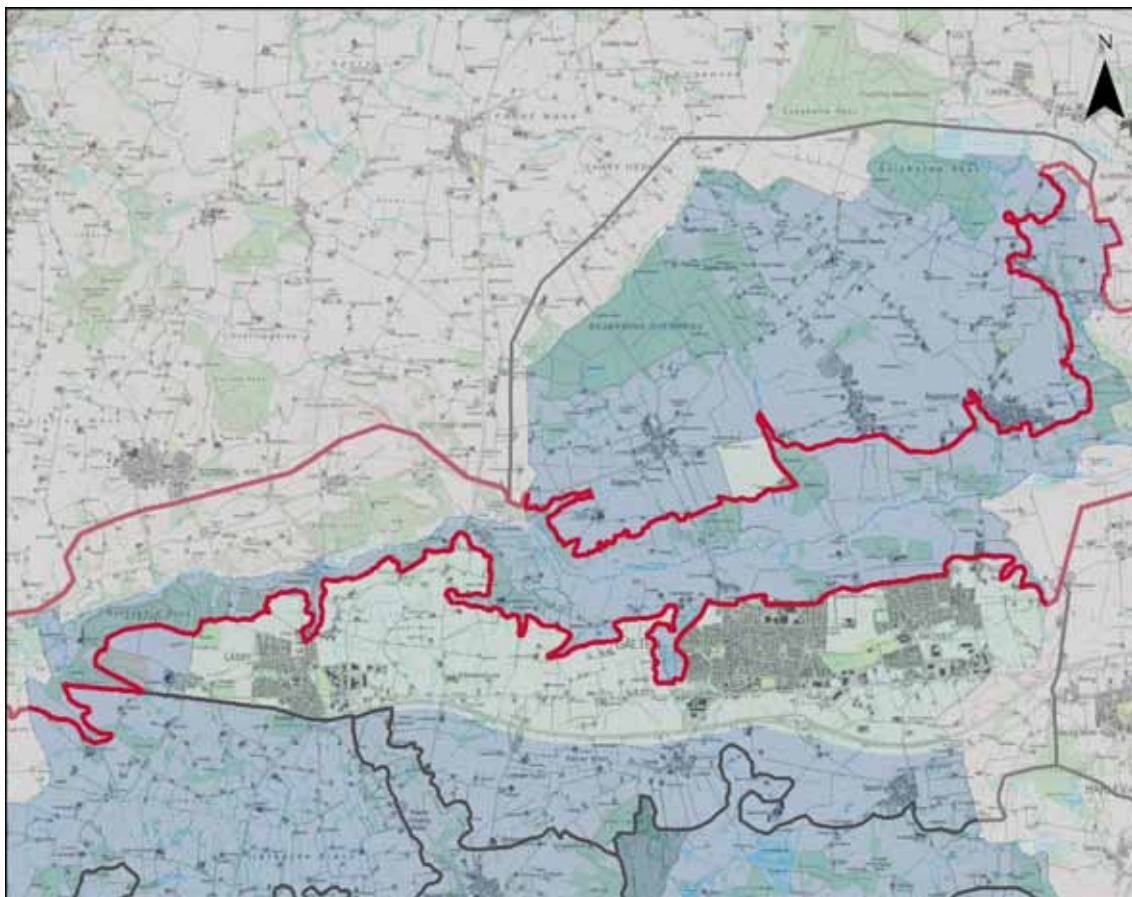
Samspillet mellem natur- og kulturgrundlaget fremstår forholdsvis tydeligt med fortrinsvis opdyrkede dyrkede marker på morænefladen og med enkelte områder med ekstensiv afgræsning i dalbunden.

Den vestlige del af dalen

I den vestlige del af dalen vurderes landskabet at være karakteristisk. Dalbunden er ligesom i den østlige del mindre bred og dalsiderne fremstår ligeledes mere stejle end i den centrale del. Dalsiderne er her ligeledes dels bevokset med skov og dels dyrkede.

Samspillet mellem natur- og kulturgrundlaget er aflæseligt i området med overvejende dyrkede marker på morænejordene på dalsiderne og med enkelte områder med ekstensiv afgræsning i dalbunden.

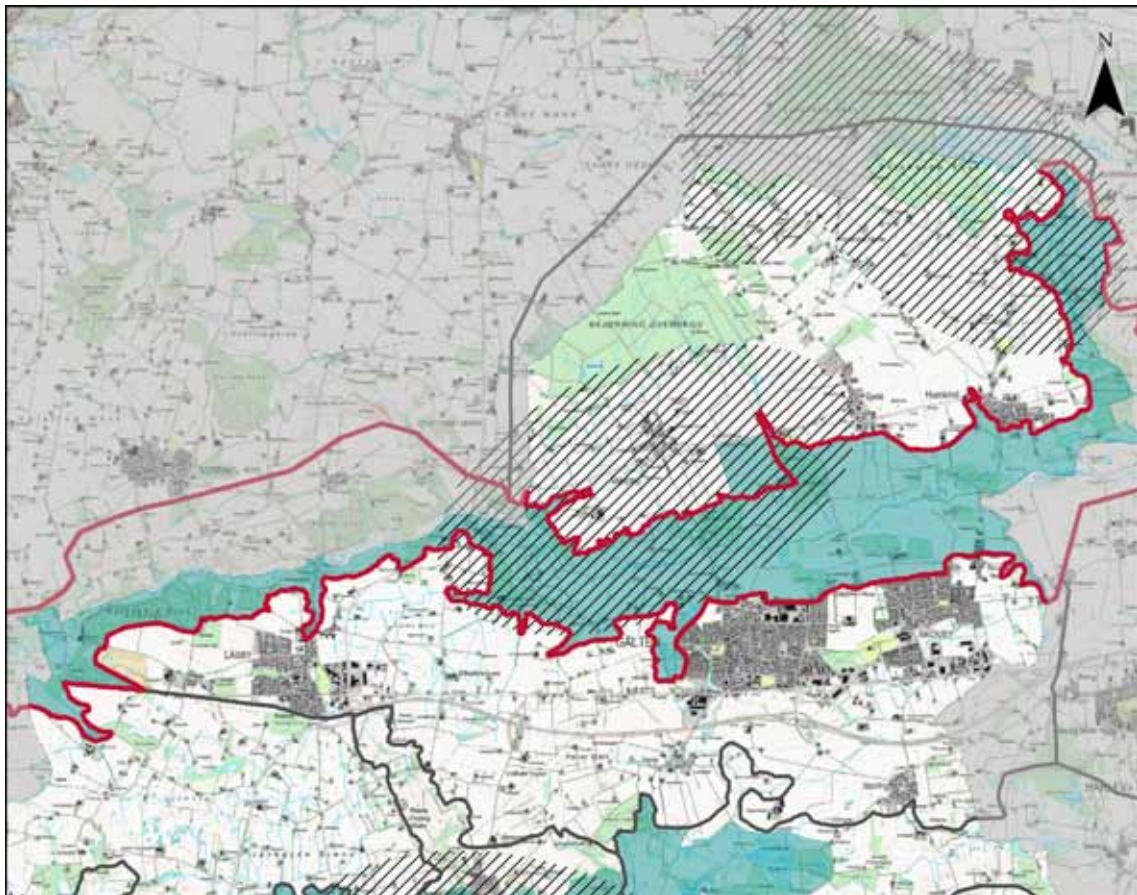
MIDDEL

Hele området

Områdets bebyggelses- og bevoksningsmæssige struktur er overordnet set bevaret i sin oprindelige form, som den er repræsenteret på de høje målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet. Hele området fremstår intakt i forhold til dets kulturhistoriske oprindelse med gårde beliggende på dalsiderne. Dog er flere af de oprindelige mose- og engarealer i dalbunden drænet og opdyrket eller tilgroet. De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig middel tilstand. Skovbrynene er sammenhængende og markante, og gårde og husmandssteder fremstår i god tilstand. Dog er der en del tilgroning i dalbunden.

Området opleves som et forholdsvis uforstyrret landskab. De tekniske anlæg som er i landskabet er af mindre skala og fremstår overvejende afgrænset af bevoksning. Dog fremstår særligt bykanterne i Låsby, Galten og Skovby som forstyrrende for oplevelsen af landskabet.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGT OPLEVELSESRIGT

Hele landskabet fremstår som et særligt oplevelsesrigt landskab med en tydelig afgrænset dalbund med lange kig på langs og på tværs af dalbunden.

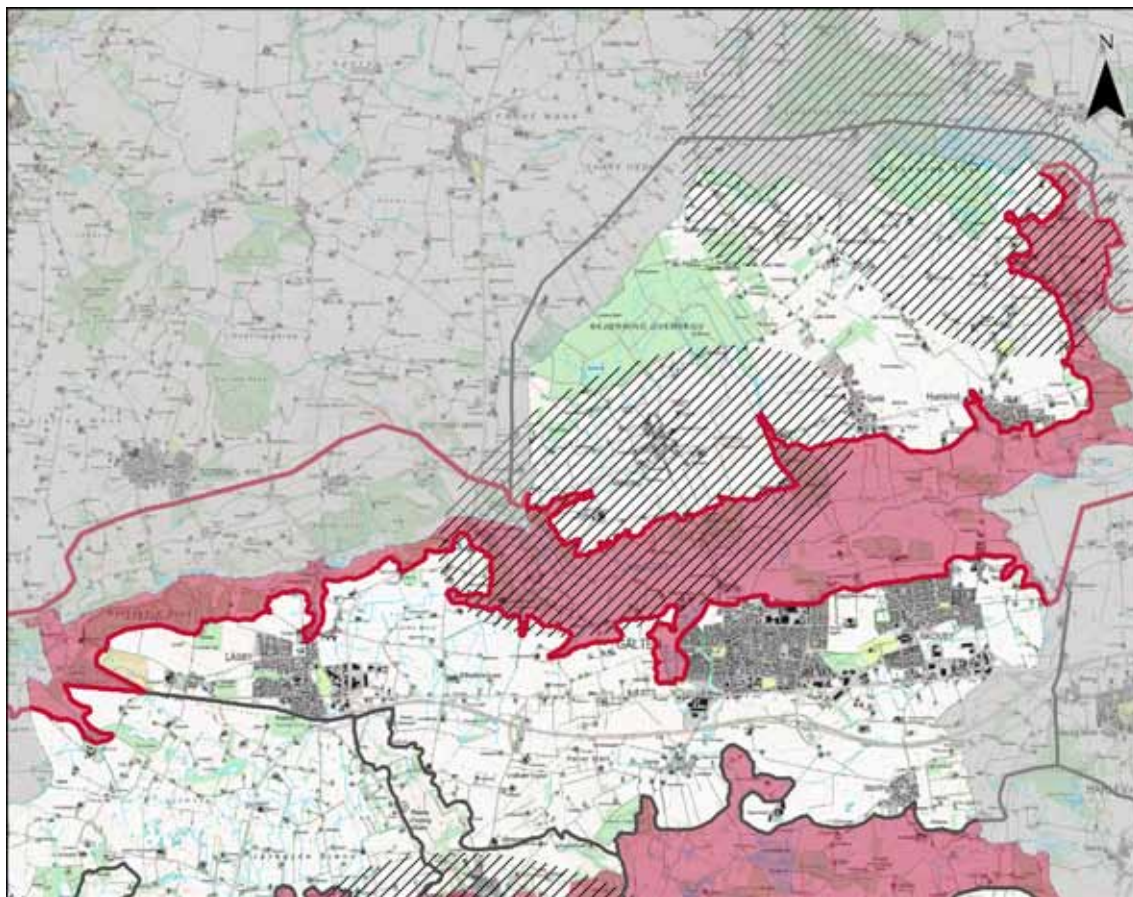
Desuden tilfører dalbundens mosaik af mose- og engarealer med afgræsning området en særlig oplevelsesrigdom. Fra dalsiderne er der endvidere flere steder særlige udsigtsmuligheder henover ådalen.

SÆRLIGE UDSIGTER

I den centrale del af området fremstår området særligt åbent pga. mindre bevoksning, hvilket bidrager til lange kig henover ådalen og fra ådalen lange kig på langs og på tværs af dalbunden.

Desuden er der i nord stor visuel sammenhæng med det bølgede og åbne landskab i nabokarakterområdet.

■ **SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER**
Hele området

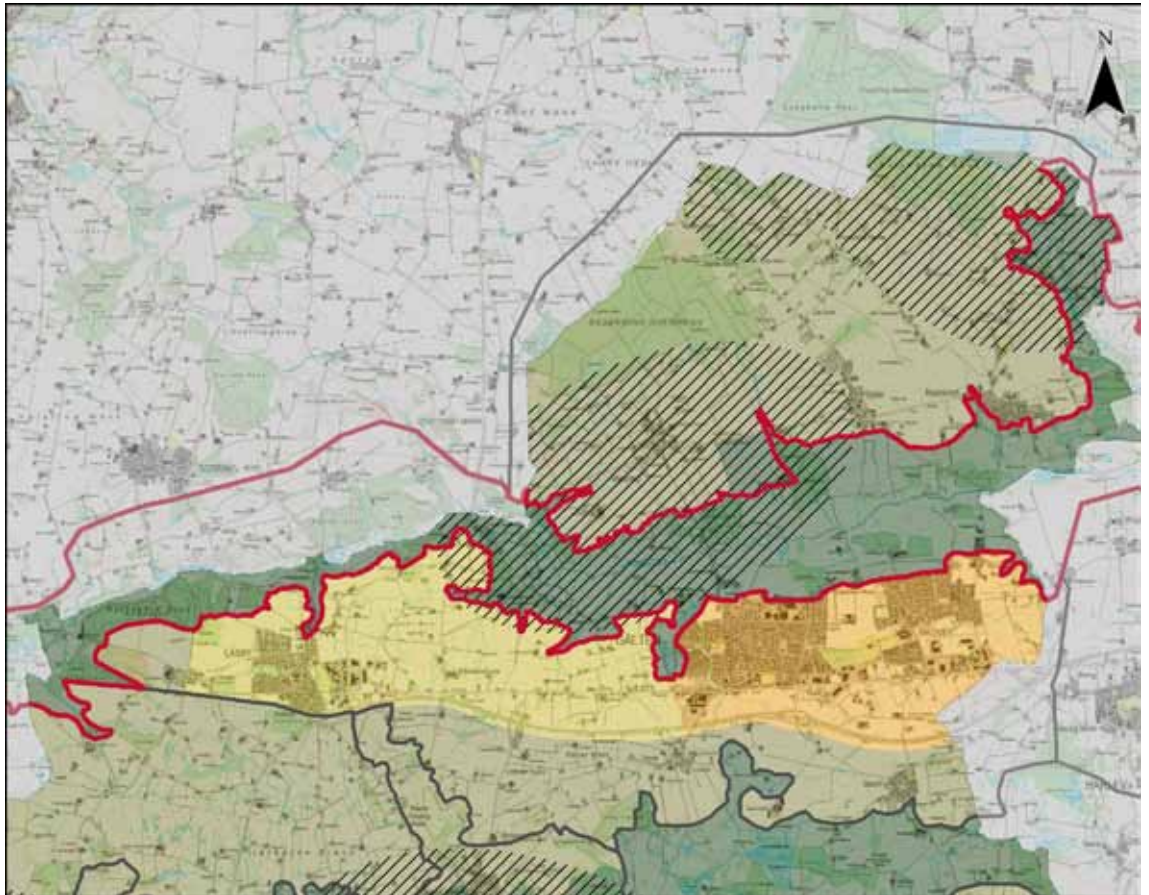
Hele området er et særligt sårbart område. Området er særligt sårbart overfor yderligere tilgroning i dalbunden og levende hegn, som vil bryde områdets åbne karakter og kig på langs af dalbunden. Desuden er dalbunden sårbart overfor byggeri, som ligeledes vil bryde med dalbundens åbne karakter.

Dalsiderne er særligt sårbart overfor ændret anvendelse af landbrugsdriften, som vil sløre terrænet. Samtidig vil rydning af de eksisterende skove bidrage til en markant ændring af rummet. Selve området opleves som et forholdsvis uforstyrret landskab, og er derfor særligt sårbart overfor placering af tekniske anlæg, som vil bryde med landskabets uforstyrret udtryk.

Området er særligt sårbart overfor yderligere byggeri i nabokarakterområderne på overkanten af dalsiderne, som markant vil præge oplevelsen af landskab samt placering af tekniske anlæg.

▨ **SÅRBARE UDSIGTER**
 Områdets udsigter i den nordlige samt den centrale del er sårbare overfor skovrejsning, byudvikling, større landsbrugsbyggeri samt tekniske anlæg som vil bryde områdernes visuelle sammenhænge samt forringe oplevelsen af landskabet.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Hele området er udpeget med et strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den centrale del af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Landskabets overvejende åbne udtryk med landbrugsmæssig drift på dalsiderne og ekstensiv afgræsning af eng- og moseområderne i dalbunden bør fastholdes, for at styrke oplevelsen af dalstrøget.

SKOV

Den eksisterende skovdrift i området bør fortsættes, så de markante skovbryn på dalsiderne kan sikres. Ny skov på den sydlige dalside op mod Låsby, Galten og Skovby kan placeres for dels at skærme mod de markante bykanter og dels for at understrege ådalens karakter med markante skovbryn på dalsiderne. Derudover bør der ikke rejses ny skov.

KULTURHISTORIE

Resterne fra de tidligere vandmølleanlæg bør bevares som en vigtig del af landskabets fortælling og tidlige industrielle anvendelse.

Sporerne fra Hammelbanen bør bevares, da de bidrager til en lokal oplevelse i landskabet.

Områdets skovdiger bør bevares, idet de bidrager til at understøtte de markante skovbryn samt rummer en væsentlig kulturhistorisk fortælling.

BY/BEBYGGELSE

Dalbunden bør friholdes for bebyggelse og nyt landbrugsbyggeri på dalsiderne bør videreføre den nuværende bebyggelsesstruktur med samlet gårdbebyggelser, tilpasses terrænet og med en grøn afgræsning.

Der bør ikke byudvikles i Skivholme eller Låsby St, idet ny bebyggelse vil bryde med dalens overvejende ubebyggede karakter. Bevoksningen omkring Låsby St. bør desuden fastholdes. Der bør desuden ikke byudvikles i den nordlige del af Galten og Skovby, idet bebyggelsen vil forringe oplevelsen af ådalen markant.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for tekniske anlæg, som vil forringe oplevelsen af et uforstyrret ådalsstrøg.

UDSIGTER

Der bør generelt være opmærksomhed på at bevare de særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til området, herunder særligt de lange udsigter henover Lyngbygård Ådal.

De markante skovbryn understreger dalsiderne.

Markante levende hegn i den vestlige del af området

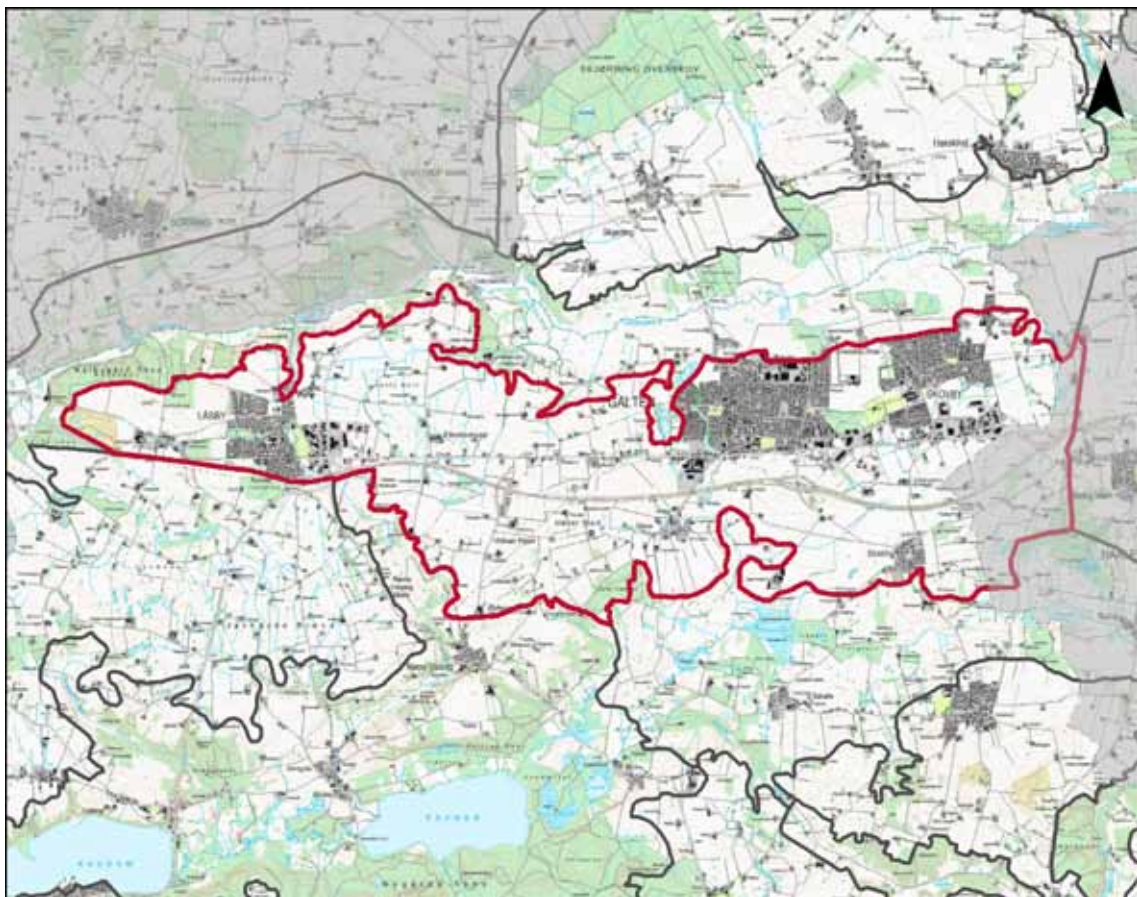
Udsigt henover ådalen med kig til en af de større gårde beliggende på dalsiden

Udsyn til et større eng- og moseområde

KARAKTEROMRÅDE 3

GALTEN BØLGEDE MORÆNELANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabskarakterområdet ligger i den nordlige del af Skanderborg Kommune. Området grænser mod nord til Lyngbygård Ådal, der også danner grænse mod vest. Mod øst grænser området til kommunegrænsen mod Aarhus Kommune og mod syd til Søballe Ådal og Sølandskabet Knudsø og Ravnsø samt Lysmose Dødislandskab.

LANDSKABSKARAKTEREN

Karakteristisk for området er den sammenhængende landbrugsflade med bølgende til storbakket terræn, der falder mod de omgivende tunneldale. Landskabet fremstår med intensivt dyrkede store til middelstore marker med spredte brudte hegn, bevoksede diger og småskove. Bebyggelsen i området er domineret af byerne Låsby, Galten og Skovby, som særligt præger den nordlige del af området. I området er der mange spredt beliggende husmandssteder og gårde, som generelt er placeret lavt i terrænet og omgivet af brudt beplantning. Landsbyerne Storning, Høver og Flensted ligger desuden inden for området.

Tilsammen skaber landskabselementerne et kompleks landskab i middel skala med lange udsigter. Fra det omgivende landskab bemærkes især en foderstofvirksomheds anlæg med højt byggeri og skorsten ved Århusvej og samme firmas silo i det nordlige Skovby. Desuden frem-

står Storning Kirke som et markant orienteringspunkt i store dele af landskabet.

Større tekniske anlæg og dominerende bykanter med erhvervsbyggeri forstyrrer området. Området gennemskæres fra øst til vest af motorvej E26, der opdeler området på langs. Desuden er der to højspændingstracéer i området.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Geologisk fremstår området kompleks. Området præges af store moræneflader med jævnt faldende terræn mod tilstødende tunneldale samt af enkelte storbakkede områder, der flere steder fremstår som langstrakte bakker. Endvidere er der flere lavbundsarealer beliggende i tilknytning til Galten og Skovby samt et dødislandskab øst for Storning, der opleves som et småbakked landskab.

Det mest markante hydrologiske område er sø-/moseområdet vest for Galten med Sømose og Gammelmose samt moseområdet med Hørslev Bæk ved den østlige grænse. Ved Storning indeholder dødislandskabet også flere mindre søer.

AREALANVENDELSE

Arealanvendelsen i området er overvejende det intensivt dyrkede landbrug med store sammenhængende markflader i den sydlige del af området og middelstore markflader i den nordlige del af områ-

det. De lavtliggende områder bliver desuden overvejende afgræsset.

BEVOKSNING

Bevoksningen i området er karakteriseret ved mange læhegn og diger med spredt eller tæt bevoksning samt brudte bevoksninger omkring husmandssteder og gårde. I området er der kun få og små skove i form af Høver Fredskov på kanten til det sydlige nabokarakterområde og Lillering Skov, der ligger i Aarhus Kommune helt tæt til kommunegrænsen mellem landevejen til Aarhus og motorvejen. Ved Flensted findes desuden et par juletræsparceller.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret domineres af byerne Låsby, Galten og Skovby, der fremstår med blottede bykanter, der præges af massivt erhvervsbyggeri. Byerne ligger i den nordlige del af området i tilknytning til motorvejen, hvor særligt Galten og Skovby fremstår som et sammenhængende bybånd. Den nordlige del af landskabet præges af den bynære beliggenhed med omdannede gårde til småerhverv, husmandssteder og få gårde i omdrift. Det overordnede mønster for hele området er dog mange spredte husmandssteder og gårde, som generelt er placeret lavt i terrænet. Disse er fortrinsvis omgivet af brudt beplantning. I området findes desuden landsbyerne Storning,

Skovbryn ved Låsby

Store marker med vide udsigter ved Kalbygård

Storring bykant med kirken beliggende centralt

Høver og Flensted.

Flensted er den mest intakte landsby i området. Gårdene i byen er stort set de oprindelige. Umiddelbart vest for byen ligger Kalbygård, der er en gammel hovedgård. Bykanten fremstår med tæt til brudt bevoksning.

I Storning, der er højt beliggende og meget synlig fra omgivelserne, anes mønsteret efter en stjerneudstyknings i vejnettet omkring byen. Fra landskabet fremstår byen grøn med flere større træer placeret inde i byen.

Høver er præget af, at gårdene er beliggende i landsbyen, og at byudviklingen har været meget begrænset. Høver ligger lavt i landskabet og er nærmest usynlig fra vest. Bykanten fremstår fliget med en rand af brudt bevoksning fra nord, syd og øst.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig særligt til de fire kirker beliggende i Låsby, Galten, Skovby og Storning. Storning Kirke ses tydeligt fra omgivelserne, særligt fra syd.

Vest for Flensted ligger Kalbygård, som er en gammel hovedgård, der har lagt navn til et ejerlav.

Øst for Skovby ved Mosagergrøften er der en del af bandedæmningen fra den

gamle Hammelbane med en meget smuk stenliste, hvor jernbanen er ført over bækken.

På Gammelgårds jorder ved Storning findes desuden rester af kongemorderen Rane Jonsens borg, Sandgravvold, som Margrete 1. rev ned.

TEKNISKE ANLÆG

Området fremstår generelt forstyrret af tekniske anlæg samt dominerende bykanter. Motorvej E26 gennemskærer området i øst-vestgående retning og opleves som en fysisk og visuel barriere i landskabet. Nord for motorvejen ligger byerne Låsby, Galten og Skovby. Byerne fremstår meget markant i landskabet med store erhvervsbyggerier i bykanten. Særligt fremstår fodervarevirksomhederne ved Galten og Skovby Nord dominerende fra store dele af området.

I området er der desuden to højspændingstracéer. Det ene forløber centralt over området, fra området ved Nr. Vissing mod nordøst til det vestlige Galten, og det andet forløber fra den nordøstlige del af Skovby mod områdegrensens i øst. Der er ingen vindmøller i området, men vindmøllerne ved Lysmose, Thorsminde og Illerup er synlige fra området.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Området rummer ikke helt særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Dog er der i

området flere steder med vidde udsigter. Desuden fremstår Storning Kirke synlig i hele området.

DELOMRÅDER

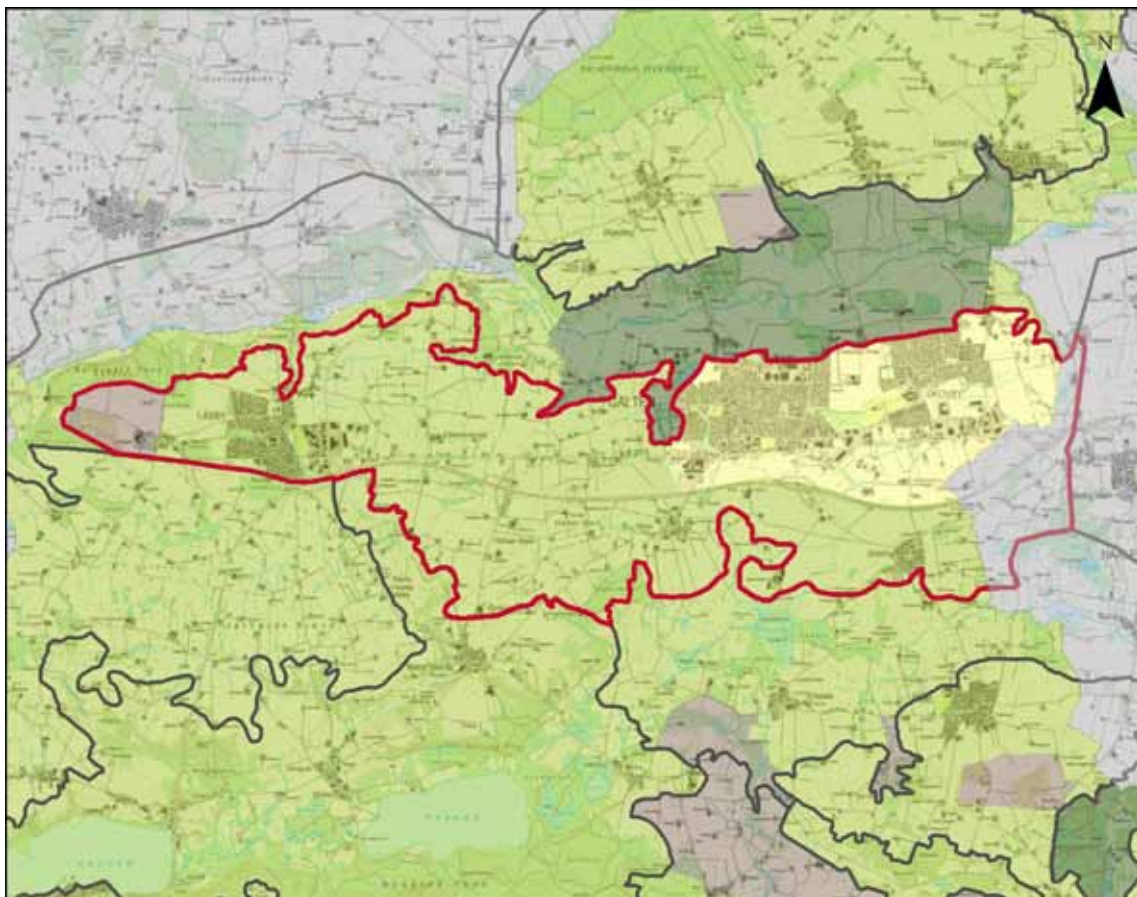
3B: Kalbygård

Området er karakteriseret ved et hovedgårdslandskab med store sammenhængende intensivt dyrkede marker i et storbakked terræn. Hovedgården Kalbygård ligger i området med tilknyttet parkanlæg, hvilket ligeledes er et særligt karakteristisk træk for et hovedgårdslandskab. Den vestlige del af området er anvendt til råstofgravning, hvilket bryder med den typiske hovedgårdstruktur.

UDFORDRINGER

Områdets landskabelige udfordring består i at bevare områdets landbrugsdominerende udtryk med fortrinsvis landbrugsbyggeri. Samtidig ligger der en væsentlig udfordring i at begrænse påvirkningen af områdets tre erhvervsområder. Det er også vigtigt at sikre de vidde udsigter fra de højtliggende områder. I den østlige del ved Storning er det væsentligt at bevare oplevelsen af stjerneudstyknings ved en bevarelse af læhegn og evt. tilladelse til udførelse af nye hegn.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele området på nær Kalbygård Hovedgårdslandskab og området omkring Galten og Skovby

De karaktergivende elementer i form af det bølgede landbrugslandskab, der falder mod de omgivende tunneldale fremstår klart i området. Ligeledes er bevoksningsstrukturen med spredte brudte hegn, enkelte bevoksede diger samt småskove aflæselig i landskabet.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår tydeligt på den opdyrkede moræne.

KARAKTERSVAGT

Området omkring Galten og Skovby

Området fremstår markant præget af byerne Galten og Skovby og området mellem og syd for de to byer fremstår ikke længere som et landbrugslandskab.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår ikke længere tydeligt i landskabet pga. det bymæssige præg. Derfor vurderes området samlet til at fremstå karaktersvagt.

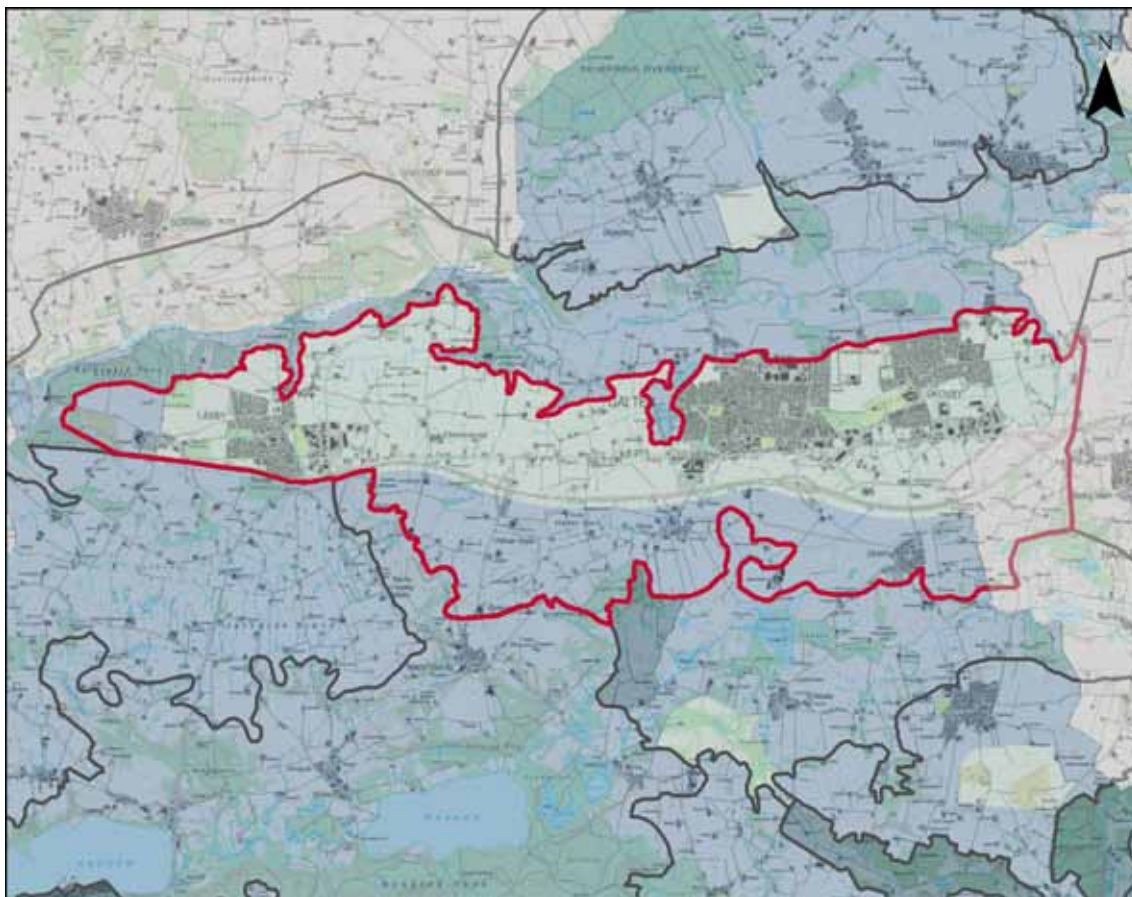
KONTRASTERENDE

3B: Kalbygård Hovedgårdslandskab

Kalbygård Hovedgårdslandskab fremstår som et typisk hovedgårdslandskab med marker i stor skala med tilhørende hovedgårdsbygning og parkanlæg. I den vestlige del af området er der et større område, som bliver anvendt til råstofgraveområde.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår tydeligt på den opdyrkede moræneflade.

MIDDEL

Hele området på nær området nord for motorvejen samt området lige umiddelbart syd for motorvejen og Kalbygård Hovedgårdslandskab

Områdets bebyggelses- og bevoksningsmæssige struktur er overordnet set bevaret i sin oprindelige form, som den er repræsenteret på de høje målebordsblade, der omkring Skanderborg er optegnet i slutningen af 1800-tallet. Hele området fremstår intakt i forhold til dets kulturhistoriske oprindelse som udskiftningslandskab med husmandssteder og spredtliggende gårde, som er flyttet ud fra landsbyerne.

De karaktergivende elementer i form af terrænet, bygningsmassen omgivet af brudt bevoksning og de spredte brudte hegn fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand. Oprindelige gårde og husmandssteder findes fortsat, men mange fungerer i dag som enfamiliehuse, hvilket bl.a. ses på de sammenlagte markflader.

Med undtagelse af højspændingsledningen, der krydser området fra sydvest til nordøst, findes der ingen større tekniske anlæg i området. Motorvejen fornemmes dog i hele området. Højspændingslednin-

ger opleves kun lokalt og fremstår underordnet i forhold til områdets karaktergivende elementer.

DÅRLIG

Området nord for motorvejen og lige syd for motorvejen

Området har overvejende bevaret sin oprindelige struktur, som den er repræsenteret på de høje målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet i forhold til gårdenes beliggenhed, dog er der sket en markant byudvikling af Låsby, Galten og Skovby, som bl.a. har resulteret i at Galten og SKovby næsten er vokset sammen.

De karaktergivende elementer i form af terrænet, bygningsmasse omgivet af brudt bevoksning og de brudte hegn fremstår i middel tilstand. Der findes relativ få oprindelige gårde, og mange fremstår omdannet til småerhverv eller enfamiliehuse.

Området er markant præget af tekniske forstyrrelser, hvoraf den mest markante er motorvej E25. Desuden domineres bykanterne af massiv erhvervsbyggeri, som forringer oplevelsen af landskabet betydeligt.

MIDDEL

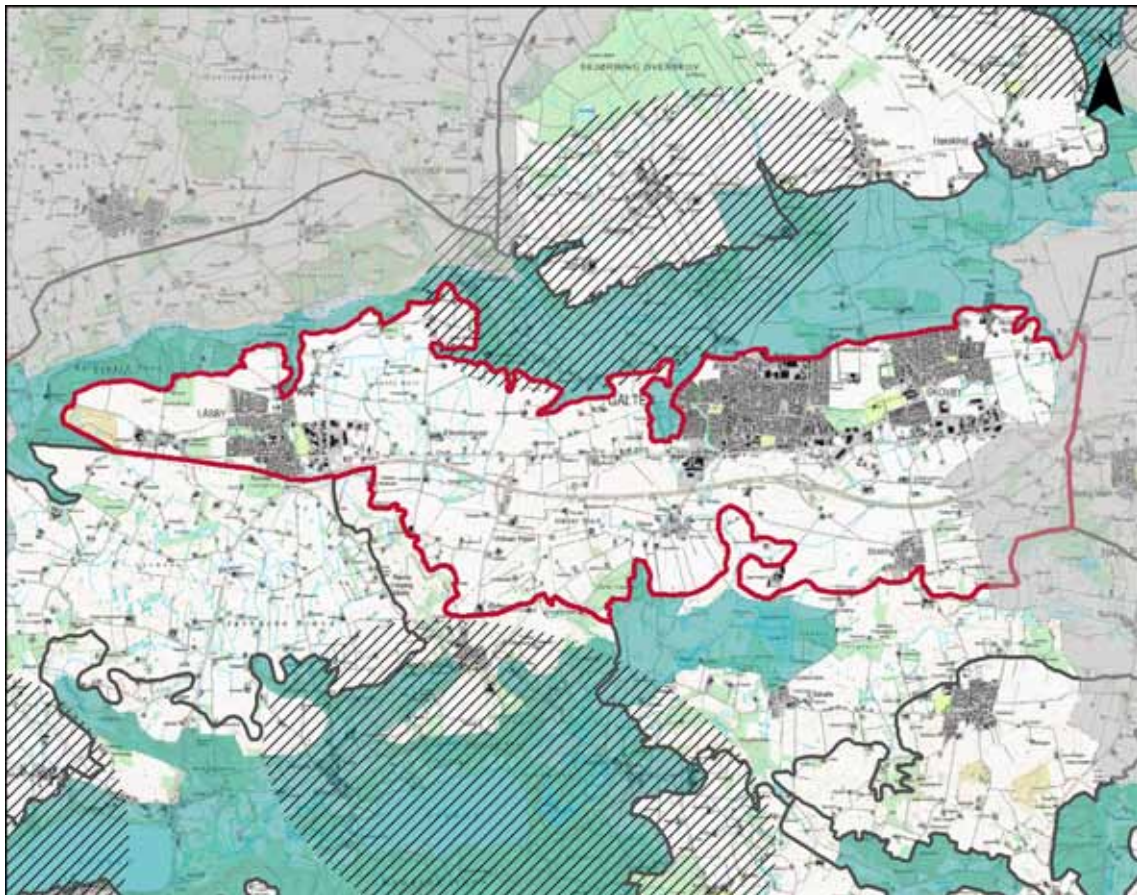
3A: Kalbygård Hovedgårdslandskab

Områdets bebyggelses- og bevoksningsstruktur fremstår oprindelig, som den ses på de høje målebordsblade fra sidste halvdel af 1800-tallet. Hovedgården Kalbygård har sat sit præg på området, der fortsat drives som intensivt landbrugsareal og fremstår uden bebyggelse og bevoksninger. I den vestlige ende findes dog et større råstofgraveområde.

De karaktergivende elementer i form af parkanlæg, hovedgård og de store sammenhængende markflader fremstår i vedligeholdelsesmæssig god tilstand.

I området er der inden forstyrrende tekniske anlæg på nær råstofudgravningen i den vestlige del af området, som forringer oplevelsen af landskabet markant.

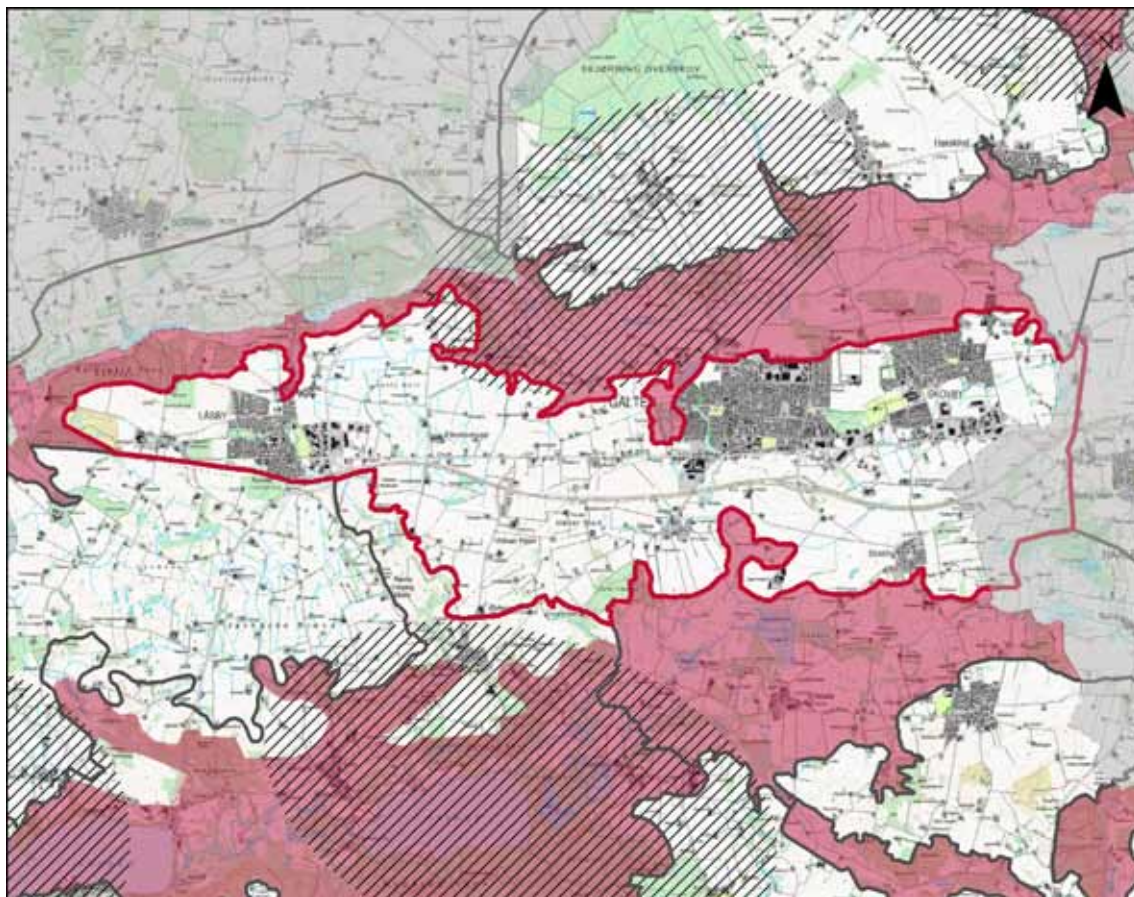
SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

De visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til dette område er især de vidde udsigter, der opleves fra det meste af området over nabokarakterområderne. Desuden fremstår kirkerne i området som orienteringspunkter, hvor særligt Storring Kirke er synlig i hele området.

Områdets bakker bidrager desuden til flere gode udsigtsmuligheder, hvor der bl.a. fra Rybakke ved Høver er en vid udsigt fra nordøst til sydvest. Dog fremstår ingen af udsigterne som særligt oplevelsesrige.

I området er der således ingen særlige visuelle oplevelsesmuligheder.

OMRÅDETS SÅRBARHED GENERELT

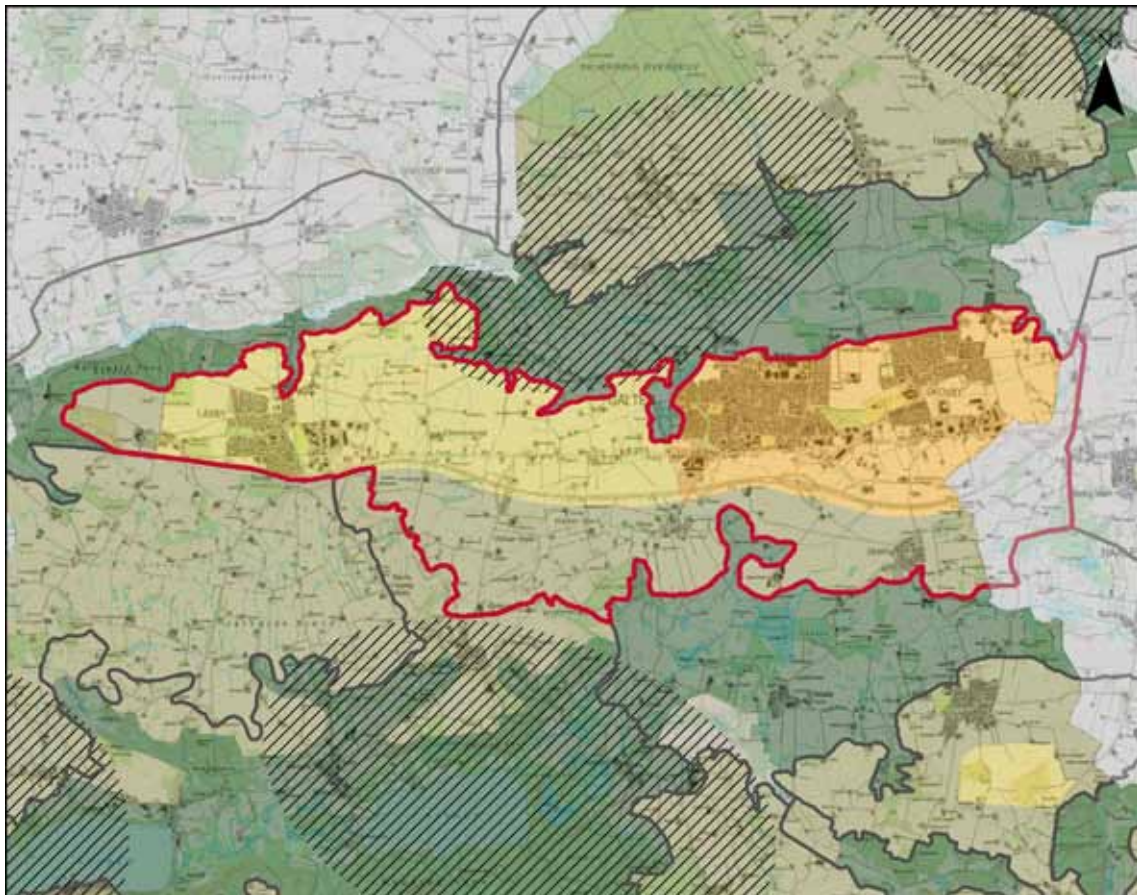
Området er generelt præget af høj beliggenhed og lange udsigter og er derfor sårbart overfor nye skove og læbælter, som vil bryde områdets åbne karakter og hyppige udsigter over landskabet. Endvidere er området sårbart overfor byggeri, som bryder med det eksisterende byggeris proportioner og placering i landskabet.

Områdets kirker er sårbare overfor nye bevoksninger og nyt byggeri, idet de allerede, bortset fra Storing Kirke, er sløret væsentligt af omkringliggende bebyggelse.

Områdets udsigter betinget af det bakkede landskab er sårbare overfor skovrejsning og læhegninger langs vejene.

Storhøj er ligeledes sårbar overfor skovrejsning og læhegninger, der vil sløre rundhøjen samt de vide udsigter fra området.

STRATEGISKE MÅL

VEDLIGEHOOLD

Den sydlige del af området samt Kalbygård er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder at de karaktergivende elementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren.

VEDLIGEHOOLD/FORBEDRE

Den nordlige del af området med undtagelse af området omkring Galten Skovby samt Kalbygård er udpeget med det strategiske mål vedligehold/forbedre. Det betyder at de karaktergivende elementer skal vedligeholdes og forbedres under hensyntagen til områdets karakter samt til de omkringliggende landskaber.

OMDAN

Området omkring Galten Skovby er udpeget med det strategiske mål omdan, hvilket betyder at området kan omdannes under hensyntagen til de omkringliggende landskaber.

LANDSKAB

Landbrugsmæssig drift i området bør fastholdes.

Området med dødispræg beliggende øst for Storring bør styrkes ved at understrege lavbundsarealerne gennem f.eks. mere ekstensiv drift og genopretning af lysåbne naturtyper.

Etablering af evt. læhegn i ubevoksede bør primært etableres vinkelret på højdekurverne, hvor de kan understøtte oplevelsen af landskabets form og udsigterne.

Ved Storring er det væsentligt at fastholde de afgrænsede rum ved bevaring af de eksisterende læhegn.

Området omkring Storhøj og Rybakke vest for Høver bør friholdes for læhegn og skovrejsning, som vil bryde med områdets vide udsigter, samt sløre rundhøjen.

SKOV

Der bør ikke etableres mere skov i området, da det strider mod landskabets åbne karakter.

KULTURHISTORIE

Kig til områdets fire kirker bør fastholdes, særligt er kigget fra syd ind til Storring Kirke væsentligt at fastholde.

Levnene fra den banedæmningen fra den gamle Hammelbane med sten-kiste bør bevares, idet den lokalt tilføre oplevelsen af landskabet værdi og samtidig fortæller om tidlig jernbanedrift i området.

Resterne fra sandgravvolden, Rane Jonsens borg bør udpeges som kultur-miljø og formidles som en væsentlig fortælling i området.

BY/BEBYGGELSE

Byudvikling nord, øst og vest for Låsby, Galten og Skovby bør ske under særligt hensyntagen til Lyngbygård Ådal og kan med fordel anvende skovebevoksning til at skærme mod dalen, idet det er et typisk karaktertræk for Lyngbygård Ådal.

Omdannelse af gårde til bolig eller erhverv bør ske således, at det landbrugsprægede udtryk fastholdes.

Nyt landbrugsbyggeri bør placeres i tilknytning til eksisterende byggeri og fortrinsvis placeres lavt i terrænet samt gives en brudt grøn afgrænsning.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for nye større tekniske anlæg, som vil forringe det i forvejen tekniske prægede landskab markant.

Mindre anlæg kan placeres i landskabet, såfremt de placeres lavt i terrænet og gives en grøn afgrænsning.

UDSIGTER

Det er vigtigt at sikre de vide udsigter fra de højtliggende områder.

Storhøj nord for Flensted

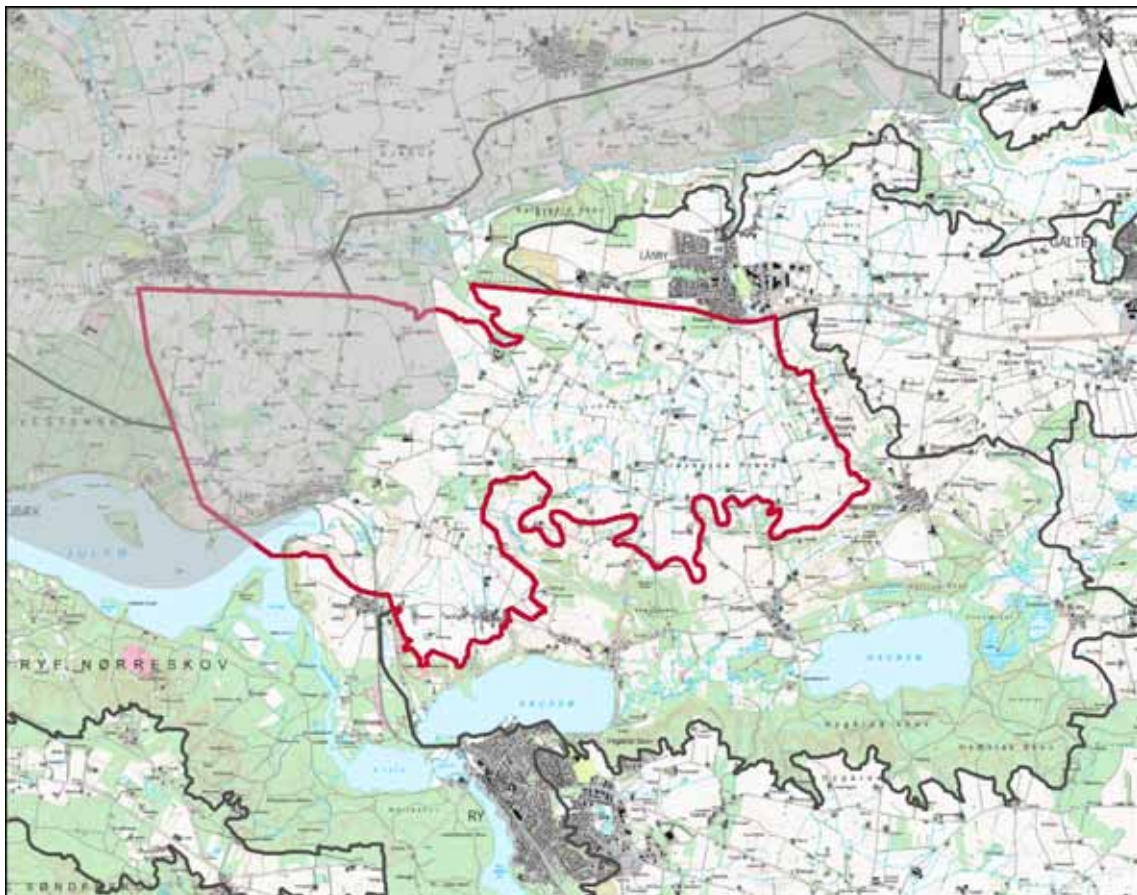

Husmandssteder ved Låsby Mark

Stenkiste ved Mosager Bæk ved Skovby

KARAKTEROMRÅDE 4 LYSMOSE DØDISLANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Lysmose Dødislandskab ligger i den nordvestlige del af Skanderborg Kommune og strækker sig mod vest over kommunegrænsen til Silkeborg Kommune. Mod nord afgrænses området af Lyngbygård Ådal samt Galtens storbakkede Morænelandskab. Mod øst og syd-øst afgrænses området af Sølandskabet omkring Knudsø og Ravnsø, mens det mod sydvest afgrænses af Gudenådalen.

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er det bølgede til småbakkede terræn og den intensive landbrugsdrift på overvejende middelstore marker. I mindre terrænlavninger findes små søer og moser, der i forskelligt omfang er tilgroede. Øvrig bevoksning er karakteriseret ved mindre skove i den vestlige del samt hegn, der overvejende er orienteret nord-syd. Bebyggelsesmønstret præges af mindre husmandssteder, der ligger langs vejene, samt større gårde, der ligger spredt i området. I den sydlige del af området ligger Tørring oven for dalstrøget mod syd. Det er karakteristisk, at bebyggelsen ligger lavt i terrænet og derfor ikke virker markant i landskabet.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et let sammensat landskab i middel skala og med en transparent til åben karakter. Oplevelsen af den rumlige afgrænsning varierer mellem et mere afgrænset landskab, når man færdes lavt

i terrænet, og et åbent landskab med lange kig, når man færdes højt i terrænet. Særlige udsigter knytter sig til den sydvestlige del af området, hvorfra der er vid udsigt over landskabet mod vest og syd præget af de markante dalstrøg og store søer.

Oplevelsen af landskabet forstyrres generelt ikke af områdets få tekniske anlæg.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er karakteriseret ved et morænelandskab, som flere steder fremstår med dødisrelief, hvilket er særligt gældende i den centrale del. Den vestligste del af området er dog en smeltevandslette, der forbinder Julsø, Knudsø og Gudenådalen. Terrænet i den østlige del af området er småbakkede, stedvist bølget. I den sydvestlige del af området er terrænet i højere grad en bølget flade, der er jævnt faldende mod sydvest ned mod de her afgrænsende dallandskaber. Den vestligste del af området er et afgrænset dalstrøg med stejle dalsider, der strækker sig mellem Julsø og Gudenådalen.

Hele området er præget af mange små søer, der særligt i den centrale del af området er omgivet af små og mellemstore lavbundsområder. De største lavbundsområder er Lysmose i den nordlige del af området og Langmose i den sydlige del af området.

Dalen i den vestlige del af området er præget af lavbundsområder i den brede

dalbund og vandløb i de små, men markante erosionsdale, der i den nordlige del skærer sig ned i de stejle dalsider.

Området består hovedsageligt af moræneler. I den vestlige ende af området er der et større parti med smeltevandssand og -grus, og centralt i området ligger et mindre parti med ferskvandsdannelse. Dalen i den vestligste del er præget af ferskvandssand og smeltevandssand.

AREALANVENDELSE

Området er i høj grad opdyrket på overvejende middelstore marker. Stedvist varierer skalaen dog, således at markerne enkelte steder er større eller mindre. I den nordvestlige del af Lysmose findes flere mindre græsningsarealer i tilknytning til de husmandssteder, der ligger langs vejen. I den øvrige del af området ligger græsningsarealer mere spredt. Øvrige lysåbne naturarealer er begrænset til de dele af lavbundsarealerne, der ikke er bevokset med krat.

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Området rummer enkelte mindre skove, der i den vestlige del af området findes på de stejle dalsider med erosionsdale samt på mere bakkede partier. I den centrale og østlige del af området er der en større sammenhængende bevoksning af krat i lavbundsområderne, hvoraf det største er Flensted Krat syd for Låsby.

Tørrings bykant fremstår med brudt bevoksning

Det opdyrkede landskab med markant skovbryn i baggrunden

Skovbevoksning på de bakkede partier ved erosionsdalene

Spredt i området findes flere læhegn, der overvejende er orienteret i retning nord-syd. Mest udpræget er det dog i den centrale og østlige del. Flere steder har hegnene en brudt struktur af relativt korte forløb. Området rummer kun få diger, der generelt er præget af sparsom bevoksning.

Øvrig spredt bevoksning findes i tilknytning til områdets mindre bebyggelse, huse og husmandssteder, mens områdets større gårde generelt har en mere åben afgrænsning mod landskabet. Langs vejene til Thorsminde står brudte rækker af gamle vejtræer med allékarakter.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret er præget af spredt bebyggelse domineret af mindre husmandssteder, der ligger langs vejene, samt større gårde, der ligger spredt i området langs med eller trukket tilbage fra vejene. Stedvist ligger husmandsstederne med kort indbyrdes afstand, som det bl.a. ses langs vejene nord og vest for Lysmose samt ved Javngyde Brønd. Bebyggelsen ligger generelt lavt i det bølgede til småbakkede terræn og virker derfor ikke markant i landskabet. Den øvrige bebyggelse er ligeledes ofte kun delvist omgivet af bevoksning, der især knytter sig til ejendommens beboelse. I den nordvestlige del af området ligger områdets ældste gård Thorsminde. I modsætning til områdets øvrige gårde er Thorsminde i høj grad omgivet af skov og

anden bevoksning, der er afgrænset af diger mod det åbne land.

I den sydlige del af området ligger landsbyen Tørring på overkanten af dalstrøget mod syd. Landsbyen har en overvejende grøn afgrænsning mod det omgivende landskab. Den oprindelige struktur kan anes, men er sløret af udstykninger med nyere huse. Helt mod vest, langs den sydlige kyst ved Bomholt Vig, ligger en lille samling fiskerhuse neden for den markante morænebakke Bryggebjerg. Den øvrige bebyggelse i dalen består af enkelte gårde og huse på den brede dalbund.

KULTURHISTORIE

Skovene ved Thorsminde afgrænses af nogenlunde sammenhængende digestrukturer, og i landskabet syd og øst for Thorsminde findes enkelte brudte digestrukturer langs markskel, mens diger er fraværende i det øvrige område. Diger og hegn definerer således ikke et klart mønster i landskabet.

Der er kun få fortidsminder i området i form af gravhøje, hulveje og skåltegn, hvoraf kun enkelte er fredede. Ingen af disse fortidsminder fremtræder særligt synligt i landskabet.

TEKNISKE ANLÆG

Nordvest for Thorsminde, i overgangen til karakterområdet mod nord, står tre vindmøller på række, og syd for Lysmose står fire vindmøller på række. Imellem de to vindmøllegrupper står en mindre tele-

mast. Vindmøllerne er synlige fra store dele af området, men virker ikke dominerende i landskabsbilledet.

En højspændingsledning krydser den vestlige del af området, og jernbanen mellem Ry og Silkeborg forløber i dalbunden nord for Alling.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Områdets særlige oplevelsesværdi knytter sig til områdets vide udsigter, der fra den sydvestlige del af området kan opleves mod syd og vest med udsigt på tværs af de ådale, der afgrænser karakterområdet. Desuden er der mod vest udsigt til Gl. Rye Kirke og tårnet på Himmelbjerget.

DELOMRÅDER

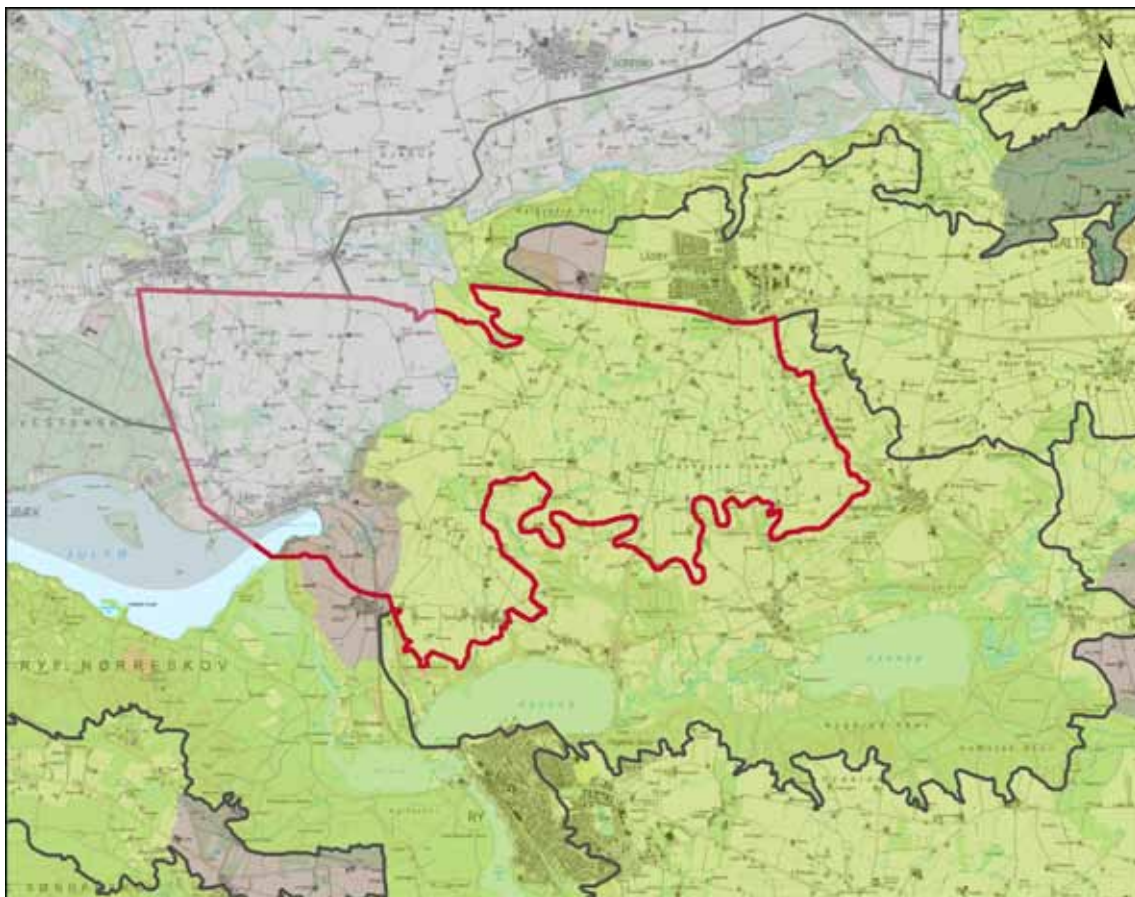
4A: Dalen nord for Alling

Dalen nord for Alling adskiller sig fra hovedkarakteren ved at være rumligt og visuelt afgrænset af markante dalsider overvejende præget af lysåben natur anvendt til græsning. Den brede dalbund består dels af lavbundsområde med overvejende lysåben karakter samt opdyrkede marker. Bebyggelsen er sparsom og består primært af en mindre samling fiskerhuse langs Bomholt Vig.

UDFORDRINGER

Det er væsentligt for opretholdelse af landskabskarakteren, at området fortsat opdyrkes og bevarer sit landbrugsdominerede udtryk med den spredte bebyggelse og landbrugsbyggeri beliggende lavt i terræn.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele karakterområdet med undtagelse af dalen nord for Alling

De karaktergivende elementer i form af overvejende middelstore marker med en transparent til åben afgrænsning, den spredte bevoksning af hegn og krat samt spredt bebyggelse, der ligger lavt i terræn, fremstår tydeligt i hele dette område.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår ligeledes tydeligt med den i høj grad opdyrkede moræne samt søer og krat i de lavbundsprægede dele af området med dødispræg.

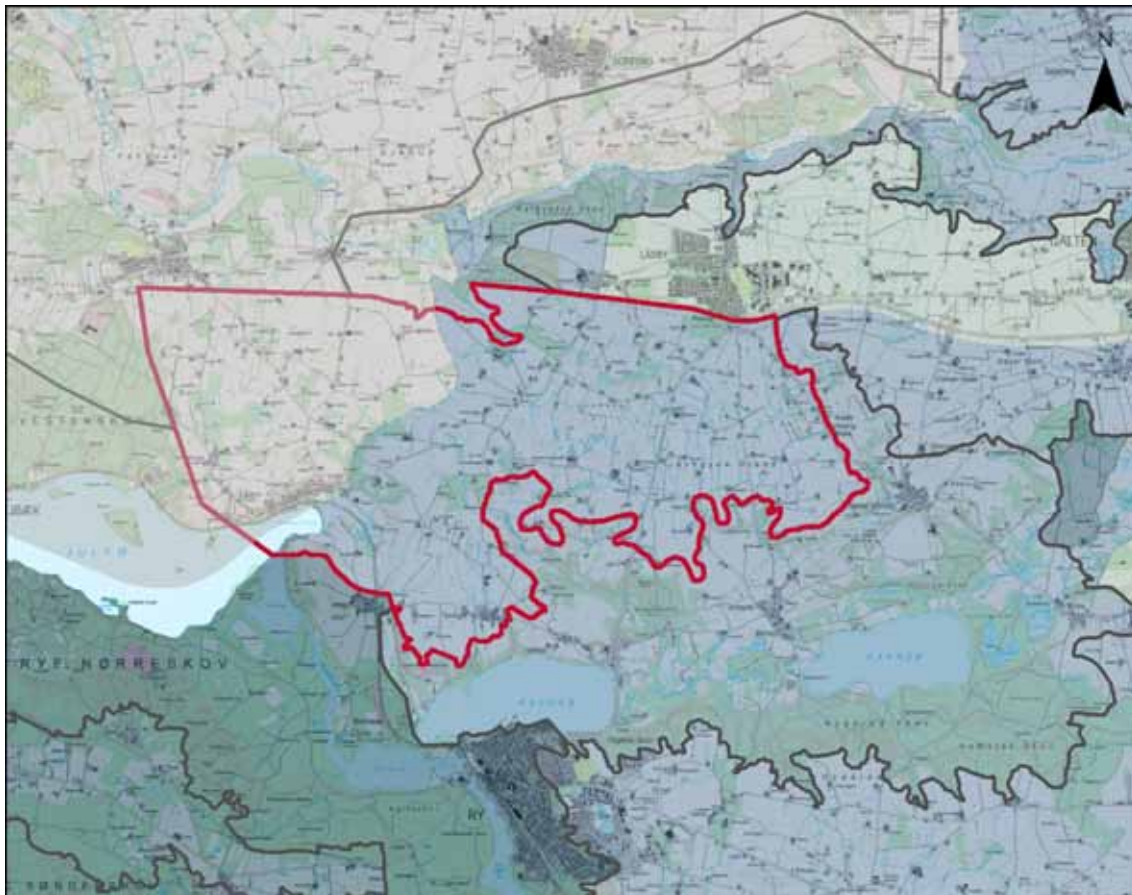
KONTRASTERENDE

Dalen nord for Alling

Dalen nord for Alling er rumligt og visuelt afgræset af markante dalsider overvejende præget af lysåben natur anvendt til græsning. I den nordlige del er dalsiden dækket af skov omkring de erosionsdale, der her skærer sig ned i dalsiden. Den brede dalbund består dels af lavbundsområde med overvejende lysåben karakter samt opdyrkede marker. Bebyggelsen er sparsom og består af en midre samling fiskerhuse langs Bomholt Vig samt enkelte gårde i dalbunden. De karaktergivende elementer giver dette område en anden karakter end det øvrige karakterområde.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår tydeligt med de græsningsprægede dalsider, den delvist lavbundsprægede og delvist opdyrkede dalbund.

MIDDEL

Hele karakterområdet med undtagelse af dalen nord for Alling

Landskabskarakterens oprindelse fremstår tydeligt i denne del af karakterområdet, men intaktheden vurderes middel, idet landskabets dødispræg i den centrale og østlige del i dag i nogen grad er sløret af den højere grad af dræning og intensive dyrkning, end det fremgår af de historiske kort. Desuden er Tørrings oprindelige landsbystruktur og udtryk i dag er sløret af nyere bebyggelse, der giver landsbyen et blandet udtryk.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer vurderes også som middel. Stedvist fremstår bebyggelsen dog i god stand og enkelte steder i dårlig stand.

Landskabet opleves generelt uden væsentlig forstyrrelse fra tekniske anlæg. Vindmøllerne i den centrale og nordvestlige del er flere steder synlige, men virker ikke dominerende på landskabsoplevelsen.

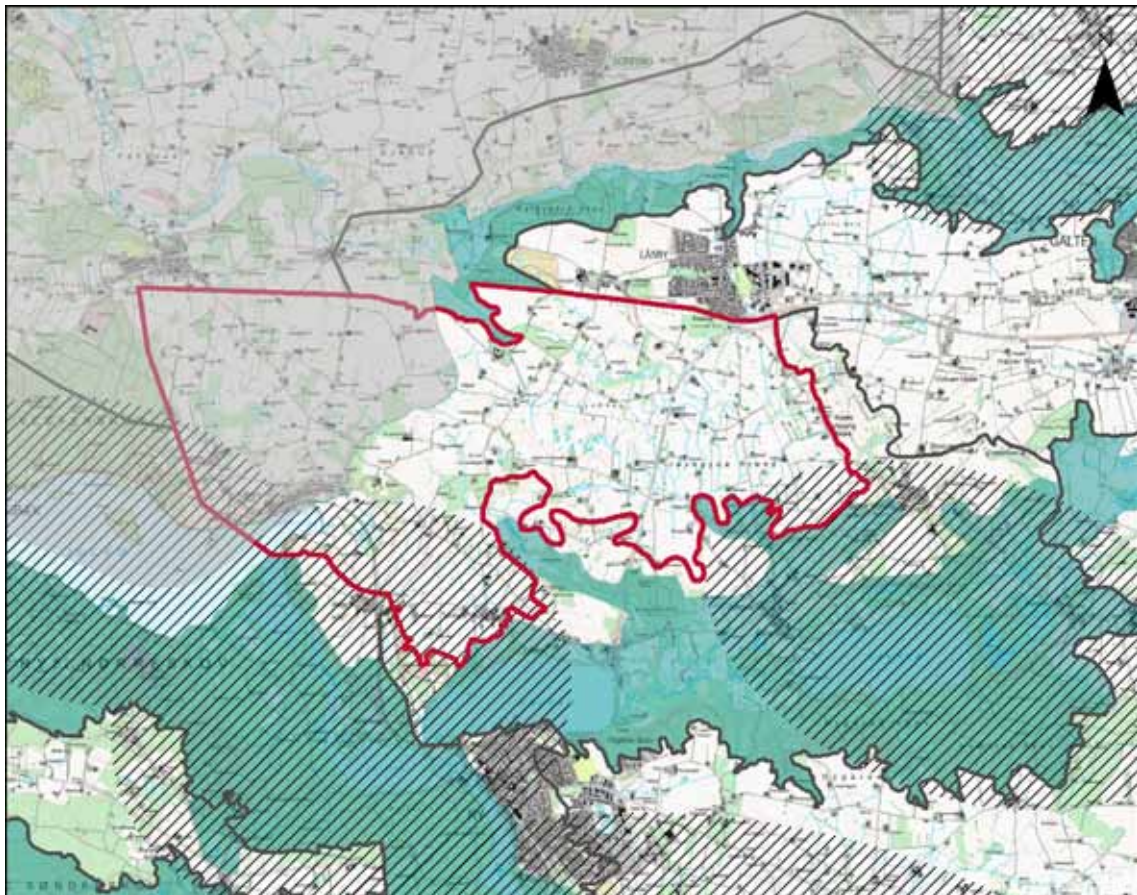
MIDDEL

Delområde 4A: Dalen nord for Alling

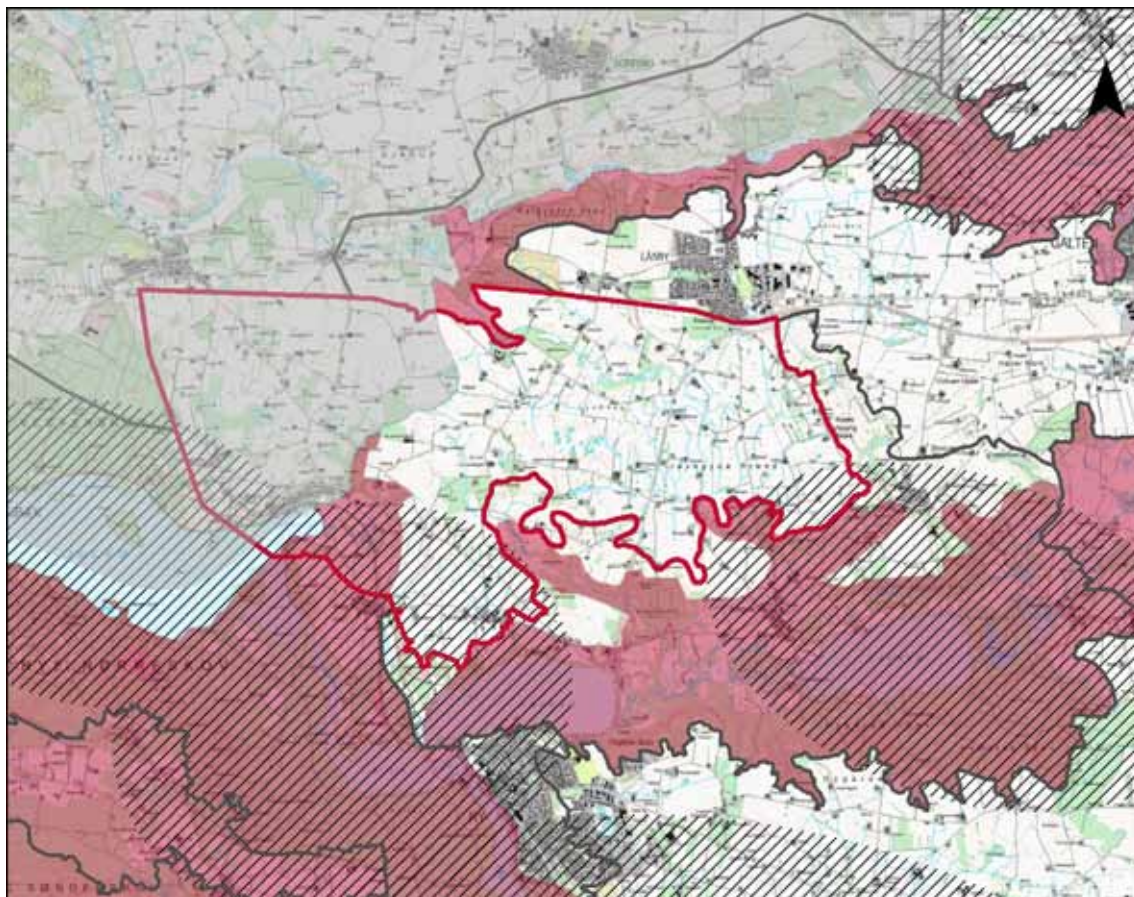
Landskabskarakterens oprindelse fremstår ligeledes tydeligt i denne del af karakterområdet, men intaktheden vurderes også her middel. Lavbundsområdets udbredelse i dalbunden samt arealanvendelsen svarer nogenlunde til forholdene på de historiske kort, men bebyggelsesstrukturen har ændret sig markant fra at bebyggelsen nærmest var fraværende til der senere er tilført området den lille samling af fiskerhuse, nogle af gårdene i dalbunden og Laven er markant udbygget fra oprindeligt at bestå af et landingssted, en station og en kro. Selvom Laven overvejende ligger uden for kommunegrænsen, ligger den i karakterområdet og har betydning for tilstanden i dette delområde.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer vurderes også som middel. Jernbanen er tydelig i hele dalen uden dog at virke som et markant eller væsentligt forstyrrende element. Karakteren af bebyggelsen i Laven samt landsbyens afgrænsning mod øst virker i nogen grad forstyrrende for landskabsoplevelsen.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

- /// UDSIGTEN MOD SYD OG VEST
De særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til dette karakterområde, er især de vidde udsigter, der fra den sydvestlige del af området kan opleves mod syd og vest. Herfra er der udsigt på tværs af de ådale, der afgrænser karakterområdet, over morænelandskabet mod syd og de markante dalsider mod vest med udsigt til både Gl. Rye Kirke og tårnet på Himmelbjerget.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Landskabet med det bølgede, stedvist småbakkede, terræn, vurderes generelt at være robust over for ændringer, der foretages med hensyn til landskabets karakter. Herunder er det væsentligt, at ny bebyggelse, landbrugsbyggeri og lignende placeres lavt i terræn, så det ikke virker dominerende eller ændre landskabskarakteren, ligesom evt. ny skov bør begrænses og have karakter af små afgrænsede elementer.

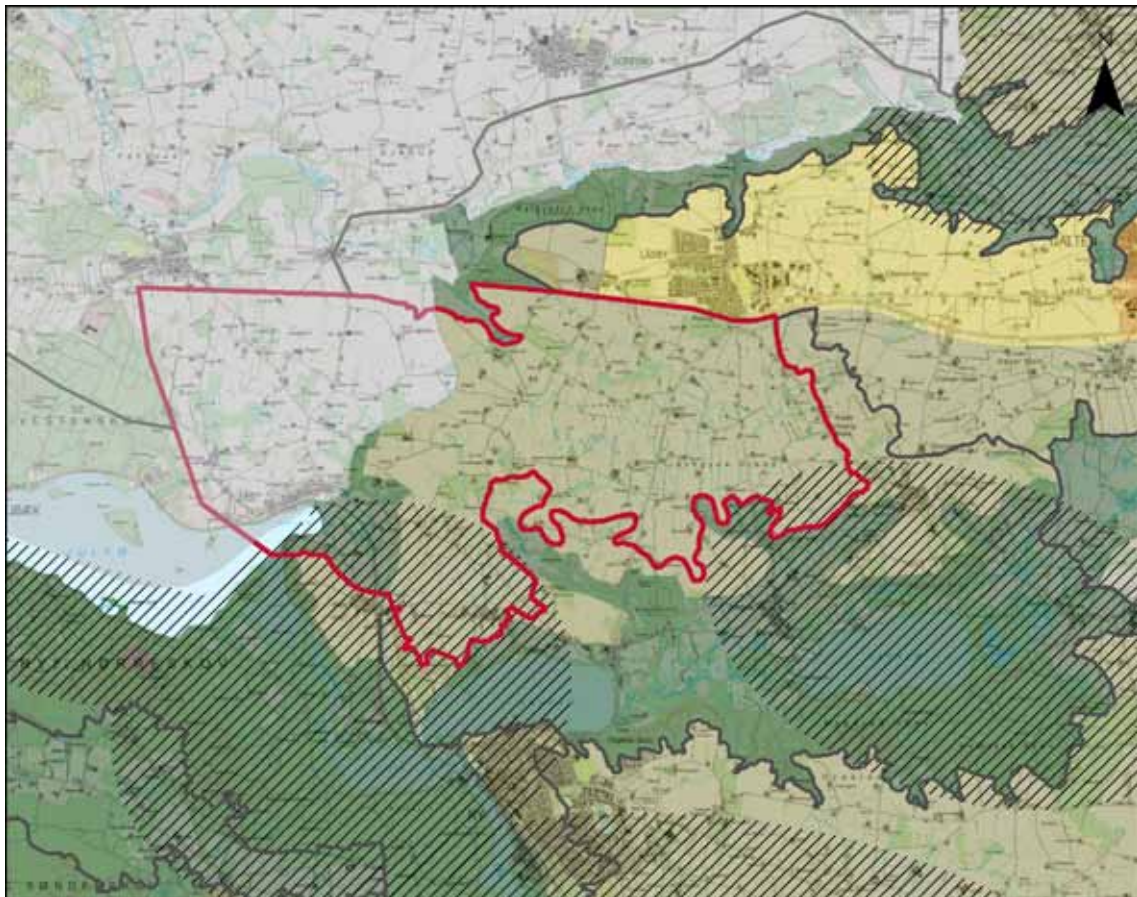
■ SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER **Dalen nord for Alling**

Den i høj grad rumligt og visuelt afgrænsede dal er sårbar over for nye elementer, der bryder oplevelsen af det samlede landskabsrum og forringer oplevelsen af den markante dalside mod øst, herunder skov eller anden sammenhængende bevoksning, ny bebyggelse og tekniske anlæg.

▨ Udsigten mod syd og vest

I den sydvestlige del af området, der er præget af særlige udsigter mod syd og vest, er disse udsigter sårbare over for skov eller anden sammenhængende bevoksning, der slører eller forringer udsigtsmulighederne. Tilsvarende er de særlige udsigter sårbare over for høje, tekniske anlæg eller bygninger, der virker visuelt forstyrrende.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Dalen nord for Alling er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

VEDLIGEHOOLD

Det øvrige område er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder at de karaktergivende elementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

SÆRLIGE UDSIGTER

Områdets særlige udsigter knytter sig til sydvestlige del af området med udsigt til de ådale der afgrænser karakterområdet og med udsigt til både Gl. Rye Kirke og tårnet på Himmelbjerget. Desuden er udsigten mod sydøst over dalstrøget over Knudsø og Ravnsø udpeget som særlig udsigt. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Området bør fortsat opdyrkes på middelstore marker.

Dalsiderne bør dyrkes på marker med åben afgrænsning, så dalens sammenhængende landskabsrum ikke brydes.

SKOV

For at bevare oplevelsen af områdets markante terræn og fastholde områdets enkle middelskala, bør området friholdes for ny skov og nye levende hegn.

Områdets skovbryn bør bevares som markante og sammenhængende linjer i landskabet. Ny skov og anden beplantning, som vil kunne sløre skovbrynenes fremtoning i landskabet bør derfor undgås.

NATUR

Lavbundsområdet i dalbunden og de markante dalsider mod øst bør opretholdes med lysåbne naturtyper og skov omkring erosionsdalene.

KULTURHISTORIE

Gravhøjen syd for Vistofte Høj bør plejes, således at den stadig kan opleves fra det omkringliggende landskab i dens nuværende form, som en fritliggende høj eventuelt med enkelte højstammede træer.

BY/BEBYGGELSE

De grønne landsbyrande omkring Ejer bør bevares og Ris' placering lavt i terrænet bør respekteres ved eventuel ny bebyggelse.

Nyt byggeri og udvidelse af eksisterende bygninger bør placeres lavt i terrænet.

Siloer, gylletanke m.v. bør, som det øvrige byggeri, placeres lavt i terrænet samt gives en form og placering således at det visuelt underordner sig landskabets form samt skala. Gylletanke bør i udgangspunktet placeres i tilknytning til eksisterende bygninger.

For de gårde, som undtagelsesvist ligger højt i terrænet, bør nyt byggeri og nye anlæg placeres og udformes således at de underordner sig områdets eksisterende.

Dalen nord for Alling bør friholdes for ny bebyggelse

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for nye anlæg, herunder tekniske anlæg og større rekreative anlæg.

Dalen nord for Alling bør friholdes for tekniske anlæg.

UDSIGTER

De særlige udsigter i den sydvestlige del af området bør friholdes for høje tekniske anlæg og markante bygninger, der kan begrænse eller forringe oplevelsen af de vide udsigter eller virke forstyrrende som fokuspunkt.

De skovklædte erosionsdale øst for Laven.

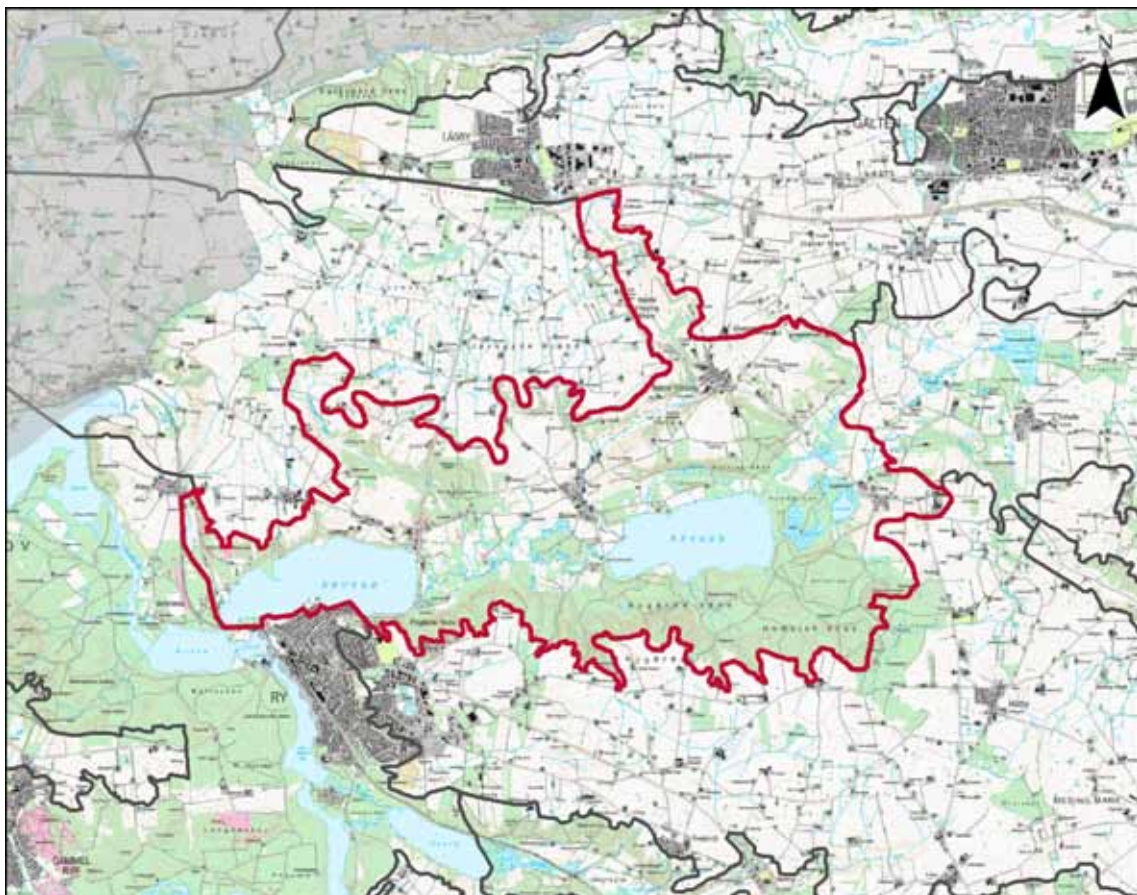

Udsigt over Lysmose i den centrale del af området.

Udsigt over landskabet mod syd set fra vejen mellem Tørring og Alling.

KARAKTEROMRÅDE 5 SØLANDSKABET KNUDSØ OG RAVNSØ

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Sølandskabet Knudsø og Ravnsø ligger nordøst for Ry i kommunens vestlige del. Dalstrøget udgør den vestlige del af et samlet tunneldalstrøg, som strækker sig fra Aarhus ved kysten i øst til den nord-sydgående Gudenådal i vest. Afgrænsningen af karakterområdet mod vest ligger således i overgangen til Gudenådaalen. Mod øst ligger grænsen der, hvor dalstrøget flader ud, dalsiderne bliver mindre markante, og dalbunden får en mere bakked form. Denne overgang er glidende, og grænsen er placeret der, hvor dalsiderne ændrer form. Mod syd og nord følger grænsen overkanten af dalstrøget. Mod syd understreges denne af skovkanten og fremstår således tydeligt, mens den mod nord i højere grad sløres af det omkringliggende bakkede morænelandskab

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er de meget bakkede dalsider gennemskåret af markante erosionsdale, der falder jævnt ned mod en bred dalbund, som dels rummer lavbundsområder med mose, dels søerne Ravnsø og Knudsø. Dalsiderne langs hoveddalstrøget domineres af intensivt dyrkede markflader, mens erosionsdalene domineres af ekstensiv græsning både i dalbunden og op ad dalsiderne. Mange små bevoksninger af blandedt løv og nål samt enkelte levende hegn opdeler landskabet i små rum. Bebyggelsen ligger i små samlinger på dalsider-

ne i form af smågårde, husmandssteder og enkelte steder nyere huse. På dalstrøgets vestlige dalside ligger et stort sammenhængende skovområde, som dækker hele dalsiden. Skovområdet er blandet løv og nål.

Skoven på den sydlige dalside danner en markant rumlig afgrænsning af området mod syd, hvilket danner en rolig baggrund for det mere varierede udtryk, som dalbunden og den nordlige dalside har. Skalaen af de karaktergivende elementer og de rum, de afgrænser, er middel. Det skiftende terræn og den varierende arealanvendelse skaber et let komplekst landskab. Mange steder findes lange kig hen over dalstrøget, især fra den nordlige dalside.

Området rummer ingen større forstyrrende elementer.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området udgør den vestlige del af et samlet tunneldalsforløb, som strækker sig fra kysten ved Aarhus i øst til Gudenådaalen i vest. Karakteristisk for dalsiderne er, at de gennemskæres af markante erosionsdale med stejle sider, som på den nordlige dalside er ganske brede. De mange erosionsdale giver den nordlige dalside et nærmest bakket udtryk, hvor jævnt faldende dalsider gennemskæres af de markante erosionsdale. Den sydlige dalside er meget stejl og erosionsdalene er her kortere, men ligeledes dybtskårne

med stejle sider.

Dalstrøget rummer søerne Vengsø, Ravnsø, Ilsø og Knudsø. Heraf er Ravnsø og Knudsø de største, mens de to andre ligger som mindre søer med frit vandspejl omkranset af tagrørsvegetation. Søerne Vengsø, Ravnsø og Knudsø forbindes af Knudså, som løber mod vest og videre ud i Gudenåsystemet ved Birk sø. I dalbunden af hovedstrøget findes eng- og moseområder.

Mindre vandløb løber ad erosionsdalene mod dalbunden. I tilknytning til disse findes mindre eng- og moseområder i de smalle dalbunde.

Jordbundsforholdene i området er ganske komplekse. Den nordlige dalside består af moræneler, mens den østlige og sydlige del af dalsiderne består af smeltevandssand og -grus. Nær og i selve dalbunden består jordbunden af henholdsvis ekstramarginale aflejringer og ferskvandsdannelser.

AREALANVENDELSE

På de jævnt skrånende dele af den nordlige dalside findes intensivt dyrkede marker, mens arealanvendelsen i de mere stejle erosionsdale domineres af ekstensiv græsning.

I dalbunden af hoveddalstrøget ligger lavbundsområderne primært hen som mose med krat adskilt af sporadisk forekommende græsningsarealer.

En af områdets mange gravhøje

Flere af områdets veje går gennem områdets skove

Udsigt ud over Ravn Sø til markante skovbryn

Karakteristisk for landskabet er de store terrænvariationer

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Den sydlige dalside er plantet til med skov i hele dens udstrækning. Skoven består af en blanding af løv og nål og strækker sig helt ned til dalbunden og søbredden af Ravn Sø og Knudsø.

På den nordlige dalside ligger enkelte mindre skove – Skæggeskov og Hylling Skov, som begge ligger placeret på stejle partier af dalsiden. Herudover ligger der mindre bevoksninger af løv og nål spredt på de stejle dele af dalsiden, primært i tilknytning til erosionsdalene.

Dalbunden i hoveddalstrøget domineres af opvækst af pil og andre fugttolerante arter. Stedvist på de højereliggende dele af dalbunden findes mindre nåletræsbeplantninger. Søerne Knudsø og Ravn Sø er omkranset af bevoksning stort set hele vejen rundt.

BEBYGGELSESMØNSTER

Karakterområdet rummer landsbyerne Tulstrup, Javngyde, Nørre Vissing og Veng. De ligger alle på de nedre dele af dalsiderne og kommer herved til at ligge og putte sig lavt i terrænet omkranset af det stigende terræn. Det er karakteristisk for landsbyerne, at de rummer en blanding af gårde, husmandssteder og huse fra forskellige tidsperioder blandet imellem hinanden. Dominerende er dog murstenshuse fra starten af 1900-tallet. Herudover adskiller landsbyerne sig ved, at Tulstrup rummer en del større instituti-

onsbyggeri i den østlige del, Javngyde en ny boligudstyknings i den nordvestlige del, som ligger ubrudt ud mod det omkringliggende landskab og Nørre Vissing et parcelhusområde mod øst.

Landsbyerne Tulstrup og Veng er kirkelandsbyer.

Mindre gårde, husmandssteder og genopførte huse af nyere dato ligger spredt på den nordlige dalside uden overordnet mønster. Bebyggelsen i området fungerer primært som beboelse. Kun to landbrugsjendomme i drift ligger på overkanten af den nordøstlige del af dalsiden.

Ved den sydlige bred af Knudsø ligger Ry lavt placeret i terrænet og strækker sig helt ned til søbredden omkranset af skov og med Rye Skovene i baggrunden.

KULTURHISTORIE

Karakterområdet rummer en række gravhøje, hvoraf mange ligger tydeligt placeret i landskabet, typisk bevokset med højstammede løvtræer. I Henstok Skov ligger en høj koncentration af gravhøje. Disse opleves dog i sagens natur ikke fra det omkringliggende landskab.

Nær områdets østlige grænse ligger hovedgården Sophiendal. Den opleves kun lokalt, dog fra dalsiden mod sydvest.

TEKNISKE ANLÆG

Området gennemskæres af to mindre

højspændingsledninger. Den ene krydser op over dalsiden fra Knudsø mod Nørre Vissing, mens den anden ligeledes strækker sig fra Knudsø, men mod nordvest. Enkelte skorstene i tilknytning til Ry kan ses i fra området omkring Tulstrup.

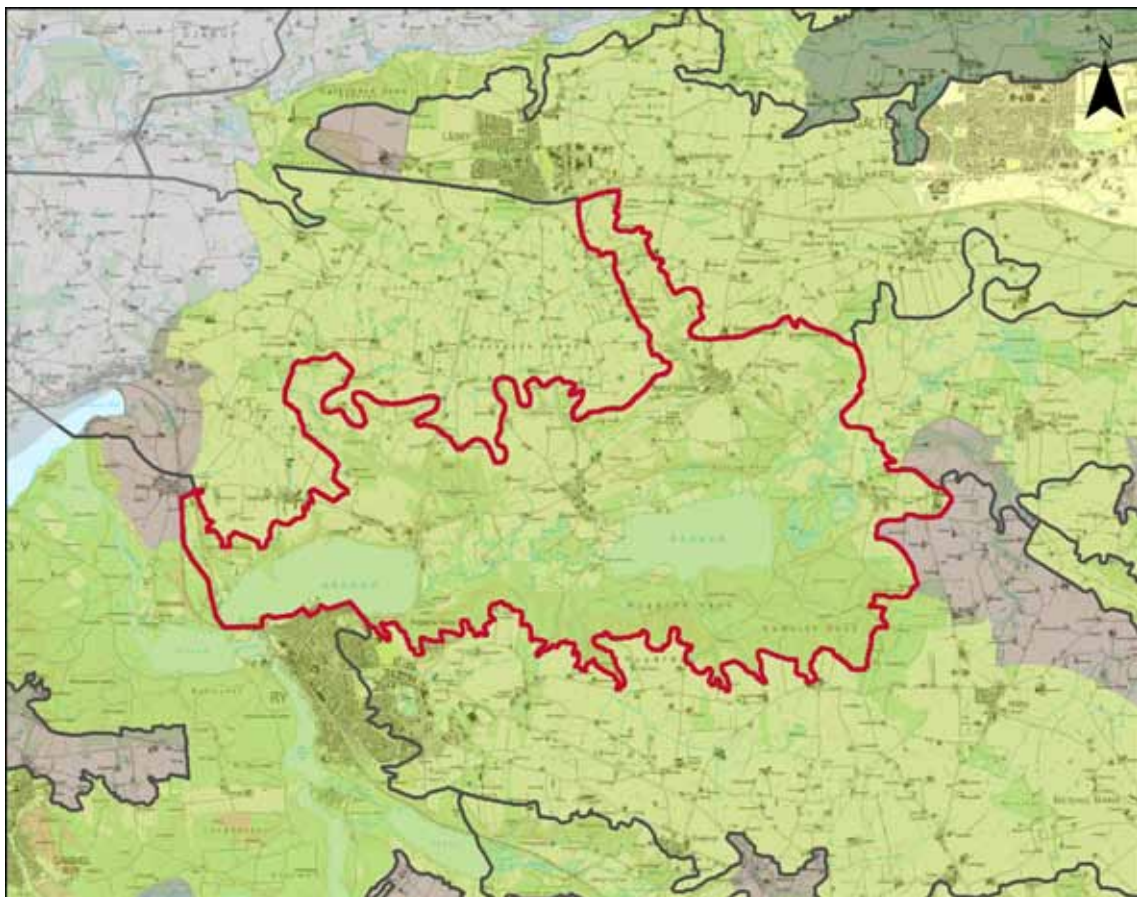
SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Hele dalstrøget omkring Ravn Sø og Knudsø rummer en særlig oplevelsesværdi, der er udspringer af det markante og varierede terræn, de store skove mod syd og områdets ofte ekstensive karakter. Desuden indeholder området flere særlige udsigtsmuligheder, der er betinget af det varierede terræn.

UDFORDRINGER

Områdets landskabelige udfordring består i at fastholde afgræsning af områdets mange eng- og overdrevsarealer, således at denne arealtype bevares, og erosionsdale og dalbunden holdes åben med mulighed for at opleve dalstrøgets terrænform. De lange kig hen over dalstrøget bør ligeledes friholdes for beplantninger, som vil bryde muligheden for at opleve disse. Endvidere ligger der en udfordring i at bevare landskabet som et overvejende uforstyrret landskab.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

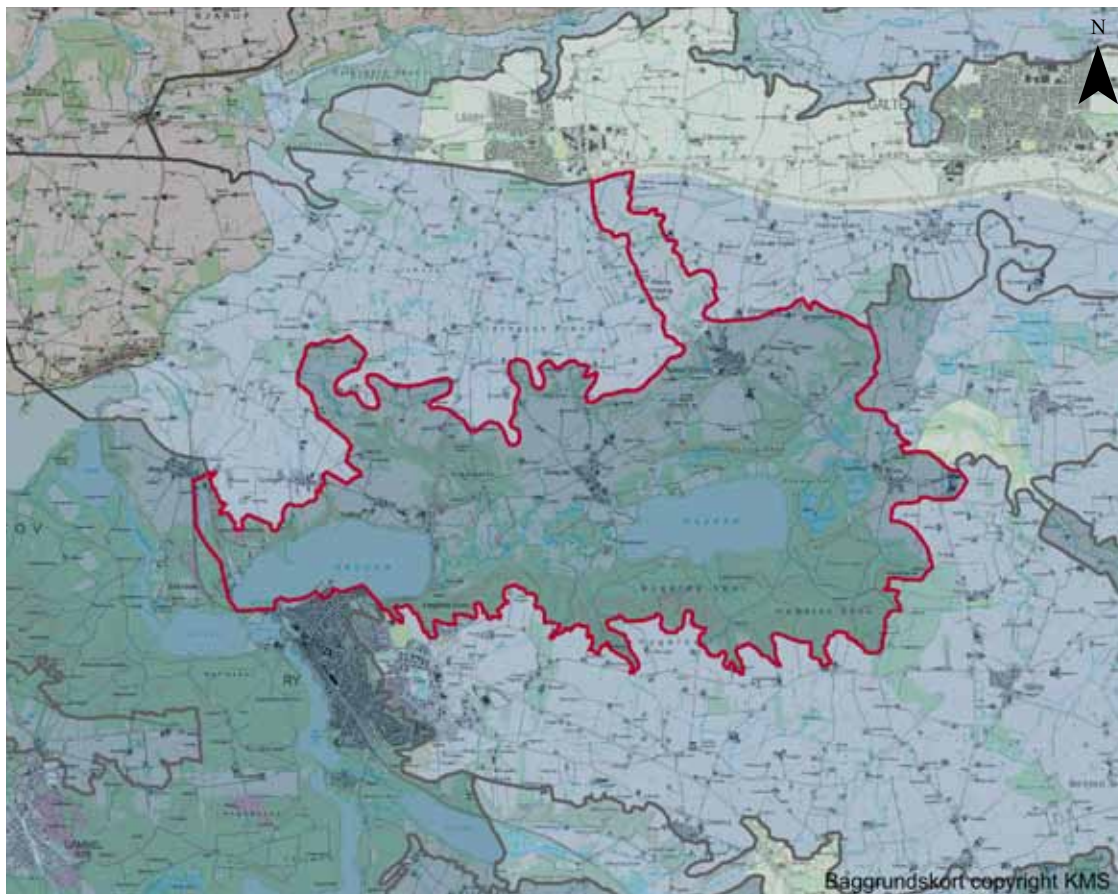
Hele karakterområdet

Landskabskarakteren fremstår tydeligt i hele karakterområdets udstrækning.

Overordnet set afspejles landskabskarakterens oprindelse i dens nuværende struktur. Dog er landsbyerne vokset i størrelse, en del nye småbeplantninger er kommet til og eng- og mosearealer i bunden af hoveddalstrøget er vokset med pil og enkelte plantninger af nål.

Naturgrundlaget afspejles stadig tydeligt i landskabskarakteren, med skovområder eller overdrev på de mest stejle partier af dalsiderne, græsning eller mose på de lavtliggende arealer og bebyggelsen beliggende på dalsiderne.

GOD

Hele karakterområdet

De karaktergivende elementer i området og områdets struktur afspejler landskabskarakterens oprindelse. Det vil sige, at landskabet opleves som værende intakt i forhold til bevoksnings- og bebyggelsesstruktur. Dog er landsbyerne vokset i størrelse og eng- og mosearealer i bunden af hoveddalstrøget er vokset med pil og enkelte plantninger af nål.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer er overordnet set god og området fremstår primært uforstyrret. Eneste tekniske anlæg er de to mindre højspændingsledninger, som gennemskærer området. Disse fremstår dog ikke markant i området med undtagelse af området lige nord for Javn-gyde, hvor den ene ledning gennemskærer udsigten over dalstrøget set fra nord.

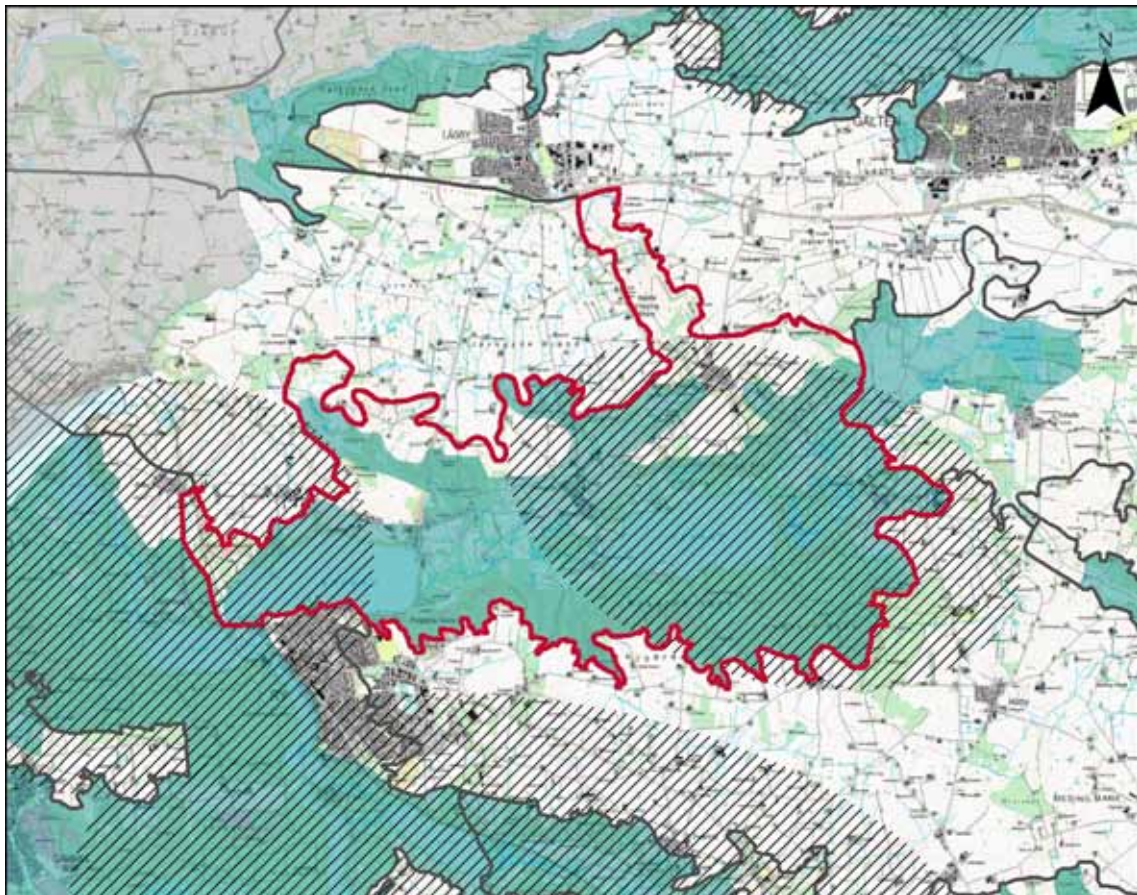
MIDDEL

Dalarmen i nord med forløb mod Låsby

De karaktergivende elementer afspejler overordnet landskabskarakterens oprindelse og den vedligeholdelsesmæssige tilstand af området vurderes at være middel.

Området er dog væsentligt forstyrret af motorvejen og Låsby's bolig- og erhvervsområder, som dalarmen grænser op til

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

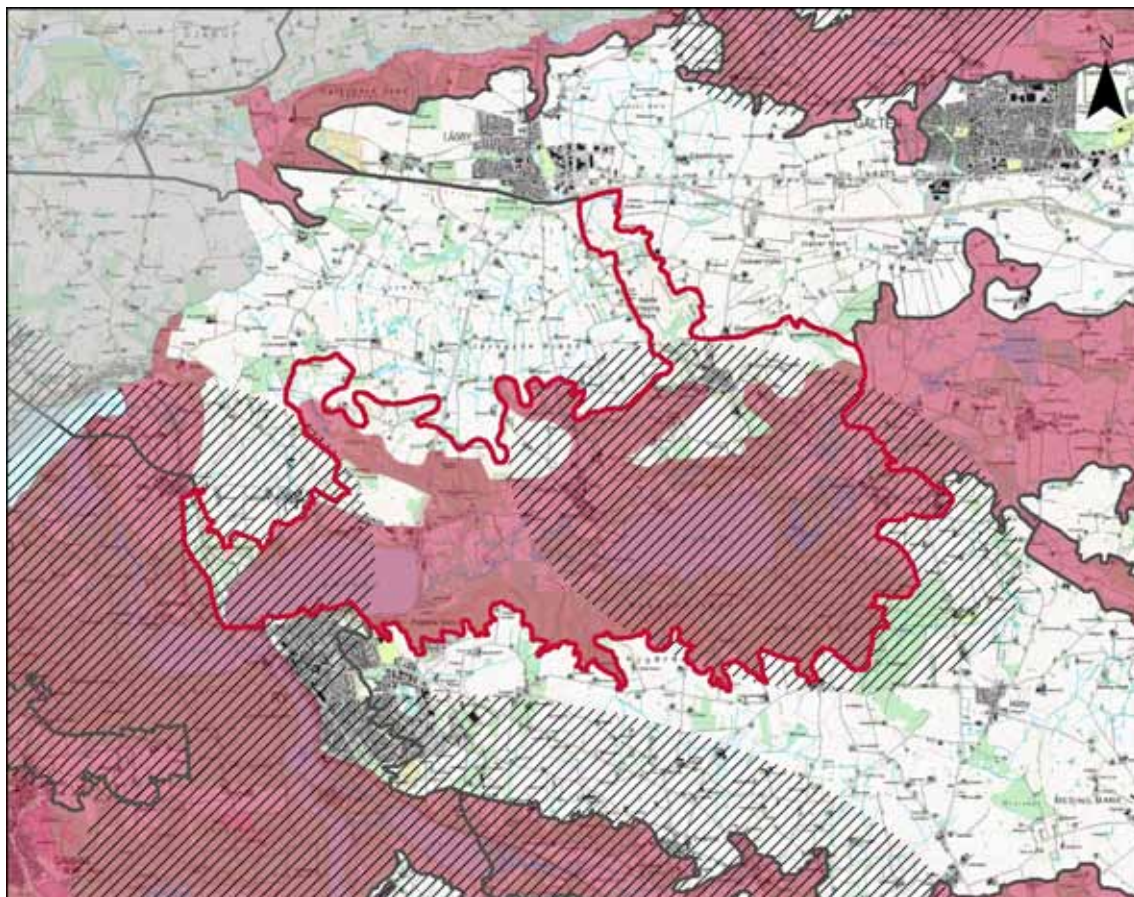
SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Langt størstedelen af sølandskabet omkring Ravnsø og Knudsø rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der er udspringer af det markante og varierede terræn, de store skove mod syd og de store søflader, som bidrager til vide udsigtsmuligheder. Desuden er området flere steder ekstensivt afgræsset, hvilket ligeledes tilfører området særlig oplevelsesværdi.

I området er der ligeledes markante orienteringspunkter, som tilfører oplevelsen værdi. Lige øst for Veng Sø ligger Sophiendal Gods og Veng kirke, som markante orienteringspunkter i udsigten.

SÆRLIGE UDSIGTER

I området er der flere særlige udsigtsmuligheder på langs og på tværs af dalstrøget. Generelt er der fra dalbunden særlige oplevelsesrige udsigter udover søfladerne samt de ekstensive afgræssede arealer. Dalsiderne rummer ligeledes flere steder særlige udsigtsmuligheder eksempelvis er der fra dalsiden sydvest for Veng en markant og oplevelsesrig udsigt over den østlige del af dalstrøget. Udsigten strækker sig ned ad den græssede dalside, over Veng Sø, der ligger omkranset af store naturarealer og videre mod nord til dalstrøgets nordlige dalside.

OMRÅDET SÅRBARHED GENE- RELT

Sølandskabet er generelt sårbart overfor ændringer som vil bryde med eller forringe de visuelle sammenhænge i landskabet dvs. skovrejsning samt markant byggeri og tekniske anlæg.

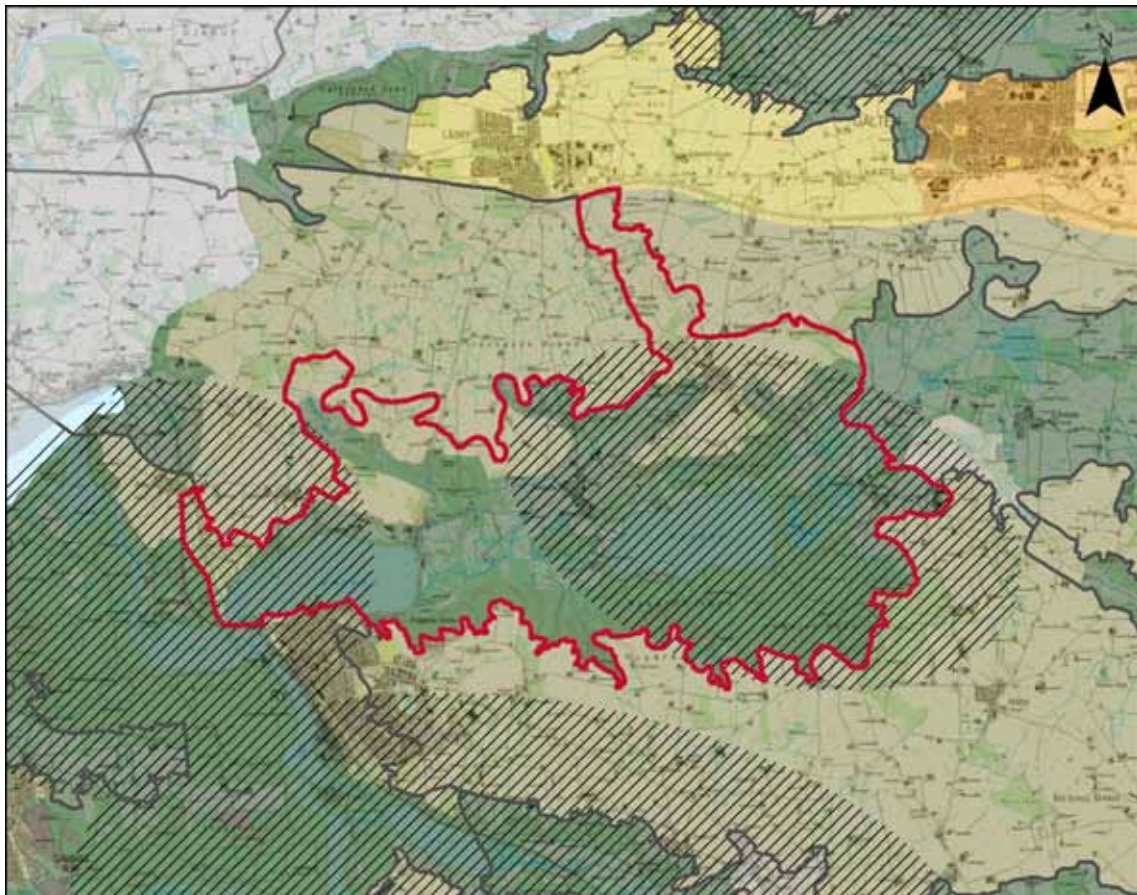
▨ SÅRBARE UDSIGTER

Områdets visuelle sammenhænge og store vide kig er sårbare overfor skovrejsning, byudvikling, større landbrugsbyggerier samt tekniske anlæg, som vil bryde med de landskabelige sammenhænge samt forringe oplevelsen af landskabet.

■ SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER

Langt størstedelen af sølandskabet I en stor del af karakterområdet er landskabskarakteren sårbare overfor ændringer, da området i høj grad er karakteriseret ved de lange kig udover dalstrøget, særligt omkring Knudsø og Ravnsø og de markante erosionsdale. Områdets karakter er dermed sårbare overfor tiltag, som vil bryde disse udsigter, herunder skovrejsning, markant byggeri og større tekniske anlæg, som endvidere vil forstyrre områdets uforstyrrede udtryk. Området er desuden sårbart overfor tilgroning af dalstrøget og de markante erosionsdale, der vil begrænse udsigtsmulighederne og nedtone deres landskabelige betydning.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Størstedelen af området er udpeget med et strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

VEDLIGEHOOLD

I den nordlige del af området er en del af arealet udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

SÆRLIGE UDSIGTER

Den østlige samt den vestlige del af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Det åbne udtryk bør fastholdes så terrænet og vekselvirkningen mellem landbrugsareal og de ekstensive erosionsdale opleves.

SKOV

Skovbevoksningen på den sydlige dalside langs søbredden af Knudsø og Ravnsø bør fastholdes som en væsentlig del af landskabeskarakteren.

Evt. ny skov i det øvrige område bør etableres så de værdifulde udsigter respekteres, understreges og tilfører skovoplevelsen værdi.

NATUR

Eng- og mosområderne bør ryddes for pil og krat, som forringer oplevelsen af de lavtliggende områder.

KULTURHISTORIE

Gravhøjene med højstammede løvtræer bør bevares som synlige i landskabet, og der bør således ikke rejses skov eller placeres tekniske anlæg eller bebyggelse, som enten vil sløre udsynet til højene eller forringe oplevelsen af dem.

Indkigget til Hovedgården Sophiendal bør fastholdes fra dalsiden mod sydvest.

BY/BEBYGGELSE

Ny spredt bebyggelse ved landsbyerne kan søges yderligere integreret i landsbyen ved etablering af sammenbindende beplantning eller bebyggelse.

Gårdene fremstår som samlede velafgrænsede enheder beliggende lavt i terrænet. Dette træk bør videreføres ved evt. udvidelser af eksisterende landbrugsbyggeri eller ny byggeri.

For de gårde som undtagelsesvist ligger højt i terrænet, bør nyt byggeri og nye anlæg placeres og udformes således, at de underordner sig områdets eksisterende.

Siloer, gylletanke m.v. bør, som det øvrige byggeri, placeres lavt i terrænet samt gives en form og placering således at det visuelt underordner sig landskabets form samt skala. Gylletanke bør i udgangspunktet placeres i tilknytning til eksisterende bygninger.

TEKNISKE ANLÆG

Der bør ikke placeres tekniske anlæg i området, idet området fremstår som et uforstyrret landskab.

UDSIGTER

De lange kig henover dalstrøget bør friholdes for beplantninger.

Udsigten udover landskabet nord for Knudsø

Det markante dalstrøg med levende hegn og skovbevoksning

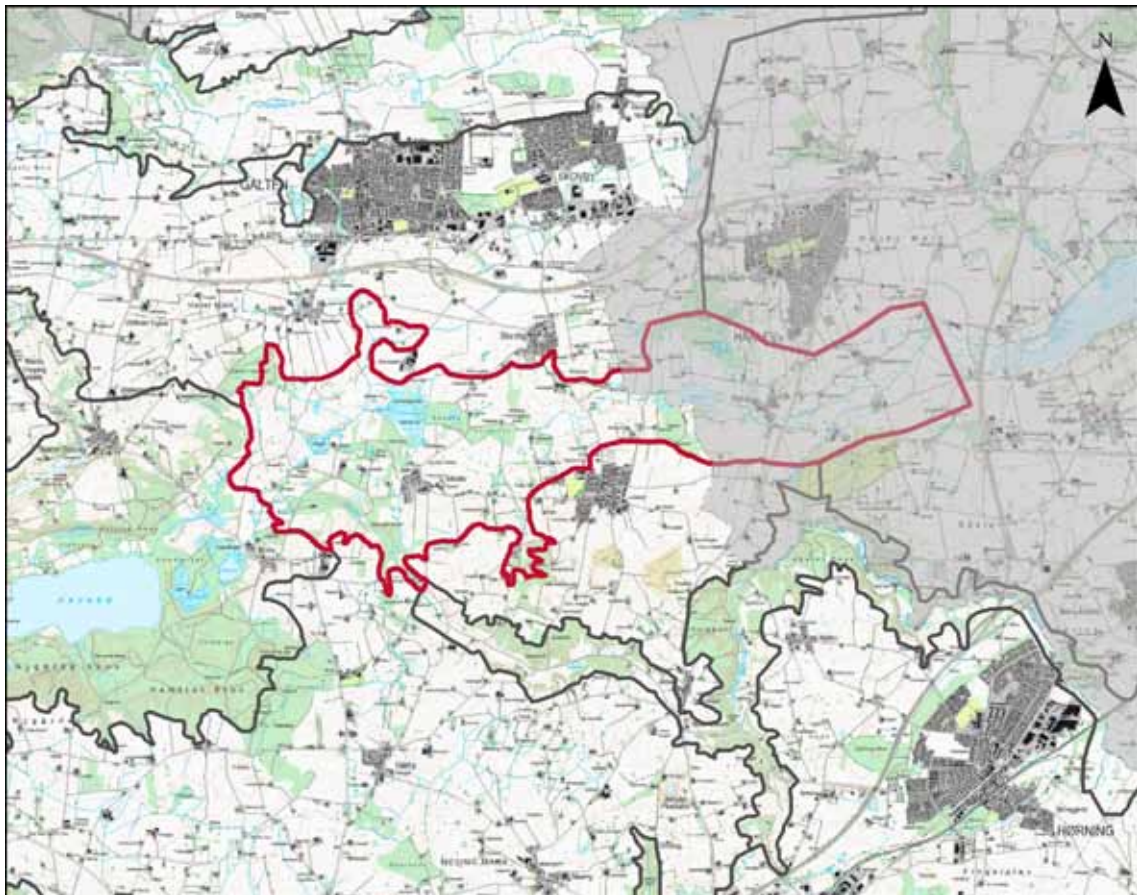

Hovedgården Sophiendal

Udsigt udover Ravnsø

KARAKTEROMRÅDE 6 SØBALLE ÅDAL

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Søballe Ådal ligger i den nordlige del af Skanderborg Kommune. Området grænser mod nord til Galten bølgede Morænelandskab, mod vest til sølandskabet Knudsø og Ravnsø og mod syd til Stjær randmoræne. I øst glider området ind i Aarhus Kommune ved Tåstrup Sø.

LANDSKABSKARAKTEREN
Karakteristisk for området er det brede og bugtede dalstrøg med de svagt faldende dalsider, som flere steder fremstår med terrasser, og den lavtliggende og bølgede dalbund med en mosaik af småskove, tilgroede moser og ekstensivt dyrkede landbrugsarealer. Dalen fremstår overvejende som et dyrket landskab med markante skovbryn samt afgrænsning af de lavtliggende områder. Bebyggelsen i området er sparsom med spredtliggende gårde beliggende på dalsiderne og omgivet af bevoksning samt landsbyen Søballe.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et åbent og enkelt landskab i middelskala med vide udsigter hen over dalen. Fra området er der udsigt til Stjær Kirke. Desuden fremtræder såvel landsbyen Stjær som Stjær på overkanten af dalsiderne synlige fra store dele af området.

Området opleves uden væsentlige tekni-

ske forstyrrelser, dog er Stjær rensningsanlæg beliggende i dalbunden, men fremstår pga. markant bevoksning ikke meget forstyrrende i landskabet.

GEOLOGI OG HYDROLOGI
Området er karakteriseret ved en tunneldal. Dalsiderne fremstår med et jævnt fald ned mod en småbakket og bred dalbund. Højdeforskellen mellem dalbunden og de omkringliggende landskaber er begrænset, hvilket bidrager til, at tunneldalen fremstår svagt i landskabet. I den sydlige dalside stiger terrænet yderligere mod syd, og får herved dalsiden til at fremstå mere markant. I terrænet er der desuden flere steder terrasser i landskabet, som tydeligt markerer markinddelingen.

Den sydlige dalside gennemskæres i karakterområdets vestlige ende af en markant erosionsdal, Skærbækken, som yderligere deles i tre dale. Ved Bakkeskov sydvest for Stjær gennemskæres dalsiden af en erosionsdal, der forgrenes yderligere i skoven. I området ses desuden flere korte, men markante, skrænter mellem terrassedannelser.

Området indeholder mange lavbundsarealer og mange mindre vandhuller samt større og mindre moseområder. Moseområderne findes især i den centrale del af området omkring Gammelgård Sø og Pittersø. I den vestlige del af området løber to vandløb i vestlig retning mod Ravnsø:

i syd Knud Å med sideløbet Skærbækken og i nordvest Hyltebæk, der over en strækning danner grænse til nabokarakterområdet ved Ravnsø. Den østlige del afvandes mod øst gennem Tåstrup Bæk til Tåstrup Sø.

Området mellem Stjær og Tåstrup er domineret af moræneler på tværs af ådalen. Vest for Stjær og omkring Søballe domineres området af smeltevandssand og -grus, mens de lavtliggende områder omkring Lådenhøj og syd for Gammelgård er ferskvandsdannelser. Herudover findes mindre områder med ekstramarginale aflejringer af sand og grus.

AREALANVENDELSE
Arealanvendelsen på dalsiderne er intensivt dyrkede landbrugsarealer. På den nordlige dalside er markfladerne mellemstore, mens den sydlige dalside har mindre markflader. På dalsiderne er der desuden enkelte småskove. I dalbunden findes en mosaik af små intensivt dyrkede markflader, ekstensivt udnyttede arealer, moser og skove.

BEVOKSNING
Bevoksningen i området varierer fra dalbunden til dalsiderne. Dalsiderne er præget af skovbevoksning med markante skovbryn, der understreger terrænet. Dalbunden fremstår flere steder med en

Terrasser ved Sødalsvej

Lådnehøj ved Veng

Mose ved Pittersø

Tåstrup Sø fra Stenskovvej

mosaik af eng- og mosearealer, som flere steder opleves med pil- og kratbevoksning. I området er der desuden flere bevoksede diger, levende hegn samt en række mindre bevoksninger i tilknytning til vandhuller. Bevoksningen findes fortrinsvis i den centrale del, hvor de små skove Holm Skov, Søhave og Langeskov i sammenhæng med småbevoksninger i de tilgroede moseområder ved Søballe Sø, Gammelgård Sø og Pittersø danner et større sammenhængende område med bevoksning nord om Søballe. Herudover findes Stjær Stenskov og Søskov på den sydlige dalside syd for Tåstrup Sø samt en række skovklædte erosionsdale.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret er kendetegnet ved sparsom bebyggelse af spredt liggende gårde og husmandssteder samt bebyggelse knyttet til landsbyen Søballe. Desuden er der langs vejen mellem Søballe og Stjær på den sydlige dalside en række husmandssteder.

Karakteristisk for bebyggelsen i området er, at de er opført med lav sokkel og omgivet af bevoksninger.

Landsbyen Søballe ligger i dalbunden på grænsen mellem mose- og søområdet i den centrale del og agerjorden på den sydlige dalside. Byen rummer tre gårde, nogle få ældre huse samt parcelhusudstyknings. Bykanten fremstår åben, men

bebyggelsen i byen har en ydmyg fremtoning, som bidrager til, at landsbyen fremtræder fint indpasset i landskabet.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig til voldsteder, gravhøje og en række beskyttede diger. Voldstedet, Sandgravvold, ligger vest for Gammelgård Sø og er et overpløjet voldsted. Voldstedet har ligget på en kunstigt frembragt borgø. En plankebro har fra borgen ført mod nordøst til det faste land til endnu et voldsted, kaldet Klosterknoldene. Mange af broens pæle blev fjernet i 1957-1958.

I området findes tre fredede gravhøje, "Lodnehøje", mellem Veng og Pittersø samt en fredet gavhøj "Tebordet" i den nordlige udkant af Langskov. Højerne ved "Lodnehøje" fremstår som beplantede forhøjninger i det storbakkede landskab, mens "Tebordet" er i dårlig tilstand og skjult i skovbrynet. Der findes mange beskyttede diger, fortrinsvis i dalbunden. Særligt kan diger fra stjerneudskiftningen af Høver ses fra området.

TEKNISKE ANLÆG

Stjær Renseanlæg ligger i dalbunden mellem Stjær og Storring. Renseanlægget er afskærmet med beplantning og fremstår på afstand som en af de mange spredte bevoksninger i området

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Områdets særlige oplevelsesværdi knytter sig dalstrøgets terræn og den lavtliggende dalbund med en mosaik af mose- og engarealer. I området er der lange udsigter på tværs og på langs af det afgrænsede dalstrøg.

DELOMRÅDER

6A: Erosionsdalene ved Skærbækken

Erosionsdalene fremstår med sine tæt bevoksede kløfter i lille skala, der adskiller området fra hovedkarakteren. Endvidere er der i området flere juletræsparceller, som understreger områdets lukkede karakter. Der er ingen bebyggelse i området.

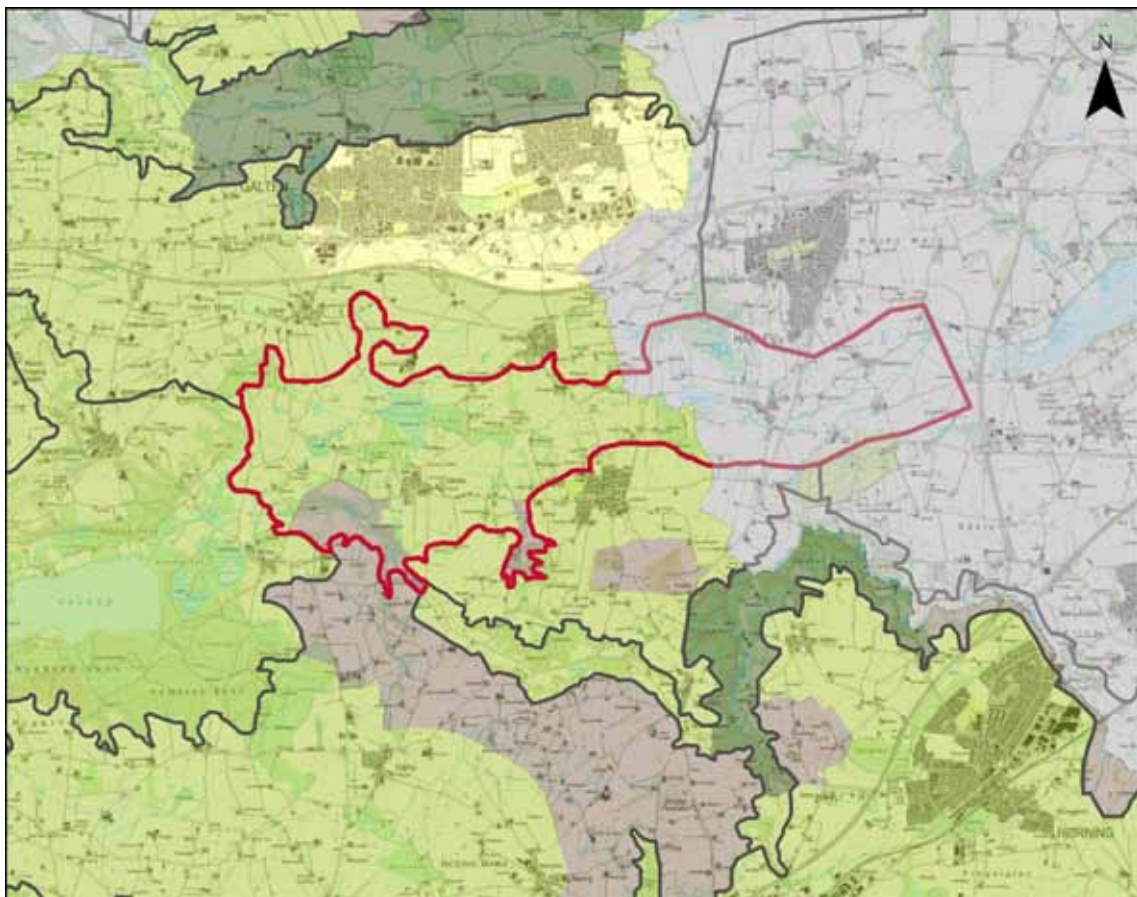
6B: Erosionsdalene ved Bakkeskov

Erosionsdalene ved Bakkeskov sydvest for Stjær er markante, men fremstår fortrinsvist skjult i skoven. De adskiller sig dog gennem det stejlt stigende terræn med skov fra hovedkarakteren. I erosionsdalen ligger et antal små ejendomme, hvoraf flere er opført omkring år 1900.

UDFORDRINGER

Områdets landskabsmæssige udfordring består i at opretholde landbrugsmæssig drift på dalsiderne og fastholde de våde naturtyper i dalbunden. Yderligere er det væsentligt at opretholde overkanten af dalsiderne åbne.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele området på nær delområdet

De karaktergivende elementer der knytter sig til området fremstår tydeligt. Her opleves den lave flade dal med de intensivt dyrkede marker, der stiger svagt mod naboområderne. Området er karakteriseret ved middelstore marker, hvor bebyggelsen ligger spredt og altid omgivet af bevoksning. Dalsidernes bevoksning i form af spredt bevoksede markskel og småbevoksninger og de få gårde, der alle ligger omgivet af bevoksninger fremstår ligeledes tydeligt.

Naturgrundlaget afspejles stadig i landskabskarakteren, med dyrkede marker og skov på dalsiderne, samt græsning eller mose på de lavtliggende arealer og med bebyggelsen beliggende på dalsiderne.

KONTRASTERENDE

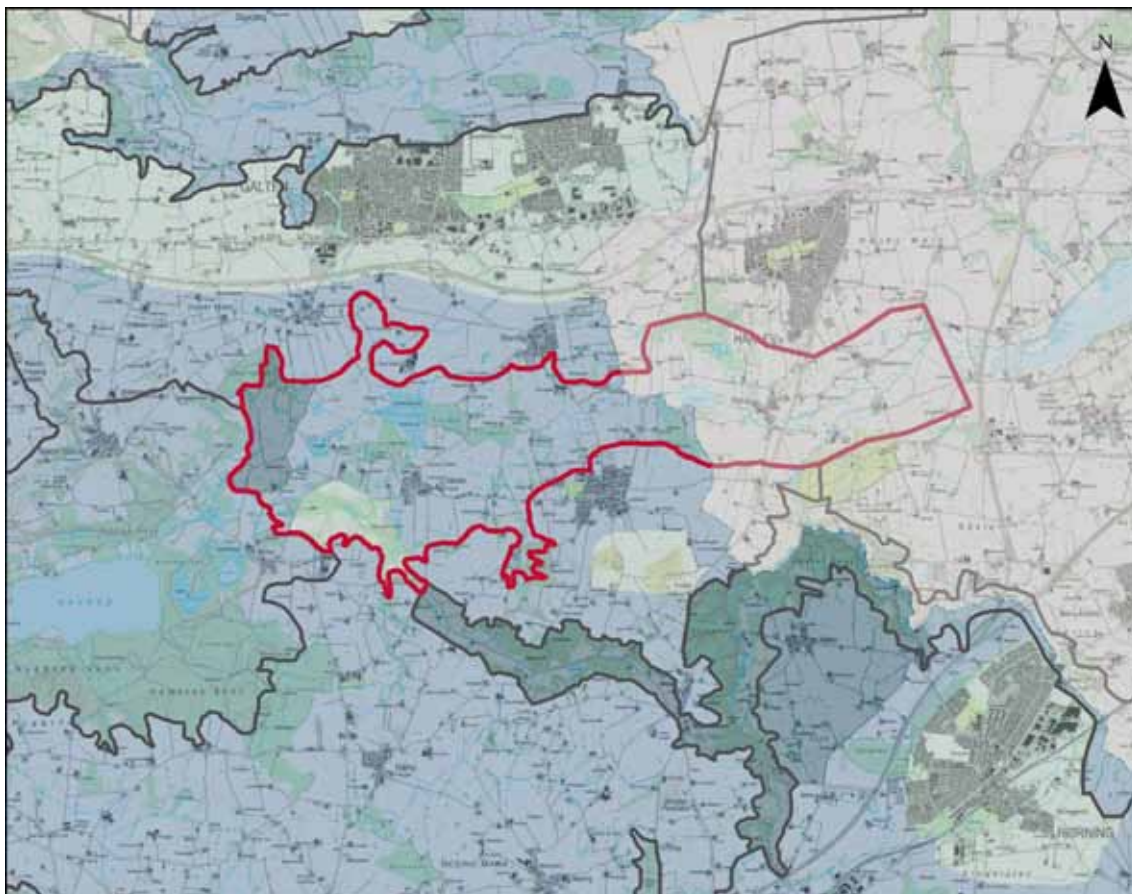
6A: Erosionsdalen ved Skærbækken

Området fremstår med sine tæt bevoksede kløfter kontrasterende til det øvrige område. Området adskiller sig ligeledes fra hovedkarakteren ved at fremstå i lille skala med skovbevoksning samt juletræsparceller.

6B: Erosionsdalen ved Bakkeskov

Erosionsdalene ved Bakkeskov sydvest for Stjær adskiller sig fra hovedkarakteren ved at være særligt markant terræn, som dog er fortrinvis skjult i skoven.

MIDDEL

Hele området på nær den vestlige del samt delområde 6A: Erosionsdalen ved Skærbækken

Områdets bebyggelses- og bevoksningsstruktur med de spredte gårde og opdyrkede markflader har grundlæggende bevaret sin oprindelige karakter i forhold til de høje målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet. Området fremstår intakt i forhold til bebyggelsesstruktur med udskiftede gårde på dalsiden og Søballe beliggende i dalbunden. Bevoksningsstrukturen fremstår ligeledes forholdsvis intakt på trods af at flere af de lavtliggende er drænet og opdyrket eller tilgroet.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er overvejende i middel tilstand med markante skovbryn og fortrinsvis velholdte gårde.

I området er det kun Stjær rensningsanlæg, som lokalt bidrager til en mindre forstyrrelse af oplevelsen af landskabet.

GOD

Den vestlige del af området

Det storbakkede landskab i vest med gravhøjene har en vekselvirkning mellem dyrkede markflader og

afgræssede enge. Området fremstår meget oprindeligt i sin karakter. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand opleves som værende god med overvejende velholdte gårde samt velholdte (enkle) levende hegn og skovbryn. I området er der desuden ingen tekniske forstyrrelser.

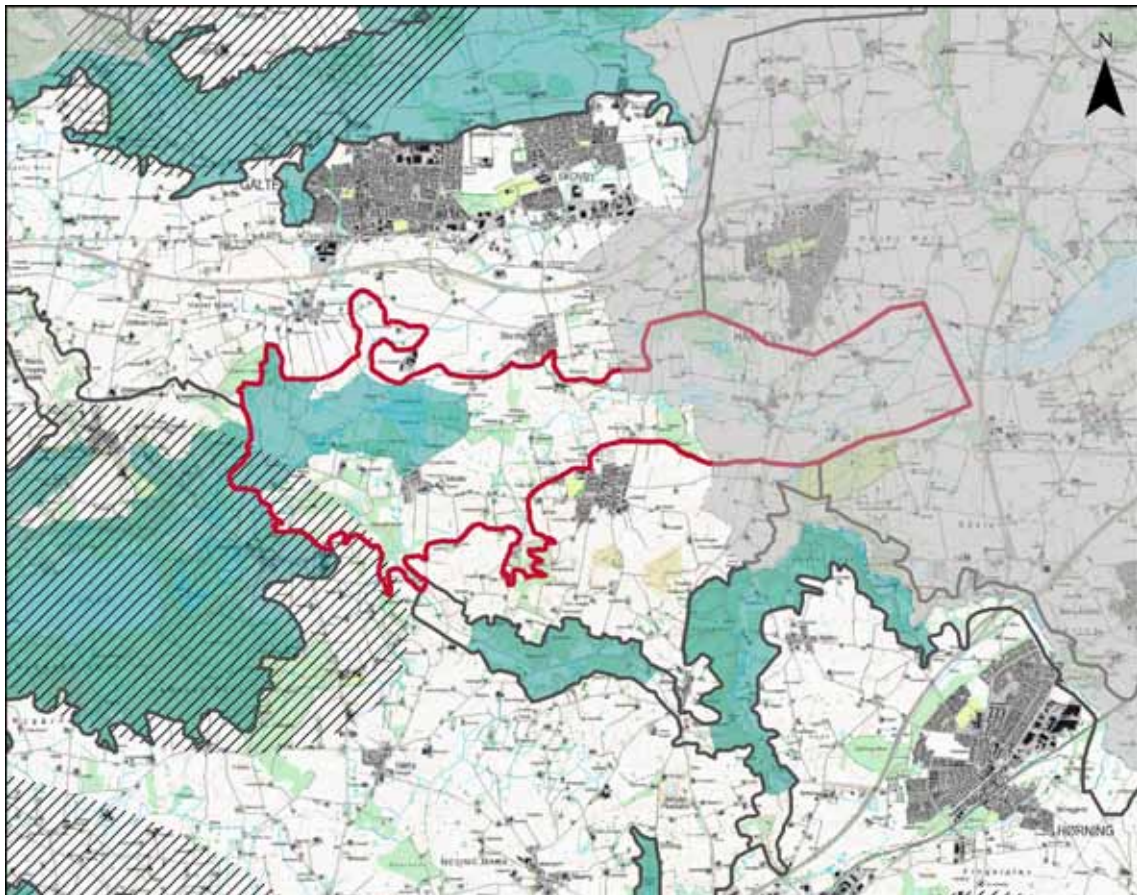
DÅRLIG

6B: Erosionsdalen ved Bakkeskov

Områdets bebyggelsesstruktur har grundlæggende bevaret sin oprindelige karakter i forhold til de høje målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet. Bevoksningsstrukturen i området har dog ændret sig markant med mange juletræsparceller, som inddeler området i små felter og skærmer for oplevelsen af landskabet.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand fremstår dårlig pga. den tydelige omdrift af juletræsbeplantningen. I området opleves der ingen forstyrrelser.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Den vestlige del af området

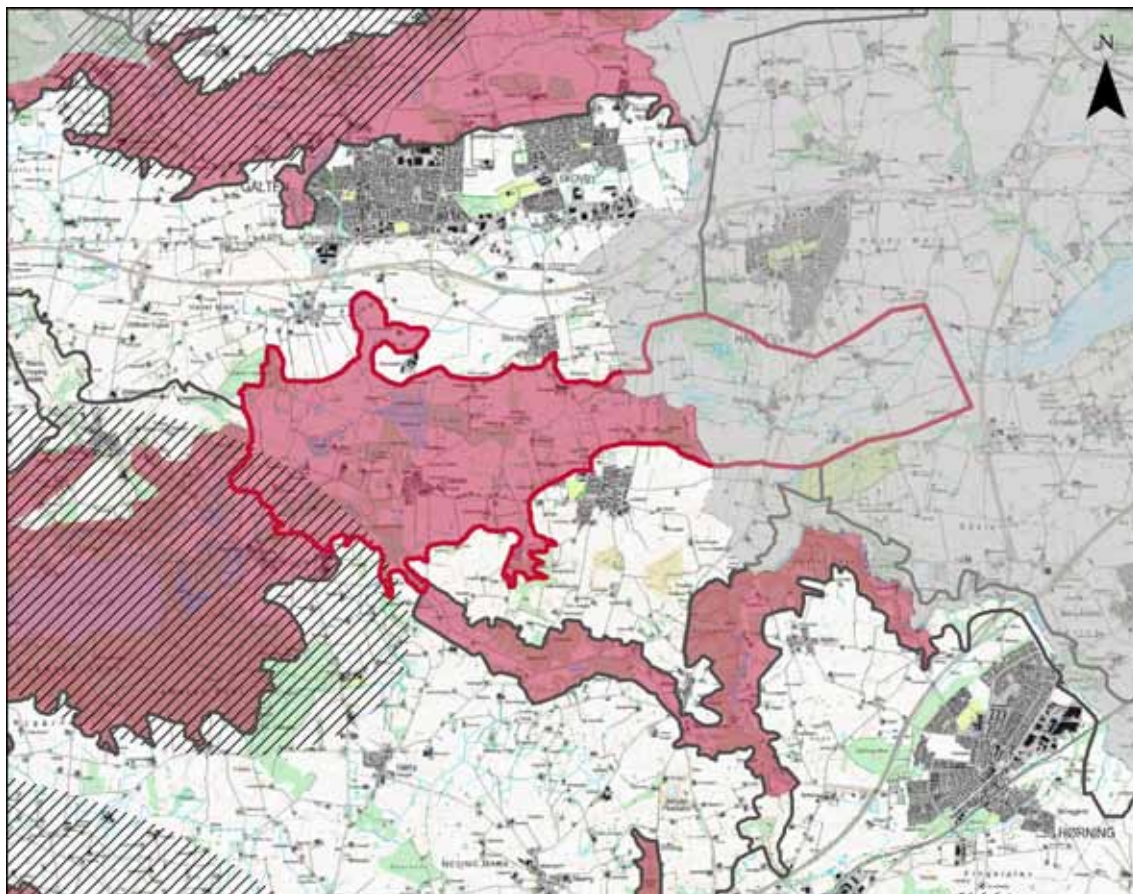
Den vestlige del af området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder betinget af det storbakkede landskab som veksler mellem dyrkede markflader og afgræssede enge. Landskabet fremstår desuden velafgrænset af markante skovbryn beliggende i nabokarakterområdet mod nordvest. I landskabet ligger gravhøjene Lodnehøje, som yderligere bidrager til oplevelser i landskabet.

I den vestlige og centrale del af området rummer mose-, sø og skovområderne ligeledes særlige oplevelsesmuligheder betinget af variationen i åbne og lukkede rum.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den sydvestlige del af området

I området er der desuden fin udsigt til sølandskabet Ravnsø og Knudsø samt til Storrिंग Kirke, hvilket bidrager til at øge oplevelsesværdien i området.

■ SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER

Hele området

Området fremstår generelt som et særligt sårbart område betinget af områdets særlige terræn, som bidrager til lange men velafgrænsede kig på langs og på tværs af dalen. Desuden fremstår landskabet som et overvejende uforstyrret landskab, hvilket gør det særligt sårbart overfor placering af tekniske anlæg samt markante bygninger. Dalbunden er desuden særligt sårbar overfor yderligere tilgroning, dræning samt skovrejsning der vil sløre terrænet. Dalsiderne er desuden sårbare overfor større skovrejsningsområder, som ligeledes vil bidrage til at forringe oplevelsen af det bugtede dalstrøg med terrasser på dalsiderne.

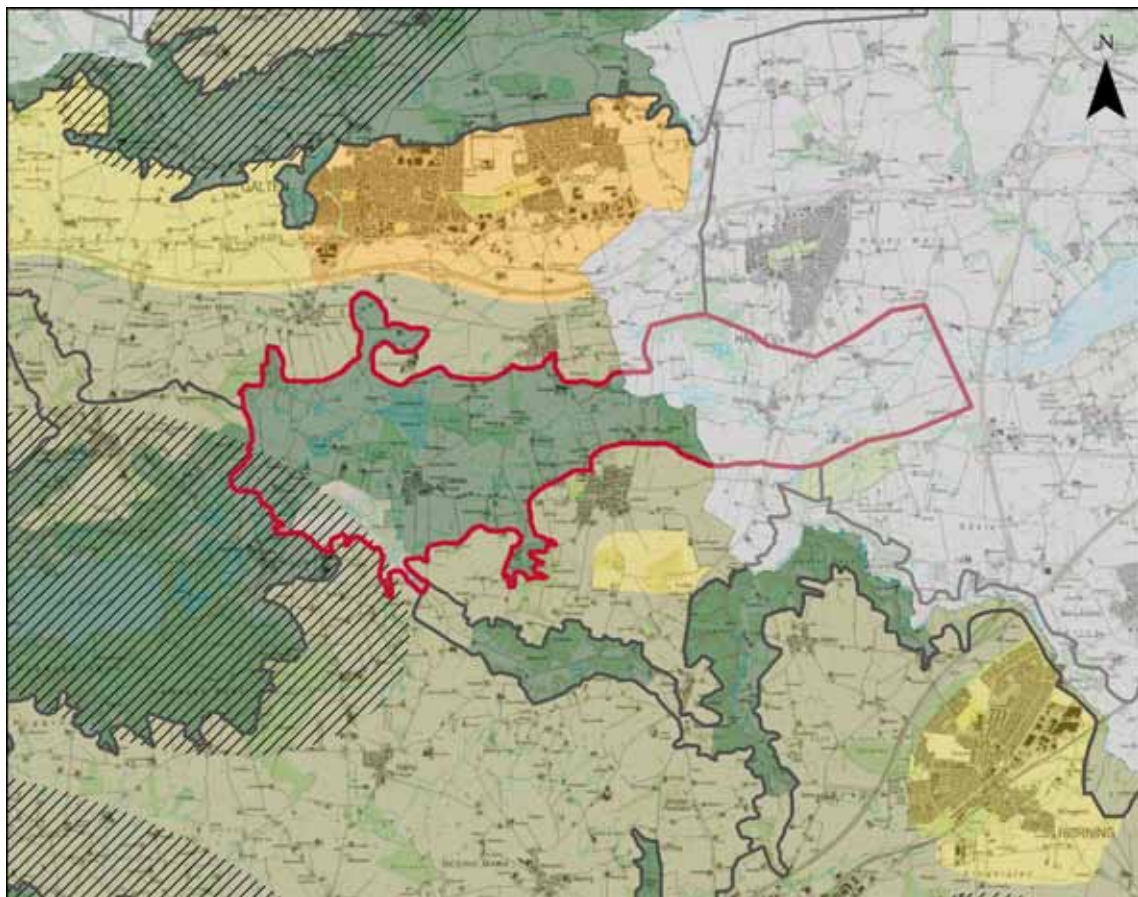
Den vestlige del af området er ligeledes særligt sårbar overfor yderligere bevoksning, der vil forringe oplevelsen af det storbakkede terræn og Lodnehøje.

▨ SÅRBARE UDSIGTER

Den sydvestlige del af området

Udsigten til sølandskabet Ravnsø og Knudsø samt Storning Kirke er sårbare overfor skov eller anden sammenhængende bevoksning, der slører eller forringer udsigtsmulighederne. Tilsvarende er de særlige udsigter sårbare overfor høje, tekniske anlæg eller bygninger, der virker visuelt forstyrrende.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Størstedelen af området er udpeget med et strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

BESKYT/FORBEDRE

Delområde 6A i den sydvestlige del af området er udpeget med det strategiske mål beskyt/forbedre. Det betyder, at området skal beskyttes, og samtidig anbefales det, at tilstanden i området forbedres ved en ændring i driften fra juletræer og pyntegrønt til afgræsning eller opdyrkning med lave afgrøder.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den vestlige del af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Dalstrøgets karakter med dyrkede dalsider og en overvejende lysåben dalbund som markant kontrast til de bevoksede erosionsdale bør fastholdes i området.

NATUR

De drænede eller tilgroede lavtliggende områder bør genoprettes som eng- og moseområder, og der bør udarbejdes en plejeplan for områdets lavtliggende arealer.

SKOV

Den eksisterende skovdrift i området bør fortsættes, så de markante skovbryn på dalsiderne kan sikres. Derudover bør området friholdes for skovrejsning, hvilket i særlig grad gælder for den vestlige del af området, som fremstår særligt oplevelsesrigt med vide uforstyrrede udsigter udover terrænet.

KULTURHISTORIE

Områdets gravhøje bør bevares som synlige elementer i landskabet, og området omkring bør således friholdes for bevoksning samt byggeri og tekniske anlæg, som dels vil sløre for udsynet til gravhøjene og dels vil forstyrre oplevelsen af landskabet.

BY/BEBYGGELSE

Dalbunden bør friholdes for bebyggelse og nyt landbrugsbyggeri på dalsiderne bør placeres i tilknytning til eksisterende byggeri og tilpasses terrænet, således at det visuelt underordner sig landskabets form samt skala.

Der bør ikke byudvikles i Søballe, idet landsbyens skala og afgrænsning mod det åbne land, fremstår som fint tilpasset landskabet.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for tekniske anlæg, som vil forringe oplevelsen af det uforstyrret ådalsstrøg.

UDSIGTER

Der bør generelt være opmærksomhed på at bevare de særlige visuelle oplevelsesmuligheder, herunder særligt udsigterne i den vestlige del af området.

Stendige ved kommunegrænsen

Søballe set fra Lindgård Bakke

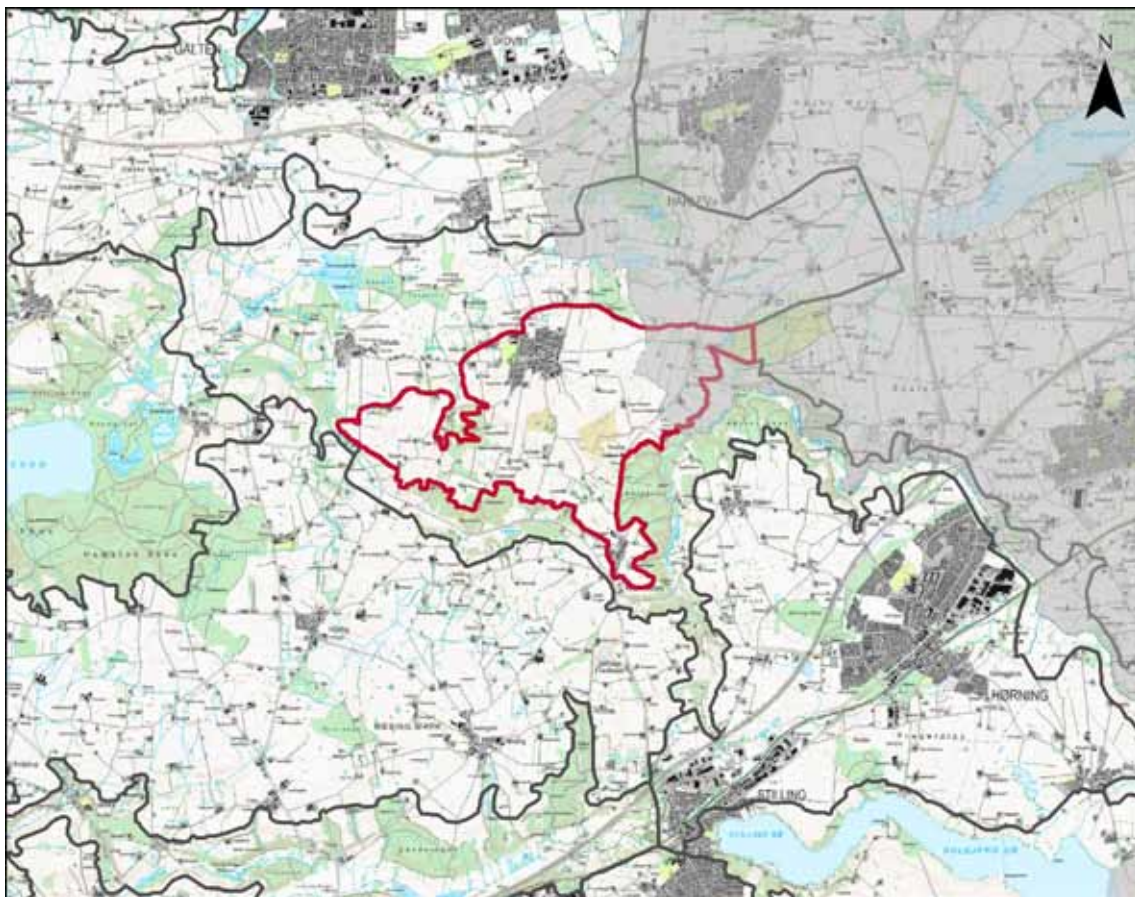

Husmandssteder ved Stjærvej

Fra Stjærvej over Tåstrup Mose

KARAKTEROMRÅDE 7 STJÆR RANDMORÆNE

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Stjær Randmoræne ligger i den nordlige del af Skanderborg Kommune. Området grænser mod nord og vest til Søballe Ådal og mod syd mod Jeksendalen. I øst fortsætter området ud over kommune-grænsen til Aarhus Kommune.

LANDSKABSKARAKTEREN
Karakteristisk for området er det storbakkede terræn, der falder svagt mod nord. Bevokningsstrukturen er kendetegnet ved meget få levende hegn, enkelte juletræsparceller og skov. Bebyggelsen i området er karakteriseret ved spredt beliggende middelstore gårde og husmandssteder med omkransende bevoksning.

Tilsammen danner landskabselementerne et åbent og enkelt landskab i midt-skala med meget få landskabselementer. I området er der særlige udsigtspunkter fra bakketoppene.

Området opleves uden tekniske forstyrrelser med undtagelse af råstofgravene, som har bidraget til markante landskabsændringer.

GEOLOGI OG HYDROLOGI
Området er karakteriseret ved et storbakkede morænelandskab med en tydelig randmoræne, som ligger umiddelbart syd for området ved Bjørnebjerg. Ter-

rænet falder fra den højtliggende sydlige afgrænsning mod nord, og mod nordøst ændrer terrænet sig til et bølget terræn mod den nordlige del af området. I den vestlige del af området, umiddelbart vest for Bjørnebjerg, skærer en erosionsdal med skrænter sig ind fra nord. Dalen indgår i naboområdet mod nord.

I området findes kun få grøfter og få spredte vandhuller.

Området består hovedsageligt af moræneler, men med store områder med morænesand og -grus samt smeltevands-sand og -grus, bl.a. i området fra Stjær mod sydvest over Bjørnebjerg til områdegrensen. Langs områdegrensen mod syd findes et langstrakt område med ekstramarginale aflejringer (sand og grus).

AREALANVENDELSE
Arealanvendelsen i området er primært landbrugsdrift i form af dyrkede marker. Markfladerne er middelstore, dog med områder ved Bjørnebjerg med små markflader. Der er få græsningsarealer i området bl.a. på Bjørnebjerg. I området findes desuden nogle få områder med juletræsparceller.

BEVOKSNINGSSTRUKTUR
Bevokningsstrukturen i området er kendetegnet ved meget få levende hegn og træbevoksninger omkring områdets gårde. I området findes desuden flere sko-

ve. Områdets største skov er Bakkeskov, som ligger på vestsiden af Bjørnebjerg og dækker over den øverste del af en erosionsdal. Bakkeskov strækker sig ind over karakterområdets sydgrænse. Herudover findes en mindre skovbeplantning ved Kollen og i den østlige del indgår en mindre del af Kolskov i området.

BEBYGGELSESMØNSTER
Bebyggelsesmønsteret i området er kendetegnet ved middelstore gårde og få husmandssteder samt landsbyen Stjær. Karakteristisk for bebyggelserne er, at de er beliggende lavt i terrænet, og at de fleste af bebyggelserne er helt eller delvist omkranset af bevoksning. I et stort område sydøst for Stjær findes ingen gårde, men i den sydlige del langs grænsen til nabokarakterområdet er der en højere koncentration af gårde og husmandssteder.

Landsbyen Stjær i den nordlige del ses på den nordvendte skråning fra naboområderne i nord, mens den fra selve området ligger dybt i terrænet og først ses, når man er tæt på byen. Byen er fint afgrænset med beplantede diger, læhegn og hække. I Stjærs sydøstlige hjørne findes en række gårde, der er blevet i byen ved udskiftningen. Med undtagelse af et par aftægtsboliger er byens rand mod sydøst således næsten uberørt.

Bebyggelse i Stjær med Bjørnebjergene i baggrunden

Gammelt læhegn øst for Stjær

Gammel gård i landskabet syd for Stjær

Udsigt mod øst fra bakke ved Damgård med Bakkeskov

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig til en gravhøj og få beskyttede diger primært ved Jeksen samt nord og syd for Bjørnebjergene. Gravhøjen Kollen ligger i den vestligste del af området og er en markant skovbevokset rundhøj.

TEKNISKE ANLÆG

Ud over et stort råstofgraveområde findes der ingen tekniske anlæg i området. Råstofgraveområdet optager en stor del af den centrale del af området og opleves meget tydeligt i landskabet fra nord-øst. Fra syd og fra vest opleves råstofgraven mindre markant, hvilket dels skyldes terrænet og dels langt gennemgående læhegn i den vestlige del. Råstofgravene er dog synlige fra områdets høje udsigtspunkter.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

De visuelle oplevelsesmuligheder i området er forbundet med en lang række udsigter, der strækker sig langt ud over området.

DELOMRÅDER

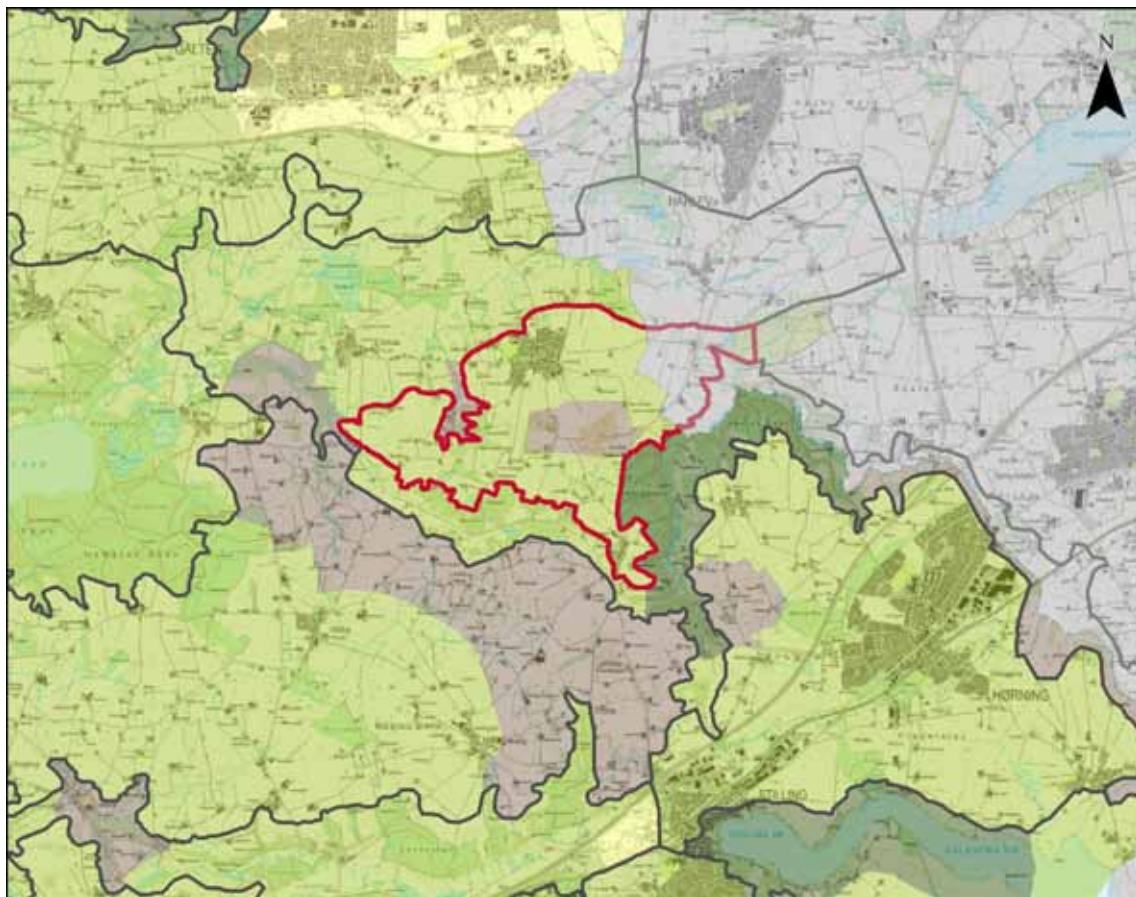
7A: Råstofgravene

I den centrale del af området er der et stort område med råstofgrave og omkringliggende jordvolde af deponeret jord. Området adskiller sig fra det øvrige landskab i kraft af det kunstigt skabte terræn.

UDFORDRINGER

Det er væsentligt for opretholdelse af landskabskarakteren, at landbrugsdriften i området opretholdes. Ligeledes er det vigtigt for oplevelsen af terrænet, at de nuværende markstørrelser bibeholdes, da markskellene og ikke mindst de levende hegn er med til at fremhæve landskabets form.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele området på nær delområdet

Området fremstår karakteristisk med det enkle storbakkede landbrugslandskab med terrænfald mod nord. Bevokningsstrukturen fremstår meget sparsom med meget få levende hegn og enkelte juletræsparceller. Bebyggelsesmønstret fremstår ligeledes karakteristisk med spredt beliggende middelstore gårde og husmandsteder med omkransende bevoksning.

I området er der desuden fin sammenhæng mellem natur- og kulturgeografien med dyrkede marker på morænefladen.

KONTRASTERENDE

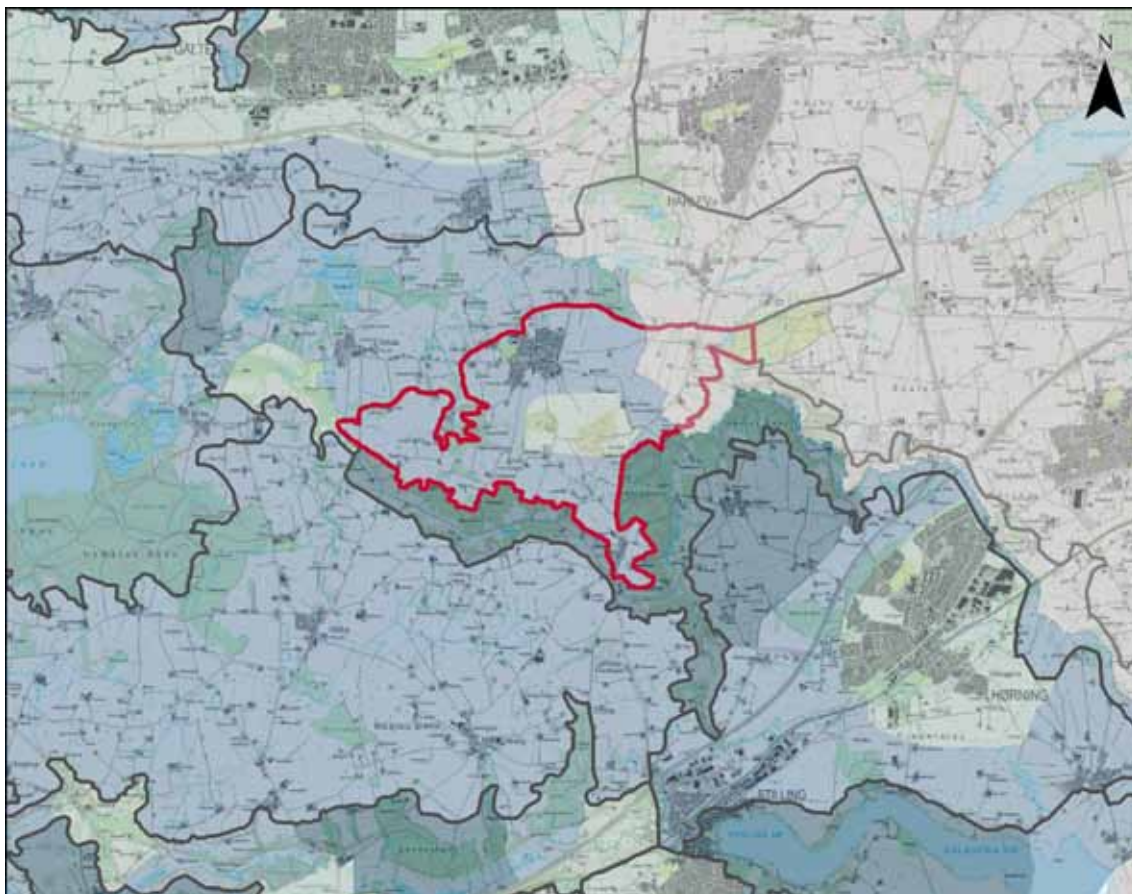
7A: Råstofgravene

Råstofgravområdet er beliggende centralt i området og adskiller sig markant fra hovedkarakteren ved et landskab betinget af massiv råstofindvinding og store jorddepoter.

Områdets tidsdybde adskiller sig således fra hovedkarakteren ved et nyere landskab skabt på baggrund af råstofindvinding.

Sammenhængen mellem natur- og kulturgeografien er god, idet jorden indeholdende sand og grus definerer de gravede områder.

MIDDEL

Hele området på nær delområde 7A: råstofgravene samt et mindre område beliggende op til råstofgravene

Marker, markskel, de få levende hegn og bygninger har en forholdsvis intakt struktur, der afspejler perioden omkring udskiftningen i år 1800.

Områdets vedligeholdelsesmæssige tilstand fremstår i middel tilstand med overvejende velholdte gårde og husmandsteder omkranset af fortrinsvis velholdte levende hegn. Landsbyen Stjær er dog udbygget med en del parcelhuse, men fremstår intakt i forhold til de høje målebordsblade fra slutningen af 1800 tallet i sydøstlige del af byen.

Området opleves primært som et uforstyrret landskab. Dog er der flere steder i landskabet kig til råstofgravområdet som forringer oplevelsen af landskabet.

DÅRLIG

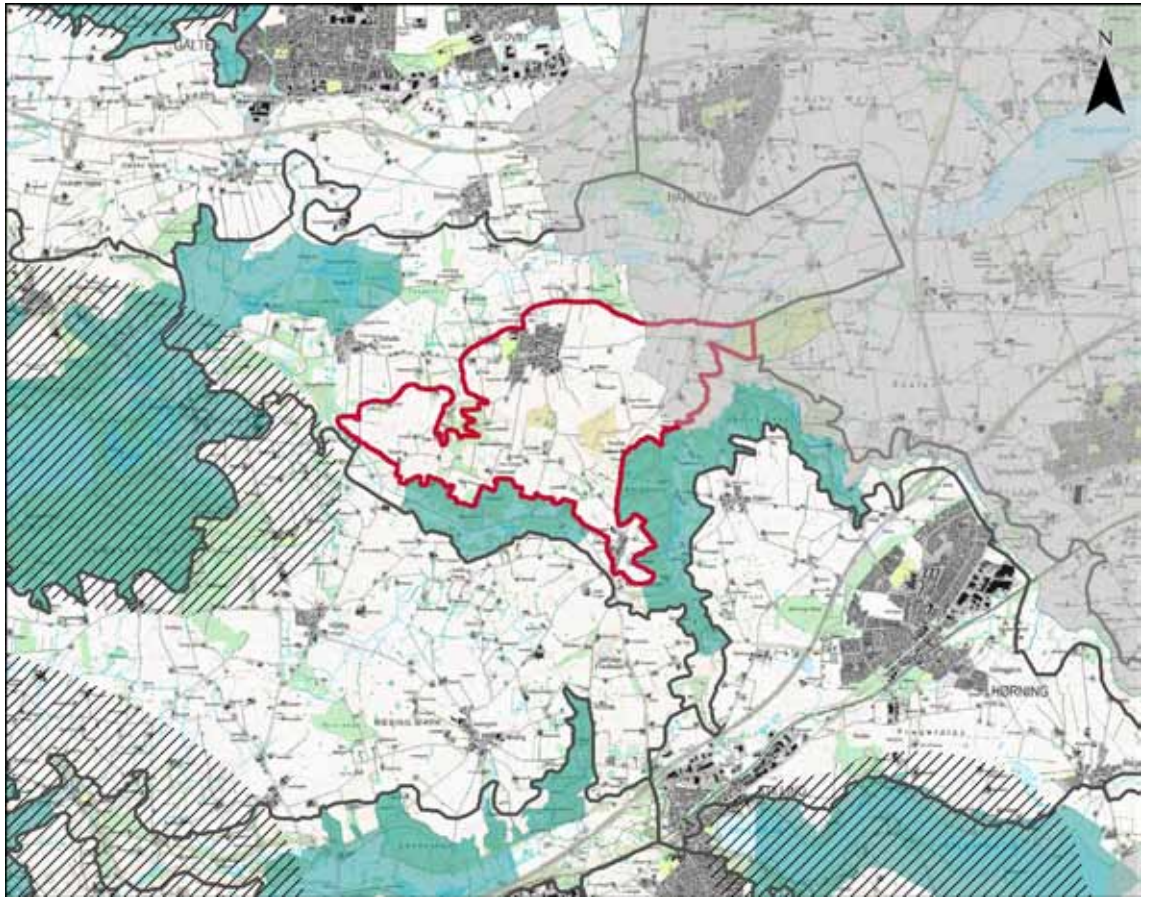
Delområde 7A: Råstofgravene

Området har ændret karakter i forhold til det omkringliggende landbrugslandskab, og fremstår således ikke særlig intakt i forhold til struktur og oprindelse.

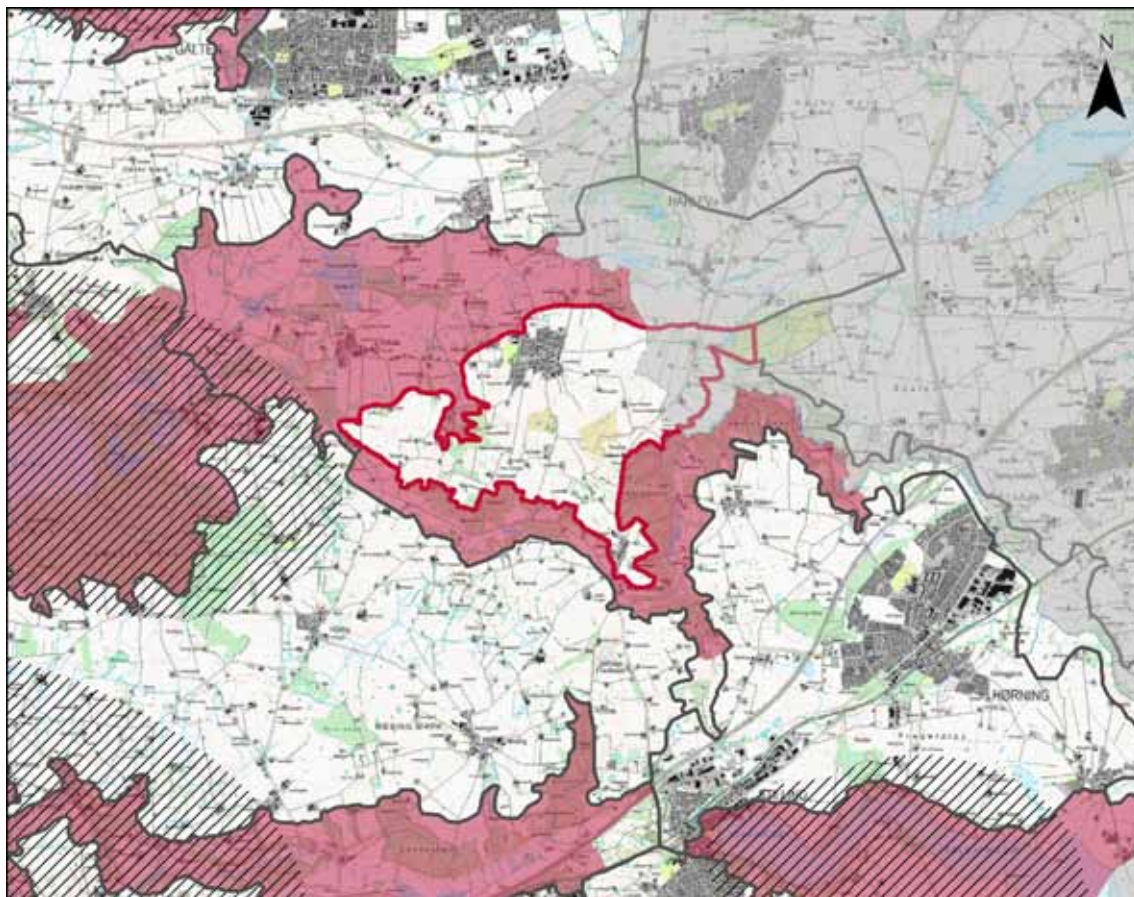
Områdets vedligeholdelsesmæssige tilstand fremstår dårlig pga. af den fortsatte råstofindvinding i landskabet, som konstant transformerer landskabet.

Området i sig selv vurderes at være præget af tekniske forstyrrelser pga. af maskinerne til råstofindvindingen, som støjmæssigt og visuelt forstyrrer oplevelsen af landskabet.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

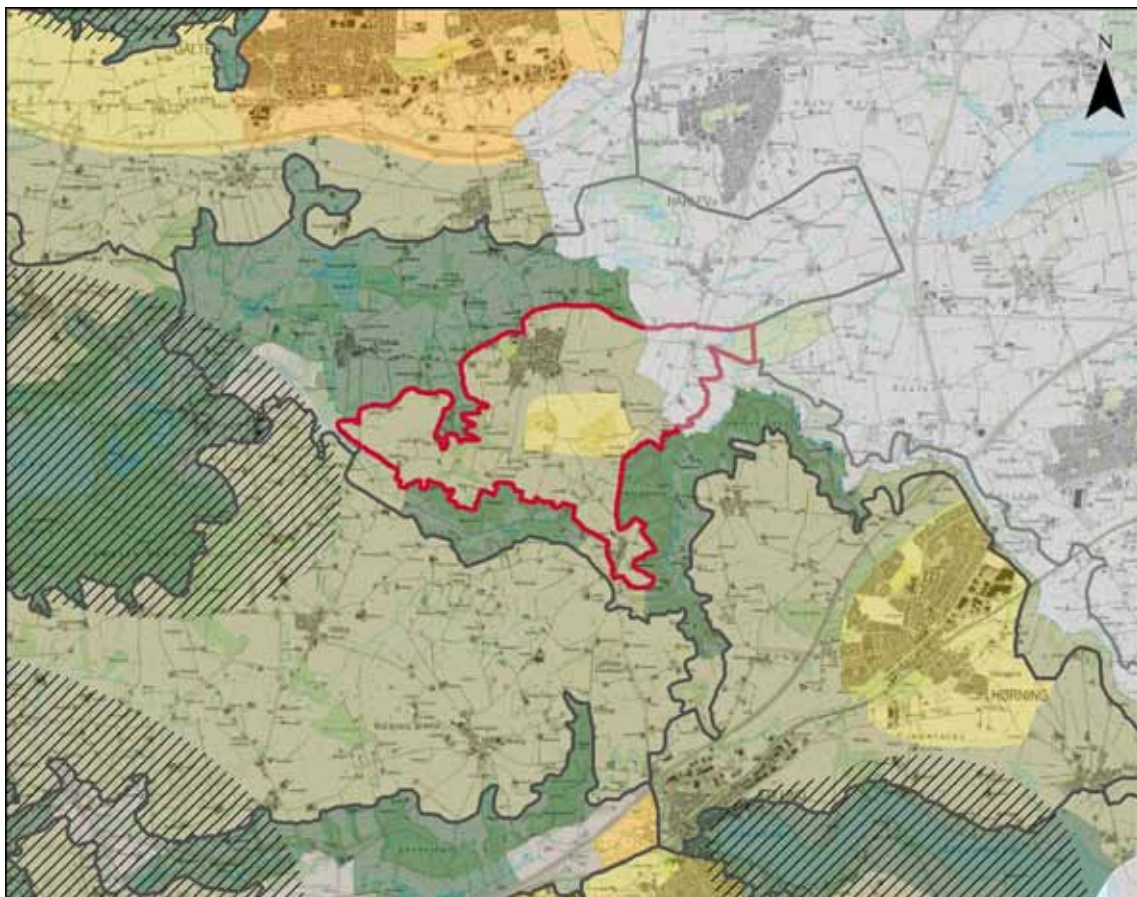
Området indeholder ingen særlige visuelle oplevelsesmuligheder.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Området er sårbart overfor ændringer i dyrkningsformen, herunder f.eks. større juletræsbeplantninger eller egentlige skovrejsninger, der fjerner indtrykket af det åbne landskab. Desuden er området sårbart overfor større landbrugsbyggerier eller tekniske anlæg, der ikke er tilpasset landskabet.

STRATEGISKE MÅL

VEDLIGEHOOLD

Hele området på nær delområdet med råstofgravene er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabslementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

VEDLIGEHOOLD/FORBEDRE

Deområdet med råstofgravene har fået det strategiske mål vedligehold/forbedre. Det vil sige, at landskabet bør forbedres under hensyntagen til det omkringliggende landskab. Det er særligt forstyrrelser i form af arbejdende maskiner samt de tilfældigt placerede jordbunker, som bidrager til områdets dårlige tilstand. Det vil sige, at området efter endt gravning har potentiale til en langt bedre tilstand, såfremt der udarbejdes en samlet landskabsplan for området, som tager hensyn til det omkringliggende landskab.

LANDSKAB

Landskabet bør fastholdes som et åbent landbrugslandskab med sparsom bevoksning.

Der bør etableres en grøn afgrænsning af råstofgraveområdets nordøstlige grænse, som vil skærme for indsigten til jordbunkere samt maskiner.

Der bør udarbejdes en samlet landskabsplan for råstofgravområdet efter endt råstofindvinding, der tager hensyn til landskabets terræn med særlige udsigtsmuligheder.

SKOV

Området bør friholdes fra skovrejsning, da det vil stride mod landskabets åbne karakter. De eksisterende skovområder med markante skovbryn i området bør dog fastholdes som et væsentligt karaktertræk i området.

KULTURHISTORIE

Områdets gravhøje og diger bør beskyttes som væsentlige kulturhistoriske spor i området.

BY/BEBYGGELSE

Evt. ny bebyggelse og udvidelse af eksisterende bygninger i det åbne land bør placeres lavt i terrænet og omkranses af en grøn bevoksning med fortrinsvis bevoksning af træer.

For de gårde, som ligger højt i terrænet, bør nyt byggeri og nye anlæg placeres og udformes således, at de underordner sig områdets eksisterende.

Siloer, gylletanke m.v. bør, som det øvrige byggeri, placeres lavt i terrænet samt gives en form og placering således at det visuelt underordner sig landskabets form samt skala. Gylletanke bør i udgangspunktet placeres i tilknytning til eksisterende bygninger.

Byudvikling af landsbyen Stjær skal forholde sig til den eksisterende afgrænsning mod det åbne land, dvs. placeres lavt i terrænet og afgrænses med læhegn eller hække. Evt. byudvikling i byens sydøstlige hjørne bør undgås, idet byen her fremstår intakt med oprindelige gårde samt et par aftægtsboliger.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør udenfor delområdet fastholdes som et uforstyrret landskab. Dog kan mindre tekniske anlæg etableres, såfremt de underordner sig landskabets terræn og evt. gives en brudt grøn afgrænsning.

UDSIGTER

Der bør generelt være opmærksomhed på at bevare de særlige visuelle oplevelsesmuligheder i form af de lange uforstyrrede kig henover landskabet.

Udsigten mod nordøst

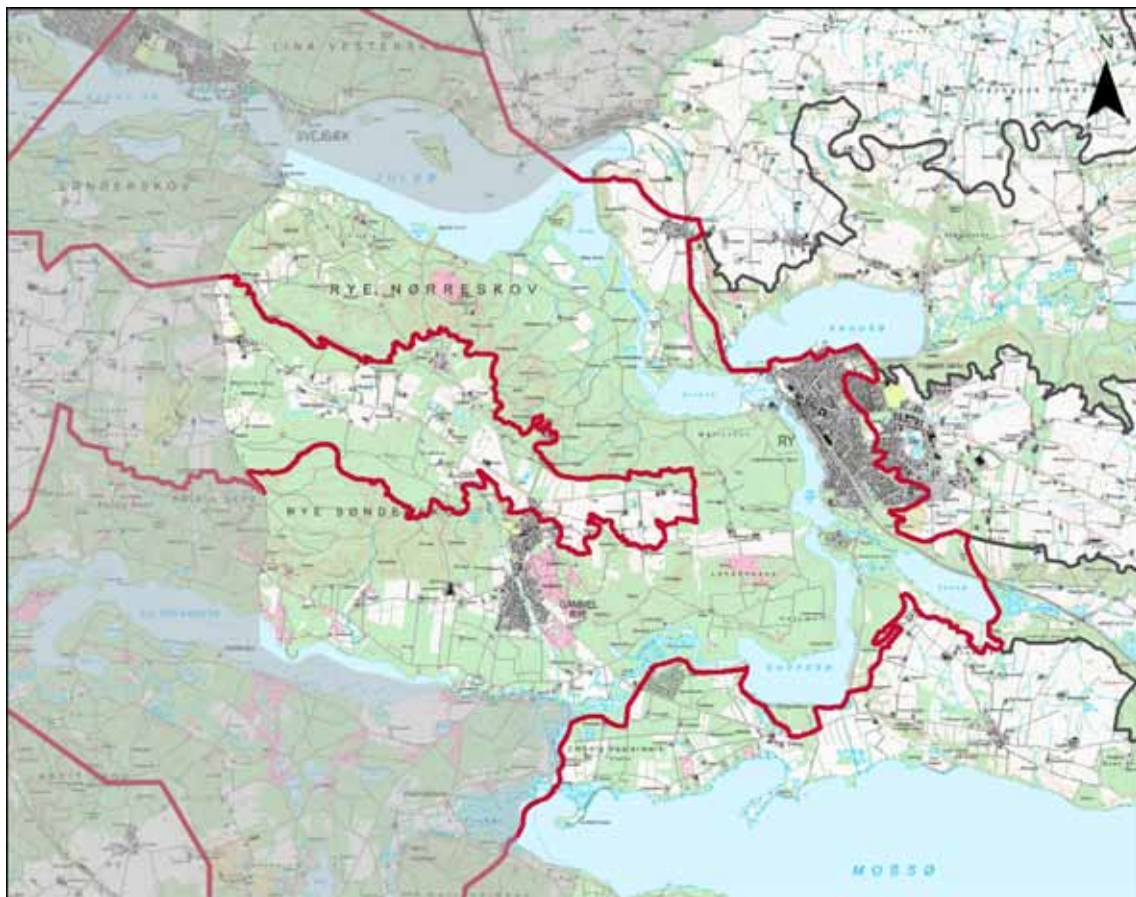

Skovbrynet ved Stenskoven ved Stjær

Udsigt mod nord fra bakke ved Damgård

KARAKTEROMRÅDE 8 GUDENÅDALEN

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Karakterområdet omfatter Ryskovene og Gudenåen og udgør et sammenhængende dalforløb, der gennemskærer den højtliggende moræne i den vestlige del af Skanderborg Kommune. Mod vest strækker området sig ind i Silkeborg Kommune. Mod sydvest strækker området sig ind i Horsens Kommune omkring Gudenåen, og mod syd afgrænses området af karakterområdet sølandskabet Mossø. Inden for kommunen afgrænses den vestlige del af området af Glarbo småbakkede Morænelandskab, der ligger mellem de to tunneldale. Mod øst afgrænses området af en moræneflade samt af tilløbende tunneldale.

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er det sammenhængende dalstrøg omkring Julsø, Gudenåen og Gudensø, der på de stejle dalsider er præget af store sammenhængende skove. Små dyrknings- og græsningsarealer findes i lysninger i skovene samt på den sydvendte dalside omkring Gl. Rye, der desuden er præget af mindre heder. Bebyggelsen er karakteriseret ved huse og husmandssteder, der ligger spredt i skovene og langs vejene, samt landsbyerne Gl. Rye og Alling.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et overvejende enkelt landskab med spredtliggende lukkede rum og generelt lille skala.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder knytter sig til store dele af området, enten betinget af det stedbundne landskab eller særlige udsigtsmuligheder, der især knytter sig til landskabet omkring Julsø. Tårnet på Himmelbjerget samt Gl. Rye Kirke og Mølle er særlige orienteringspunkter.

Hele området er uden forstyrrelse fra tekniske anlæg.

GEOLOGISK DANNELSE

Hele karakterområdet er karakteriseret ved markante dale, der skærer sig dybt ned i den højtliggende moræne. Det understreges af de høje og stejle dalsider, som fremstår med en bølget/fliget karakter.

Omkring Birk Hede og Alling er terrænet ligeledes en hævet flade. Nordvest for Alling rejser Bryggebjerg sig som en moræneknold på den brede dalbund, der mod syd og øst skræner let mod den hævede dalbund og mod nord og vest falder stejlt mod Rosvig og Bomholt Vig i den østlige del af Julsø.

Hele området er præget af store søer i bunden af de markante dalstrøg. I Gudenådalen forløber Gudenåen. Vest for Ry breder åen sig ud i to søer, Rye Mølesø og Gudensø. Vest og sydvest for Gudensø har Gudenåen et snoet forløb i et sumpområde. I skovene findes en lang

række mindre vandløb. Særligt på den nordvendte dalside i Rye Nørreskov er vandløbene udpræget.

Jordbunden består af ferskvandssand og -grus i dalbunden og smeltevandssand på de stejle dalsider.

AREALANVENDELSE

Området rummer kun få dyrkningsarealer i små eller store lysninger i skovene. Vest for Gl. Rye og mellem Gl. Rye og Ry ligger områdets største gårde omgivet af lidt større marker. I den nordøstligste del af området er landskabet omkring Alling præget af middelstore marker på en storbakked til bølget flade. Omkring Birkhede er arealanvendelsen primært græsningsarealer og græsproduktion. I området er der flere hedearealer, og i lavbundsområderne er der flere ofte tilgroede moser og lysåbne enge.

BEVOKSNING

Bevoksningsstrukturen i området er karakteriseret ved store sammenhængende skovområder på dalsiderne. I middelstore lysninger i skovene, særligt mod nord, findes enkelte hegn, der sammen med skoven afgrænser små marker. Levende hegn findes især på den syd- og østvendte dalside omkring Gl. Rye.

Gl. Rye Mølle var drivkraften for bosætning i området

Tætte levende hegn og skovbevoksning skaber flere steder i området en lille skala

Udsigt fra Himmelbjerget over de hedeklædte dalskråninger

Udsigt på langs af Rye Mølle Sø

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret er kendetegnet ved sparsom bebyggelse af spredte huse, husmandssteder og smågårde samt landsbyerne Gl. Rye og Alling og det meste af Ry.

Gl. Rye er en tidligere stationsby, der er stærkt præget af nyere bebyggelse, der mange steder kiler sig ind imellem den bevarede del af den oprindelige bebyggelse i den nordlige del. Hele den sydlige del af landsbyen er af nyere dato. Landsbyen ligger højt i terræn og er afgrænset af skov eller anden bevoksning.

Alling er en kirkeby med en intakt struktur, der er centreret omkring en gammel forte med gadekær. Landsbyen er dog præget af nyere bebyggelse i landsbyens yderkant. Ry er en større by, der bærer præg af byudvikling. Byens udvikling er startet omkring et udskibningssted, Rye Vandmølle og Rye Station, som udgør byens ældste strukturer. Ry er beliggende lavt i landskabet omgivet af markante bevoksninger.

Vest for Gl. Rye ligger områdets eneste store gård, Skovlund. Syd for Ry ligger desuden en campingplads afgrænset af skov.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske mønstre i landskabet knytter sig til en række gravhøje, hvor-

af flere er beliggende i skovene, Ørnehøj er frit beliggende i landskabet og fremstår mest markant i landskabet. Flere steder i området findes spor fra klosterkulturen, som opleves særligt tydeligt omkring Øm Kloster. Gl. Rye Kirke og Gl. Rye Mølle opleves som synlige orienteringspunkter i landskabet, mens Alling Kirke primært opleves fra nærområdet. Store dele af hedelandskabet er i dag sprunget i skov, men kan stadig opleves i landskabet øst for Gl. Rye.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer ingen markante synlige tekniske anlæg. Den østlige del af området gennemskæres af jernbanen mellem Silkeborg og Skanderborg, der har sit forløb gennem den vestlige del af Ry, Birk Hede og Alling. Syd for Alling står en mindre antennemast. Gl. Rye Rensningsanlæg ligger syd for Gl. Rye mellem Rye Bro og Emborg Bro.

SÆRLIG OPLEVELSESVERDI

Hele området fremstår som et oplevelsesrigt landskab, der er betinget af de markante terrænformationer samt Gudenåen og de mange søer og skovbevoksningen, der afgrænser landskabet. Desuden er der omkring Gudenåen mellem Gl. Rye og Emborg Vestermark et særligt åbent landskab præget af en mosaik af lysåben natur. I den nordlige del af området er der desuden flere særlige udsigter

med Tårnet på Himmelbjerget og Gl. Rye Kirke som helt specielle orienteringspunkter.

DELOMRÅDER

8A: Alling landbrugslandskab

Landskabet omkring Alling adskiller sig fra hovedkarakteren ved at fremstå som et intensivt dyrket landbrugslandskab med middelstore marker med lidt bevoksning og en samlet bebyggelse i landsbyen Alling.

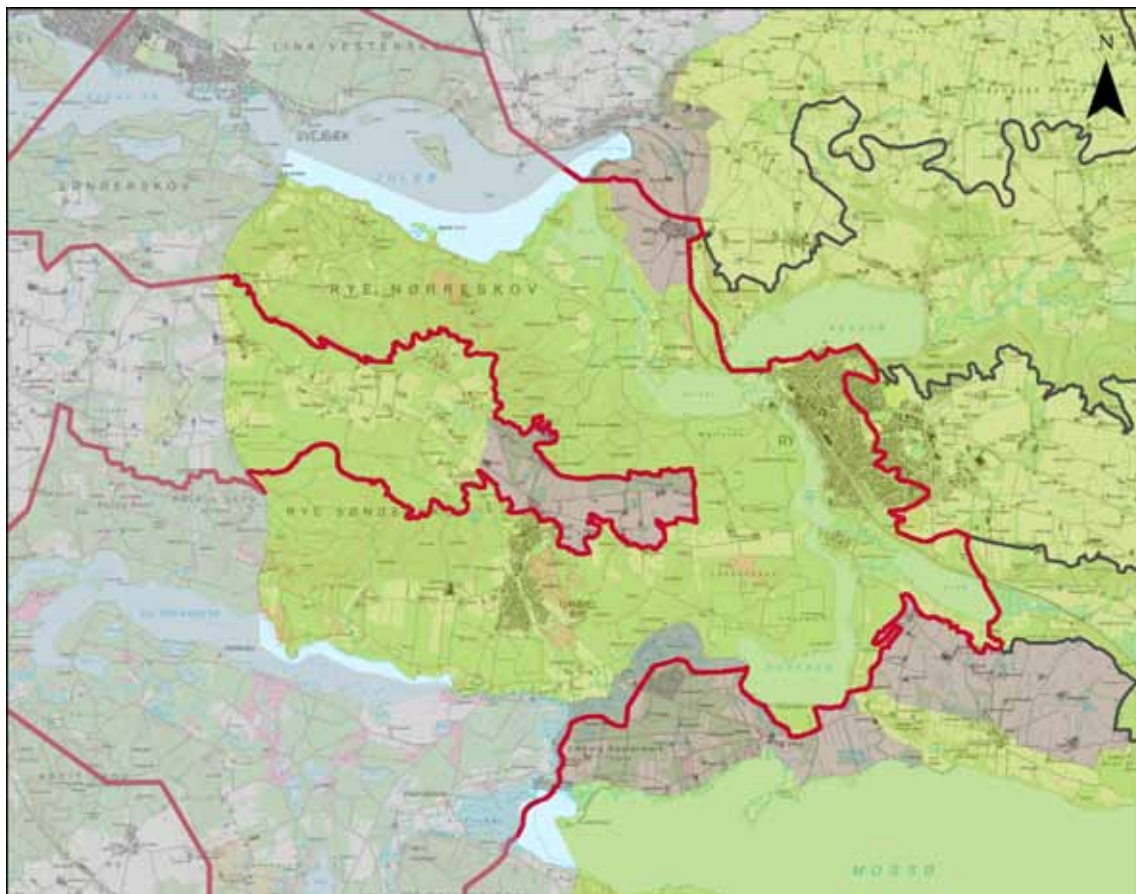
8B: Moselandskabet omkring Gudenåen nord for Emborg Vestermark

Nord for Emborg Vestermark har Gudenåen et snoet forløb gennem et stort lavbundsområde, der overvejende er præget af mose med vegetation af el langs åen. Mosens karakter giver landskabet en lukket karakter omkring åen, der afviger fra det øvrige karakterområde.

UDFORDRINGER

Områdets landskabelige udfordring består i at fastholde de store skove på dalsiderne som ramme om de store søer og Gudenåen. Desuden ligger der en udfordring i at bevare områdets mange særlige udsigtsmuligheder.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele karakterområdet med undtagelse af de tre kontrasterende delområder

Landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse og karaktergivende elementer i form af de store skove på de stejle dalsider, der afgrænser store søer, og spredt beliggende huse, husmandssteder og små gårde fremstår tydeligt i hele dette område.

Der er i hele området ligeledes et tydeligt samspil mellem naturgrundlag og kulturgeografi, idet de nåletræsdominerede skove samt hedearealer findes på de stejle, sandede dalsider, ligesom bebyggelsen afspejler skovbrugets dominans i Rye Nørreskov og Rye Sønder, mens landbrugsdrift fra mindre gårde har været mere udbredt syd og sydøst for Gl. Rye.

KONTRASTERENDE

8A: Alling landbrugslandskab

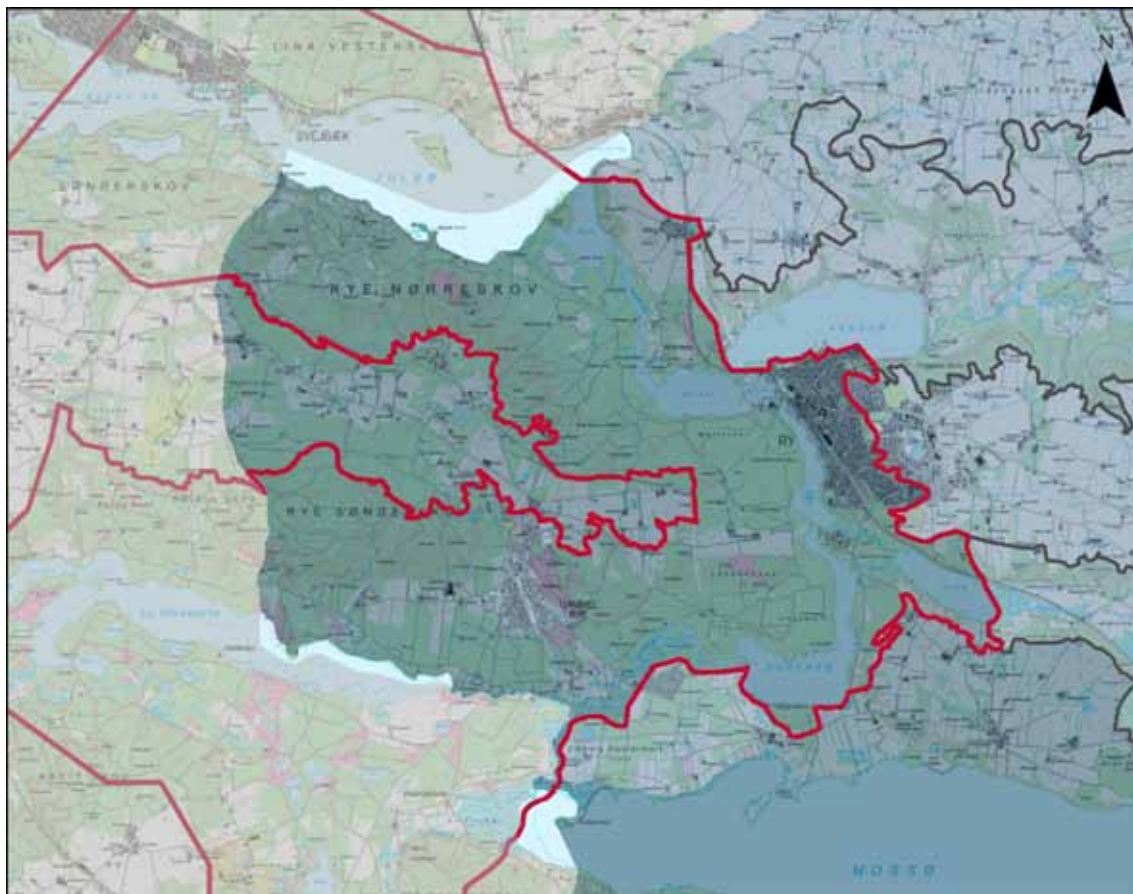
Landskabet omkring Alling fremstår som et landbrugslandskab med middelstore marker på en buet flade omkring Bryggebjerg. Der er kun meget lidt bevoksning i området og bebyggelsen er samlet i landsbyen Alling. Landskabet har dermed en middelstor skala samt en åben og enkel karakter, der med den intensive landbrugsdrift fint afspejler samspil mellem naturgrundlag og kulturgeografi.

KONTRASTERENDE

8B: Moselandskabet omkring Gudenåen nord for Emborg Vestermark

Nord for Emborg Vestermark har Gudenåen et snoet forløb gennem et stort lavbundsområde, der overvejende er præget af mose med vegetation af el langs åen. Mosen afspejler et fint samspil mellem naturgrundlag og kulturgeografi. Mosens karakter giver landskabet et lukket karakter omkring åen, der afviger fra det øvrige karakterområde.

GOD

Hele karakterområdet med undtagelse af Gl. Rye, Alling landbrugslandskab og moselandskabet omkring Gudenåen nord for Emborg Vestermark.

Områdets bevoksningsmæssige og bebyggelsesmæssige struktur fremstår overvejende intakt i hele karakterområdet i forhold til de oprindelige strukturer. Den sydvendte dalside syd og øst for Gl. Rye er dog i dag i højere grad præget af skov, der har fortrængt større hedeområder.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer og især bebyggelsen fremstår i god vedligeholdelsesmæssig tilstand.

Landskabet opleves uden forstyrrelse fra tekniske anlæg.

GOD

Delområde 8A: Alling landbrugslandskab

Alling har i høj grad bevaret sin oprindelige struktur med gårde og huse beliggende omkring en forte med gadekær. Uden for landsbyen udgør vejene det strukturerende mønster, der ligeledes er bevaret frem til i dag.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand varierer, men fremstår overvejende i middel tilstand.

I området står en mindre telemast, der kun opleves fra de nærmeste omgivelser, og jernbanen forløber langs områdets østlige afgrænsning. Ingen af disse anlæg virker forstyrrende på landskabsoplevelsen.

GOD

Delområde 8B: Moselandskabet omkring Gudenåen nord for Emborg Vestermark

Området fremstår med en intakt struktur. Lavbundsområdets udstrækning er intakt, ligesom Gudenåens karakter ligeledes fremstår uændret.

Området fremstår i vedligeholdelsesmæssig god tilstand og opleves uden forstyrrelse fra teknisk anlæg.

MIDDEL

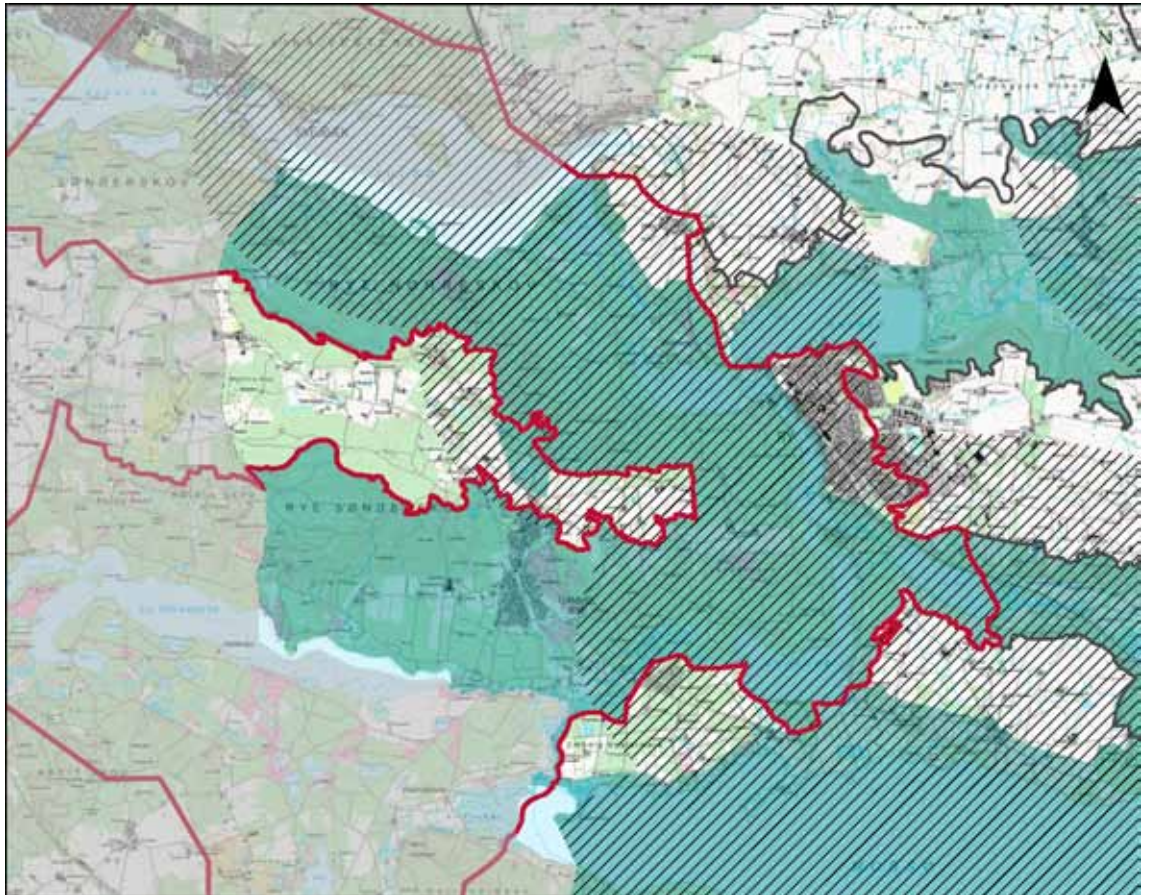
Området Gl. Rye.

I Gl. Rye er intaktheden væsentligt sløret af nyere bebyggelse. I den nordlige del er landsbyens oprindelige struktur synlig i vejstrukturen og bebyggelsen, men nyere bebyggelse, der mange steder kiler sig ind mellem den oprindelige bebyggelse, giver et blandet og i nogen grad forstyrret udtryk.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er overvejende middel.

Ligesom det øvrige karakterområde er området uden forstyrrelse fra tekniske anlæg.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Hele området på nær området omkring Alling og Ry

Gudenådalen, der følger områdets østlige afgrænsning, fremstår med de markante dalsider, der omgiver Rosvig, Birksø, Rye Møllesø og Gudensø, som et velafgrænset og sammenhængende dalstrøg præget af åbne vandspejl afgrænset af skov. Særligt betydende for den visuelle oplevelse er de store skove på de stejle dalsider, der skaber et lukket og velafgrænset rum omkring søerne i bunden af dalen og de visuelle sammenhænge, der er på langs heraf.

Omkring Birkhede har Gudenådalen et ekstensivt præg med afgræssede enge og enebærbevokset lynghede. Langs med dalbunden ligger velholdte huse og husmandssteder. Dalbunden og den bølgede dalside har en transparent karakter med små rum opdelt af kratbevoksede moser og anden bevoksning. Dalens terræn, karakter og den velholdte bebyggelse giver en særlig oplevelse af dalen med visuelle sammenhænge på langs af dalen og de transparente landskabsrum.

Gudenåens snoede forløb gennem det store lavbundsområde nord for Emborg Vestermark giver en særlig visuel oplevelse af landskabet, der her er præget af den brede å, som afgrænses af en bred bevoksning af el langs åen. Odderholm er præget af afgræssede overdrev.

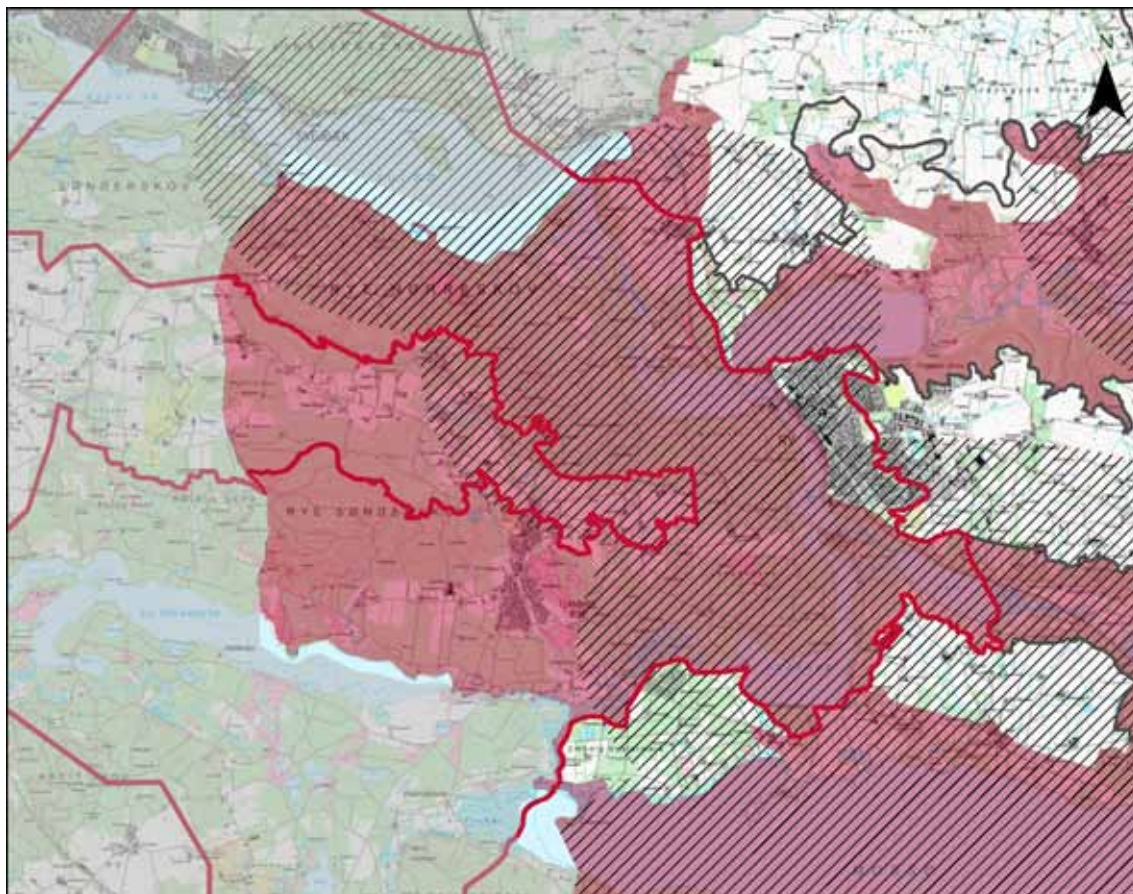

SÆRLIGE UDSIGTER

Den østlige del af området

I den nordlige del af området er der særlige udsigtsmuligheder fra især Himmelbjerget og Bryggebjerg over hele Julsø og det omgivende landskab. Fra Himmelbjerget er udsigten på tværs af søen mod nord og nordvest præget af skov, mens den mod nordøst er præget af det opdyrkede landbrugslandskab og Laven, der strækker sig op af dalsiden, og mod øst er præget af udsigten til Ry, der ligger i dalbunden. Fra Bryggebjerg er udsigten præget af søen omgivet af skov. Tårnet på Himmelbjerget ses som orienteringspunkt.

I den sydlige del af området er der særlige udsigtsmuligheder fra landskabet umiddelbart nord for Mossø. Herfra er der vid udsigt over søen og landskabet mod syd og sydøst.

SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER

Hele området på nær Ry

Områdets landskabskrakter vurderes generelt at være sårbar. Karakterområdet består af sammenhængende markante dalstrøg, hvor de særlige karaktergivende elementer er de stejle dalsider med store sammenhængende skove, der på samme tid understreger og afgrænser dalene og dermed har betydning for de særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til området. Områdets landskabskarakter og visuelle oplevelsesmuligheder er derfor generelt sårbare over for ændringer, der bryder denne karakter eller forringer oplevelsen heraf. Sårbarheden knytter sig især til rydning af skov, nyt markant byggeri og lignende ændringer/tiltag i dalbunden og på dalsiderne, der bryder landskabets eksisterende strukturer og karakter. Undtagelsen er den sydvendte dalside syd og øst for Gl. Rye, hvor karakteren oprindeligt har været udpræget hede. I dette område kan rydning af skov være velbegrundet.

SÆRLIGT SÅRBARE DELOMRÅDER

Moselandskabet omkring Gudenåen nord for Emborg Vestermark

Lavbundsområdet er sårbart over for ændringer i landskabskarakteren, herunder fældning af den karaktergivende bevoksning af el samt dræning og opdyrkning. Endvidere er området sårbart over for bebyggelse i de tilstødende områder, der afviger fra karakteren af den eksisterende bebyggelse.

Alling landbrugslandskab

Alling er særligt sårbar over for ny bebyggelse, da det vil forringe landsbyens høje intakthed. Landsbyens udtryk med kulturhistorisk reference er desuden sårbar over for om- og tilbygning, der ikke tager væsentlige hensyn til landsbyens oprindelige udtryk. Uden for landsbyen er områdets karakter sårbar over for tilplantning, ny bebyggelse og tekniske anlæg, da disse elementer ikke indgår i den eksisterende karakter.

SÅRBARE UDSIGTER

Den østlige del af området. Områdets udsigter er særligt sårbare overfor skovrejsning, tekniske anlæg, større landbrugsbyggeri samt byudvikling, der vil bryde med områdets visuelle sammenhænge samt forringe oplevelsen af landskabet.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Hele området på nær området omkring Gammel Rye er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse eller tilstand kun må ske som et led i en beskyttelse eller forbedring af området.

VEDLIGEHOOLD

Området omkring Gl. Rye er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren.

UDSIGTER

Den nordlige samt den østlige del af landskabet er udpeget som områder med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Landbrugsmæssig drift i området bør fortsat ske på små til middelstore marker.

Ved Alling bør landskabet fortsat opdyrkes.

Den åbne karakter ved Alling uden bevoksning bør søges bevaret.

SKOV

De store skove bør bevares på de stejle dalsider som et væsentligt karaktergivende element.

NATUR

Moselandskabet omkring Gudenåen bør bevares og sikres mod dræning og opdyrkning.

Overdrevsarealer bør fortsat afgræsses for at bevare naturtypen og landskabskarakteren.

På den sydvendte dalside syd og øst for Gl. Rye kan hederne med fordel udbredes for at styrke områdets intakthed og udtryk.

KULTURHISTORIE

Der bør lægges vægt på sikre Gl. Rye Kirke og Ry Mølle som orienteringspunkter i landskabet.

I Alling bør bebyggelsesstrukturen og vejstrukturen bevares, idet den fremstår særlig intakt.

Der bør arbejdes med at styrke den oprindelige struktur og udtryk i nordlige del af Rye Gl.

BY/BEBYGGELSE

Ny bebyggelse bør generelt begrænses.

Evt. ny bebyggelse i området bør understøtte den eksisterende bebyggelsesstruktur præget af huse og husmandssteder spredt beliggende i området samt små gårde.

Nyt landbrugsbyggeri bør placeres i tilknytning til eksisterende byggeri, og den samlede bygningsmasse bør fremstå med et harmonisk udtryk.

I Gl. Rye bør evt. ny bebyggelse kun placeres i den sydlige del af landsbyen og sikres en lav karakter, samt etableres med en grøn afgrænsning.

I Alling bør ikke tilføres ny bebyggelse.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for nye tekniske anlæg for at fastholde området som et uforstyrret landskab.

UDSIGTER

Der bør generelt være opmærksomhed på at bevare de særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til området, herunder betydningen af ændringer/tiltag på dalsiderne og i dalbunden.

Tårnet på Himmelbjerget er et væsentligt orienteringspunkt i landskabet

Grænsningsarealer omkring Birkhede

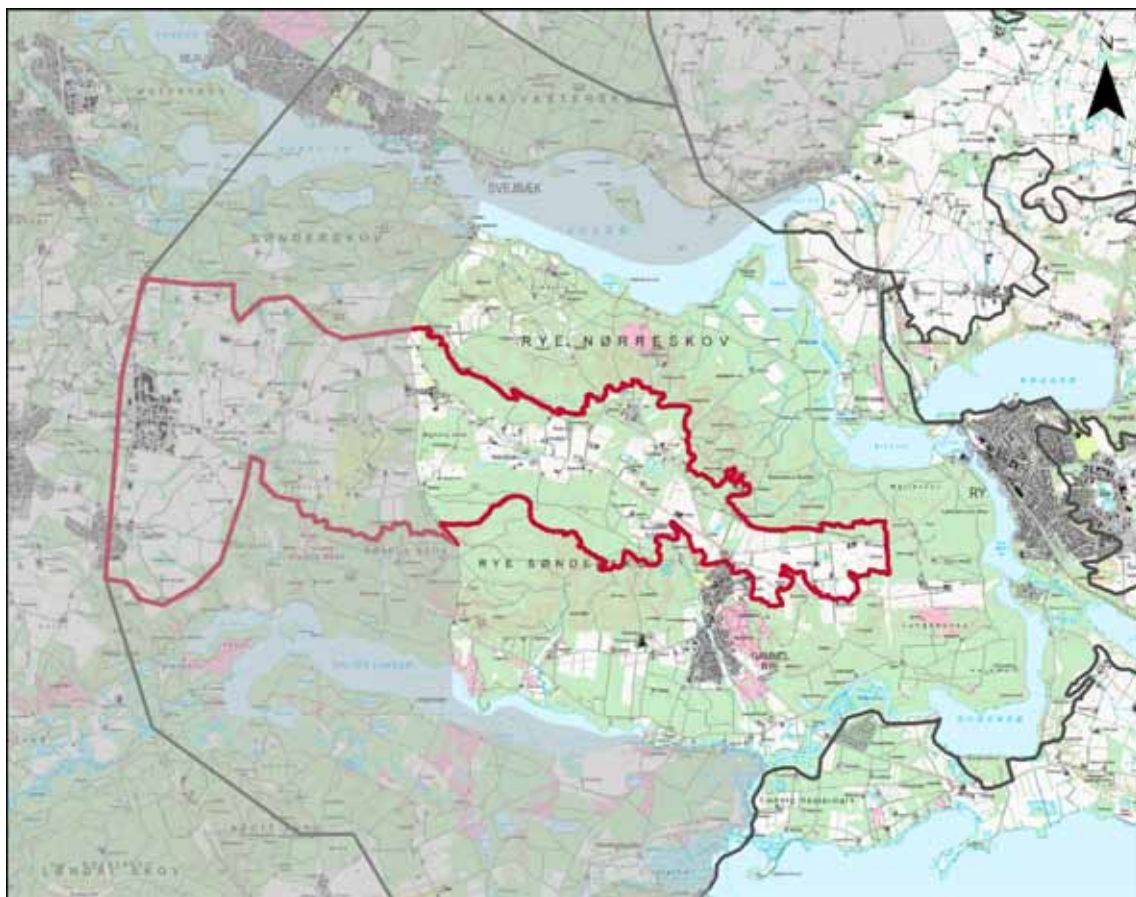
Udsigt fra Himmelbjerget over Julsø

En lysning i Rye Nørreskov

KARAKTEROMRÅDE 9

GLARBO SMÅBÅKKEDE MORÆNELANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Glarbo småbakkede Morænelandskab ligger i den vestlige del af Skanderborg Kommune. Området grænser mod nord, syd og øst op til Gudenådalen og Sølandskabet Mossø. Mod vest ligger området op til kommunegrænsen og er således en del af et større område, som ligger i Silkeborg Kommune.

LANDSKABSKARAKTEREN

Karakteristisk for området er det småbakkede til bølgede terræn med små dyrkede marker opdelt af levende hegn. I området er der mange juletræsparceller og markante skovbryn mod nord og syd. Bebyggelsesstrukturen er karakteriseret ved mange spredtliggende husmandssteder og mindre gårde samt godsbygninger beliggende i skovbrynet.

De mange levende hegn, små markfelter, husmandssteder og mindre gårde danner tilsammen et landskab i lille skala. De store skovområder mod nord og syd, som ligger højere i terrænet i forhold til resten af landskabet, skaber med deres skovbryn markante afgrænsninger af landskabet. Gammel Rye Kirke ligger som et markant enkeltelement i landskabet øst og nord for kirken. Fra området omkring Gl. Rye Kirke er der udsigt mod øst til Ry og til området omkring Mossø.

Området er upåvirket af tekniske anlæg.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Terrænet er overvejende karakteriseret ved et højtbeliggende morænelandskab med højereliggende partier mod nord og syd samt omkring Melbjergskov mod vest. Den vestlige del af området fremstår med et småbakkede til bølget terræn. Terrænet øst for Frankrig er jævnt faldende mod øst og mod Gudenådalen.

I de lavtliggende områder findes to mellemstore moseområder og mindre søer. Herudover er der få spredte småsøer og enkelte mindre engarealer. Der er ingen vandløb i området.

Området består hovedsageligt af smeltevandssand og -grus. I den vestlige ende af området er der enkelte partier med moræneler og et enkelt parti med ferskvandsdannelser.

AREALANVENDELSE

Arealanvendelsen fremstår som en kombination af dyrkede marker og nåletræsplantager med pyntegrønt og juletræer. Generelt fremstår skråningerne med nåletræsplantager og de lavereliggende områder med en kombination af juletræsplantager samt små til mellemstore markflader.

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Området er præget af mange tætte bevoksninger. Områdets skråninger mod syd og nord samt den vestlige moræne-

knold er bevokset med skov, som hovedsageligt består af nåletræer. Området er ligeledes kendetegnet ved et stort antal levende hegn af løvfældende træer orienteret nord-syd, særligt i forbindelse med juletræsparceller. Endvidere er moseområderne på nær et enkelt bevokset med pilekrat, således at de åbne vandflader ikke opleves fra det omgivende landskab. Det åbne moseområde ligger centralt i området ved Moselund, syd for Rye Nørreskov.

BEBYGGELSESMØNSTER

Området har kun få gårde. Herudover består bebyggelsen af husmandssteder og små skovejendomme. Gårdene ligger trukket tilbage fra vejen. Det er ligeledes karakteristisk for området, at bebyggelsen er omgivet af bevoksning, hvilket betyder, at det er bevoksningen fremfor bebyggelsen, der opleves i landskabet. Husmandsstederne er koncentreret omkring landevejen mellem Ry og Silkeborg samt langs Rye Nørreskovs og Rye Sønderkovs skovbryn.

I området ligger Glarbo. Glarbo er karakteriseret ved at være en mindre landsby etableret i tilknytning til et tidligere savværk, som nu huser en efterskole. Glarbo er beliggende højt i terrænet og fremstår således på trods af omkransende bevoksning tydelig i landskabet med frit udsyn til byens boligbebyggelse. Bolig-

Skovarbejderboliger ved Rye Nørreskov

Rye Nørreskov Gods

Den østlige gravhøj i Rye Sønderskov

Åbent moseområde ved Moselund

bebyggelsen fremstår med et varieret udtryk.

Området rummer flere særlige bebyggelser, herunder Rye Nørreskov Gods med tilknyttede skovarbejderboliger beliggende i skovbrynet. Skovarbejderboligerne fermstår som små ydmyge bindingsværkshuse med stråtækte tage. Endvidere er Himmelbjerggård en institution fra starten af 1900-tallet beliggende i området.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig særligt til Rye Nørreskov Gods, Gammel Rye Kirke og en række gravhøje.

Rye Nørreskov Gods er fra sidst i 1800-tallet. Hovedbygningerne ligger i skoven i den nordøstlige del af området, umiddelbart over skråningerne ned til Gudenådalen. Til godset hører en række arbejderboliger og en skovfogedbolig, der ligger som karakteristiske små bindingsværkshuse langs skovbrynet til Rye Nørreskov. I skovbrynet ligger herudover Rye Nørreskov Avlsgård med sine karakteristiske hvide bygninger.

Gammel Rye Kirke ligger på toppen af skråningerne ned mod Gudenåen og Salten Å og er et markant enkeltelement i landskabet øst og nord for kirken. Kirken er opført i røde sten og er speciel, da kir-

ketårnet står frit umiddelbart øst for selve kirkebygningen.

På de skovklædte skrænter mod syd ligger to samlinger af gravhøje dels vest for Glarbominde, dels øst for Melskovbæk. Højene er placeret langs et gammelt vejforløb. De vestligste høje er synlige fra vejen, ligesom den østligste er tydelig i terrænet. De resterende høje er ikke umiddelbart til at erkende i skovlandskabet. Syd for Rye Nørreskov ligger yderligere to gravhøje, som ikke opleves fra det omgivende landskab.

TEKNISKE ANLÆG

Området fremstår uden tekniske anlæg.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Området omkring Rye Nørreskov Gods rummer en særlig oplevelsesmulighed. Landskabet bestående af Rye Nørreskov Gods med arbejderboliger udgør et særligt kulturmiljø, som tydeligt kan aflæses i landskabet.

DELOMRÅDER

9A: Området øst for en linje syd for Frankrig, vest for gården Jenle

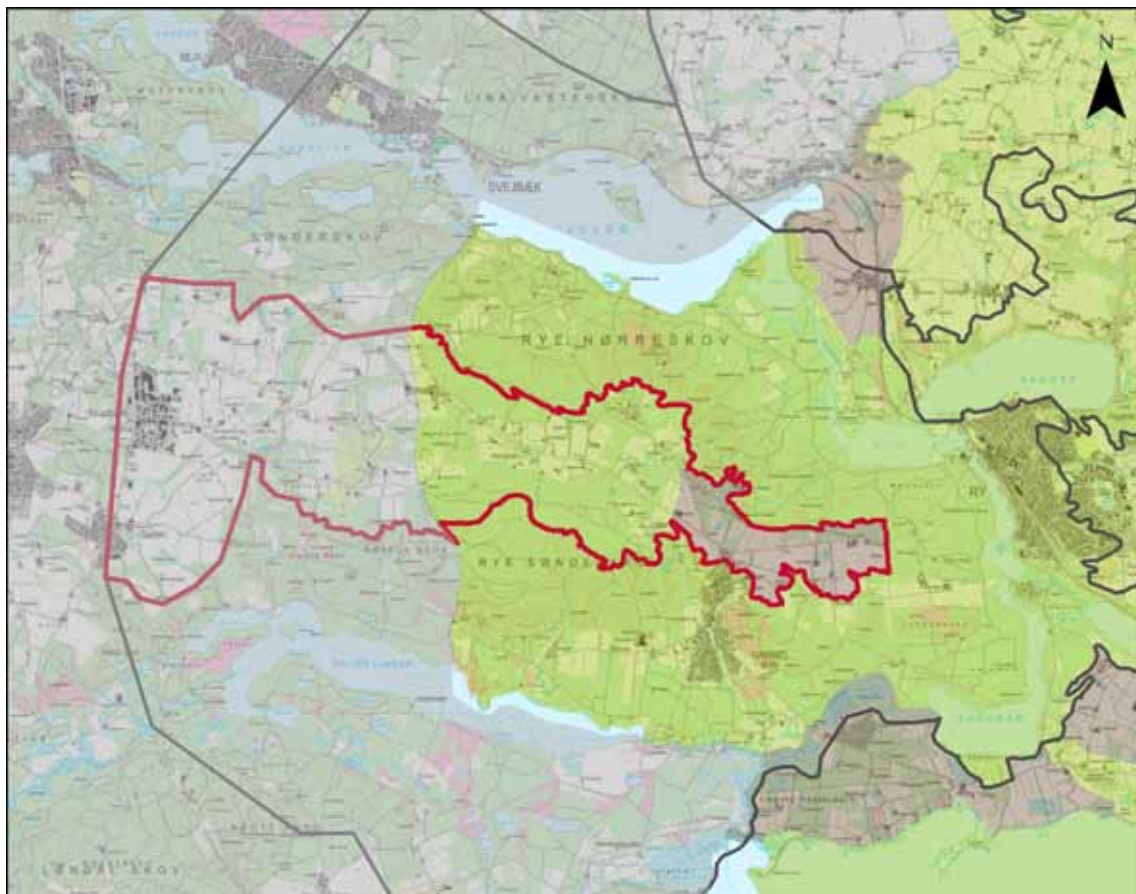
Denne del af området adskiller sig fra resten ved, at terrænet er jævnt faldende mod øst. Området er ligeledes karakteriseret ved at have middelstore markflader, der nord for vejen op mod Rye Nørreskov er opdyrket med juletræer opdelt

af løvfældende læhegn. Syd for vejen er der dyrkede marker uden levende hegn. Bebyggelsen i området består primært af middelstore gårde og få husmandssteder. Landskabet fremstår endvidere åbent sammenlignet med resten af karakterområdet.

UDFORDRINGER

Områdets landskabelige udfordring består i at opretholde landbrugs- og skovbrugsmæssig drift, som sikrer bevarelsen af de markante skovbryn mod syd og nord samt sikrer en drift af de øvrige arealer, som muliggør, at skovbrynene opleves. Desuden bør området fastholdes som et uforstyrret landskab.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele området pånær delområdet 9A: Området øst for en linje syd for Frankrig, vest for gården Jenle

I denne del af området fremstår nøglekarakteren tydeligt, med de mange løvfældende læhegn, der på kryds og tværs opdeler det småbakkede til bølgede terræn i mindre markflader. Spredt i området ligger mindre gårde og husmandssteder ofte omgivet af høj og tæt bevoksning. Landbrugsjorderne i området er hovedsageligt opdyrket, men der findes ligeledes flere arealer med juletræer, samt arealer, der bliver afgræsset. De skovbevoksede skrånninger mod syd og nord danner flere steder markante skovbryn ud mod det lidt lavereliggende agerland centralt i området. Samlet fremstår området med mange små lukkede rum.

Samspelet mellem naturgrundlaget (morænebund hovedsageligt bestående af smeltevandssand og -grus) og arealanvendelsen med en stor andel af nåletræsskov og juletræsdyrkning afspejles tydeligt i landskabet. Ligeledes afspejles samspelet mellem naturgrundlaget og de kulturhistoriske strukturer,

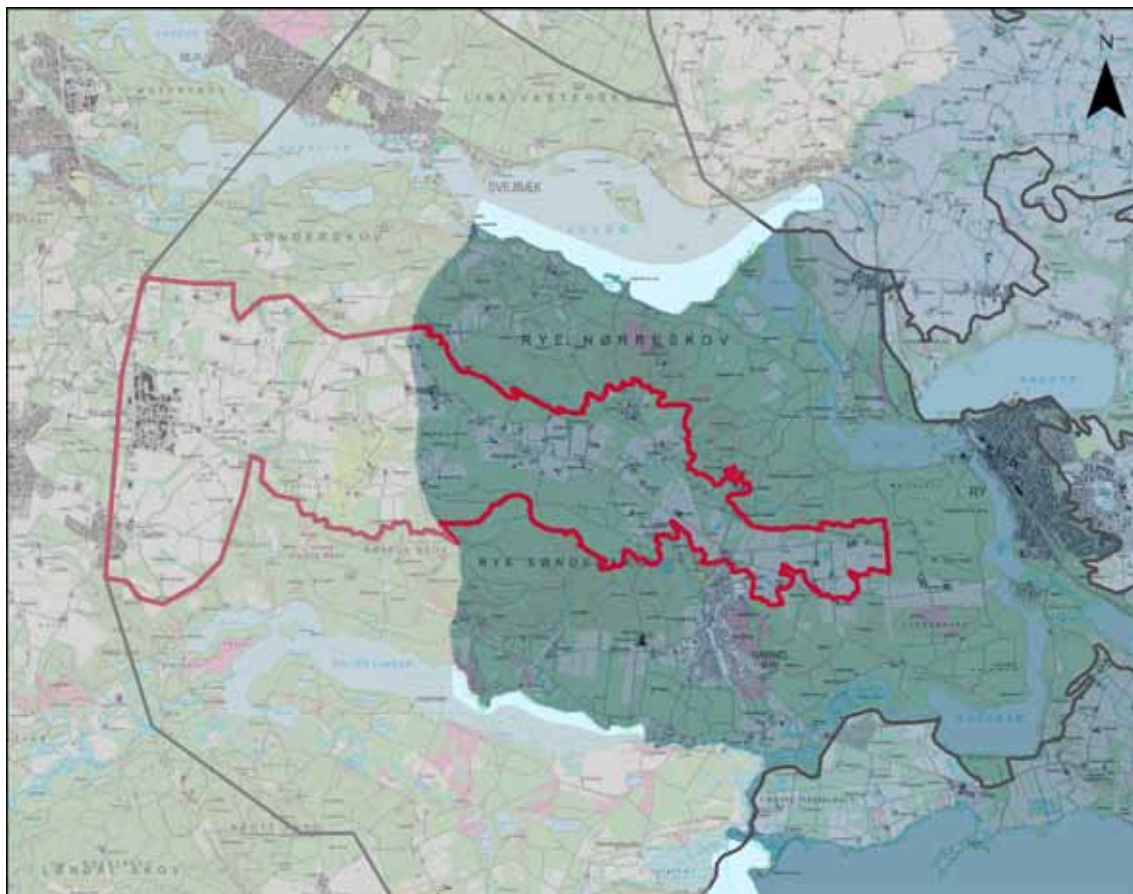
i form af meget spredt bebyggelse i form af husmandssteder tydeligt som igen tydeligt afspejler landskabskarakterens oprindelse som udskiftningslandskab i yderkanten af et ejerlav.

KONTRASTERENDE

Delområde 9A: Området øst for en linje syd for Frankrig, vest for gården Jenle

Denne del af området adskiller sig fra resten ved, at terrænet er jævnt faldende mod øst. Området er ligeledes karakteriseret ved at have middelstore markflader, der nord for vejen op mod Rye Nørreskov er opdyrket med juletræer opdelt af løvfældende læhegn. Syd for vejen er der dyrkede marker uden levende hegn. Bebyggelsen i området består primært af middelstore gårde og få husmandssteder. Landskabet fremstår åbent sammenlignet med resten af karakterområdet.

GOD

Områdets bebyggelse har overordnet bevaret sin oprindelige struktur, som den er repræsenteret på de høje målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet. Dog er der i tiden mellem de høje målebordsblade (slut 1800-tallet) og de lave målebordsblade (start 1900-tallet) sket en udvikling i bebyggelsen. Landsbyen Glarbo er opstået omkring savværket, Himmelbjerggården er ombygget til opdragelsesanstalt og Rye Nørreskov Gods er blevet oprettet med ny hovedbygning i skoven og avlsgård i skovbrynet. Herudover er der igennem tiden kommet mere spredt bebyggelse til langs vejene i forbindelse med allerede eksisterende bebyggelse.

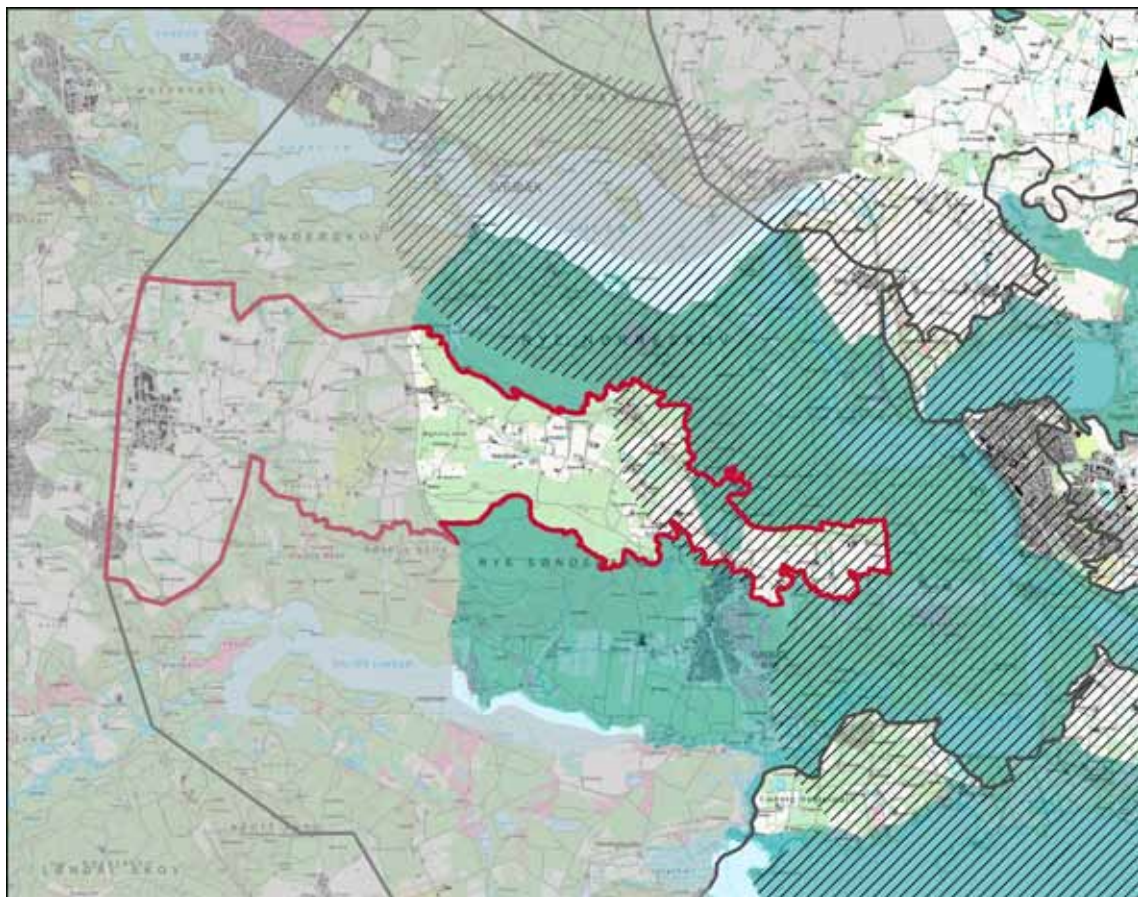
De store skovområder mod syd og nord har bevaret deres udbredelse som den fremgår af de høje målebordsblade. De mange levende hegn i området er kommet til gennem tiden.

De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand – Skovbrynene er sammenhængende og markante, gårde og husmandssteder velholdte, særligt de mange bindingsværk huse med

stråtag ved Rye Nørreskov er velholdte og karaktergivende.

Området er upåvirket af tekniske anlæg.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Rye Nørreskov, Rye Nørreskov Gods, skovarbejder boligerne og Ryenørreskov Avlsgård langs skovbrynet samt vandtårnet i skoven

Rye Nørreskov Gods er fra sidst i 1800-tallet. Hovedbygningerne ligger i skoven i den nordøstlige del af området, umiddelbart over skråningerne ned til Gudenådalen. Til godset hører en række arbejderboliger og en skovfogedbolig, der ligger som karakteristiske små bindingsværk bygninger langs skovbrynet til Rye Nørreskov. Herudover ligger Ryenørreskov Avlsgård, med sine karakteristiske hvide bygninger ligeledes i skovbrynet.

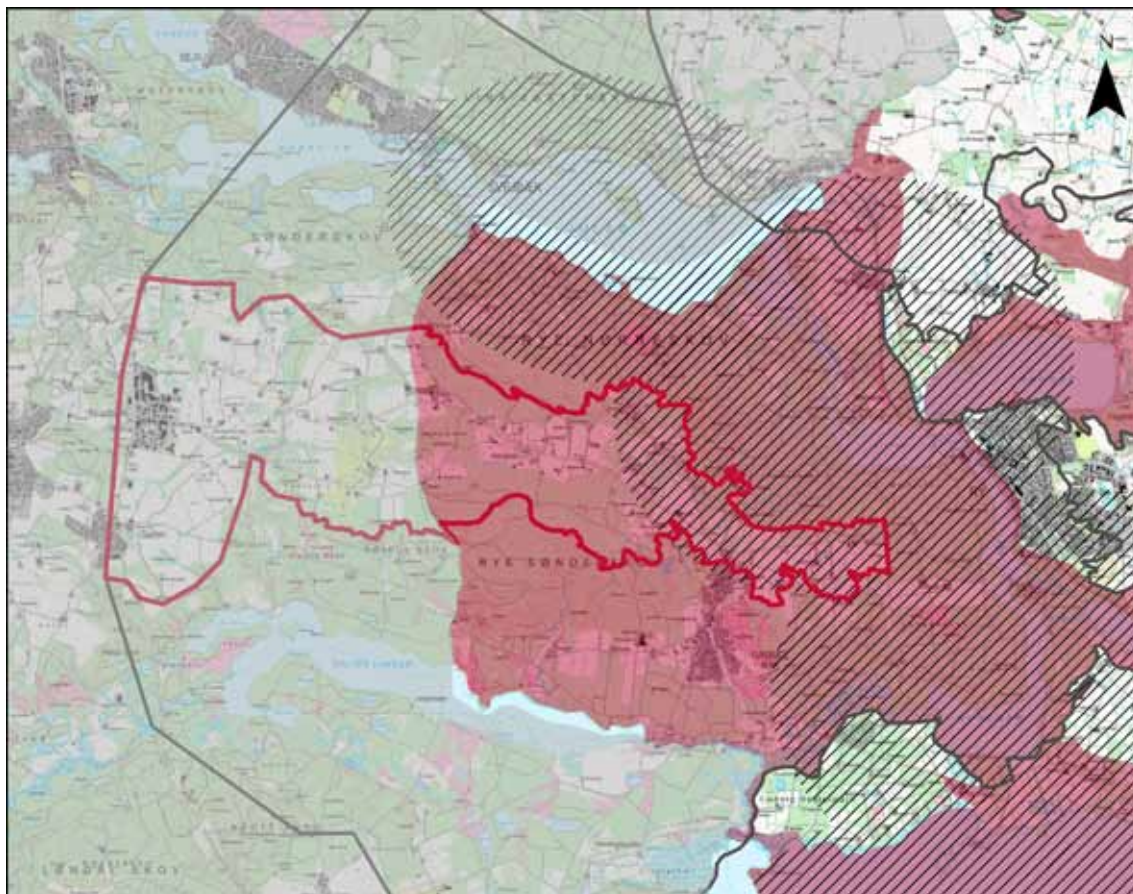
Rye Nørreskov Gods med hovedbygningen, skovarbejderboliger og avlsgård i skovbrynet samt vandtårnet i skoven udgør et kulturmiljø, hvor der er et tydeligt samspil mellem naturgrundlaget – den store sammenhængende skov på skråningerne ned til Gudenådalen – og et stort skovgods med skovarbejderboliger, skovfogdebolig og avlsgård i skovbrynet ud til de åbne agerjorde mod syd.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den østlige del af området

Den østlige del af området fremstår næsten uden skovbevoksning samt levende hegn, hvilket giver mulighed for vidde udsigter udover landskabet. Desuden er der fra området udsigt til Gammel Rye Kirke

Fra selve kirken er der udsigt mod øst til Ry og højdedragene bag byen samt højdedragene omkring Mossø.

SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER

Hele området

Hele området er særligt sårbart betinget af områdets status som et uforstyrret landskab, hvilket gør landskabet sårbart overfor placering af tekniske anlæg, store landbrugsbygninger samt byudvikling, der vil påvirke landskabets uforstyrrelse samt oplevelsen af Gammel Rye Kirke og området omkring Rye Nørreskov Gods.

Området er desuden som helhed sårbart overfor fældning af beplantningerne omkring bebyggelsen, fældning af læhegn og sammenlægning af markerne til større markflader. Området er ligeledes sårbart overfor renafdrift af skovområderne, der medfører at de markante skovbryn forsvinder eller bliver for tynde så de mister deres markante fremtræden.

Endvidere er området sårbart overfor større tekniske anlæg, der vil virke forstyrrende i landskabet i lille skala, samt for oplevelsen af Gammel Rye Kirke og Rye Nørreskov Gods.

Området omkring Rye Nørreskov Gods med de markante skovbryn med den karakteristiske bebyggelse

af små stråttækte bindingsværkshuse, skovfogdebolig og Ryenørreskov Avlsgård er endvidere særligt sårbart overfor skovrejsning, som vil lukke for indkigget til det markante skovbryn og kulturmiljøet med arbejderboliger samt godset. Området vil ligeledes være sårbart overfor ændringer i juletræsproduktionen på arealerne op mod skovbrynet, der vil medføre højere juletræer, der ligeledes vil sløre kulturmiljøet.

Kulturmiljøet og oplevelsen af det er ligeledes sårbart overfor sløring fra de levende hegn, der er plantet mellem partierne med juletræerne samt langs landevejen og vejen mod Himmelbjerget. Hegnene vil på sigt lukke for indblikket til kulturmiljøet og skovbrynet. Hegnet langs vejen består af egetræer og er på dele af strækningen så højt og tæt at det allerede hindrer indblikket til skovbrynet og kulturmiljøet.

Kulturmiljøet med rækken af bygninger i skovbrynet er yderligere sårbart overfor væsentlige om- og tilbygning af bygningerne, samt nedrivning.

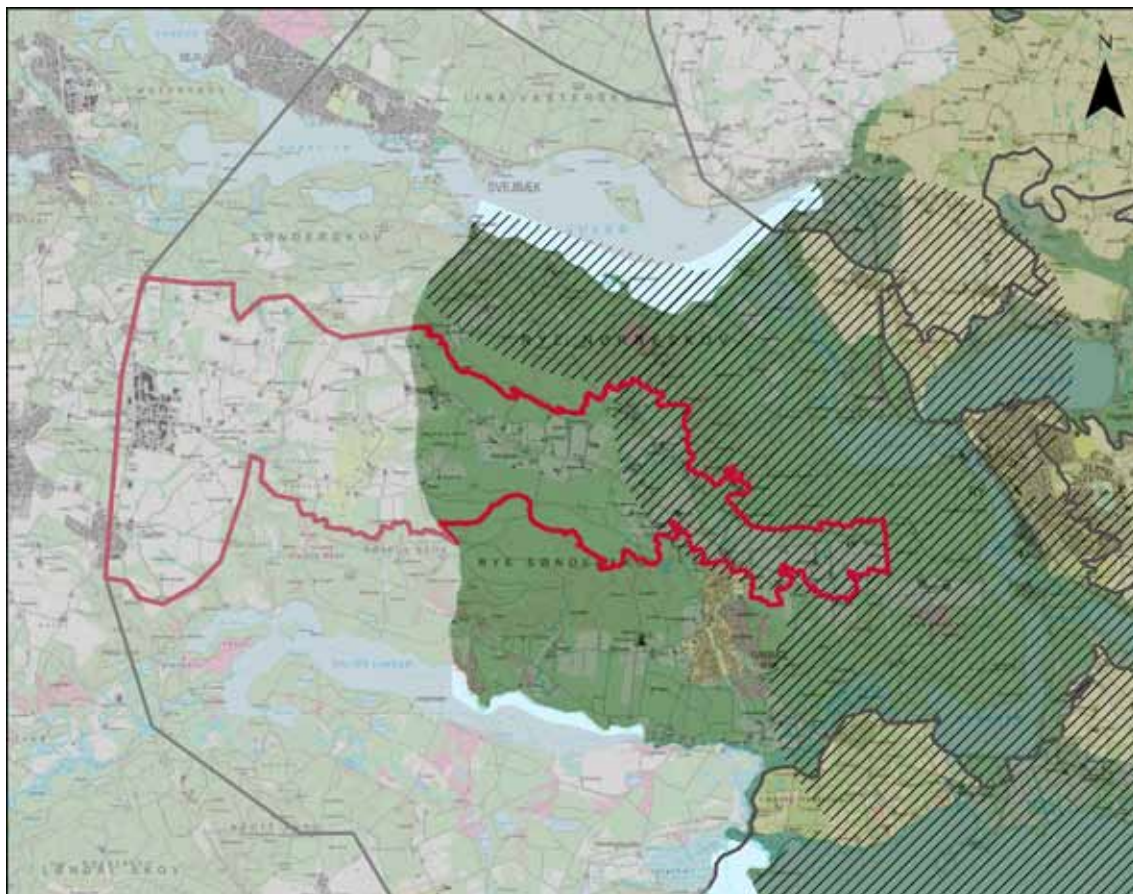
Oplevelsen af Gammel Rye Kirke fra det omkringliggende landskab er desuden særligt sårbart overfor skov-

rejsning og levende hegn, som vil bryde indkigget til kirken. Herudover er oplevelsen af kirken særligt sårbart overfor nyt byggeri eller anlæg, som er af en sådan størrelse eller placeres indenfor indsigtszonen, således at det vil komme til at dominere kirkens markante placering i landskabet.

SÅRBARE UDSIGTER

Områdets udsigter mod øst er særligt sårbare overfor ændret arealanvendelse samt større landbrugsbygninger, byudvikling samt tekniske anlæg som vil bryde med områdets visuelle sammenhænge.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Hele området er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den østlige del af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Landskabet overvejende lille skala med de dyrkede marker opdelt af tætliggende levende hegn, bør i dialog med landbruget fastholdes i området.

NATUR

Der bør iværksættes en plejeplan for områdets moseområder, således at områdernes vandspejl fremtræder tydeligt i landskabet.

SKOV

Områdets markante skovbryn mod nord og syd bør fastholdes som vigtige afgrænsninger i landskabet.

Der bør ikke rejses yderligere skov i området omkring Rye Nørreskov Gods, da det vil sløre kulturmiljøet.

KULTURHISTORIE

Kulturmiljøet omkring Rye Nørreskov Gods med skovarbejderboliger i skovbrynet bør bevares og formidles som en væsentlig del af områdets kulturhistoriske fortælling.

Det uforstyrret kig til Gammel Rye Kirke bør fastholdes.

BY/BEBYGGELSE

Bebyggelsesmønstret med få gårde beliggende let tilbagetrukket fra vejene og omgivet af markant bevoksning bør ved nybyggeri videreføres i området.

Nye landbrugsbygninger bør placeres i tilknytning til eksisterende landbrugsbyggeri og omkranses af bevoksning.

Byudvikling af Glarbo skal ske under hensyntagen til landsbyens beliggenhed højt i terrænet, som vil bidrage til at ny bebyggelse vil fremtræde markant i landskabet.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør fastholdes som et uforstyrret landskab, derfor bør området friholdes fra tekniske anlæg.

Husmandssted syd for Rye Nørreskov

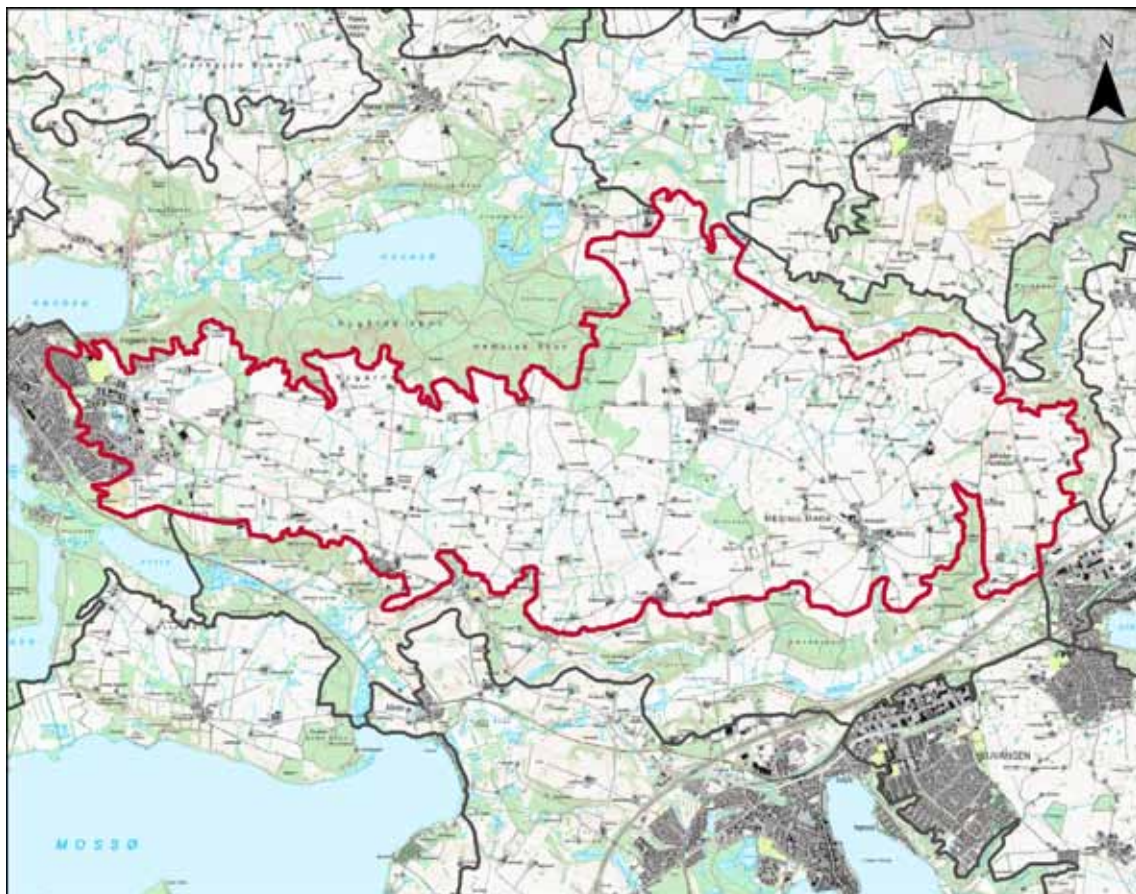
Kig til Gammel Rye Kirke

Udsigt mod øst ved Gl. Rye

KARAKTEROMRÅDE 10

MESSING SMÅBAKKEDE MORÆNELANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Messing småbakkede Morænelandskab ligger centralt i Skanderborg Kommune og er til alle sider afgrænset af mere eller mindre markante dallandskaber. Mod nord afgrænses området af Sølandskabet Knudsø og Ravnsø samt Søballe Ådal. Mod øst afgrænses området af Jeksendalen og mod syd af Illerup Ådal. Mod vest afgrænses området af Gudenådalen.

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er det bølgede til småbakkede terræn domineret af landbrugsdrift på små til middelstore marker, der generelt har en åben afgrænsning uden hegn, diger eller andet afgrænsende element. Det er karakteristisk for områdets bebyggelsesstruktur, at huse, husmandssteder og gårde overvejende ligger langs vejene. Både den spredte bebyggelse og områdets landsbyer er kendetegnet ved at ligge lavt i terræn og have en transparent til åben afgrænsning mod det omgivende landskab.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et let sammensat middelskallandskab med en stærk transparent til åben karakter. Det store skovområde i naboområdet mod nord afgrænser landskabet rumligt og visuelt mod nord, mens landskabet åbner sig op mod syd og vest med vide udsigter, der især relaterer sig

til de markante dallandskaber i nabokarakterområderne.

I den østlige del af området definerer større skovområder i naboområderne og vest for Hårby det overordnede landskabsrum, mens hegn, bevoksede diger og små bevoksninger afgrænser mindre landskabsrum med en transparent til lukket karakter. Flere kulturhistoriske elementer opleves i området uden dog at fremstå markant i landskabet. Både Dover Kirke og Messing Kirke opleves som mindre markante orienteringspunkter fra det omgivende landskab.

Området opleves uden væsentlig forstyrrelse fra tekniske anlæg. Vindmøllerne i området underordner sig landskabets karakter.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er karakteriseret ved et morænelandskab, som i den østlige ende omkring Messing fremstår med dødisreliet. Terrænet er således mod øst småbakket. Centralt i området sydvest for Hårby mod vest til Dover Kirke er terrænet bølget. Vest herfor er terrænet jævnt faldende dels mod vest og sydvest ned mod Gudenådalen og Vessø, dels mod nord mod Ravnsø.

Den østlige del af området rummer flere små søer og lavbundsområder i dødis huller. Nord for Hårby findes to vandløb,

der løber mod nord. I den vestlige del af området er forekomsten af små søer og lavbundsområder mere begrænset. De største lavbundsområder er her Stormose, der ligger syd for Hemstok, og Siim Mose, der ligger vest for Siim.

Jordtypen domineres af moræneler med mindre forekomster af ferskvandssand og smeltevandssand. I den vestligste del består et større område af smeltevandssand.

AREALANVENDELSE

Hele området er opdyrket og domineret af små og middelstore marker. Kun enkelte steder er markerne afgrænset af landskabslementer som diger eller hegn, og det er således ofte kun afgrødevariationen, der indikerer markskel.

I den østlige del af området er markerne ofte i mindre skala og ofte afgrænset af spredt bevoksede diger, hegn eller anden bevoksning.

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Bevoksningen i området er begrænset. Udover få hegn og diger består de største elementer af små og middelstore skove, der strækker sig på tværs af den centrale del af området vest for Hårby. Det største skovområde, Balleskov nordvest for Hårby, er en del af et større skovområde med bl.a. Hemstok Skov, der dækker dalsiden i karakterområdet mod nord.

Den stærkt transparente bevoksningskarakter giver mulighed for lange landskabskig

Hegn langs vejen ved Siim Mark

Gårdene ligger generelt lavt i terræn

Bebyggelsen i Firgårde ligger langs vejen

Spredt i området findes også enkelte små bevoksninger i tilknytning til lavbundsområder, ejendomme samt Stormose syd for Hemstok.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesstrukturen i området domineres af spredt beliggende huse, husmandssteder og mindre gårde, der ligger dels langs vejene, dels trukket lidt tilbage på markerne. Husmandssteder ligger stedvist med kort indbyrdes afstand, f.eks. ved Mesing Mark og Mesing Hede. Fordelt i området ligger også middelstore og store gårde præget af husdyrproduktion. Bebyggelsen er ofte kun sparsomt afgrænset af bevoksning, men virker sjældent markant i landskabet, da den generelt ligger lavt i det bølgede terræn.

Området rummer landsbyerne Firgårde, Svejstrup, Hårby og Mesing, der med undtagelse af Svejstrup ligger på den bølgede moræne. Svejstrup ligger i overgangen til ådalslandskabet mod syd med Svejstrup Enge oven for dalen. Landsbyerne ligger generelt lavt i terræn og er som den øvrige bebyggelse kun sparsomt afgrænset af bevoksning.

Nyere bebyggelse har i forskellig grad påvirket landsbyernes struktur og udtryk. Firgårde er kun påvirket i begrænset omfang, dog præger et større bosted landsbyen fra sydvest. Svejstrups oprin-

delige struktur og udtryk fremstår tydeligt i den vestlige del, der dog også rummer et mindre fabriksbyggeri mod sydvest. Hårby er i høj grad præget af nyere byggeri i form af huse langs vejen imellem de tilbageværende gårde samt i en udstykning mod nordvest, hvilket slører byens oprindelige struktur. Mesing er ligeledes præget af nyere bebyggelse, dels langs vejene, dels i nye udstykninger mellem gårdene, hvorved gårdene mod vest kommer til at udgøre landsbyens randbebyggelse, herunder den store Mesinggård, der præger den nordvestlige del af landsbyen. Mesing Kirke ligger i landsbyens nordlige del og er synlig som orienteringspunkt fra store dele af det omgivende landskab. Foruden Mesing Kirke rummer området også Dover Kirke, der ligger i landskabet nord for Svejstrup uden tilknytning til en landsby. Kirken er synlig fra hele det omgivende landskab. Kirken fungerer som lokalt orienteringspunkt.

I overgangen til karakterområdet mod vest ligger en del af Ry inden for karakterområdet. Kun den østligste del af Ry ligger i dette karakterområde. Denne del af byen er præget af fortsat byudvikling mod øst.

KULTURHISTORIE

Øst for Ry, syd for landevejen, ligger en stor koncentration af gravhøje. I forbindelse med selve vejen findes en række stenkirker på strækningen mellem Ry og

Bjedstrup. I Balleskov er der ligeledes en koncentration af gravhøje.

Spredt i området findes kun enkelte diger uden et erkendeligt mønster. I et mindre område nord for Hårby ligger digerne med kortere indbyrdes afstand.

Nord for Svejstrup, nord for landevejen, ligger Dover Kirke frit i landskabet. I den nordlige del af landsbyen Mesing ligger Mesing Kirke.

TEKNISKE ANLÆG

I området findes to vindmøllegrupper med hver tre møller, henholdsvis nord for Mesing og nord for Illerup.

I den sydøstlige del af Ry ligger Siim grusgrav, som er under afvikling. Mellem Firgårde og Ry samt øst for Firgårde er Kildebjerg Golfbane under etablering.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Områdets særlige oplevelsesværdi er betinget af vide udsigter, hvor der fra hele den vestlige del af området er udsigter ud over de markante ådale og de store søer. Desuden er der flere steder udsigt til Gl. Rye Kirke.

DELOMRÅDER

10A: Dødislandskabet nord og nordøst for Hårby og Mesing

Landskabet adskiller sig fra hovedkarakteren ved, at skalaen af både marker og

Landskabsoplevelsen er præget af vide udsigter, der strækker sig langt ud over karakterområdets grænser, særligt mod syd og sydvest.

bebyggelse ofte er mindre, og landskabet i højere grad rumligt og visuelt afgrænset af et mere småbakked terræn, de omkringliggende skove samt flere hegn og mere spredt bevoksning.

UDFORDRINGER

Det er væsentligt for opretholdelse af landskabskarakteren, at området fortsat opdyrkes og bevarer sit landbrugsdominerede udtryk med bebyggelse og landbrugsbyggeri beliggende lavt i terræn. I den vestlige del af området er det væsentligt at sikre de vide udsigter mod syd og vest. Denne del af området bør derfor friholdes for skov og anden beplantning, der begrænser udsigtsmulighederne. Dog vil nye hegn i ubevoksede markskel, særligt orienteret nord-syd, kunne styrke landskabskarakteren og understøtte oplevelsen af de vide udsigter.

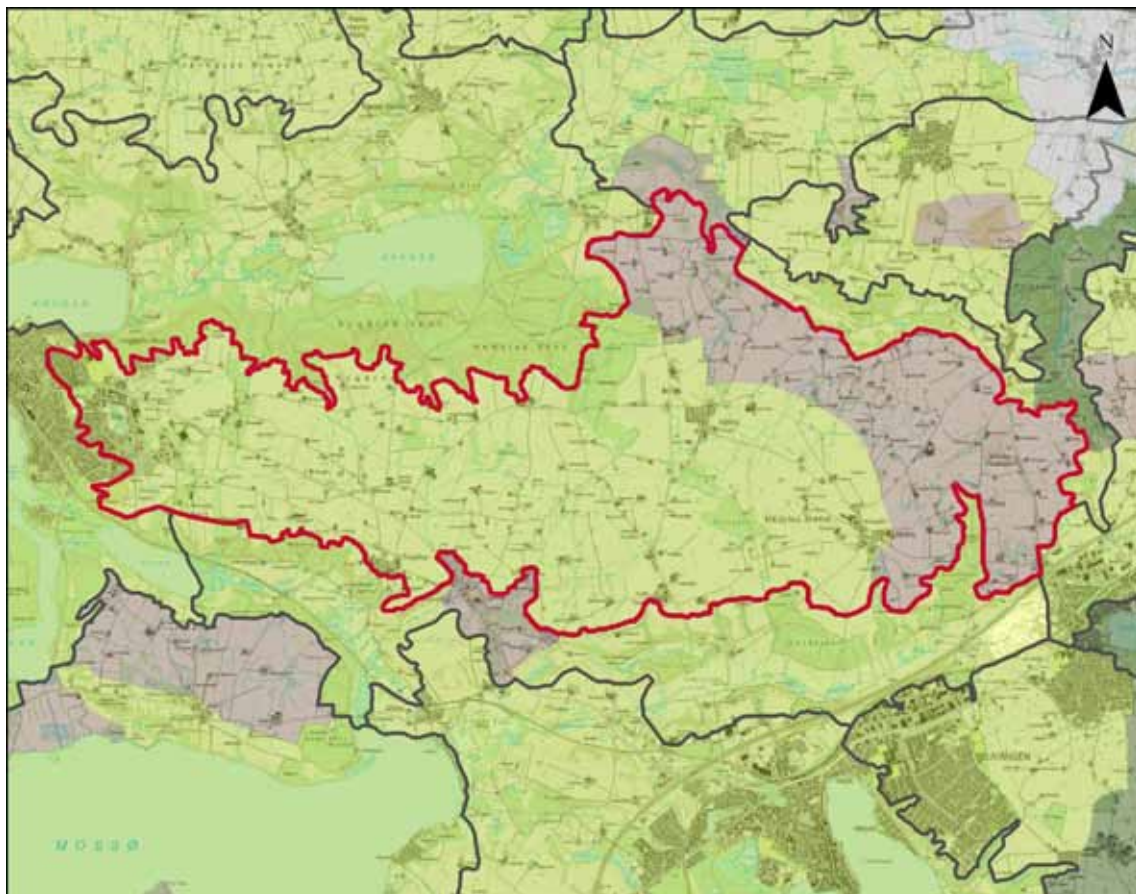
I den østlige del er det væsentligt at bevare oplevelsen af mere afgrænsede landskabsrum. Skovenes velafgrænsede skovbryn bør derfor bevares, og nye hegn i ubevoksede markskel kan styrke denne karakter. Områdets dødispræg kan desuden styrkes ved, at lavbundsområderne fremstår mere tydeligt i landskabet, f.eks. præget af lysåbne naturtyper.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele karakterområdet med undtagelse af delområde 10A

De karaktergivende elementer i form af overvejende middelstore marker med en stærkt transparent til åben afgrænsning, den sparsomme bevoksning samt spredt bebyggelse og landsbyer, der ligger lavt i terrænet, fremstår tydeligt i hele dette område.

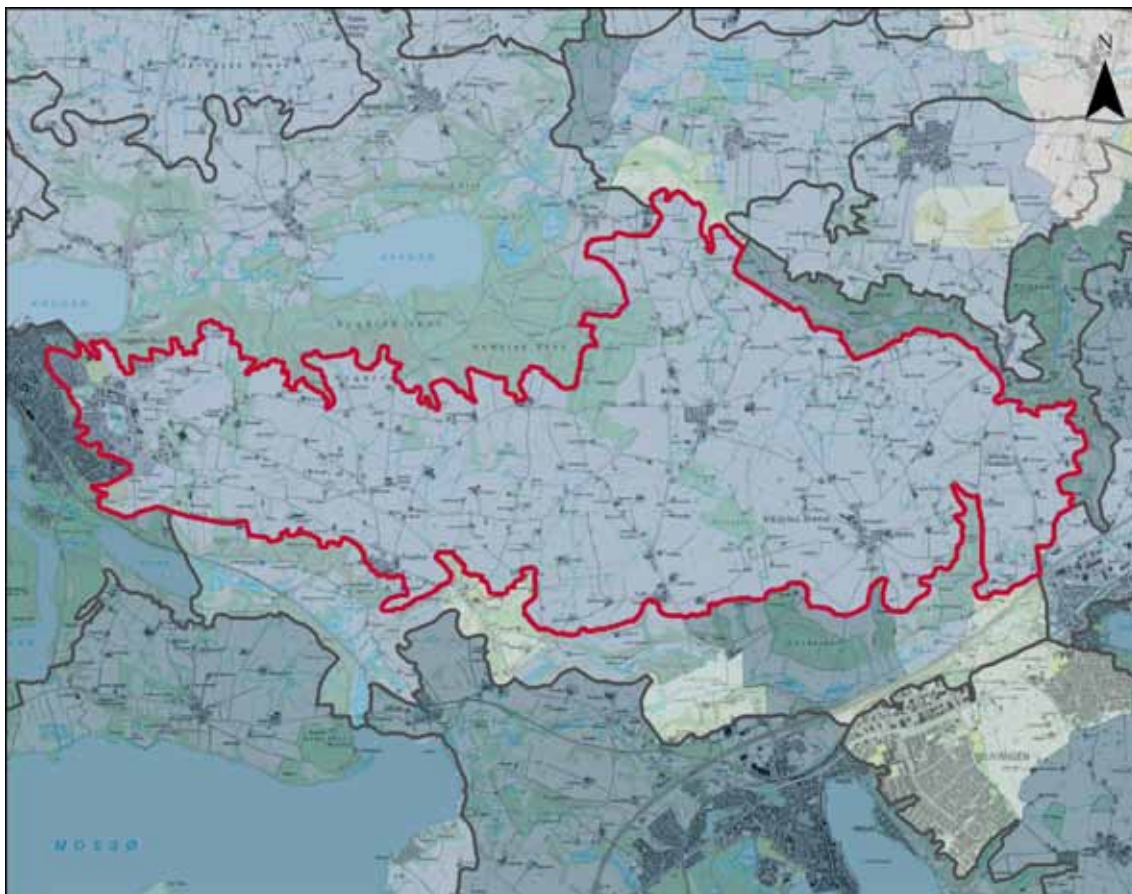
Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår ligeledes tydeligt med den i høj grad opdyrkede moræne.

KONTRASTERENDE

Delområde 10A: Dødislandskabet nord og nordøst for Hårby og Mesing

Denne del af karakterområdet er også et dyrkningspræget landskab, dog er skalaen af både marker og bebyggelse ofte mindre og landskabet er i højere grad rumligt og visuelt afgrænset af et mere småbakked terræn, de omkringliggende skove samt flere hegn og mere spredt bevoksning, der tilsammen skaber en mere sammensat landskabskarakter præget af transparente til lukkede landskabsrum.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi er også tydelig i denne del af området, hvor morænen i høj grad er opdyrket eller skovbevokset, mens lavbundsområderne er præget af søer omgivet af moser.

MIDDEL

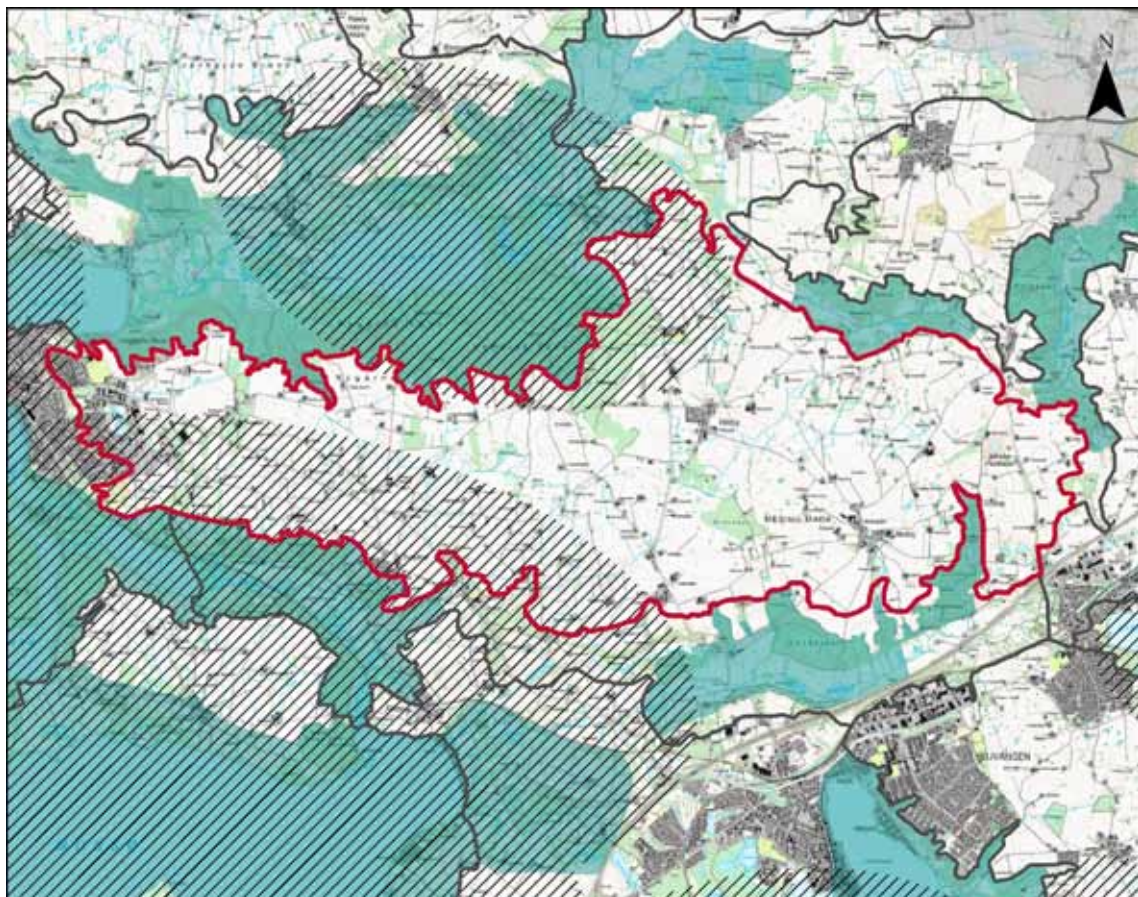
Hele karakterområdet

Landskabskarakterens oprindelse fremstår tydeligt i hele karakterområdet, men intaktheden vurderes middel, idet flere små lavbundsområder, som det fremgår af de historiske kort, i dag er drænede og opdyrket, ligesom landsbyernes oprindelige struktur og udtryk i dag ofte er sløret af nyere bebyggelse, der giver landsbyerne et blandet udtryk. I den vestlige del af området har Ry i høj grad ændret landskabets oprindelige karakter, herunder omsluttet Siim.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer vurderes også som middel. Stedvist fremstår bebyggelsen dog i god stand og enkelte steder i dårlig stand.

Landskabet opleves generelt uden væsentlig forstyrrelse fra tekniske anlæg. Vindmøllerne i den østlige del er flere steder synlige, men virker ikke dominerende på landskabsoplevelsen.

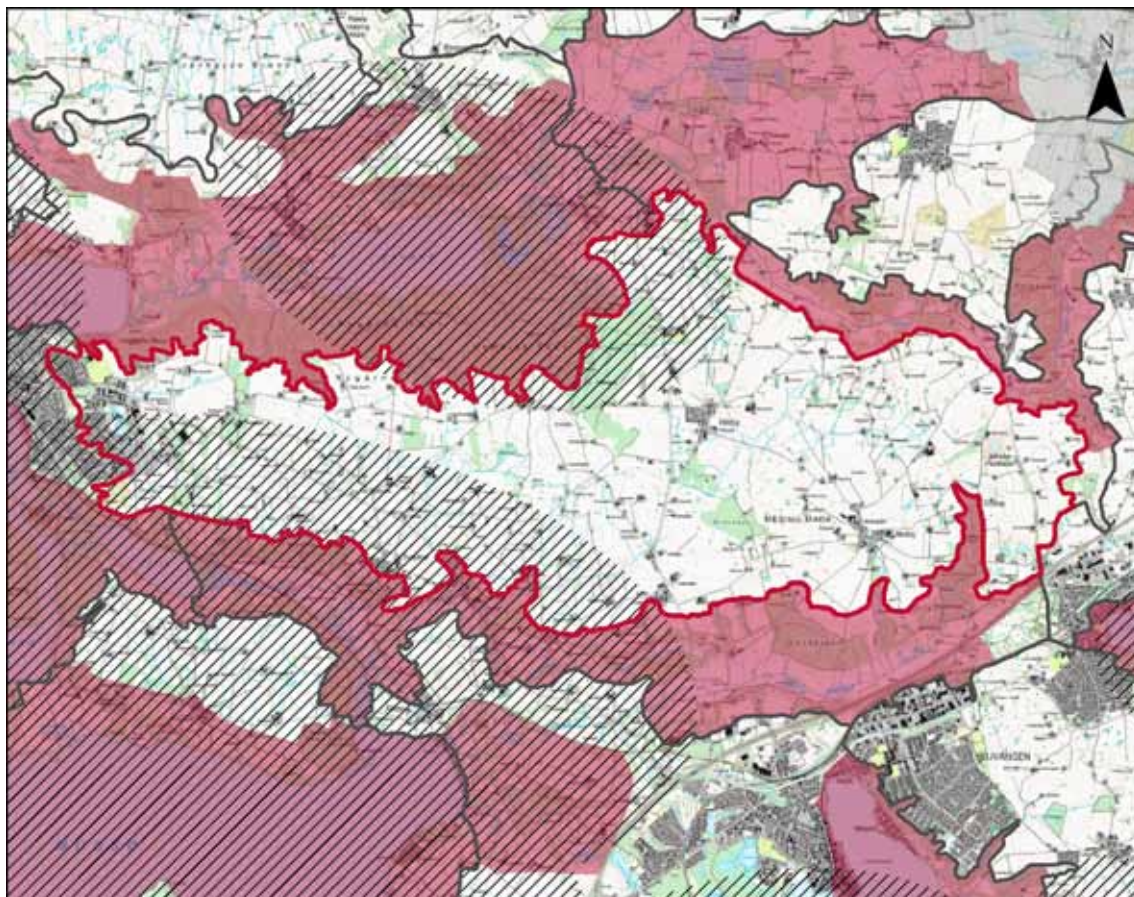
SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

/// SÆRLIGE UDSIGTER

Udsigter mod syd, vest samt nordvest

De særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til dette karakterområde, er især de vide udsigter, der fra hele den vestlige del af området kan opleves mod syd og vest samt nordøst for Hårby. I begge områder er det udsigterne over de markante ådale, flere steder skovprægede, de store søer samt det opdyrkede landbrugslandskab, der opleves, stedvist med orienteringspunkter som f.eks. Gl. Rye Kirke.

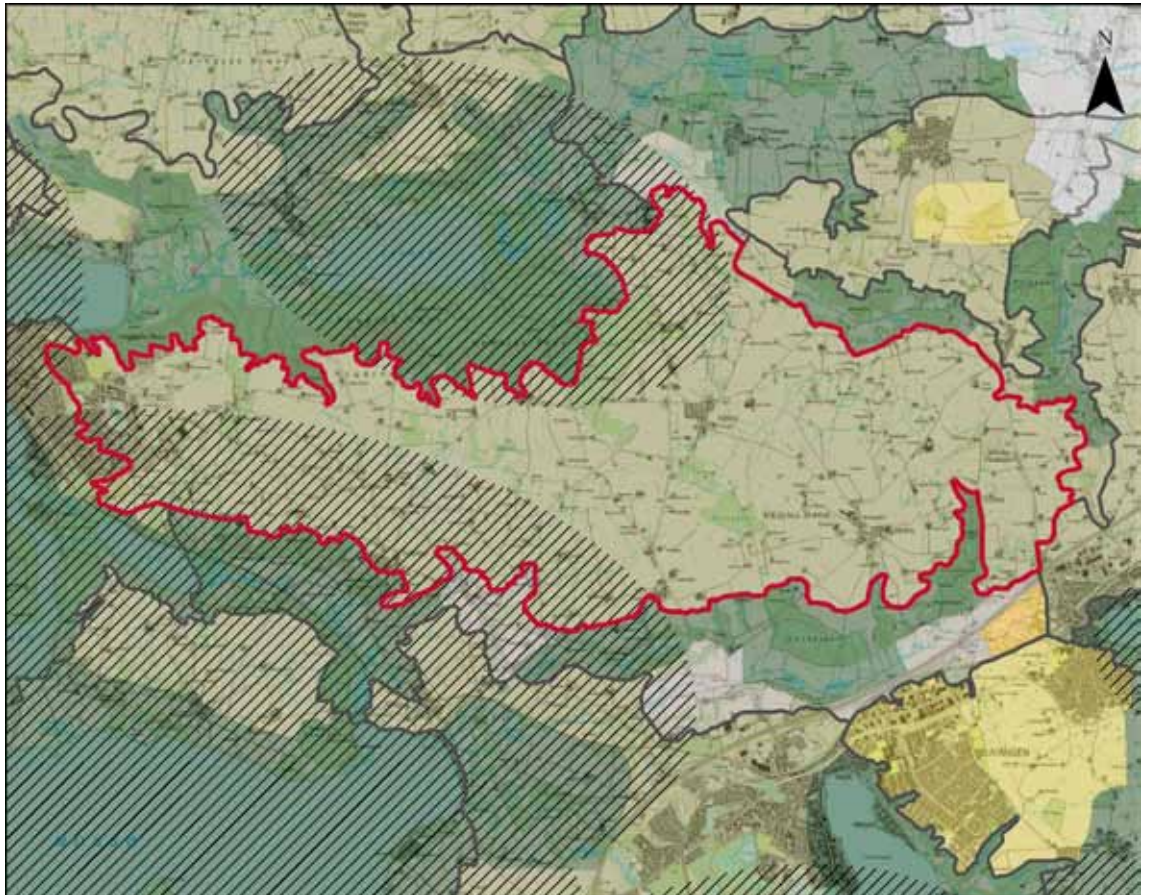
OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT
Landskabet med det bølgede til småbakkede terræn vurderes generelt at være robust over for ændringer, der foretages med hensyn til landskabets karakter. Det er dog væsentligt, at ny bebyggelse, landbrugsbyggeri og lignende placeres lavt i terræn, så det ikke virker dominerende eller ændre landskabskarakteren. Området omkring Dover Kirke og Mesing Kirke er sårbart over for byggeri, tekniske anlæg og skovrejsning/bevoksning, der forringer indsigten til kirkene samt forringer deres effekt som orienteringspunkter i landskabet.

SÆRLIGT SÅRBARE DELOMRÅDER

Udsigter mod syd, vest samt nordvest

I de landskaber, der er præget af særlige udsigter, er disse sårbare over for skov eller anden sammenhængende bevoksning, der slører eller forringer udsigtsmulighederne. Tilsvarende er de særlige udsigter sårbare over for høje, tekniske anlæg eller bygninger, der virker visuelt forstyrrende.

STRATEGISKE MÅL

VEDLIGEHOOLD

Hele området er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

SÆRLIGE UDSIGTER

Den sydvestlige og dele af den nordlige del af området er udpeget som områder med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Området bør fortsat opdyrkes på middelstore marker.

Nye hegn kan med fordel plantes i ubevoksede markskel, dog jf. anbefalinger til områder med særlige udsigtsmuligheder.

I delområdet bør områdets mosaikkarakter bestående af dyrkningssarealer, græsningsarealer samt søer og moser i lavbundsarealer bevares, og de lysåben naturarealer gerne udbredes.

I delområdet kan nye hegn med fordel plantes i ubevoksede markskel, dog jf. anbefalinger til områder med særlige udsigtsmuligheder.

SKOV

Evt. ny skov bør placeres, så det understøtter den eksisterende struktur af skove, der i den østlige del af karakterområdet afgrænser det overordnede landskabsrum.

Evt. ny skov i delområdet bør placeres, så det understøtter den eksisterende struktur af skove, der afgrænser det overordnede landskabsrum.

KULTURHISTORIE

Omgivelserne til Dover Kirke og Mesing Kirke bør friholdes for alt nyt byggeri og tekniske anlæg, herunder også indsigtskiler fra det omkringliggende landskab.

BY/BEBYGGELSE

Ny bebyggelse bør placeres lavt i terræn og have en karakter, der ikke virker dominerende i landskabet. Nyt landbrugsbyggeri bør desuden placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse og sikre det samlede anlæg et ensartet udtryk.

Landsbyerne bør have en velafgrænset og landskabeligt bearbejdet overgang til det omkringliggende landskab, der integrerer byranden i landskabsbilledet.

Ry bør fastholdes med en lav karakter og placering lavt i terrænet. Byudvikling mod øst op ad dalskråningen bør derfor begrænses. Byen bør sikres en landskabeligt bearbejdet overgang til det åbne land, der integrerer byranden i landskabsbilledet.

TEKNISKE ANLÆG

I området kan der placeres tekniske anlæg såfremt de indpasses i terrænet.

UDSIGTER

Områderne bør friholdes for skov eller anden sammenhængende bevoksning, der begrænser eller forringer udsigtsmulighederne.

Nye levende hegn bør orienteres i udsigtsretningen, så de understøtter oplevelsen af de vide udsigter.

Der bør ikke rejses høje tekniske anlæg eller markante bygninger, der forringer oplevelsen af de vide udsigter eller virker forstyrrende som fokuspunkt.

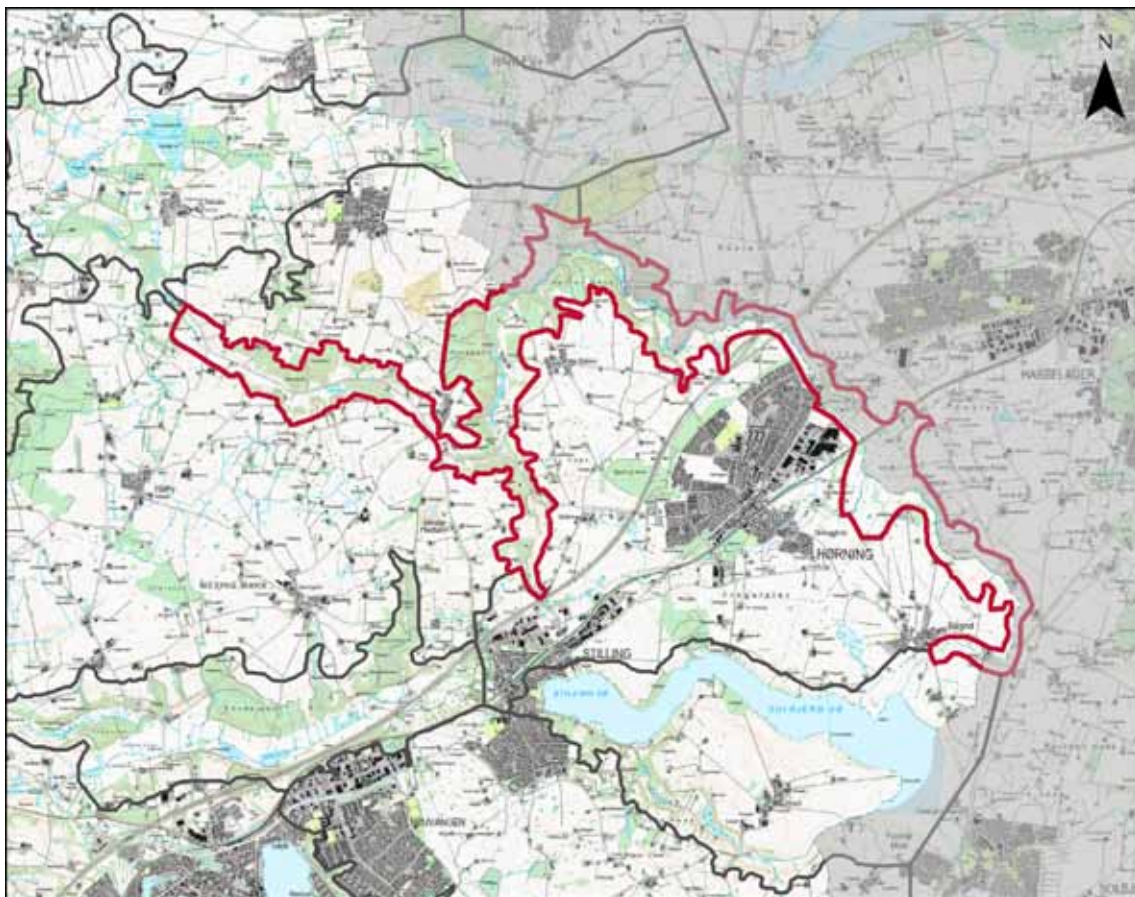

Udsigt over den græsningsprægede Siim Mark

Fabriksbyggeri i den østlige del af Svejstrup

KARAKTEROMRÅDE 11 JEKSENDALEN

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Jeksendalen ligger i den østlige del af Skanderborg Kommune, hvor den skærer sig ned i den omkringliggende moræne. Området afgrænses således mod nord af Stjær Randmoræne, mod sydvest af Mesing småbakkede Morænelandskab og mod sydøst af Hørnings bølgede Morænelandskab. Da kommunegrænsen mod Århus Kommune mod øst er sammenfaldende med Århus Å, strækker det samlede dalstrøg sig på tværs af kommunegrænsen.

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er dalens stejle dalsider med dybe erosionsdale, der ofte fremstår dækket med store sammenhængende skovområder eller mindre, afgrænsede skove adskilt af åbne dyrkningsflader eller græsningsarealer. Dalen har et overvejende ekstensivt udtryk præget af en mosaik af lysåben natur, moser, krat og små og middelstore dyrkningsflader. Bebyggelsen er sparsom og består af huse og husmandsteder beliggende på dalbunden eller de stejle dalsider.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et let sammensat landskab i overvejende lille skala og med en transparent til lukket karakter. En række vandmøller bidrager med tidsdybde i landskabet. Området er præget af en række tekniske forstyrrelser. Mest markante opleves motorvejen, der gennemskærer dalen

nordvest for Hørning, og jernbanen, der gennemskærer dalen øst for Hørning. Infrastrukturanlæggene danner flere steder betydelige fysiske barrierer i landskabet. Endvidere er der et højspændingstracé og tre vindmøller i området.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er karakteriseret ved et dalstrøg dannet som en smeltevandsdal, der med en flerarmet dalstruktur forbinder to øst-vestgående tunneldale, som mod nord bl.a. rummer Århus Å, Ravnsø og Knudsø og mod syd bl.a. rummer Solbjerg Sø, Stilling Sø, Illerup Å og Mossø. Vest for motorvejen er dalen markant med stejle skrænter og foldede dalsider med generelt smal nedskåren dalbund. Øst for motorvejen har dalen knap så stejle dalsider, og øst for Hørning flader dalen ud i et større lavbundsområde sydøst for jernbanen, der kun har en svag terrænmæssig afgrænsning mod det omgivende landskab med et let skrånende terræn.

Området gennemløbes af Århus Å og Jeksen Bæk med undtagelse af dalen syd og vest for Jeksen. I ådalene findes et mindre antal vandhuller. Øst for motorvejen findes primært eng i ådalen. Vest for motorvejen er det primært mosearealer. I dalarmen mod vest findes et par mindre engarealer og få mindre vandhuller.

Jordtypen domineres af ferskvandssand i dalbunden og smeltevandssand på dal-

siderne samt stedvist mindre forekomster af moræneler

AREALANVENDELSE

De lysåbne arealer findes i dalbunden og stedvist på de stejle dalsider og er overvejende præget af græsning og høslet. Dalbunden er enkelte steder opdyrket på små og middelstore marker, mange steder præget af græsproduktion, men også andre afgrøder. Syd og vest for Jeksen samt øst for Hørning er en større del af dalen opdyrket, både i den bredere dalbund og flere steder på dalsiderne.

I dalen omkring og øst for motorvejen er de ofte "blødere" dalsider opdyrket på middelstore marker. De steder, hvor dalen har en bred bund, er denne drænet og opdyrket eller præget af store græsarealer, der mange steder anvendes til græsning, som det ses i den bynære del nord for Hørning.

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Store dele af dalen er præget af store, sammenhængende skovområder på de stejle dalsider. Nogle steder er skovene mindre og ligger spredt på dalsiden opdelt af lysåbne arealer, oftest græsningsarealer. Dalbunden har en overvejende ubevokset karakter, men er dog stedvist præget af solitære træer, mindre trægrupper eller krat samt enkelte hegn. Omkring motorvejen og øst herfor har bevoksningen en anden karakter, der i høj grad er præget af spredt bevoksning

Bebyggelsen ligger ofte let hævet fra dalbunden på de stejle dalsider

De stejle dalsider er skovklædte

Dalbunden har flere steder en spredt bevoksning

Åben natur i dalbunden fremhæver oplevelsen af dalens geologi

langs vandløbet, små bevoksninger på dalsiderne og solitære træer. Bevoksningen i lavbundsområdet øst for Hørning består overvejende af hegn samt bevoksning langs Århus Å og områdets øvrige små vandløb og søer.

BEBYGGELSESMØNSTER

Ådalen rummer kun lidt, spredtliggende bebyggelse, der overvejende består af huse og husmandssteder, der ligger dels i dalbunden, dels på de stejle dalsider. I lavbundsområdet øst for Hørning ligger gårdene på det let skrånende terræn, der akkurat hæver bebyggelsen fra lavbundsarealet.

Ådalen rummer ikke hele sammenhængende bebyggelser, men er stedvist præget af landsbybebyggelse eller bymæssig bebyggelse, der grænser op til ådalen eller strækker sig lidt ned i ådalen. Øst for motorvejen er bebyggelsen i højere grad præget af gårde, der ligger på dalsiderne, ofte nær overgangen til det omkringliggende morænelandskab.

KULTURHISTORIE

Områdets kulturhistoriske fortælling knytter sig særligt til vandmøllerne. Århus Å og Jeksen Bæk har givet vand til en række vandmøller i den del af ådalen, der strækker sig mellem Jeksen og motorvejen. I dag ses sporene efter møllerne på forskellig vis. Kollens Mølle nordvest for Adslev ses især i form af en møllesø og opstemningsværk med fisketrappe. Ved

Pinds Mølle er det især de store møllesøer, der opleves. Selve møllehuset fremstår i forfald. Bodil Mølle, der ligger lidt øst for Pinds Mølle, anvendes til beboelse med møllesøerne som elementer i haveanlægget. Som den eneste af de tilbageværende møller er bygningsværket omkring møllen bevaret med et i høj grad oprindeligt udtryk. Umiddelbart vest for motorvejen ligger Edslev Mølle, der dog ikke opleves i landskabet.

I den vestligste del af dalen ligger et dyssekammer og en gravhøj på den svagt skrånende dalside omgivet af dyrkede marker.

TEKNISKE ANLÆG

Motorvejen gennemskærer dalen nordvest for Hørning, og jernbanen gennemskærer dalen øst for Hørning, hvor dalen breder sig ud i et større lavbundsområde. I Aarhus Kommune nord for Århus Å strækker et højspændingstracé sig langs overkanten af den del af dalen, der strækker sig øst for motorvejen. Nordøst for Hørning forgrener dette tracé sig til også at forløbe mod nord og syd, hvor det krydser lavbundsområdet. På morænen nordøst for Blegind står tre vindmøller i en gruppe, der er synlige fra store dele af dalen øst for Hørning.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Ådalens markante karakter med de stejle dalsider, der enten er præget af skov eller fremstår med tydelige geologiske strukturer, bidrager til at skabe et særligt ople-

velsesrigt landskab.

Endvidere tilfører områdets gamle vandmøller området historisk dybde.

DELOMRÅDER

11A: Dalen omkring og øst for motorvejen med undtagelse af lavbundsområdet øst for Hørning

Landskabet adskiller sig fra hovedkarakteren ved, at dalsiderne generelt fremstår mindre markante og i højere grad ubevoksede. Bevoksningen er præget af mindre krat på dalsiderne og bevoksning langs vandløbet. Dermed definerer terræn og bevoksning en mindre markant ådal med en "blød" og åben afgrænsning mod det omgivende landskab.

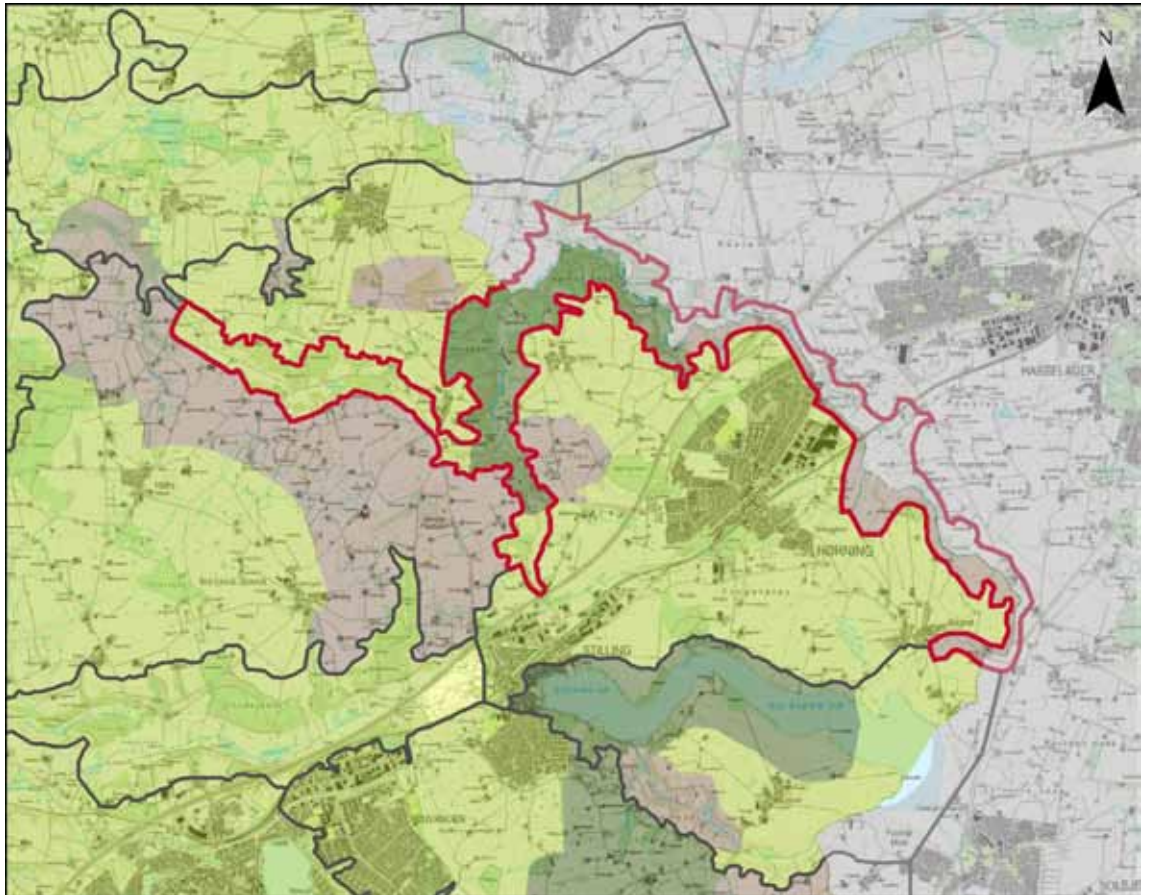
11B: Lavbundsområdet øst for Hørning

Øst for Hørning breder ådalen sig ud i et større lavbundsområde, der mod syd og sydøst har en åben afgrænsning mod det omgivende landskab, hvilket adskiller landskabet fra hovedkarakterens stejle dalsider.

UDFORDRINGER

Det er væsentligt for opretholdelse af landskabskarakteren og landskabskarakterens intakthed, at de lysåbne naturtyper i dalbunden og på de stejle dalsider opretholdes og gerne udbredes især i dalbunden. De dyrkede arealer bør opretholdes på de dyrkbare, mindre stejle, dele af dalsiderne, men begrænses i dalbunden.

KARAKTERSTYRKE

SÆRLIGT KARAKTERISTISK

Jeksendalen

I den del af dalen, der strækker sig mellem Dørup og Bjerstrup, fremstår landskabskarakteren særligt tydeligt i form af de markante skovbevoksede dalsider, den ofte smalle dalbund præget af lysåben natur, vådområder, vandløb og møllesøer omkring de gamle vandmøller, samt den sparsomme bebyggelse, der ligger i dalbunden eller på de stejle dalsider.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår ligeledes tydeligt i arealanvendelse og bebyggelsesstruktur med vandmøllerne beliggende i de mest vandførende dele af dalen, de skovprægede og ekstensivt udnyttede arealer på de stejle dalsider og lavbundsområder i dalbunden, mens de stedvist mindre stejle dalsider ofte er opdyrkede.

KARAKTERISTISK

Dalstrøget syd og vest for Jeksendalen

I dalstrøget, der strækker sig syd og vest for Jeksendalen, er landskabskarakteren fortsat tydelig. Dog består bevoksningen på dalsiderne ofte af små skove eller

bevoksninger spredt på dalsiden, og dalsiderne har flere steder en "blødere" terrænform, der i højere grad gør det muligt at opdyrke dem. Dalsiderne og den generelt bredere dalbund er da også i højere grad opdyrket, mens de ekstensivt udnyttede arealer findes på de mest stejle dalsider og de lavbundsprægede dele af dalbunden.

Landskabskarakterens oprindelse fremstår tydelig og arealanvendelsen samt bebyggelsen afspejler samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi.

KONTRASTERENDE

Delområde 11A: Dalen omkring og øst for motorvejen med undtagelse af lavbundsområdet øst for Hørning

Landskabskarakteren i den del af dalen, der strækker sig omkring og øst for motorvejen, afviger fra hovedkarakteren, idet dalsiderne generelt er mindre markante og i højere grad ubevoksede. Bevoksningen er præget af mindre krat på dalsiderne og bevoksning langs vandløbet. Dermed definerer terræn og bevoksning en mindre markant ådal med en "blød" og åben afgrænsning mod det omgivende landskab.

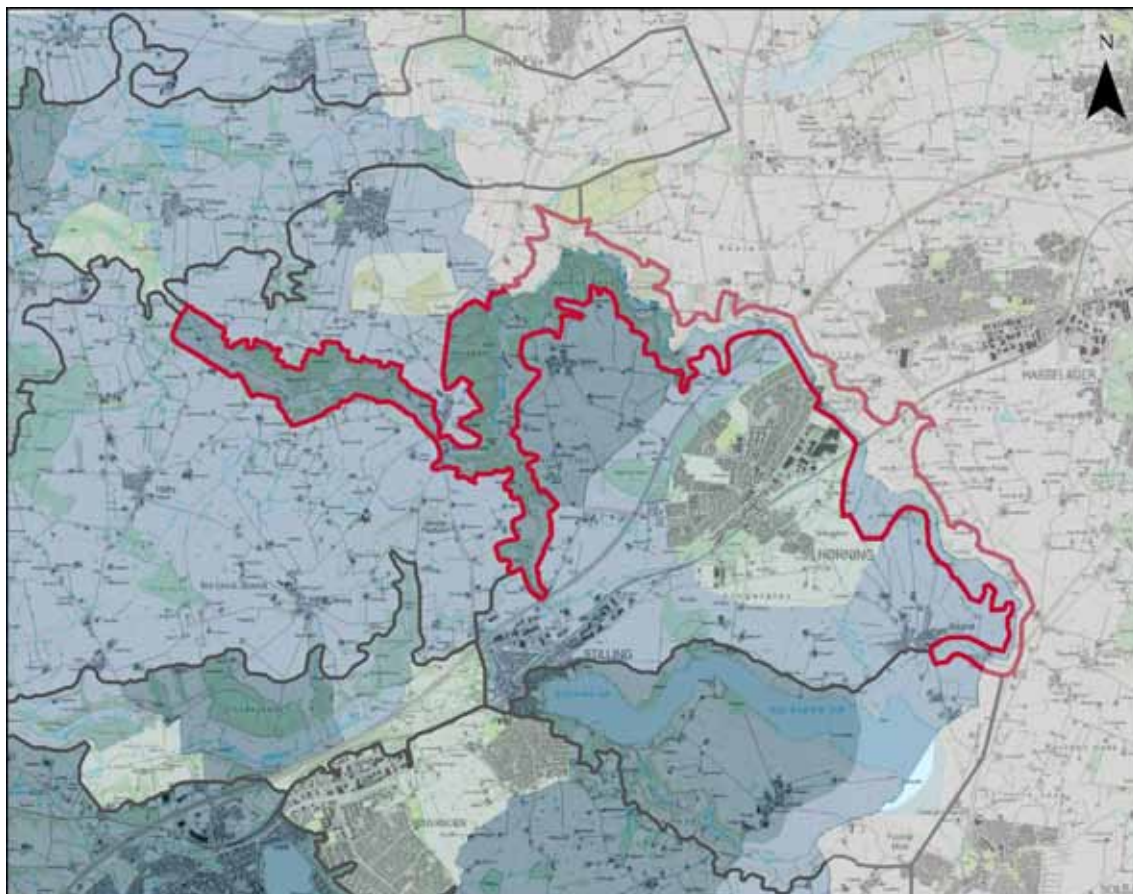
Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår tydeligt, idet de bløde dalsider generelt er opdyrkede, mens lavbundsområderne nærmest vandløbet og de stedvist stejle skrænter er præget af lysåben natur.

KONTRASTERENDE

Delområde 11B: Lavbundsområdet øst for Hørning

Øst for Hørning breder ådalen sig ud i et større lavbundsområde, der mod syd og sydøst har en åben afgrænsning mod det omgivende landskab, der ikke defineres tydeligt af det svagt skrånende terræn eller andre land-skabelige strukturer. En stor del af området er opdyrket og fremstår med middelstore marker med en åben afgrænsning eller afgrænset af enkelte hegn samt bevoksning langs vandløbet, mens den vestligste del af området er præget af en mere ekstensiv udnyttelse i form af afgrænsning eller høslet.

Landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi er i nogen grad sløret af dræning og opdyrking af lavbundsområdet.

GOD

Den vestlige del

Arealanvendelsen, skovene og bebyggelsen har overvejende bevaret de oprindelige strukturer, som de fremgår af de historiske kort og området fremstår dermed i høj grad intakt i forhold til landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse.

De karaktergivende landskabselementer i form af lysåbne naturtyper, dyrkningsarealer, skove og bebyggelse fremstår i god vedligeholdelsesmæssig tilstand og opleves uden forstyrrelse fra tekniske anlæg eller lignende.

Hele denne del af dalen er præget af større tekniske anlæg, især højspændingsledningerne nord for og på tværs af området. Motorvejen og jernbanen er generelt velindpasset i landskabet, men har dog en opdelende og visuelt forstyrrende effekt. Hørning præger ligeledes oplevelsen af dalen, idet byens bymæssige bebyggelse grænser helt op til dalen og generelt opleves i sammenhæng med dalen. Vindmøllerne præger især den sydøstligste del af dalen, men er på grund af terrænet synlige i hele dette delområde.

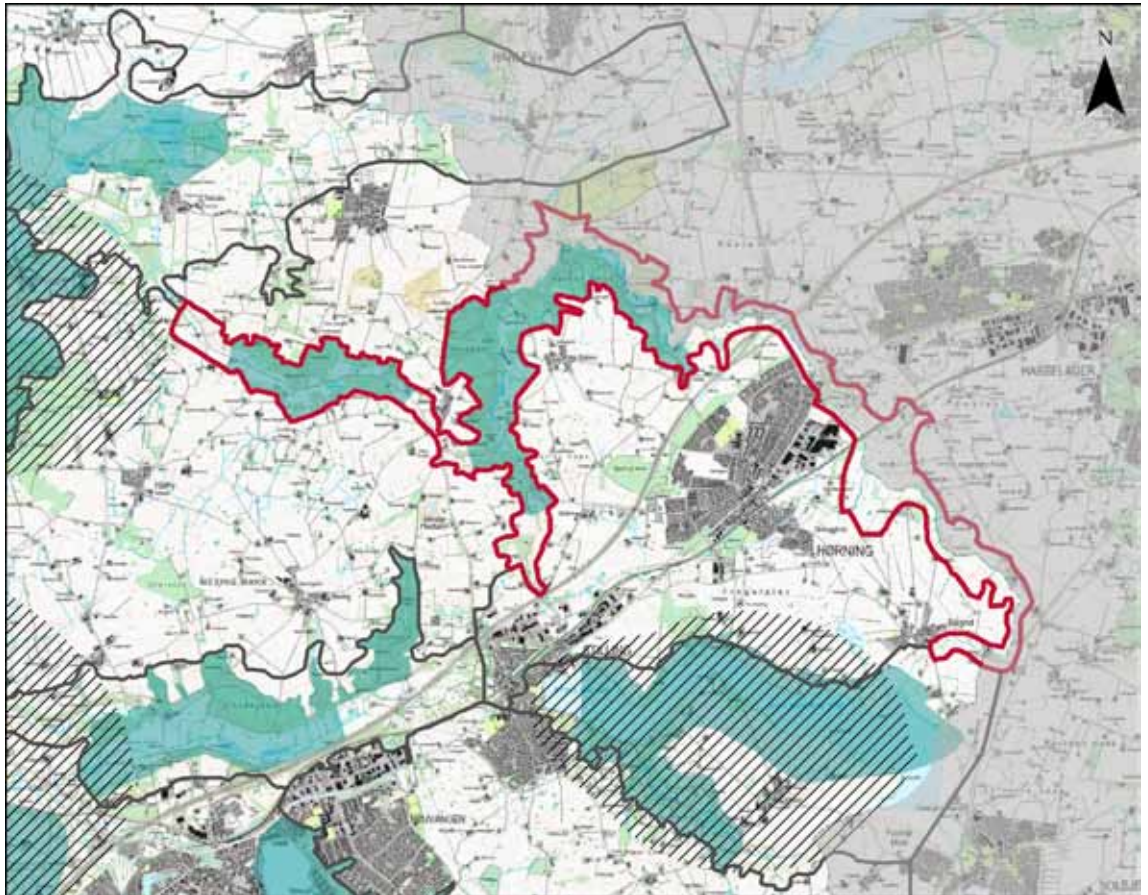
MIDDEL

Dalen omkring og øst for motorvejen

Arealanvendelsen og bebyggelsen i den del af dalen, der ligger omkring og øst for motorvejen, herunder lavbundsområdet, følger overvejende de oprindelige strukturer. Sammenlignet med de historiske kort er dalbunden dog flere steder end tidligere opdyrket.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer i form af lysåbne naturtyper, dyrkningsarealer, bevoksning og bebyggelse er generelt middel.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

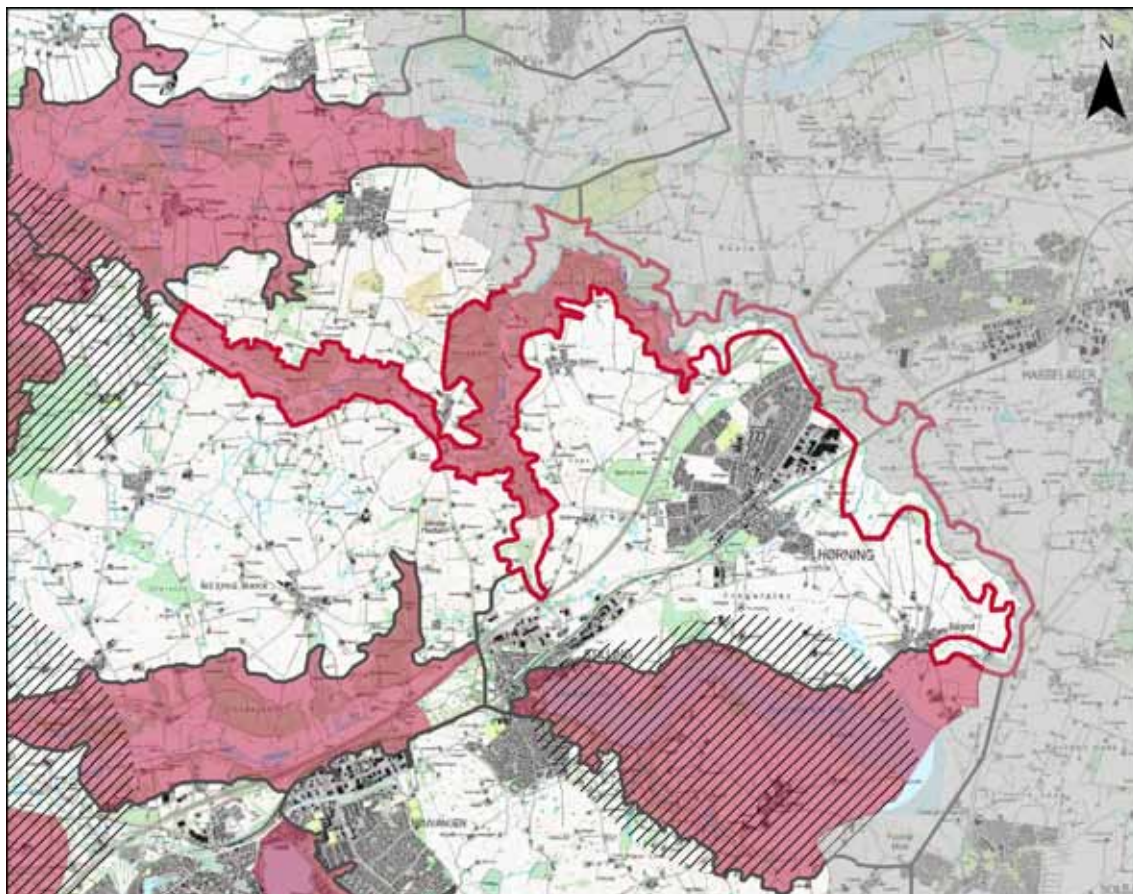
SÆRLIGT VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Den vestlige del af dalen

Langt hovedparten af den del af dalen, der strækker sig vest for Dørup er præget af særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der især knytter sig til ådalens markante karakter med de stejle dalsider, der enten er præget af skov eller fremstår med tydelige geologiske strukturer, der understeges af anvendelsen som græsningsarealer. Flere steder opleves de små karakteristiske huse og husmandssteder, der generelt er holdt i god vedligeholdelsesmæssig tilstand.

Vandmøllerne

Sporene fra de gamle vandmøller opleves på forskellig vis ved Kollens Mølle, Pinds Mølle og Bodil Mølle. Ved Kollens Mølle er det især møllesøen samt opstemningsværk med fisketrappe omgivet af skoven og ved Pinds Mølle er det især de stor møllesøer, i dag anvendt som fiskesøer, der fortæller historien om de gamle møller. Bodil Mølle kan som den eneste af tilbageværende møller opleves som en helhed med bygningsværket omkring møllen og møllesøerne bevaret med et i høj grad oprindeligt udtryk.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Dalen er sårbar over for intensiveret opdyrkning, da det vil forringe landskabskarakterens intakthed i forhold til sin oprindelse.

Dalen er desuden sårbar over for bevoksning, der bryder det eksisterende bevoksningsmønster med små og store skove på dalsiderne og forringer oplevelsen af dalen. Særligt er dalbunden sårbar over for bevoksning. I den østlige del af dalen, hvor bevoksningsmønsteret afviger fra hovedkarakteren, er dalen generelt sårbar over for bevoksning.

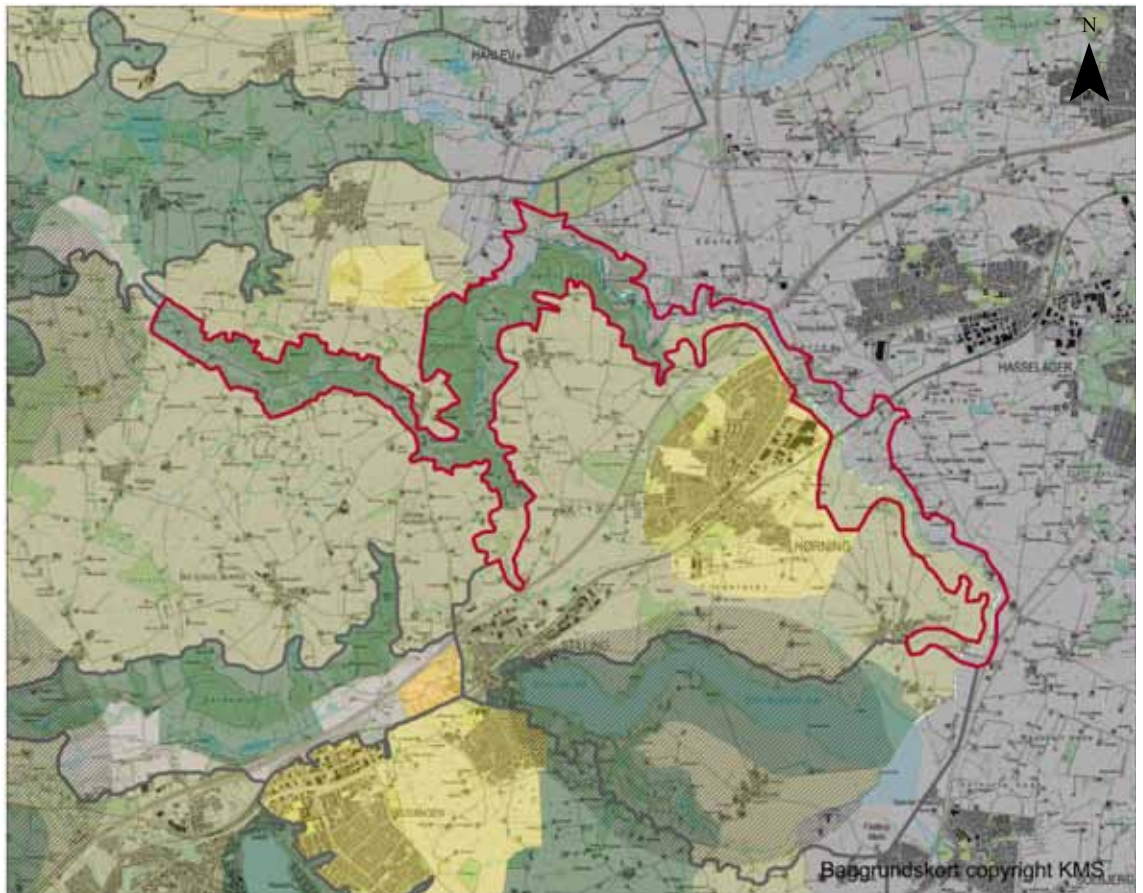
Hele dalen er sårbar over for ny bebyggelse, der ikke i høj grad er tilpasset karakteren af den eksisterende bebyggelse, da det ellers vil forringe landskabskarakterens intakthed i forhold til sin oprindelse samt oplevelsen af dalen og dens karakter. Dalen er ligeledes sårbar over for bebyggelse i nabokarakterområderne, der visuelt og karaktermæssigt forringer oplevelsen af dalen.

Dalen er sårbar over for alle nye tekniske anlæg. I den vestlige del af dalen vil det forstyrre et ellers helt uforstyrret landskab og i den østlige del vil det bidrage til den kummulative effekt fra eksisterende anlæg.

■ SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER **Jeksendalen og dalen vest for Jeksen**

Denne del af dalen er særligt sårbar over for de ændringer, der er beskrevet ovenfor, da det vil forringe landskabskarakterens styrke og tilstand samt de visuelle oplevelsesmuligheder, der knytter sig til disse dele af dalen.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Størstedelen af området er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

VEDLIGEHOOLD

Den helt sydlige samt den østlige er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer iskal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

LANDSKAB

Ekstensiv udnyttelse af lavbundsområder i deres naturlige udbredelse med lysåben natur bør opretholdes/fremmes. Tilsvarende bør arealer med lysåben natur på de stejle dalsider opretholdes/fremmes.

Opdyrkning af den brede dalbund, der ikke er lavbundsområde, samt på mindre stejle dalsider bør opretholdes.

I delområde 11A bør opdyrkning af de lysåbne arealer kun ske på de dele af de mindre stejle dalsider, hvor opdyrkning er mulig. Der bør ske en afvikling af dyrkede arealer i dalbunden til fordel for en ekstensiv udnyttelse.

I delområde 11B bør bevoksning begrænses og i øvrigt følge den eksisterende struktur af overvejene linje-elementer og enkelte mindre spredte bevoksninger.

NATUR

Lavbundsområdet øst for Hørning kan med fordel genoprettes som vådområde med lysåbne naturtyper.

Arealer med lysåben natur i dalbunden og på de mest stejle dalsider bør opretholdes og gerne udbredes i dalbunden.

SKOV

De store sammenhængende skove og små forskudte bevoksninger/skove på de stejle dalsider bør bevares, mens al bevoksning i dalbunden bør begrænses. Området bør friholdes for ny bevoksning/skov.

I delområde 11A bør de store sammenhængende skove og små forskudte bevoksninger/skove på de stejle dalsider bevares, mens al bevoksning i dalbunden bør begrænses. Området bør friholdes for ny bevoksning/skov.

KULTURHISTORIE

Sporene fra de mange vandmøller i området bør bevares og formidles som en samlet fortælling.

BY/BEBYGGELSE

Området bør friholdes for ny bebyggelse. Evt. om- og tilbygning bør kun ske med stor respekt for områdets eksisterende byggestil og udtryk.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for tekniske anlæg. Det bør sikres, at tekniske anlæg og markant byggeri i nabokarakterområderne ikke er synlige fra dalen.

Området bør friholdes for nye tekniske anlæg. Der bør arbejdes for sanering af eksisterende højspændingsanlæg, især øst for Hørning.

Krat i dalbunden slører udsigten og oplevelsen af dalen

Møllensøerne ved Bodil Mølle

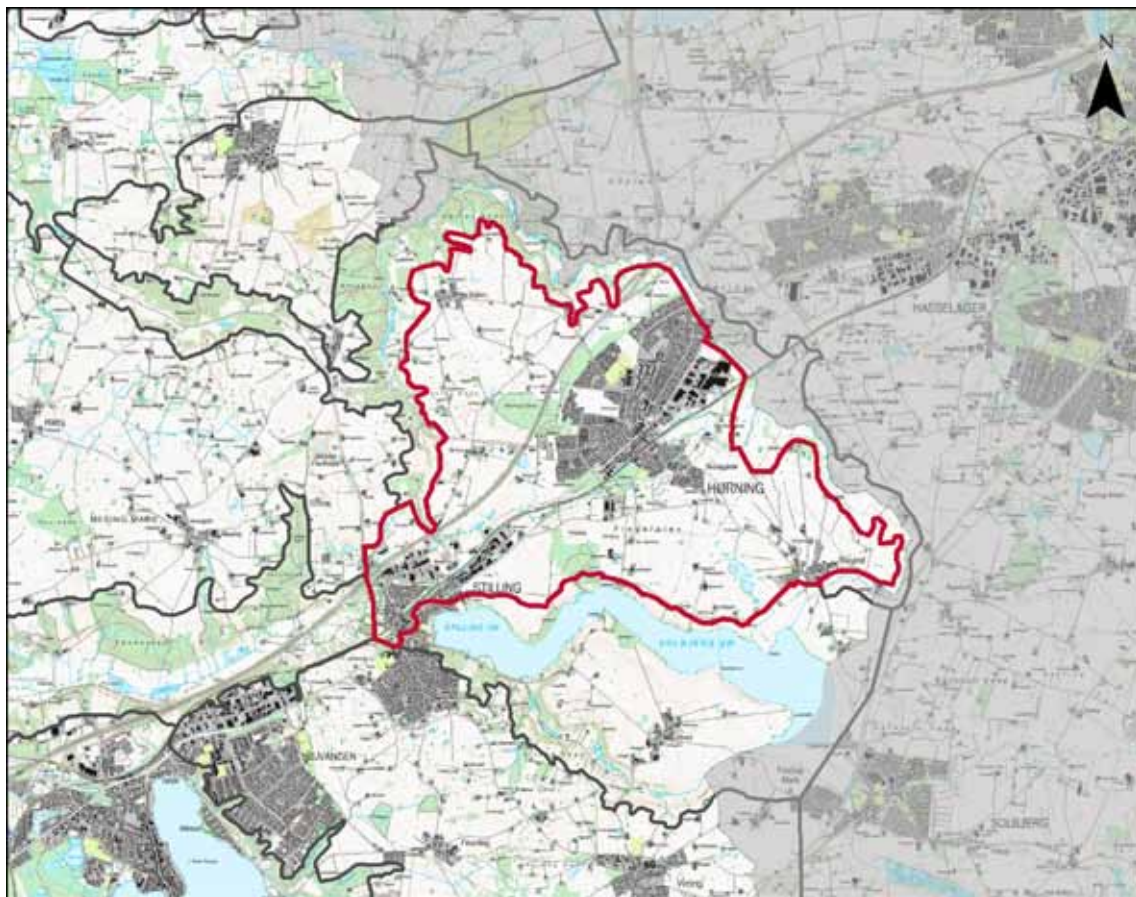
Dalen krydses øst for Hørning af højsplndingsledinger

Trappe ved Kollens Mølle

KARAKTEROMRÅDE 12

HØRNING BØLGEDE MORÆNELANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabskarakterområdet ligger i den østlige del af kommunen. Mod nord, vest og øst grænser området op til Jeksendalen, og mod syd grænser det op til Sølandskabet Stilling Solbjerg Sø. I det sydvestlige hjørne grænser en mindre del af området op til karakterområdet Illerup Ådal samt Mesing småbakkede Morænelandskab.

LANDSKABSKARAKTEREN

Karakteristisk for området er det åbne bølgede landskab med sammenhængende markflader, som enkelte steder er adskilt af diger med brudt bevoksning. Områdets småskove ligger med markante skovbryn ud mod det åbne dyrkede land, ligesom gårde og små husmandssteder ligger som punkter i landskabet. Bebyggelsesmønsteret er domineret af Hørning og Stilling, som danner et markant bybånd på tværs af landskabskarakterområdet.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et meget enkelt og åbent landskab i middel til stor skala uden egentlig afgrænsning og med mange lange kig over landskabet i selve karakterområdet og til de tilgrænsende områder. Adslev Kirke ligger højt i landskabet og udgør et væsentligt orienteringspunkt i landskabet i den nordvestlige del af området.

Den nordvestlige del af området afgrænses mod nabokarakterområderne af skov, mens der i den sydøstlige del af området er vide kig til nabokarakterområderne med bl.a. kig til Stilling Solbjerg Sø

Området er præget af flere tekniske forstyrrelser, hvoraf de mest markante er store højspændingsledninger syd for Hørning. Derudover er der motorvej E45 og jernbanen samt en række med tre vindmøller med en højde på 60-70 m.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er karakteriseret ved et bølget morænelandskab. I området vest for motorvejen er terrænet højere beliggende end området øst for Hørning.

Området indeholder få mindre vandhuller. En del af vandhullerne er koncentreret i området omkring Adslev Hede. Vest for Blegind i områdets sydøstlige del ligger to mindre søer omgivet af engarealer. I området mellem motorvejen og jernbanen ligger et bælte af mindre moseområder. Centralt i området gennem den sydlige del af Hørning til Århus Å løber et mindre vandløb. Fra de to søer vest for Blegind løber en bæk til Stilling Solbjerg Sø

Området består hovedsageligt af moræneler med partier af smeltevandssand og -grus i området omkring Stilling og ved Hørning. Herudover findes der i de

lavreliggende områder nordøst for Stilling, nordøst for Hørning og vest for Blegind partier med ferskvandsdannelse.

AREALANVENDELSE

Området domineres af intensivt dyrkede marker. Markfladerne fremstår som middelstore set i forhold til kommunens øvrige landskaber.

Vest for Blegind i områdets sydøstlige del ligger flere mindre engarealer i tilknytning til vandhuller og mindre søer. Nordøst for Hørning ligger der langs vandløbet en række mindre engarealer. I området mellem motorvejen og jernbanen, ved Stilling, ligger et bælte af mindre moseområder.

BEVOKSNINGSTRUKTUR

Bevoksningen i området fremstår forholdsvis sparsom med bevoksede diger og få levende hegn. Bevoksningen på digerne fremstår med en brudt struktur vest for motorvejen og er stort set sammenhængende på digerne ved Blegind. I området er der to mindre, ældre skove, Bjertrup Skov og Fregerslev Skov, der primært er bevokset af træer af løvskov. Bjerstrup Skov er mod syd og nord afgrænset af skovdiger, som bidrager til, at skovbrynet fremstår meget lige. Desuden er der to nyere bynære skove med løvskov beliggende i et bælte mod motorvejen og i den sydøstlige ende af Hørning. Langs vejen fra Hørning til Blegind

Adslev Kirke set fra syd

Udsigt over Stilling Sø

Landskabet øst for Hørning

Vindmøller ved Blegind

og vest herfor er der langs hele vejforløbet vejtræer i den ene side af vejen. Nabokarakterområdet med Jeksendalen har markant skovbevoksning, som grænser mod området, hvilket bidrager til, at den nordvestlige del af området fremstår med en klar afgrænsning, mens der i den sydøstlige del af området er lange kig til nabokarakterområderne.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebbyggelsesmønsteret i området knytter sig særligt til Hørning og Stilling, som danner et markant bybånd på tværs af landskabet. Herudover er der to stjerneudskiftede landsbyer, Adslev og Blegind, samt spredtliggende gårde, som generelt fremstår større i den sydøstlige del af området end i den nordvestlige del af området. Ved Blegind er gårdene dog siden udflyttet, men sporene i kraft af diger fremstår stadig synlige i landskabet. Herudover ligger der to mindre samlinger af gårde og huse i området vest for motorvejen – Bjerstrup og Dørup.

Hørning og Stilling ligger som et markant bybånd sydøst for motorvejen og omkring jernbanen og skaber en markant opdeling af landskabet. Hørning er beliggende på et svagt skrånende terræn. Mod nord vest er byen afgrænset af tæt bevoksning, og mod syd øst ligger byen frit ud mod det åbne land. Byen har derfor stor påvirkning af landskabet mod øst, som

forstærkes af byens beliggenhed på det svagt skrånende terræn. Særligt opleves de store erhvervsbygninger markant i landskabet. Hørning Kirke ligger centralt i byen og ses fra en stor del af området.

I den sydvestlige del af området ligger Stilling med erhvervsområder langs motorvejen samt langs landevejen til Hørning. Erhvervsområdet langs motorvejen påvirker de nære omgivelser samt området omkring Bjerstrup og syd for Bjerstrup skov. Erhvervsområdet langs landevejen består af lavt erhvervsbyggeri og opleves ikke markant fra det tilstødende landskab mod sydøst.

Adslev er en landsby med kirke, som er kendetegnet ved en relativt lille udflytning af gårdene fra landsbyen. Set fra området mod syd ved Bavnehøj "putter" landsbyen sig i terrænet, og fra syd ligger byen på det begyndende skrånende terræn ned mod Jeksendalen. Landsbyen fremstår med synlige facader ud mod det åbne land. Adslev Kirke ligger højt ud til det dyrkede landskab mod syd og kan ses fra stor afstand fra det sydlige landskab.

Blegind er ligeledes en landsby med kirke. Mod øst og vest afgrænses landsbyen mod det åbne land af gårde, mod nord af en arm af kolonihaver og mod syd af en nyere parcelhusudstyknings, som er afsluttet mod det åbne land af jordbrugsparcel-

ler. Samlet er Bleginds afgrænsning mod det åbne land meget diffus. Landsbyens kirke ligger midt i landsbyen og ses ikke fra det omgivende landskab.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig til landsbykirkerne, digerne og de levende hegn omkring Blegind. Der er tre kirker i området, Blegind, Adslev og Stilling kirke. Adslev Kirke fremstår mest markant i landskabet, mens Stilling Kirke opleves fra det nære landskab nord for kirken. Stjerneudskiftningen af Blegind kan stadig fornemmes i landskabet i kraft af viften af diger med brudt bevoksning særligt nord og vest for landsbyen.

TEKNISKE ANLÆG

Området gennemskæres centralt af motorvej E45 og jernbanen mellem Skanderborg og Aarhus. Mellem jernbanen og motorvejen ligger Hørning og en del af Stilling. Motorvejen og jernbanen opleves ikke markant forstyrrende for landskabet pga. omkransende bevoksning. Derimod påvirker de store bygningsvolumener fra erhvervsområdet ved Hørning området markant.

Syd for Hørning forløber to højspændingstracéer. Det ene højspændingstracé er forbundet med en sydøstgående højspændingsledning. Højspændingstracéerne bidrager til en markant forringelse af landskabet. Nordøst for Blegind står

en række med tre 60-70 meter høje vindmøller.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

I den sydøstlige del af området er der mod syd en vid udsigt over Stilling-Solbjerg Sø i nabokarakterområdet, som med sin langstrakte form udgør en særlig oplevelsesmulighed. Adslev Kirke er desuden et markant orienteringspunkt i landskabet i den nordvestlige del af området.

DELOMRÅDER

12A: Området omkring Adslev Hede

Et mindre område syd for Adslev, Adslev Hede, fremstår med en anden karakter end den øvrige del af karakterområdet. Her er terrænet mere kuperet, og der ligger en samling af husmandssteder, flere steder med levende hegn og mindre bevoksninger af højere træer, som bevirker, at området fremstår i mindre skala end hovedkarakterområdet. Ligeledes er der flere små vandhuller i området.

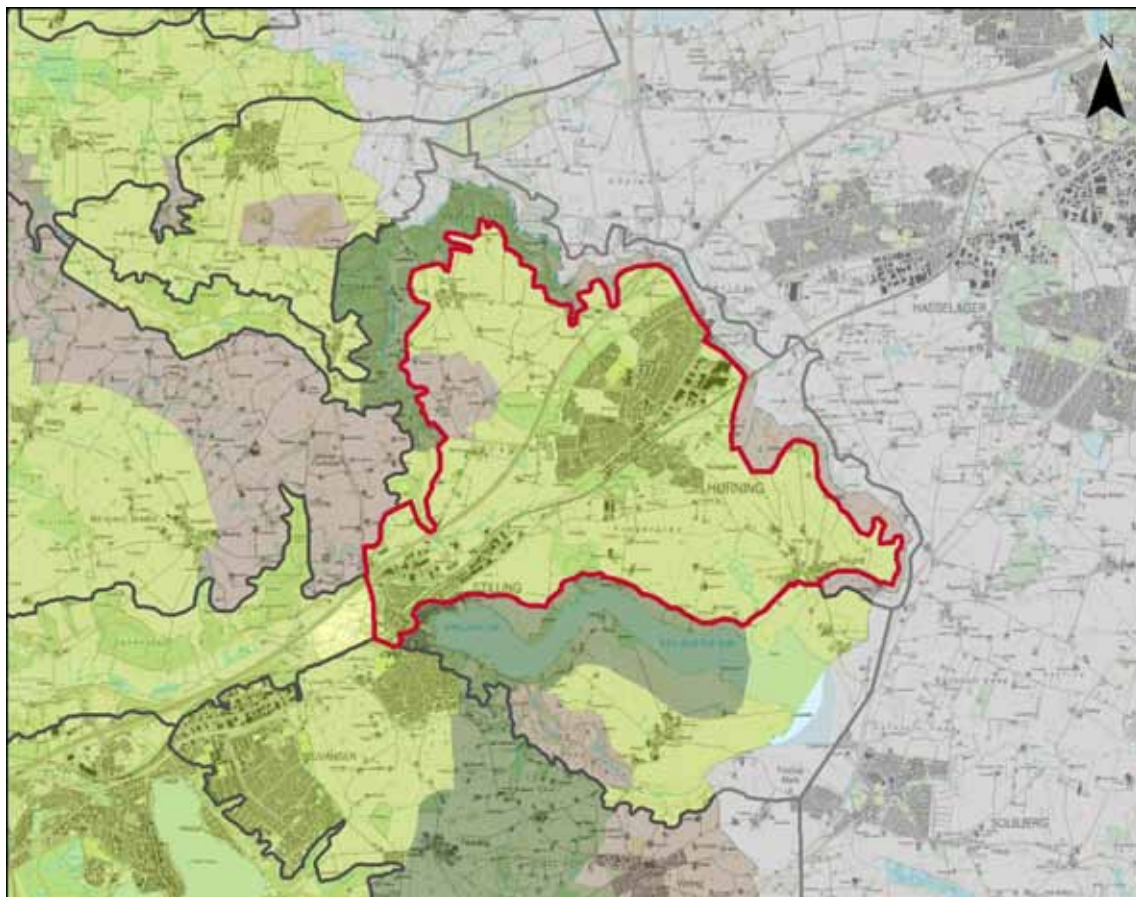
UDFORDRINGER

Områdets landskabsmæssige udfordring består i at fastholde de bevoksede diger i området som et særligt element i landskabet. Samtidig ligger der en udfordring i at begrænse påvirkningen af de mange tekniske anlæg.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele karakterområdet pånær delområdet 12A: Området omkring Adslev Hede

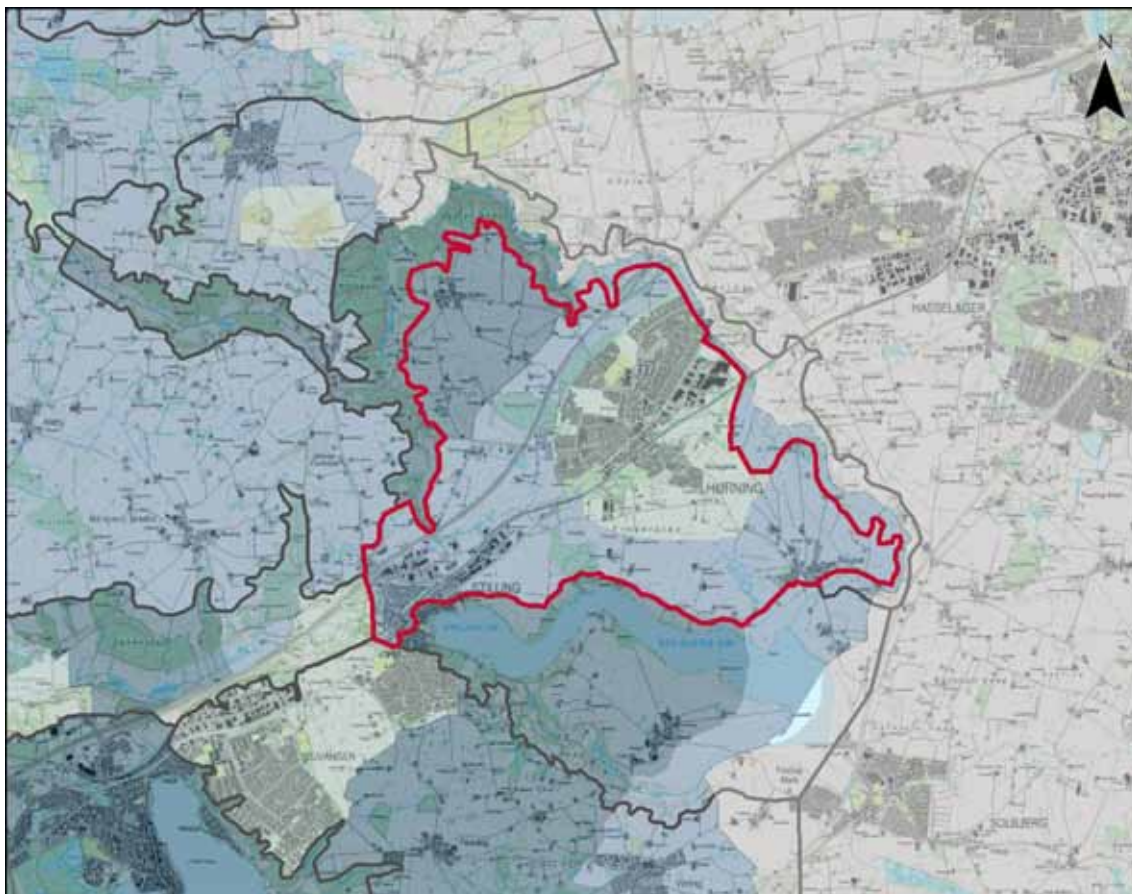
De karaktergivende elementer i området fremstår tydelige med det åbne bølgende terræn med ubrudte dyrkede markflader med lange kig over landskabet. Bebyggelsesstrukturen med få spredte gårde og spredte husmandsteder kan ligeledes aflæses i landskabet. Særligt fremstår de bevoksede diger skovene med de markante skovbryn som karakteristiske i området.

Landskabskarakterens oprindelse som landbrugsland med dyrkede marker og gårdene samlet i landsbyerne afspejles tydeligt i karakteren. Særligt ved Blegind fornemmes stjerneudskiftningsstrukturen i kraft af de bevoksede diger. Endvidere er landsbyen Adslev og gårdsamlingernes placering ovenfor skråningerne til Jeksendalen afspejler tydeligt samspillet mellem naturgrundlaget og bebyggelsesstrukturen.

KONTRASTERENDE

Delområde 12A: Området omkring Adslev Hede

Et mindre område syd for Adslev - Adslev Hede, fremstår med en anden karakter end den øvrige del af karakterområdet. Her er terrænet mere kuperet og der ligger en samling af husmandssteder, flere steder med levende hegn og mindre bevoksninger af højere træer, som bevirker at området samlet fremstår som mindre åbent end resten af karakterområdet. Ligeledes er der i området flere små vandhuller.

GOD

12A: Området omkring Adslev:

Områdets bebyggelses- og bevoksningsmæssige struktur har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur med gårdene beliggende i Adslev og med husmandsudstyknungen på det mere kuperede terræn ved Adslev Hede. Vejstrukturen er stort set bevaret, mindre markvej er forsvundet. Der er dog sket en mindre udvidelse af Adslev. De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand – gårdene og husmandsstederne er velholdte, skovene i Jeksendalen, som danner rum i området fremstår markante og velholdte.

Området er uden større tekniske anlæg og fremstår stort set uden forstyrrelser fra tekniske anlæg i nabo-områderne.

MIDDEL

Området omkring motorvejen:

Områdets intakthed er væsentlig påvirket af motorvejen. Vest for motorvejen fremstår området med en intakt bebyggelses og bevoksningsmæssig struktur. I sydøstlige ende er bebyggelsesstrukturen væsentlig ændret med udbygning af de store erhvervsområder og bolig-

områder ved Stilling. På stykket øst for motorvejen ved Hørning er der etableret skov, som har ændret den oprindelige bevoksningsstruktur.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer – de markante skovbryn, gård og husmandsbebyggelsen - fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand. Dog er en del af digerene i området forsvundet.

Særligt erhvervsområderne langs motorvejen ved Stilling i syd og Kolt i nord påvirker området negativt. Selve motorvejen ligger flere steder hævet i landskabet og uden slørende bevoksning, hvilket betyder en påvirkning af landskabet i næromgivelserne.

MIDDEL

Området syd for Hørning mod Stilling/Solbjerg Sø og omkring Blegind:

Denne del af karakterområdet fremstår med en intakt bebyggelses- og bevoksningsstruktur, dog med undtagelse af Blegind der er udbygget en del. Områdets karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand. Dog er flere af dem forsvundet.

Nordøst for Blegind står en række med tre 60 til 70 meter høje vindmøller, som ses fra flere steder i området, uden at have en negativ betydning for landskabet. Nord for Bleging forløber en mindre højspændingsledning, som opleves i landskabet nær ved.

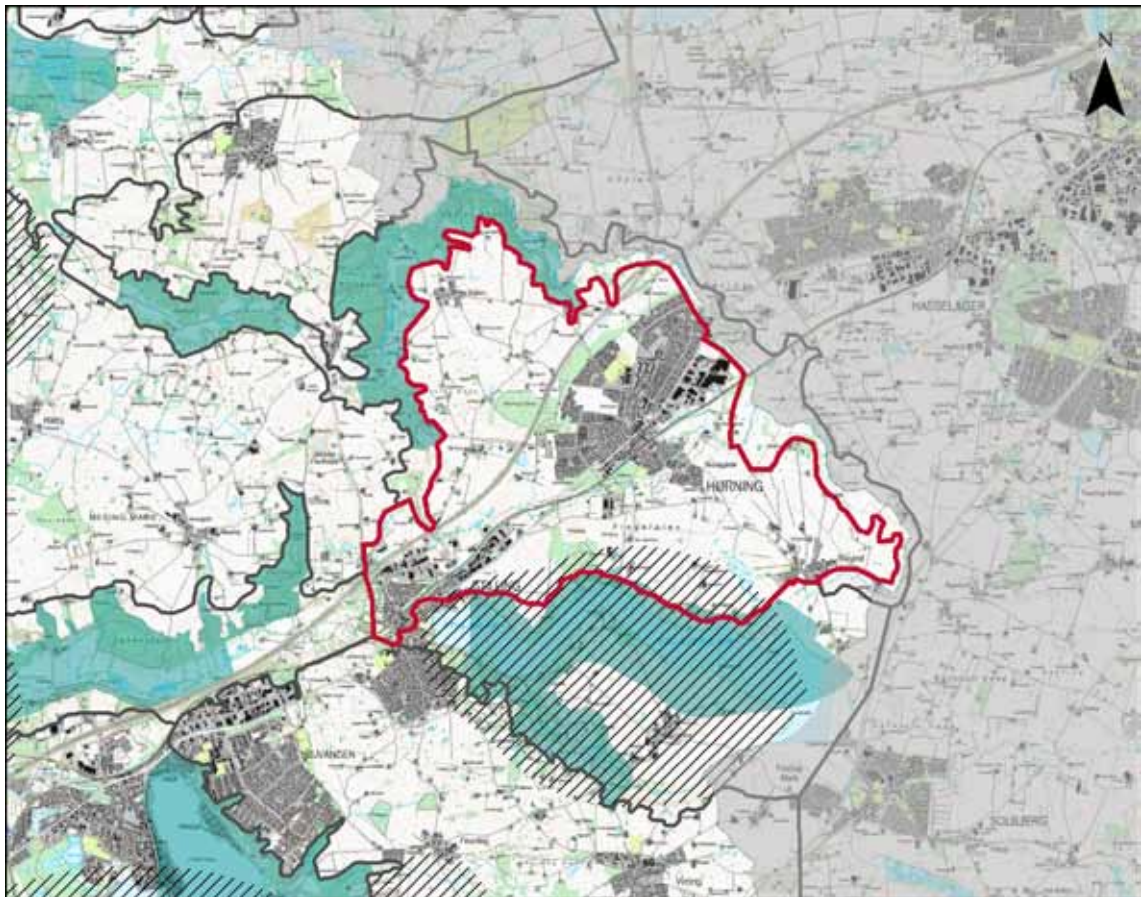
DÅRLIG

Hørning og området øst for Hørning:

Denne del af området er præget af den store udvikling Hørning har været igennem med udbygning med bolig- og erhvervsområder.

Området er desuden under stor påvirkning fra Hørning, som ligger på svagt skrånende terræn ned mod landskabet mod øst. Særligt påvirker de store erhvervsbygninger området. Herudover er der en stor påvirkning fra den store højspændingsledning der gennemskærer området.

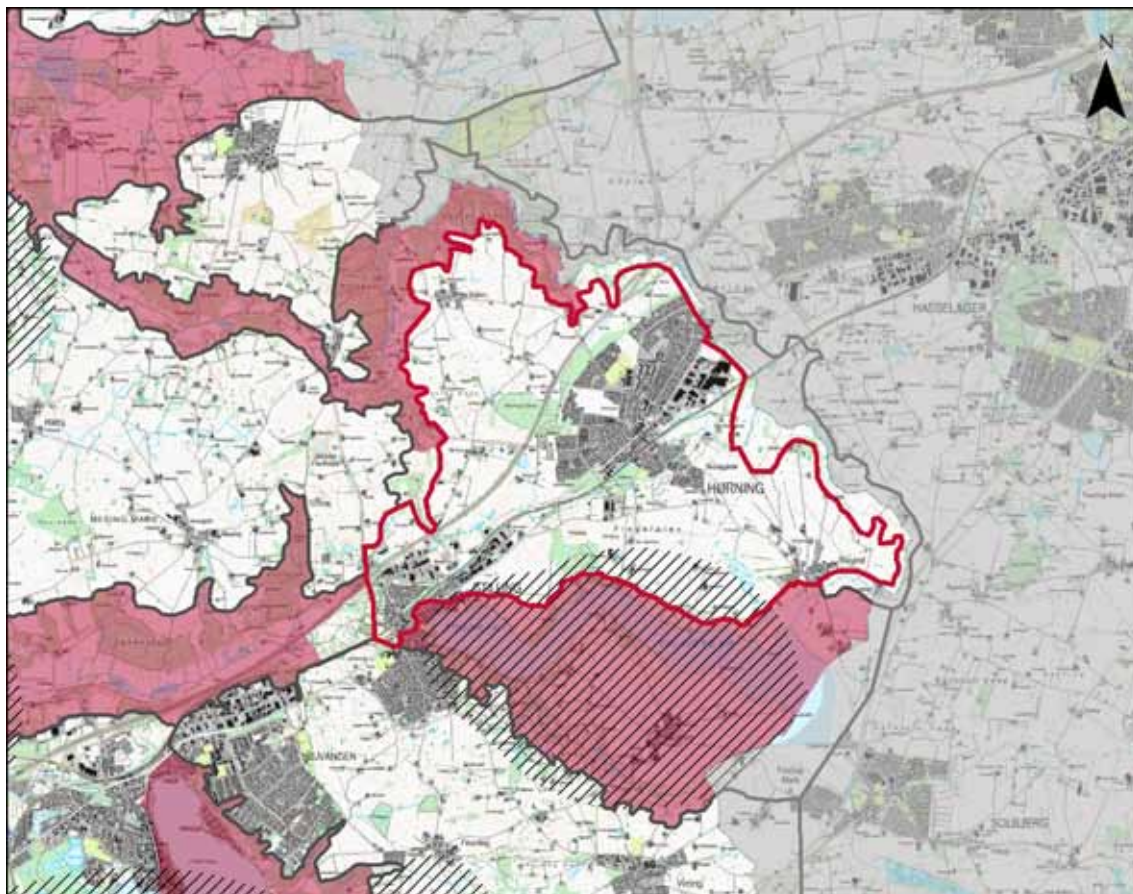
SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

▨ SÆRLIGE UDSIGTER

Udsigt over Stilling Solbjerg Sø

Syd for Blegind falder landskabet jævnt ned mod Stilling/Solbjerg Sø, mens landskabet længere mod vest ligger højere over søen, og derfor giver mulighed for lange kig over den langstrakte søflade, samt landskabet syd for søen.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Områdets åbne landskab er generelt sårbart overfor sammenhængende og fler-rækkede læhegn, der vil sløre det åbne landskab samt udviske strukturen af digerene med brudt bevoksning.

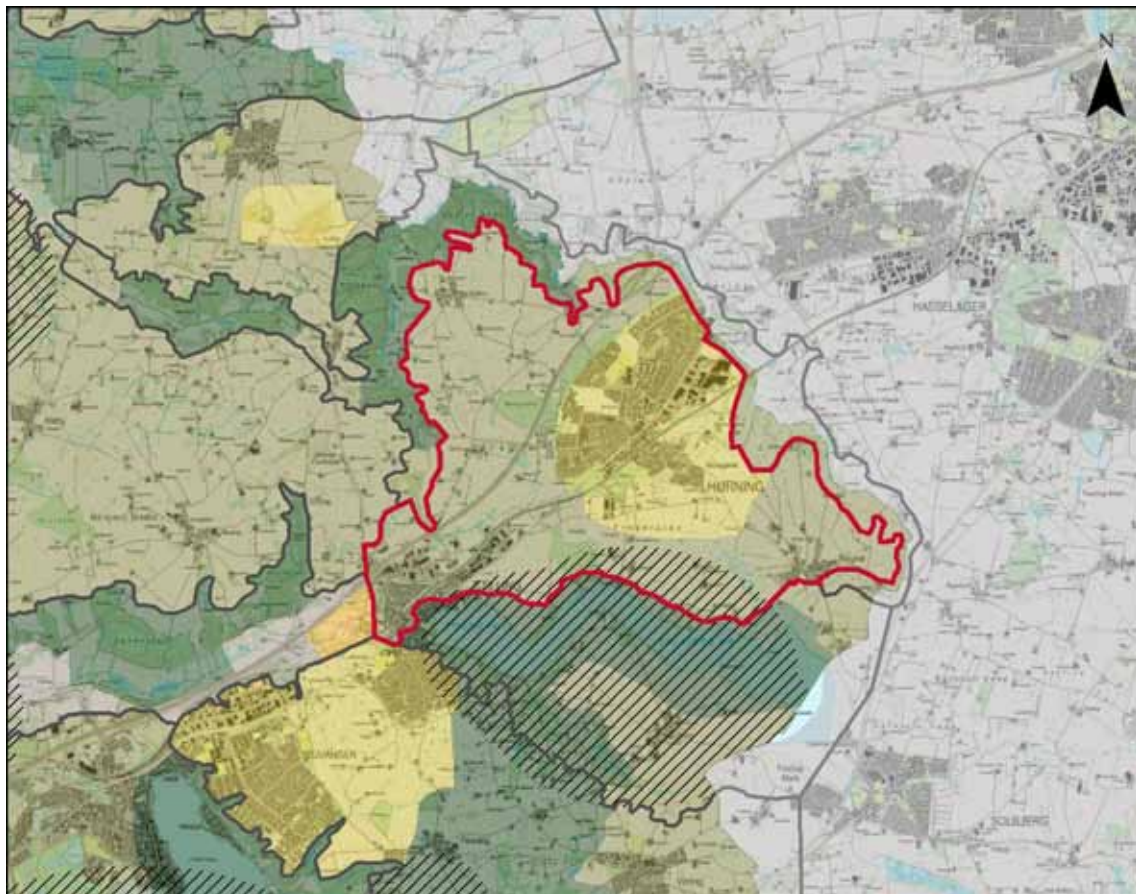
Området er ligeledes sårbart over for skovrejsning og tilplantning, der vil bryde landskabet op i mindre rum.

/// SÅRBARE UDSIGTER

Udsigt over Stilling Solbjerg Sø

Udsigten udover Stilling Solbjerg Sø syd for Blegind er særlig sårbar over for skovrejsning eller anden sammenhængende bevoksning, der slører eller forringer udsigtsmulighederne. Tilsvarende er de særlige udsigter sårbare over for høje, tekniske anlæg eller bygninger, der virker visuelt forstyrrende.

STRATEGISKE MÅL

VEDLIGEHOOLD

Hele området på nær området omkring Hørning er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

VEDLIGEHOOLD/FORBEDRE

Landskabet omkring Hørning har fået det strategiske mål vedligehold/forbedre. Det vil sige, at landskabet bør forbedres under hensyntagen til del omkringliggende landskab. Indkigget til særligt erhvervsområdet ved Hørning samt højspændingstracéerne er den primære årsag til, at området fremstår i dårlig tilstand. En nedlægning af højspændingstracéerne i jorden vil bidrage til en væsentlig forbedring af landskabet.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den helt sydvestlige del af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder pga. af udsigten over Stilling Solbjerg Sø. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Landskabet med de dyrkede marker opdelt af diger med bevoksning bør i dialog med landbruget fastholdes i området.

I landskabet bør der ikke etableres sammenhængende ubrudte levende hegn, da det vil sløre oplevelsen af det åbne landskab afgrænset af diger, samt sløre udskiftningsmønsteret omkring Blegind.

NATUR

Engarealerne ved områdets to søer bør fastholdes som våde lysåbne naturområder.

SKOV

Områdets småskove med markante skovbryn bør bevares, idet de stedvis bryder den åbne markflade og derved bidrager til en større oplevelsesrigdom.

Der bør ikke etableres nye store skovområder i landskabet, da det strider mod landskabets åbne karakter. Dog kan der arbejdes med at videreføre landskabets træk med mindre skovparceller, der bryder den åbne markflade. Disse kan med fordel placeres i tilknytning til byerne, for derved at skabe værdifulde bynære rekreative arealer og samtidig skærme den åbne bykant.

KULTURHISTORIE

Kig til Adslev Kirke bør friholdes for bevoksning samt tekniske anlæg.

Sporene fra stjerneudskiftningen af Blegind i form af de bevoksede diger bør bevares.

BY/BEBYGGELSE

Erhvervsområdet i Stilling bør fortsat fremstå med lave bygninger, for at mindske påvirkningen af landskabet.

Byudvikling i Adslev bør understøtte den eksisterende struktur med bebyggelse placeret lavt i terrænet. Området bør friholdes for store landbrugsbygninger, der vil bryde med områdets lille skala.

Blegind bør pga. den intakte udskiftningsstruktur ikke byudvikles yderligere.

TEKNISKE ANLÆG

I området kan der placeres tekniske anlæg, såfremt der tages særlig hensyn til de vide udsigter i den sydøstlige del af området, herunder særligt den visuelle sammenhæng til Stilling-Solbjerg Sø og området syd for søen.

Adslev Hede bør friholdes for tekniske anlæg i form af vindmøller, højspændingsledninger.

UDSIGTER

De lange uforstyrrede kig henover landskabet til Stilling Solbjerg Sø skal friholdes for bevoksning, der vil bryde med udsigtsmulighederne. Desuden bør landskabet her så vidt muligt friholdes for tekniske anlæg, som vil forringe landskabsoplevelsen.

Husmandssted ved Adslev Hede

Hørning set fra syd.

Landskabet øst for Adslev

KARAKTEROMRÅDE 13 ILLERUP ÅDAL

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Illerup Ådal grænser mod syd op til henholdsvis sølandskabet Skanderborg Sø og Fruering Dødislandskab. Mod øst og nord grænser området op til Mesing småbakkede Morænelandskab. Den sydlige del af området grænser desuden op mod sølandskabet Mossø, og mod nord grænser området op til Mesing småbakkede Morænelandskab.

LANDSKABSKARAKTEREN
Særligt karaktergivende for området er den veldefinerede dalbund, som tydeligt afgrænses af de stejle dalsider, som flere steder er gennemskåret af erosionskløfter. Dalsiderne er overvejende skovklædte med markante veldefinerede skovbryn ud mod den flade dalbund. Dalbunden ligger med en mosaik af dyrkede arealer, eng- og moseområder, der henholdsvis afgræsses eller slåes. Områdets gårde og landsbyer ligger langs overkanten af dalene, mens bebyggelsen i selve dalen overvejende består af husmandssteder, som ligger ved overgangen mellem de stejle dalsider og den flade dalbund.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et sammensat landskab i midtelskala. Generelt er der ikke stor visuel sammenhæng til nabokarakterområder, pga. de overvejende skovklædte dalsider.

I området er der flere tekniske forstyrrelser. Særligt præges landskabet i Ille-

rup Ådal af en række markante tekniske anlæg, herunder bl.a. motorvej E45, et højspændingstracé samt markant bolig- og erhvervsbebyggelse.

GEOLOGI OG HYDROLOGI
Området er karakteriseret ved to markante dalstrøg med meget stejle dalsider og helt flade dalbunde. Dalsiderne gennemskæres af erosionsdale.

Igennem Illerup Ådal løber Illerup Å, som mod vest løber ud i Mossø. Svejstrup Enge afvander dels til Vessø, dels til Mossø. Både Svejstrup Enge og Illerup Ådal er domineret af drænedede engarealer.

Jordtypen i Illerup Ådal består af moræneler på dalsiderne og ferskvanddannelse i dalbunden. I dalstrøget omkring Svejstrup Enge består jordtypen på dalsiderne primært af smeltevandssand og -grus iblandet mindre partier af moræneler og ferskvanddannelse i dalbunden.

AREALANVENDELSE
Arealanvendelsen varierer fra dalsiderne til dalbundene. I dalbunden er arealanvendelsen karakteriseret ved en mosaik af dyrkede arealer og ekstensivt drevne engarealer og moseområder. Dalsiderne fremstår primært som dyrkede arealer samt skovområder.

Generelt fremstår markerne i Illerup Ådal større end markerne i Svejstrup Enge. Særligt for Svejstrup Enge er, at dyrk-

ningsmønsteret er tydeligt opdelt i flere mindre lodder, der er under tilgroning, eller bliver græsset eller drevet med hø-slet. Derudover er dalbunden mere drænet og opdyrket i Illerup Ådal, end den er i Svejstrup Enge, hvor det primært er ekstensiv drift.

BEVOKSNINGSTRUKTUR
Bevoksningsstrukturen er kendetegnet ved større sammenhængende skovarealer på dalsiderne. I Svejstrup Enge består skovene af en blanding af løv og nål, mens skovene i Illerup Ådal primært består af bøg. Moseområderne i dalbundene er bevokset med pil, og engarealerne fremstår flere steder opdelt af pilebevoksninger og med spredt bevoksning af enkeltstående træer. I Svejstrup Enge er bevoksningen karakteriseret ved at være orienteret nordøst-sydvest. Langs Illerup Å er der spredt bevoksning og enkeltstående træer.

BEBYGGELSESMØNSTER
Bebyggelsesmønsteret knytter sig til terrænet i området. På overkanten af dalstrøgene ligger mellemstore til store gårde samt landsbyerne Bjedstrup og Illerup. På dalsiderne og i dalbundene ligger en række husmandssteder samt mindre gårde. Bebyggelsen i dalbunden fremstår generelt sparsom. Skanderborg By med bolig- og erhvervsområder ligger helt frem til den sydlige overkant i Illerup Ådal og fremstår såle-

Svejstrup Enge – husmandssted ved overgangen mellem dalbund og dalside

Den vestlige ende af Illerup Ådal

Græssende køer i Svejstrup Enge

Landsbyhus i Illerup

des synlig fra dalen. I Illerup Ådal ligger Foerlev Møllegård med intakt møllebygning og mølledam.

Bjedstrup ligger på overkanten af dalstrøget Svejstrup Enge. Bjedstrup er en vejby, der ved udskiftningen bestod af en tvillingegård og en sammenbygget række gadehuse. Bjedstrup er omkranset af bevoksning, og fremstår trods sin beliggenhed ikke markant i landskabet.

Illerup er en lille landsby som ligger på overkanten af Illerup Ådal. Landsbyens vejforløb fremstår intakt. Landsbyen består af en samling huse, hvoraf to er ældre bindingsværkshuse med stråtag, herudover er der stadig det oprindelige gadekær. Illerups bykant er uden væsentlig bevoksning.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig særligt til de to møller, der er beliggende i hver sit dalstrøg. Svejstrup Møllegård ligger i Svejstrup Enge, og i Illerup Ådal ligger Foerlev Møllegård med møllebygning og mølledam.

I området omkring Svejstrup Enge kan udskiftningen flere steder erkendes i landskabet i form af opdelingen i mange smalle englodder. I Illerup Ådal ligger offermosen, hvor østjyske jernalderfolk ofrede krigsbytte. Området fremstår i dag som et mose- og engområde.

Området rummer desuden tre gravhøje

og et stenammer. Gravhøjen beliggende øst for Bjedstrup opleves som den eneste tydeligt i landskabet fra landevejen mellem Skanderborg og Ry.

TEKNISKE ANLÆG

I området opleves flere forstyrrende tekniske anlæg. Begge dalstrøg gennemskæres af jernbanestrækninger, som på nær en mindre strækning i Svejstrup Enge ligger skjult af bevoksning, således at de ikke opleves som markante i dallandskabet. Illerup Ådal gennemskæres herudover af motorvej E45, som på en del af strækningen er delvist skjult af bevoksning og derfor ikke er forstyrrende for landskabsoplevelsen. I den østlige ende af ådalen drejer motorvejen mod nord og krydser ådalen på en dæmning, som kun delvist er sløret af bevoksning. På denne del af strækningen er motorvejen markant forstyrrende for landskabsoplevelsen.

Illerup Ådal er påvirket af såvel boligbebyggelse som erhvervsområder på overkanten af ådalen mod syd. Særligt dominerende for landskabsoplevelsen er tre høje skorstene og en silo, der opleves fra en stor del af områdets dalsider og dalbund. Herudover er der en stor påvirkning fra det nyere boligområde Skanderborg Bakker, som endnu er under udbygning.

I Illerup Ådal er der desuden en højspændingsledning, som fremstår markant i landskabet. I Illerup Ådals sydøstlige del,

syd for motorvejen ligger endvidere fritidsområdet Sletten.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Generelt er de to dalstrøg særligt oplevelsesrige landskaber pga. den lysåbne natur i dalbunden og de stejle dalsider med skove, der klart markerer og afgrænser rummet.

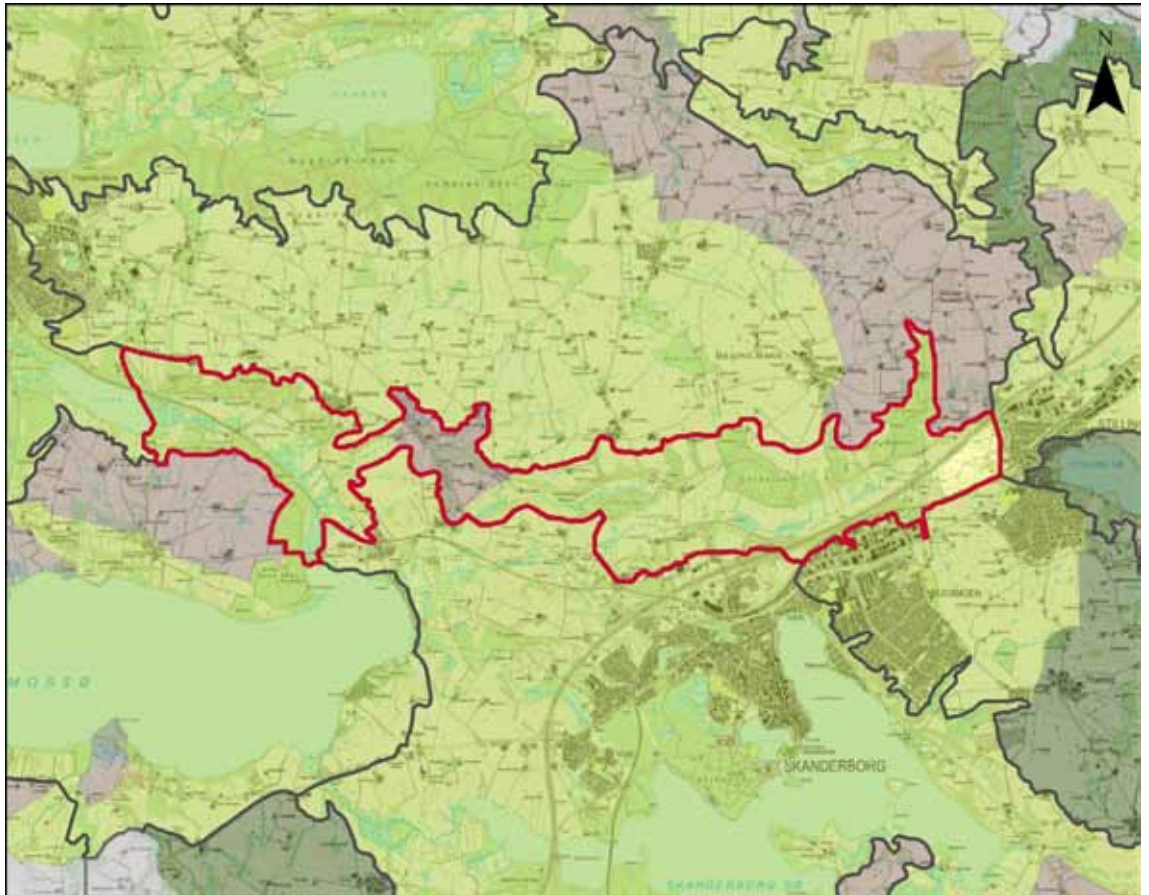
I den centrale del af Illerup Ådal opleves de lange kig på langs og på tværs af ådalen. I de to dalstrøg ligger der to møller, hvoraf særligt Foerlev Møllegård fremstår intakt. Møllerne tilfører området en større oplevelsesværdi, idet de historisk rummer en interessant fortælling.

DELOMRÅDER

Delområde 13A: Krogdal og Lindal
Krogdal og Lindal erosionskløft er en kuperet og gennemskåret erosionskløft, der afvander Alken Enge. Erosionsdalen er nedskåret og uden dalbund og gennemskæres af et vejforløb, der nordøst for Bjedstrup skærer sig gennem landskabet med markante skråningsanlæg. Området adskiller sig væsentligt fra karakteren i kraft af det kuperede terræn.

UDFORDRINGER

Områdets centrale udfordring består i at fastholde de markante skovbryn mod dalbundene synlige samt sikre en pleje af de lysåbne naturtyper i dalbunden.

KARAKTERISTISK Illerup Ådal (på nær Sletten) og Svejstrup Enge med undtagelse af delområde 13A

De karaktergivende elementer og rummelige visuelle forhold, der knytter sig til karakterområdet fremstår tydeligt i denne del af området, som udgør hovedparten af området.

Her opleves de stejle foldede dalsider gennemskåret af markante erosionskløfter, de sammenhængende skovområder på dalsiderne og den brede veldefinerede dalbund med de lange kig på langs og tværs af dalen tydeligt. Dalbunden er for størstedelen af området meget åben med lidt spredt bevoksning. Dog fremstår Svejstrup Enge mere tilgroet. Endvidere fremstår den for området karakteristiske bebyggelsesstruktur med husmandssteder ved overgangen fra de stejle dalsider og den flade dalbund og landsbyerne og gårdene på overkanten af ådalen, tydeligt.

Skovenes placering på de stejle dalsider og i erosionsdalene, landsbyerne og gårdene langs overkanten af ådalene samt husmandsstederne for foden af dalsiderne afspejler en tydelig sammenhæng mellem naturgrundlaget og

områdets kulturhistoriske elementer og struktur. Denne sammenhæng afspejler endvidere landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse med fastlæggelsen af landsbyerne, senere suppleret med udskiftnings tidens udflyttede gårde og husmandssteder i dalbunden.

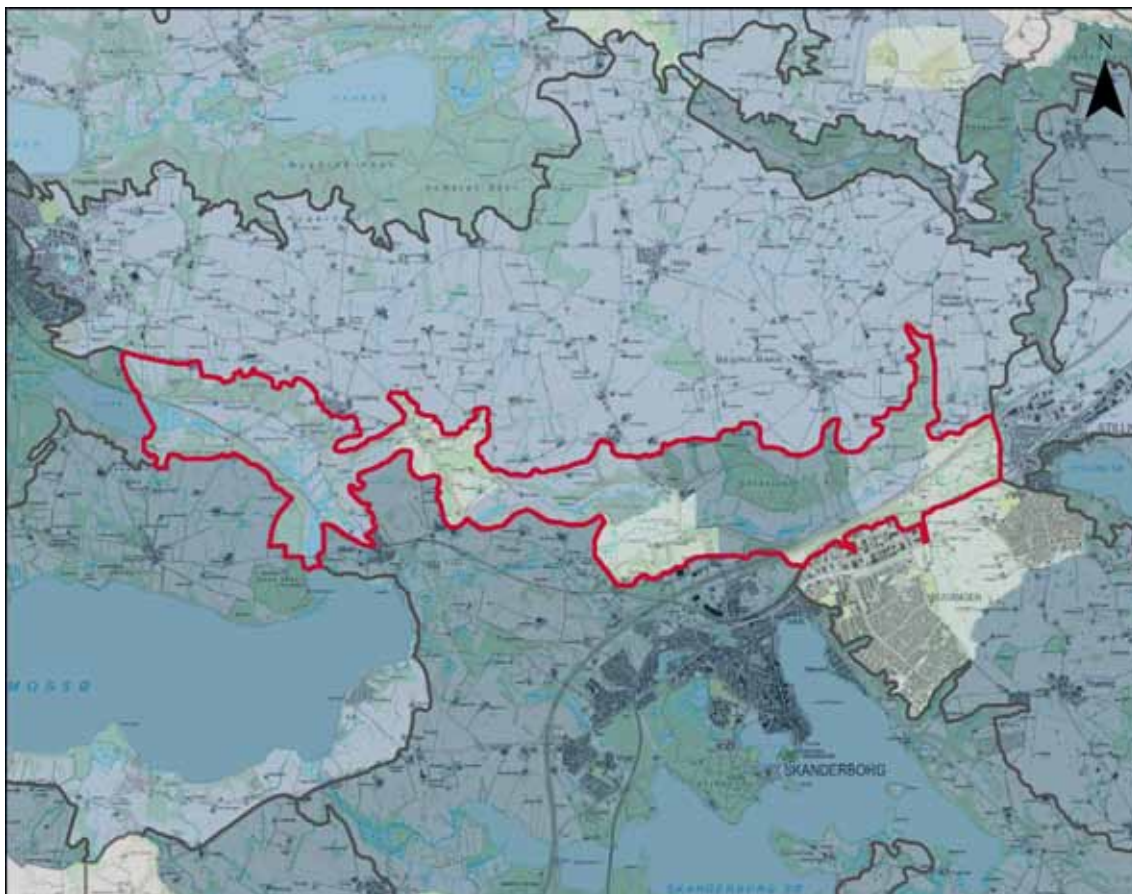
KARAKTERSVAGT Illerup Ådal – Sletten

I det østlige hjørne af Illerup Ådal er der etableret et fritidsområde med en række forskellige aktiviteter. Området er plantet til med en række forskellige afskærmende beplantning og naturlig opvækst, der slører oplevelsen af være nede i ådalen. Rummene i dette område er mindre og mere lukkede end andre steder i karakterområdet.

KONTRASTERENDE Delområde 13A: Krogdal og Lindal

Området mellem Svejstrup Enge og Illerup Ådal fremstår kontrasterende. Området er kuperet og gennemskåret af en erosionskløft – Krogdal og Lindal – der afvander til Alken Enge. Erosionsdalen er nedskåret og uden dalbund. Området gennemskæres ligeledes af et vejforløb, der nordøst for Bjedstrup skærer sig gennem landskabet med markante skråningsan-

læg. Området adskiller sig herved væsentlig fra karakteren i de veldefinerede ådale.

GOD

Den centrale del af Illerup Ådal syd for Sønderskov samt den nordlige dalside

Områdets bebyggelses- og bevoksningsmæssige struktur har stort set bevaret sin oprindelige struktur. De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god tilstand. Områdets to gårde fremstår velholdte. Der er ingen tekniske anlæg i området, dog er der mod øst en påvirkning fra Skanderborg Fjernvarme og Reno Syd.

MIDDEL

Svejstrup Enge

Områdets skove, eng- og mosearealer samt bebyggelsesstrukturen har overordnet bevaret sin oprindelige struktur. De karaktergivende elementer fremstår i varierende vedligeholdelsesmæssig tilstand. Dog er områdets eng- og mosearealer særligt i den centrale og vestlige del under tilgroning. Dalstrøget gennemskæres i hele længderetningen af en jernbane, som dog kun i den vestlige ende er synlig i terrænet.

Den nordlige dalarm i Illerup Ådal samt Findelen

Områdets bebyggelse, skovområder, vådområder og markante skovbryn er intakte. De karaktergivende elementer fremstår i varierende ved-

ligeholdelsesmæssig tilstand. Dog er områdets eng- og mosearealer flere steder under tilgroning. Der er ingen tekniske anlæg i området. Fra den østlige ende af dalarmen ses dog skorstene og bygningerne på Skanderborg Fjernvarme og Reno Syd.

Skovshoved Skov, Borgmesterskoven og dalbunden nord for motorvejen

Områdets skove og skovbryn er intakte. Vådområder i form af eng- og moseområder er reduceret i størrelse i selve ådalen, men ådalen er dog drevet ekstensivt med græsning og høslet. Områdets karaktergivende elementer fremstår i god tilstand på nær området eng- og moseområder som er under tilgroning. Desuden er bebyggelsen om- og tilbygget. Området er i en middel grad påvirket af bebyggelsen øst for Hestehaven – Skanderborg Bakker og Fjervarmens og Reno Syds skorstene.

DÅRLIG

Delområde 13A Krogdal og Lindal

Området omkring Krogdal og Lindal fremstår ikke særlig intakt. Bebyggelsen i området har forandret sig væsentligt. Desuden er der kommet en del skov til. Områdets vedligeholdelsesmæssige tilstand er middel. Gårde, landsbyhuse og skovpartier

er i god vedligeholdelsesmæssig tilstand. De markante skråningsanlæg omkring landevejen om Bjedstrup forringer dog landskabsoplevelsen.

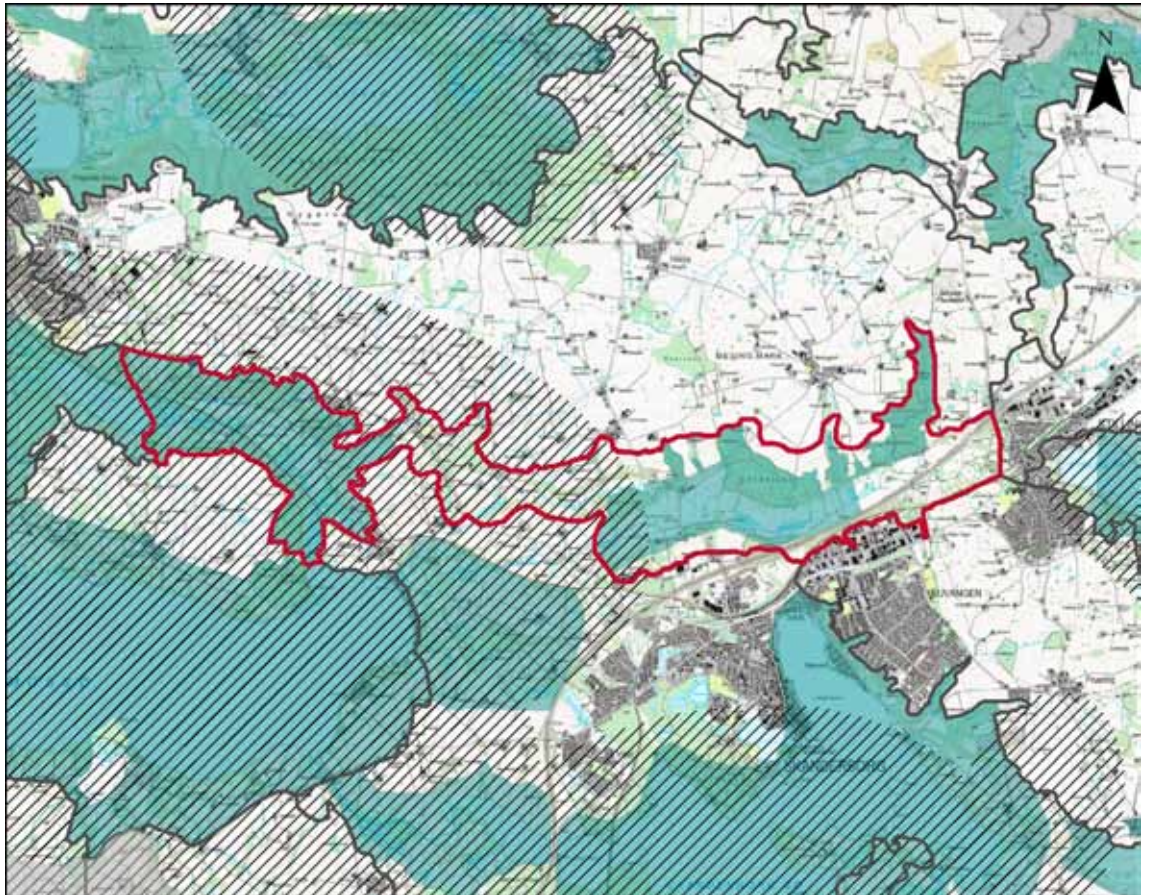
Vestlige ende af Illerup Ådal - Hømosen og Illerup Enge

I området vest for landevejen mellem Skanderborg og Forlev, samt arealet umiddelbart øst for vejen er dalbunden drænet og opdyrket. Husmandstederne i området er gennem tiden blevet væsentlig om- og tilbygget og på dalskråningen er der sket tilplantning med nåletræer/juletræer. Området gennemskæres desuden af en markant højspændingsledning.

Østlige ende af Illerup Ådal – Sletten

Det oprindelige lavbundsareal er gennemskåret af motorvejen og med en væsentlig tilplantning syd for motorvejen, ligesom der her er kommet meget ny bebyggelse til i forbindelse med fritidsområdet Sletten. Området fremstår således ikke intakt. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af områdets vådområder og bebyggelse vurderes som værende middel. Området er i væsentlig omfang påvirket af motorvejen, der på dette sted ligger på en dæmning på tværs af ådalen.

SÆRLIGE VISUELLE Oplevelsesmuligheder

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

Den centrale del af Illerup Ådal

I Illerup Ådal er der tydeligt samspil mellem naturgrundlaget og de kulturskabte strukturer. Skovene er placeret på de stejle dalsider og i de markante erosionsdale, husmandstederne ligger for foden af dalsiderne ved overgangen til den flade dalbund.

I denne del af ådalen opleves de lange kik på langs og på tværs af ådalen. Dalbunden fremstår tydeligt afgrænset af de stejle dalsider, dels med dyrkede marker, dels med skovområder. Dalbunden er hovedsageligt opdyrket vest for hovedvejen, mens der hovedsageligt er ekstensiv drift i form af græsning øst for vejen.

Mod vest afgrænses kigget gennem ådalen af moræneknolden ved Legårdsløst sydvest for ådalen. Fra dalsiden, nær dalbunden mellem vest for Sønderskov samt fra Låsbyvej syd for Tingdal, ses allé en op til Legårdsløst tydeligt mod horisonten.

De nordlige dalsider er gennemskåret af markante erosionsdale,

der alle er skovklædte. Den største mod øst i Stilling Skov, samt to mindre, de to Tingdale. Den vestligste af erosionsdalene har dannet grundlag for en vandmølle i dalbunden – Forlev mølle.

Svejstrup Enge

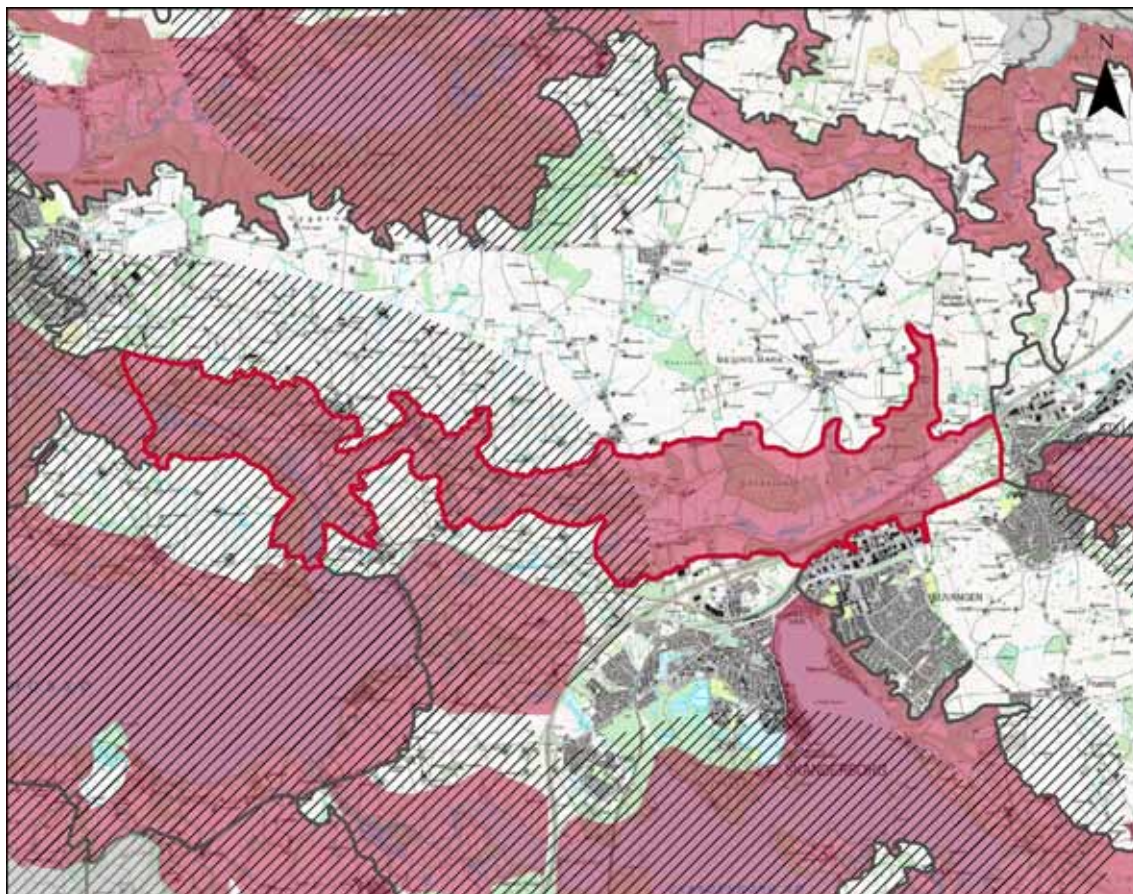
I Svejstrup Enge er der tydelig samspil mellem naturgrundlaget og de kulturskabte strukturer. Den brede flade dalbund med store sammenhængende eng- og moseområder, afgrænses af dalskråningerne med markante skovbryn. Den karakteristiske bebyggelsesstruktur med landsbyerne (Svejstrup og Bjedstrup) og gårdene på overkanten af ådalen og husmandsteder neden for de stejle dalsider ved overgangen til den flade dalbund ses tydeligt.

SÆRLIGE UDSIGTER

Udsigten syd for Illerup

Syd for Illerup er der udsigt mod syd over det bakkede landskab med moræneknolden med Legårdsløst ved Alken enge, den østlige del af Mossø og landskabet på den anden side af Mossø.

SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER
Hele området på nær den helt sydøstlige del af området

Området er vurderet som særligt sårbart pga. landskabets karakter som et sammenhængende dalstrøg. Området er derfor særligt sårbart overfor placering af tekniske anlæg samt bebyggelse, der vil bidrage til at landskabet ikke længere kan erkendes som et sammenhængende dalstrøg pga. forstyrrende elementer. Samtidig er dalstrøgets lysåbne natur sårbare overfor skovrejsning og tilgroning, som særligt i dalbunden vil sløre terrænet. Dalbunden er således særlig sårbare overfor ophør i driften af græsning og høstet, der vil sløre ådalen og forhindre de lange kig på langs og på tværs af ådalen.

Området er desuden sårbart overfor bebyggelse på kanten af ådalene, da det visuelt vil påvirke en stor del af området. Dette ses allerede i dag med den eksisterende bebyggelse (Skanderborg By) på den sydlige overkant af Illerup Ådal.

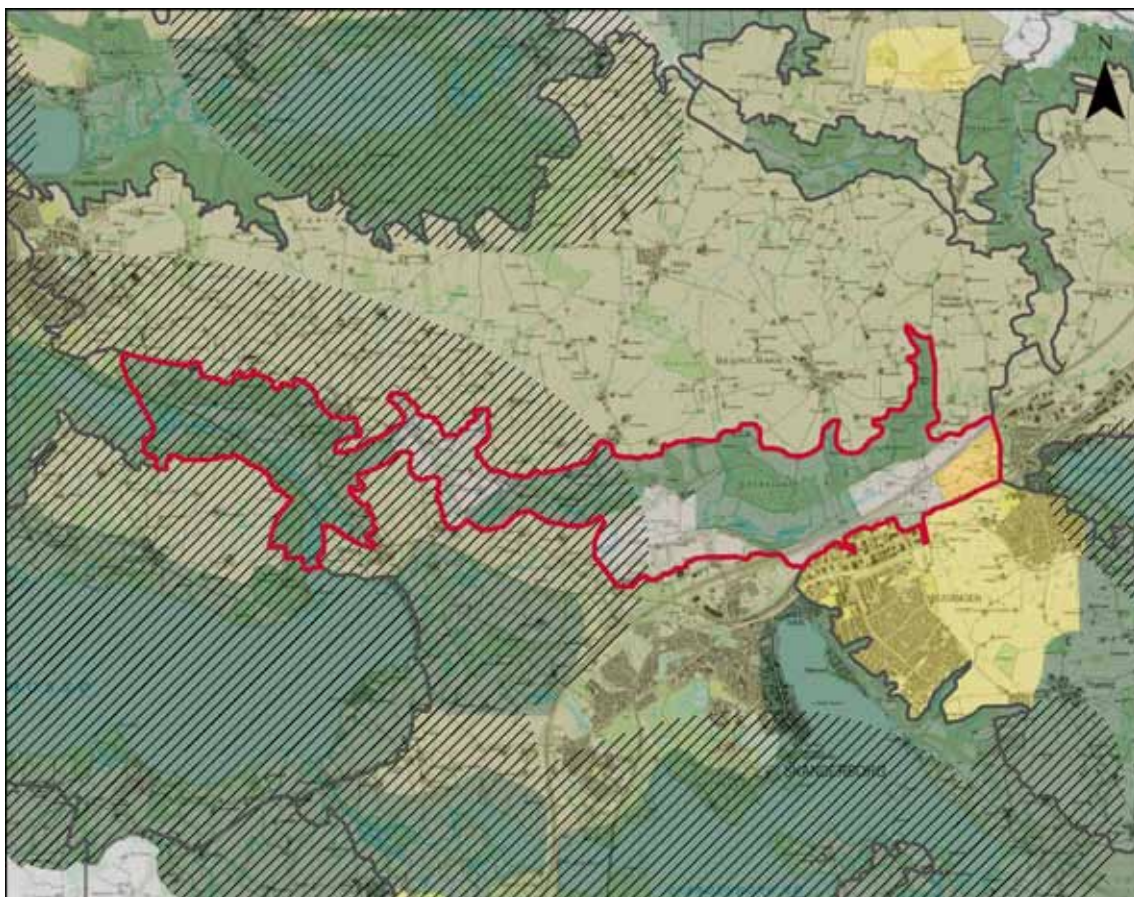
Ligeledes er Illerup Ådal sårbare overfor bebyggelse på moræneknolden mod vest, som vil kunne

påvirke det lange kig gennem ådalen mod vest. Kigget er i dag stort set uden påvirkning fra bymæssig bebyggelse.

SÅRBARE UDSIGTER

Udsigten syd for Illerup til den østlige del af Mossø er sårbare overfor skovrejsning, større landbrugsbyggerier, byudvikling samt tekniske anlæg der vil bryde den visuelle sammenhæng.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Store del af Svejstrup Enge samt dele af Illerup Ådal er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse eller tilstand kun må ske som et led i en beskyttelse eller forbedring af området.

BESKYT/FORBEDRE

Området op mod motorvejen samt området omkring Krogdal og Lindal er udpeget med det strategiske mål beskyt/forbedre. Det betyder, at tilstanden af de drænede og opdyrkede eng- og mosearealer bør naturgenoprettes og beskyttes. Desuden betyder det, at der bør arbejdes med området grænsende op mod motorvejen, således at påvirkningen fra vejen minskes. Endvidere bør landevejen omkring Bjedstrup bearbejdes landskabeligt, således at skråningsanlæggene omkring vejene fremstår mindre markante i landskabet.

OMDAN/FORBEDRE

Den helt sydøstlige del af Illerup Ådal, som indeholder fritidsområdet Sletten har fået det strategiske mål omdan/forbedre. Det vil sige, at området kan omdannes under hensyntagen til det omkringliggende landskab. Såfremt området ikke omdannes, bør der ske forbedringer af det eksisterende landskab. Det kan bl.a. gøres ved at udarbejde en samlet landskabsplan for fritidsområdet, som tager hensyn til områdets særlige terræn og landskabelige sammenhæng til den øvrige del af ådalen, samt arbejder med en afskærmning mod motorvejen.

UDSIGTER

Den vestlige del af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Dalskrænterne bør forsat dyrkes og afgræsses, for at bevare synligheden af de markante dalstrøg.

NATUR

Områdets mange eng- og mosearealer beliggende i dalbundene bør beskyttes og plejes og om muligt udvides, for at understrege naturgrundlaget med lysåben natur i tilknytning til lavbundsarealer.

SKOV

Generelt bør der ikke rejses yderligere skov i området, da det vil forringe oplevelsen af de stejle dalsider.

De markante skovbryn bør fastholdes som væsentlige rumdannende elementer på dalsiderne

KULTURHISTORIE

Svejstrup Møllegård og Foerlev Møllegård med mølledam, bør bevares som en væsentlig del af dalstrøgenes fortælling.

Sporerne fra udskiftningen af Svejstrup Enge i form af de smalle marklodder, bør i dialog med lodsejerne forsøges fastholdt i området.

Det er væsentlig at fastholde gravhøjen ved Bjedstrup som synligt element i landskabet, idet den lokalt tilføjer landskabet en større oplevelsesværdi.

BY/BEBYGGELSE

Bebyggelsesmønsteret der knytter sig til terrænet med mellem til store gårde beliggende på overkanten af dalstrøgene og husmandssteder beliggende på dalsiderne og dalbunden bør fastholdes.

Der bør ikke tilføres yderligere bebyggelse i dalbunden.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for yderligere tekniske anlæg, særligt bør Svejstrup Enge fastholdes som et uforstyrret landskab.

UDSIGTER

Udsigten fra dalsiderne udover dalforløbet bør i den vestlige del af området friholdes for skovrejsning, tekniske anlæg samt tætte levende hegn, som vil forringe udsigtsmulighederne samt landskabsoplevelsen.

Den vestlige ende af Svejstrup Enge ned mod Vessø

Græssende køer i Illerup Ådal

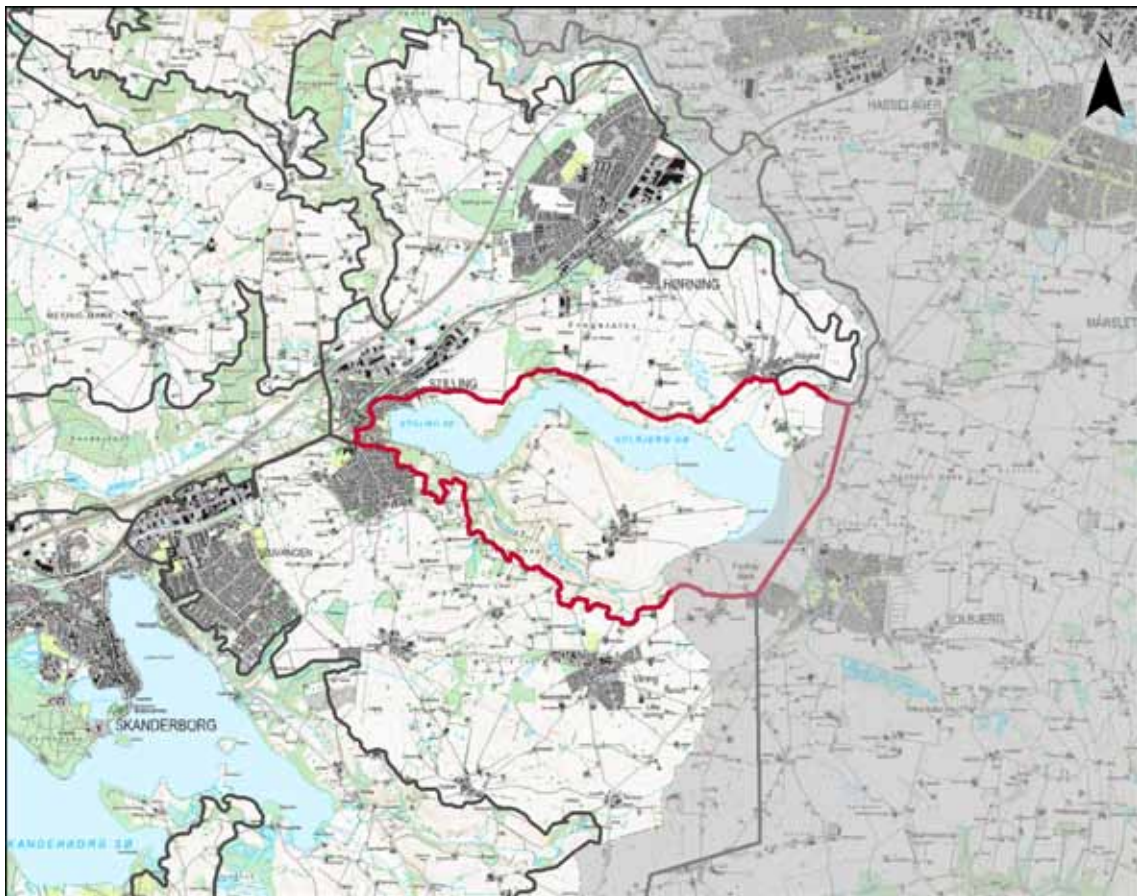
Skanderborg Fjernvarme set fra Illerup Ådal

Forlev Møllegård

KARAKTEROMRÅDE 14

SØLANDSKABET STILLING SOLBJERG SØ

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Karakterområdet ligger øst for Skanderborg by mellem Stilling og Solbjerg. Solbjerg ligger i nabokommunen.

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er den store åbne vandflade afgænset af bakket og jævnt til stedvist stejlt faldenden terræn. Bakkerne mod søen domineres af intensivt dyrkede marker stort set uden bevoksning. Det er endvidere karakteristisk, at bebyggelsen ligger samlet dels i små enklaver, dels langs vejene. Områder uden bebyggelse danner pauser i dette mønster.

De karaktergivende elementer skaber et enkelt og åbent landskab med lange kig på tværs af vandfladerne til modstående bakkesider.

Områdets østlige ende omkring Solbjerg præges dels af en samling på tre vindmøller, som står i nabokarakterområder, og dels af skorstenene beliggende i tilknytning til erhverv i Solbjerg.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Stilling Solbjerg Sø ligger i dalbunden af et tunneldalsstrøg, der mod vest hænger sammen med den tunneldal, som danner Illerup Ådal. Ud over selve dalstrøget rummer karakterområdet en morænebakke, som adskiller tunneldalen fra Pilbrodalen mod syd. Både dalstrøget

omkring Stilling Solbjerg Sø og Pilbrodalen afgrænses af markante dalsider. Især i Pilbrodalen er dalsiderne mange steder stejle. Omkring Solbjerg Sø i karakterområdets østlige ende flader terrænet noget ud, og dalsiderne bliver mindre stejle. Morænebakken, som adskiller de to dalstrøg, rejser sig som en jævn og rund bakkeformation.

Bunden af tunneldalsstrøget fremstår som en sammenhængende søflade. Pilbrodalen rummer en række mindre søer med frit vandspejl omkranset af mose.

Morænebakken og dalsiderne består af moræneler, mens jordbunden i Pilbrodalen udgøres af ferskvandsdannelse. Jordbunden i tunneldalsstrøget er ikke defineret, men anført som sø.

AREALANVENDELSE

Området domineres af landbrug med intensivt dyrkede marker. Langs søbredden findes lange sammenhængende smalle bæltter af engarealer, stedvist med tagrørsvegetation og overdrev på de højereliggende dele. Et enkelt væksthuse ligger i områdets sydøstlige del. I Pilbrodalen dominerer ekstensiv græsning og dermed små overdrevsarealer arealanvendelsen. I dalbunden på de mest våde partier findes mose og søer.

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Bakkerne omkring søen er primært fri for bevoksning, men rummer i den vestlige del mindre løvskovsområder (primært bøg), som strækker sig helt ned til søbredden. Få steder findes korte partier med pilekrat langs søbredden.

I Pilbrodalen står små bevoksninger af løv, stedvist iblandet nål, på dalsiderne. Her findes også levende hegn på dalsiderne, som står vinkelret på terrænfaldet.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsen domineres af gårde, der ligger samlet i enklaver, og husmandssteder samt nyere huse, der ligger langs afgrænsede strækninger af vejene. I Pilbrodalen ligger enkelte små husmandssteder spredt i den centrale del af dalstrøget. Rent bebyggelsesmæssigt præges området primært af husmandsbebyggelser; dog dominerer mindre gårde landskabet vest for Solbjerg og et mindre område midt mellem Stilling og Blegind.

På toppen af den bakkeformation, som adskiller Stilling Solbjerg Sø og Pilbrodalen, ligger landsbyen Vitved. Vitved har en kirke og rummer en række gårde, som tegner landsbyens oprindelige struktur. Her imellem er placeret småhuse, og i landsbyens østlige del ligger et mindre parcelhusområde.

Byerne Stilling og Solbjerg ligger i dels den vestlige, dels den østlige ende af

Udsigt over Solbjerg Sø og videre mod vest. Bolskov anes i baggrunden.

Vandfladen afgrænses af enkle og åbne dalsider. På overkanten af dalsiden ses Vitved.

Pilbrodalen præges af stejle dalsider og en mosaik af overdrev, småskove, mose og små søer.

Den vestlige del af karakterområdet rummer en højere andel af små skovområder og fremstår derfor mere varieret.

søen. Begge strækker sig helt ned til søbredden, dog adskilles Solbjerg fra denne af et grønt beplantningsbælte.

KULTURHISTORIE

Området rummer ingen markante kulturhistoriske mønstre eller anlæg.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer ingen markante tekniske anlæg. I nabokommunen mod øst står dog tre vindmøller, hvortil der er visuel sammenhæng fra den østlige del af karakterområdet. I Solbjerg, som ligeledes er i nabokommunen, rager skorstene i tilknytning til et erhvervsområde op over den øvrige bebyggelse i byen.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Pilbrodalens terræn med det særlige naturrene mosaiklandskab skaber særlige visuelle oplevelsesmuligheder i Pilbrodalen. Desuden er området omkring Stilling og Solbjerg Sø et særligt oplevelsesrigt landskab med lange kig på langs og på tværs af vandfladen.

DELOMRÅDER

14A: Pilbrodalen

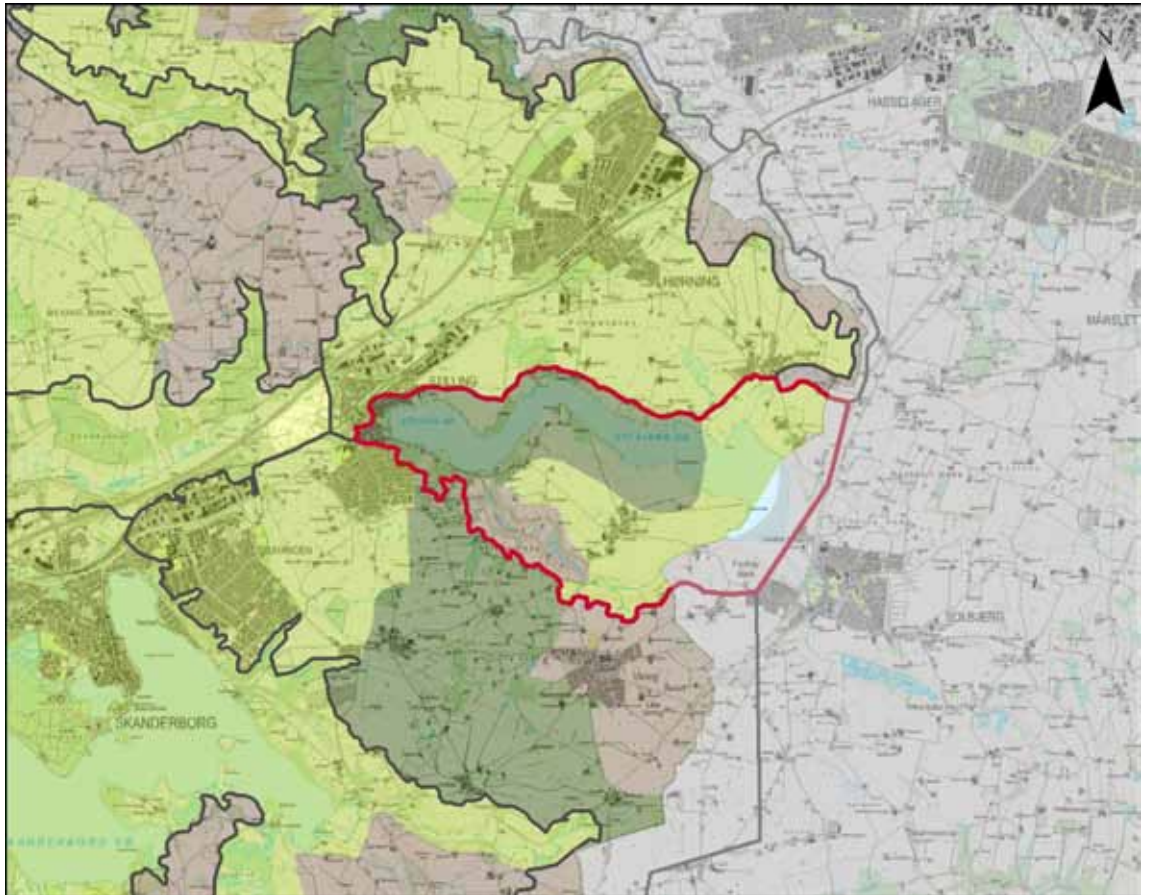
Pilbrodalen adskiller sig fra hovedkarakteren med stejle dalsider og en mere sammensat karakter. Pilbrodalen ligger som et markant og dybtskåret dalstrøg med storbakkede og stejle dalsider. Arealanvendelsen domineres af græsningsarealer, mose, søer, krat og småskove.

Enkelte husmandssteder, oprindelige og genopførte, ligger langs vejen, som følger de nedre dele af dalsiderne. Den varierede arealanvendelse skaber et komplekst mosaiklandskab.

UDFORDRINGER

Centralt for landskabskarakteren er en landbrugs- og skovbrugsmæssig drift, som sikrer åbne markflader og skovområder med høje løvtræer og markante skovbryn.

KARAKTERSTYRKE

■ **SÆRLIGT KARAKTERISTISK**
Stilling Solbjerg Sø vestlige del
Områdets karaktergivende forhold fremstår tydeligt i hele denne del af karakterområdet. Den store sammenhængende vandflade afgrænset af jævnt og stedvist stejlt skrånende dalsider, hvor ubebyggede og bebyggede områder afløser hinanden ses tydeligt i området.

Strukturen som kan aflæses af de høje målebordsblade fra slutningen af 1800 tallet kan stadig aflæses i landskabet, selvom vej- og bebyggelsestruktur er ændret en anelse. Stilling er vokset markant men ligger og putter sig i landskabet og har derved ikke markant indflydelse på landskabskarakteren. Især landskabet omkring Vitved fremstår intakt i forhold til dets oprindelse.

Samspillet mellem naturgrundlag og arealanvendelsen er tydelig med skov på de mere stejle partier og bebyggelsen placeret på overkanten af dalsiderne.

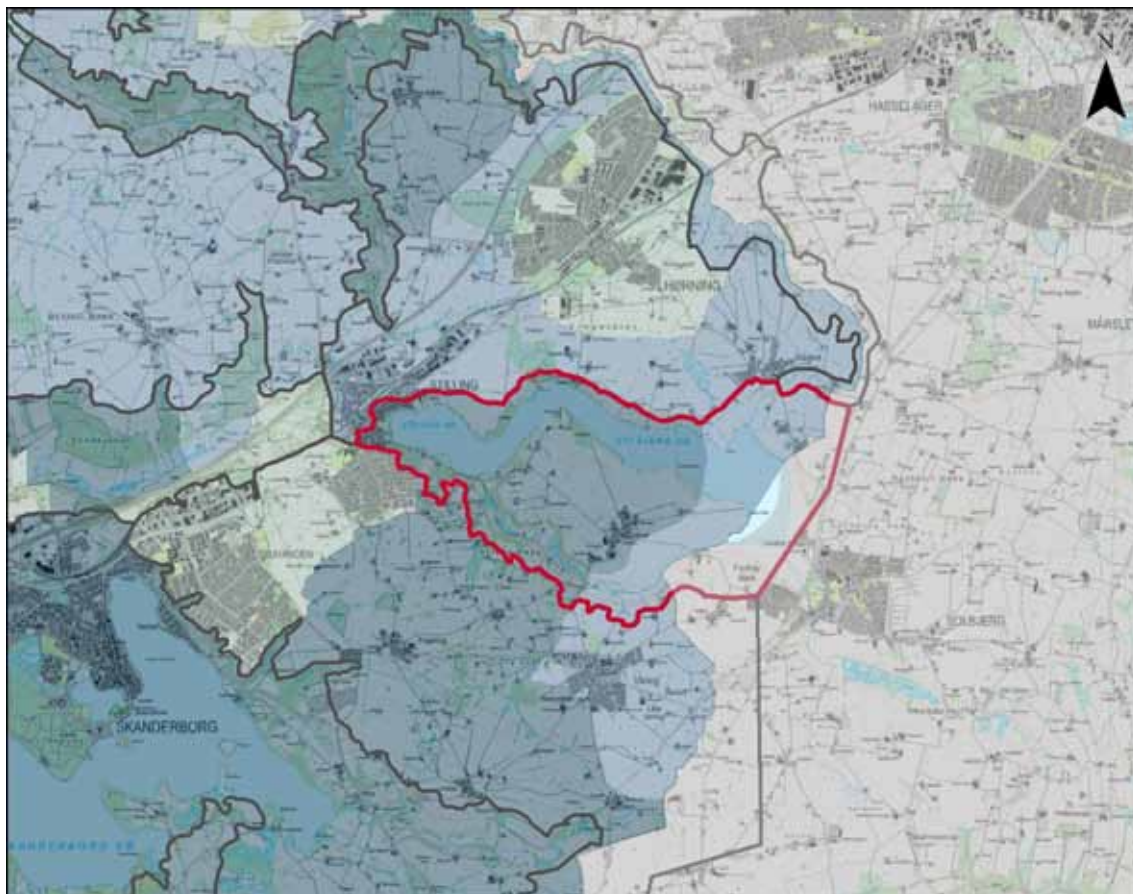
■ **KARAKTERISTISK**
Østlige del omkring Solbjerg Sø og Vitved Morænebakke
I den østlige del af karakterområdet flader dalsiderne ud og afgrænsningen af vandfladen fremstår herved mindre markant, hvilket nedtoner landskabskarakterens tydelighed. Et lille område vest for Vitved er isoleret fra den visuelle sammenhæng til de omkringliggende dalstrøg og opleves primært som en landbrugsflade. Området er imidlertid så lille at det er medtaget i det karakteristiske delområde.

Landskabets oprindelse afspejles stadig i karakteren, selvom bebyggelsesstrukturen er delvist ændret herunder især Solbjerg, som er vokset markant i størrelse. Omkring Vitved fremstår landskabet imidlertid intakt, idet udskiftningsstrukturen kan ses tydeligt i landskabet.

Samspillet mellem naturgrundlag og arealanvendelsen er tydeligt med skov på de mere stejle partier og bebyggelsen placeret på overkanten af dalsiderne.

■ **KONTRASTERENDE**
14A: Pilbrodalen
Med de stejle dalsider og den komplekse karakter fremstår Pilbrodalen kontrasterende i forhold til den øvrige del af karakterområdet. Overordnet set fremstår karakterens oprindelse tydeligt i dens nuværende struktur. Dog er nuværende vejforløb og bebyggelsen af nyere dato.

Samspillet mellem naturgrundlaget og arealanvendelse er tydelig med skove og græsningsarealer på de stejle dalsider og naturarealer i dalbunden.

GOD

Vestlige del omkring Stilling Sø og Pilbrodalen

Landskabskarakterens oprindelse afspejles i områdets nuværende struktur, på trods af at der er sket ændringer i vej- og bebyggelsesstrukturen og Stilling er vokset markant i størrelse. Dog ligger Stilling og putter sig i landskabet og opleves ikke markant fra det omkringliggende landskab.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer, som terræn, bebyggelse og bevoksning er god.

Området er uforstyrret af større tekniske anlæg og andre elementer, som kan forstyrre landskabsoplevelsen.

MIDDEL

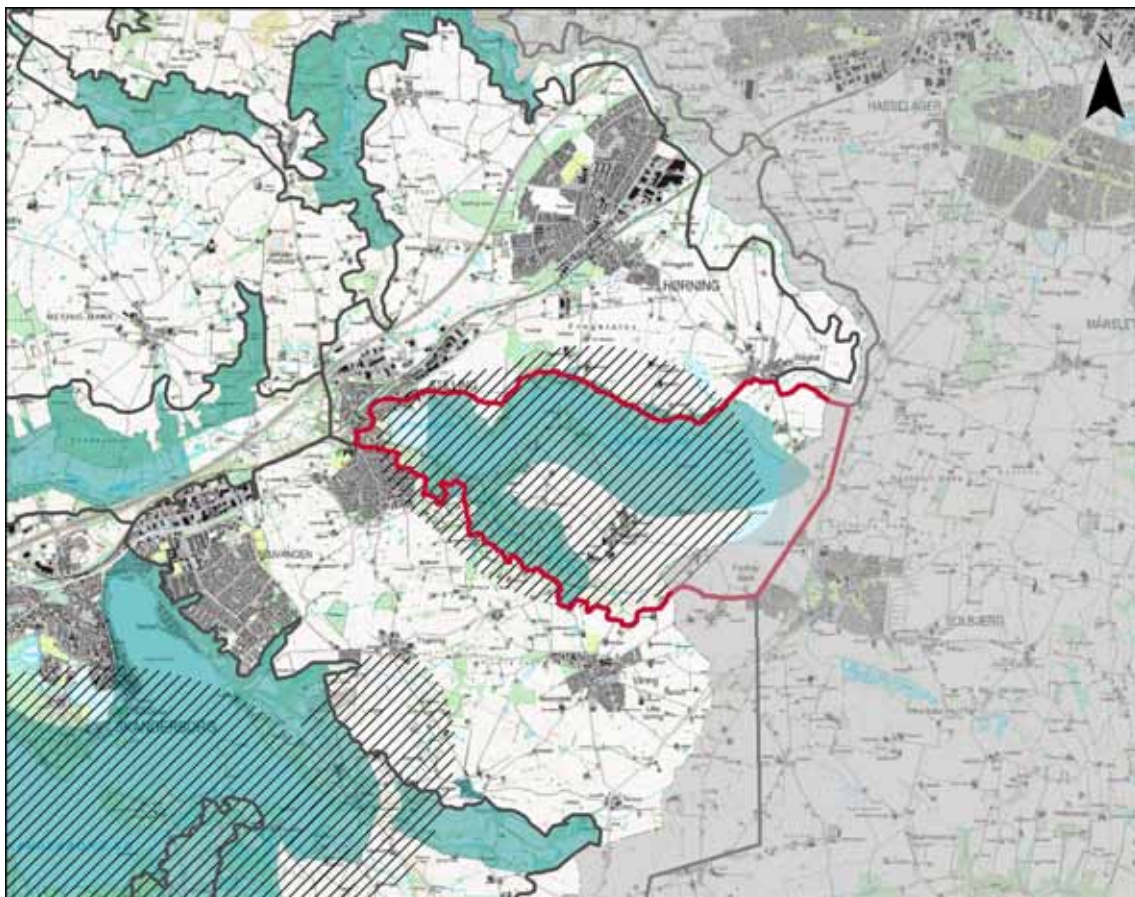
Østlige del omkring Solbjerg Sø

Også i denne del af karakterområdet erkendes landskabskarakterens oprindelse i dens nuværende struktur. Dog er Solbjerg vokset markant i størrelse, hvilket påvirker det omkringliggende landskab.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer er god.

Området fremstår let påvirket af vindmøllerne i nabokarakterområdet og enkelte skorstene som findes i tilknytning til erhvervsområdet i Solbjerg.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

■ SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Pilbrodalen

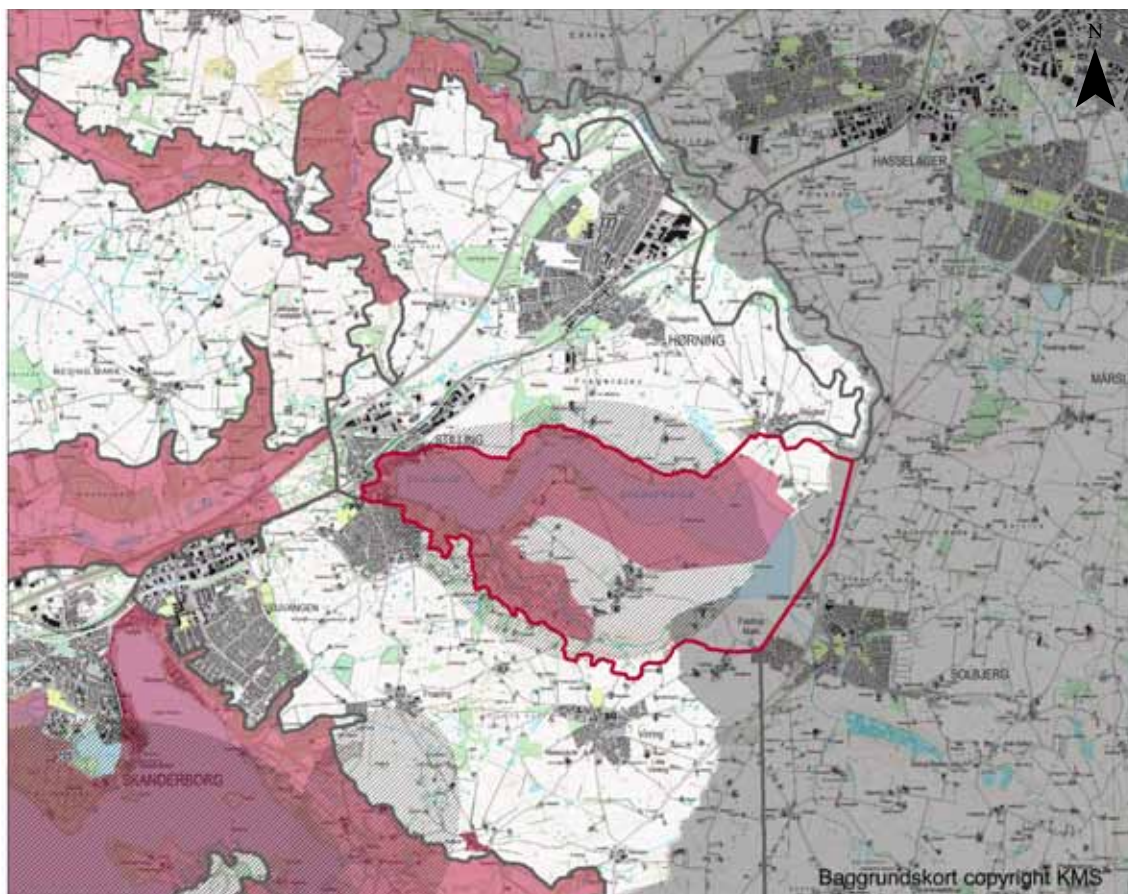
Pilbrodalens markante terræn, det komplekse mosaiklandskab med kraftigt naturpræg skaber særlige visuelle oplevelsesmuligheder i Pilbrodalen.

Stilling Sø og Solbjerg Sø

Omkring Stilling Sø og Solbjerg Sø er lange kig på langs og på tværs af vandfladen. Det enkelte landskab, dalsiderne stedvist med eng og overdrevsarealer og skovområder skaber sammen med søerne særlige visuelle oplevelsesmuligheder i området.

▨ SÆRLIGE UDSIGTER

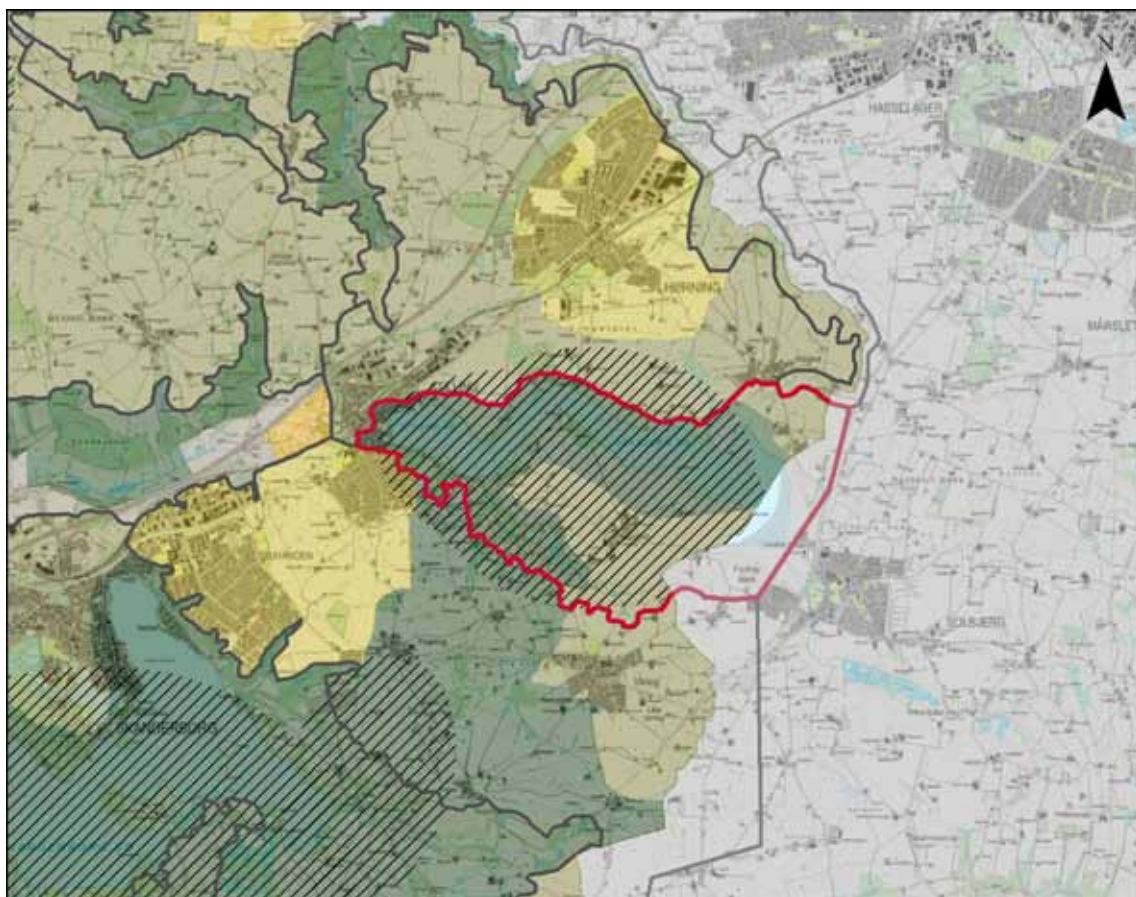
Størstedelen af området vurderes at indeholde helt særlige udsigtsmuligheder betinget af de lange kig udover Stilling Solbjerg Sø og det åbne landskab landbrugslandskab.

SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER
Den åbne og meget enkle karakter gør landskabet særligt sårbart overfor ændrede arealanvendelser og nye anlæg, da disse vil komme til at fremstå tydeligt i landskabet. I Pilbrodalen er landskabet særligt sårbart overfor tiltag som vil bryde områdets meget naturprægede og uforstyrrede karakter.

SÅRBARE UDSIGTER
Størstedelen af området vurderes at indeholde særligt sårbare udsigter betinget af de lange kig på langs og på tværs af Solbjerg Stilling Sø og de vide kig henover det åbne landbrugslandskab. Udsigterne er særligt sårbare over for skovrejsning eller anden sammenhængende bevoksning, der slører eller forringer udsigtsmulighederne. Tilsvarende er de særlige udsigter sårbare over for høje, tekniske anlæg eller bygninger, der virker visuelt forstyrrende.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT
Området omkring Stilling Solbjerg Sø samt Pilbrodalen er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse eller tilstand kun må ske som et led i en beskyttelse eller forbedring af området.

VEDLIGEHOOLD
Den nordøstlige samt sydøstlige del af området er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren.

UDSIGTER
Store dele af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Landskabet med de intensivt dyrkede marker i stor skala med sparsom bevoksning bør i dialog med landbruget fastholdes i området.

I Pilbrodalen bør de levende hegn placeret vinkelret på terrænfaldet bevares og styrkes i dialog med landbruget.

NATUR

De sammenhængende og lange bæltter af engarealer langs søbredden bør fastholdes i området og vedligeholdes ved afgræsning.

SKOV

I området bør der ikke rejses skov, idet det vil sløre de åbne udsigter udover Stilling Solbjerg Sø.

BY/BEBYGGELSE

Det grønne beplantningsbælte der danner visuel grænse mellem Solbjerg og søen bør fastholdes i området.

Ny bebyggelse bør placeres lavt i terræn og have en karakter, der ikke virker dominerende i landskabet. Nyt landbrugsbyggeri bør desuden placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse og sikre det samlede anlæg et ensartet udtryk.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør fastholdes som et overvejende uforstyrret landskab. Mindre tekniske anlæg kan dog placeres i landskabet, såfremt der tages særlig hensyn til områdets særlige visuelle oplevelsesmuligheder omkring Stilling Solbjerg Sø og i Pilbrodalen.

UDSIGTER

De lange uforstyrrede kig henover landskabet til Stilling-Solbjerg Sø skal friholdes for bevoksning, der vil bryde med udsigtsmulighederne. Desuden bør landskabet her så vidt muligt friholdes for tekniske anlæg, som vil forringe landskabsoplevelsen.

Markvej afgrænset af stejlt bakkeparti

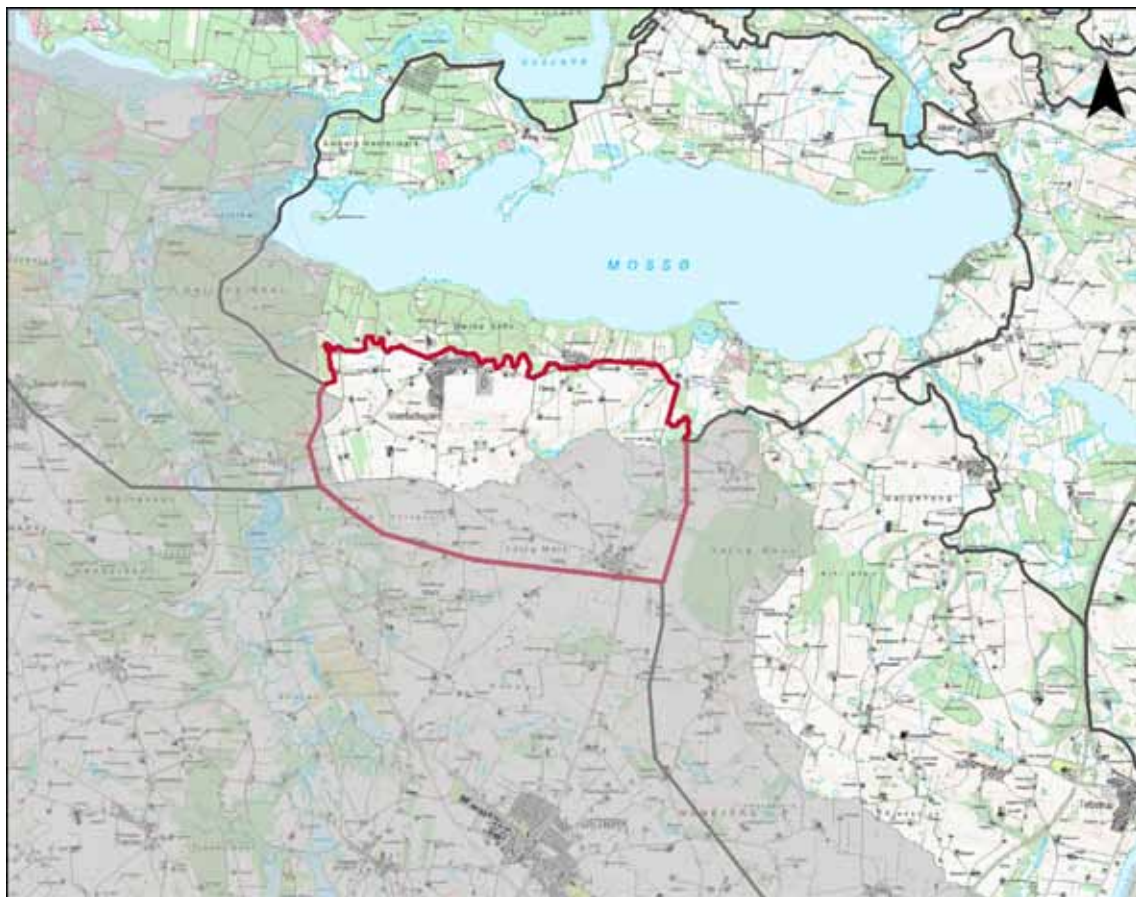
Søen med Solbjerg beliggende ned til søbredden

Udsigt udover de dyrkede markflader

KARAKTEROMRÅDE 15

VOERLADEGÅRD BAKKEDE MORÆNELANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Voerladegård bakkede Morænelandskab grænser mod nord op til sølandskabet Mossø, og mod syd støder området op til kommunegrænsen.

LANDSKABSKARAKTEREN

Karakteristisk for området er det forgrenede dalførløb, der gennemskærer området fra øst mod vest, og som veksler mellem stejle markante skrånninger og mere bakkede dalsider, som tilsammen giver et varieret og bakket dalførløb. Dalførløbet udnyttes hovedsagligt ekstensivt til græsning, men de steder, hvor dalsiderne er mere bakkede og mindre markante, er jorden opdyrket. Bevokningsstrukturen er forholdsvis sparsom med enkeltstående træer og få levende hegn mod syd i området samt flere mindre grupper af høje træer. Bebyggelsesmønsteret er skabt af landsbyen Voerladegård og middelstore gårde og husmandssteder, som er karakteriseret ved at ligge lavt i terrænet og omkranset af bevoksning.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et åbent landskab i middelskala. Fra områdets vestlige del er der vid udsigt over området til højdedragene ved Yding Skovhøj og Ejer storbakkede Morænelandskab. Fra den nordlige del af området er der flere steder vide udsigter til nabokarakterområdet med Mossø og bakkerne nord for søen.

Området opleves uden større tekniske forstyrrelser, dog er der ved Rødkærgård syd for Dørup opstillet en mobilmast, der opleves som et orienteringspunkt i området.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabskarakterområdet grænser mod nord op til Mossø mod nord og øst. Mod vest syd støder området op til kommunegrænsen.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er karakteriseret ved et morænelandskab med et smalt dalstrøg stedvist med meget stejle skrænter og andre steder med mere udflydende dalsider. Terrænet nord for dalstrøget er jævnt stigende og faldende, mens terrænet vest for dalstrøget er stejlt stigende og faldende. Syd for dalstrøget omkring Smørsig og Hedelyst er terrænet storbakket.

Området har meget få vandhuller og få mindre engarealer. Både søerne og engarealerne er knyttet til det smalle dalstrøg centralt i området. I den østlige del af området fra mosearealet syd for Voerladegård løber et vandløb i sydvest-nordøstlig retning gennem dalstrøget til Mossø i nord.

Området består dels af moræneler, dels af smeltevandssand og -grus samt mindre partier med ferskvandsdannelse.

AREALANVENDELSE

Arealanvendelsen i området er primært det intensivt dyrkede landbrugslandskab med små til middelstore markfelter. I den østlige del af området findes småplantninger af juletræer. Dalstrøget bliver overvejende afgræsset, og på skrænterne er der ligeledes mindre overdrevsarealer, som afgræsses. Syd for Lyngdalgård ligger endvidere områdets største engareal, som også afgræsses.

BEVOKSNINGSTRUKTUR

Bevokningsstrukturen er karakteriseret ved at være forholdsvis sparsom med spredte enkeltstående træer i markskel, mange mindre bevoksninger bestående af høje træer samt høje bevoksninger omkring gårde. Herudover er der særligt i den sydvestlige del af området samt syd for Dørup flere enkeltrækkede levende hegn orienteret nord-syd. I området er der desuden et mindre skovområde.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret knytter sig til landsbyen Voerladegård, spredt beliggende middelstore gårde og en række husmandssteder. Karakteristisk for gårdene og husmandsstederne er, at de ligger lavt i terrænet omgivet af store træer og småplantninger, hvilket bidrager til at de ikke fremstår så markant i landskabet.

Voerladegård er beliggende i områdets

Udsigt over dalforløb fra Marielund

Engområde syd for Lyngdalgård

Gravhøje syd for Dørup

nordlige del, på overkanten af skrænten ned til Mossø. En nyere udstykning med parceller og jordbrugsparceller ligger som to tunger ud i landskabet mod syd og giver byen en usammenhængende afgrænsning mod det åbne land. Mod nord ligger Voerladegård helt ud til overkanten af skrænterne ned mod Mossø, hvilket giver byen en meget klar nordlig afgrænsning.

KULTURHISTORIE

Syd for Dørup ligger en samling af fire gravhøje. De to sydlige fremstår markant i landskabet, mens de to nordlige er sløret af bevoksning.

TEKNISKE ANLÆG

Området er uden større tekniske anlæg. Gennem området syd om Dørup mod sydvest til Voervadsbro løber en mindre elledning, som ikke fremstår tydeligt i landskabet. Ved Rødkærgård syd for Dørup er opstillet en højere mobilmast, som opleves fra en stor del af området.

DELOMRÅDER

15A: Området mod vest omkring Højgård og Grønskovlund

Terrænet i området adskiller sig fra hovedkarakteren ved at være stærkt stigende og faldende og hovedsageligt fremstår som et intensivt dyrket landskab. Landskabet er meget åbent og med lange udsigter over det lavereliggende område til højdedragene ved Yding Skovhøj og

Ejer morænelandskab.

15B: Området nord for dalstrøget

Terrænet nord for dalstrøget adskiller sig fra hovedkarakteren ved at være jævnt stigende og faldende med intensivt opdyrkede middelstore markflader.

15C: Området syd for dalstrøget, øst for Smørsig

Et mindre område i den sydvestlige ende af området fremstår med en anden karakter. Her er terrænet fladere og åbent med intensivt dyrkede marker.

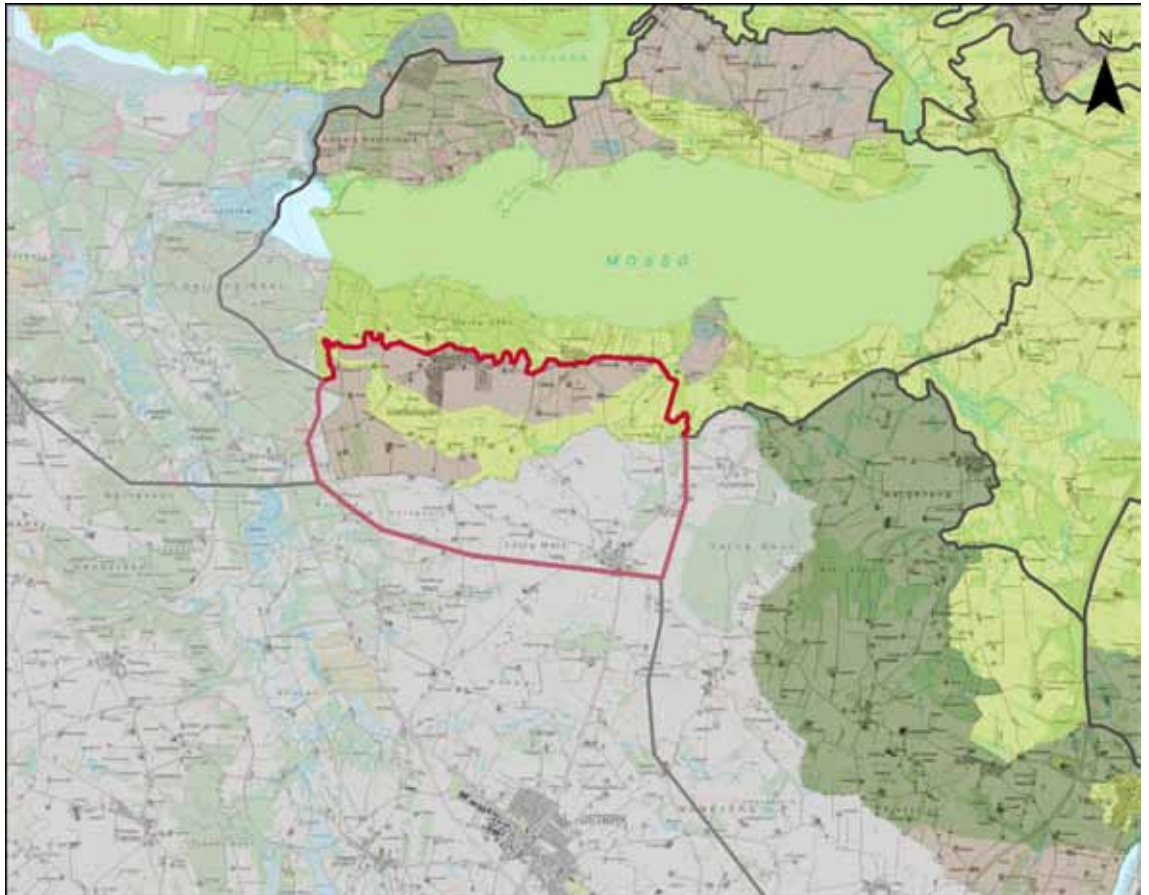
SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Umiddelbart vest for Dørup samt øst for Dørup til Dørup Søgård er der flere steder vide udsigter over landskabet mod nord. Her ligger landskabet højt i forhold til Mossø og giver således lange kig over den lavereliggende sø og det bakkede landskab nord for søen.

UDFORDRINGER

Områdets landskabsmæssige udfordring består i opretholdelsen af græsning af dalstrøget, som sikrer, at dalstrøget fremstår markant i landskabet. Det er endvidere væsentligt at fastholde landskabet som et uforstyrret landskab.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele området pånær delområderne:

Dalstrøget som dækker cirka halvdelen af området er karakteristisk. I området fremstår nøglekarakteren tydeligt med vekslen mellem stejle dalsider og mere udflydende bakkede dalsider. Samspillet mellem naturgrundlaget og arealanvendelsen fremstår tydeligt med græsning på de stejle dalsider og opdyrkede markfelter, hvor dalsiderne er mere udflydende.

KONTRASTERENDE

Delområde 15A: området mod vest omkring Højgård og Grønskovlund:

Terrænet i området er stærkt stigende/stærkt faldende mod øst og sydøst, som hovedsageligt er intensivt dyrket. Syd for hovedvejen mellem Voerladegård og Voervadsbro er der en omfattende dyrkning af salat, som fremstår meget anderledes end almindelig dyrkede marker. Gårdene i den nordlige del af området ligger højt i terrænet, mens gårdene mod syd ligger lavt. Langs hovedvejen øst for Voervadsbro ligger en række husmandssteder. Landskabet er meget åbent og med lange udsigter over det laverliggende område til højdedragene ved Yding Skovhøj og Ejer Morænelandskab.

KONTRASTERENDE

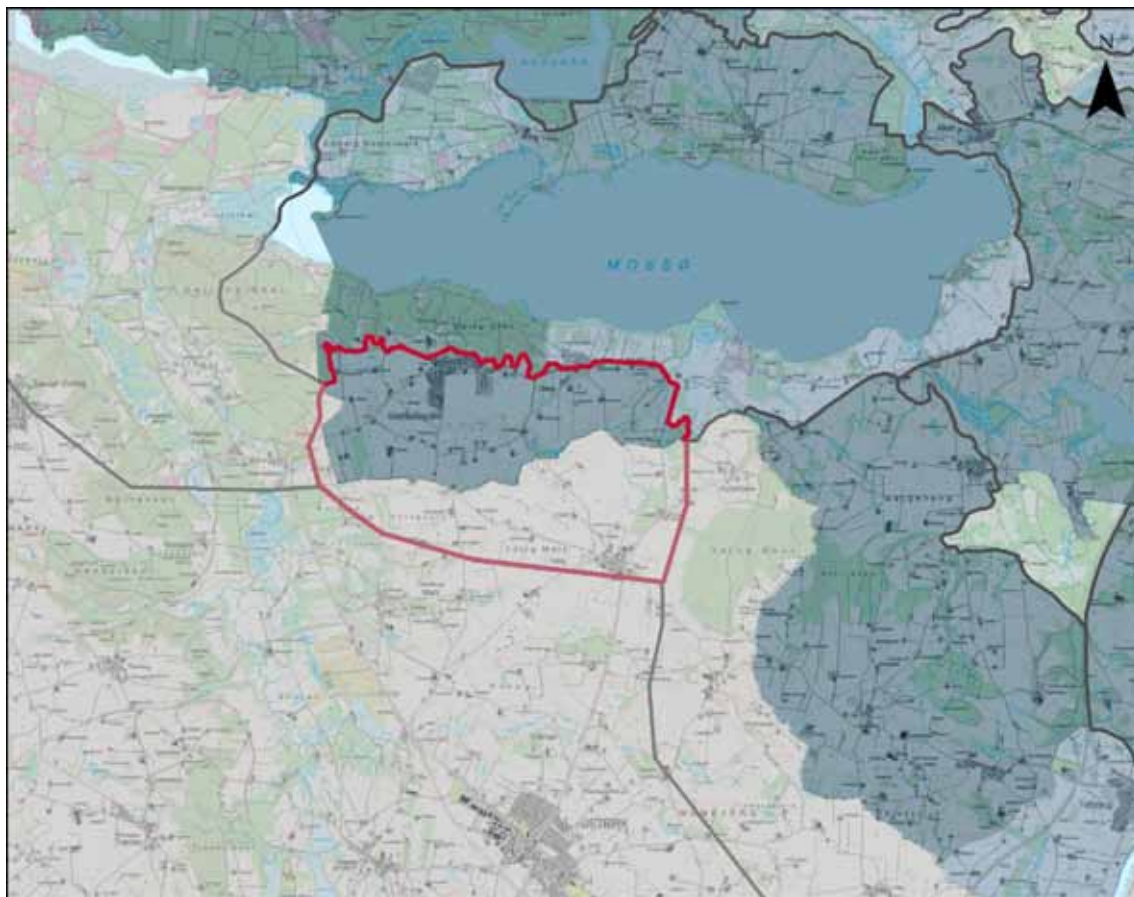
Delområde 15B: området nord for dalstrøget:

I dette område er terrænet jævnt stigende og jævnt faldende, intensivt opdyrket i middelstore markflader. Området adskiller sig fra hovedkarakteren ved det intensivt dyrkede landskab.

KONTRASTERENDE

Delområde 15C: området syd for dalstrøget, øst for Smørsig:

Et mindre område i den sydvestlige ende af området fremstår med en anden karakter. Her er terrænet fladere (storbakket) og åbent med intensivt dyrkede marker. Områdets afvigende karakter skyldes at området hører til et større karakterområde, som primært ligger i nabokommunen. Delområdets udstrækning indenfor Skanderborg Kommune er så begrænset, at det i nærværende projekt ikke er udarbejdet en selvstændig karakterbeskrivelse og vurdering af området.

GOD

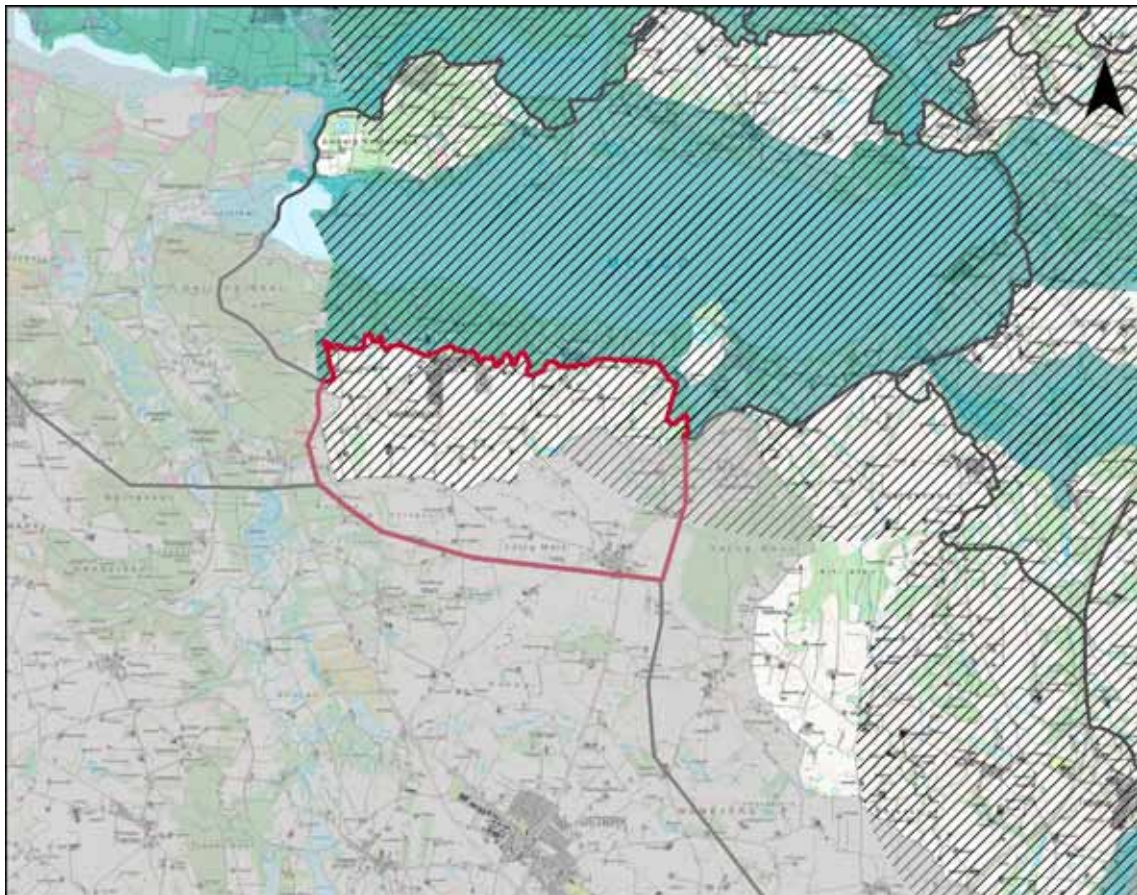
Hele området:

Områdets bebyggelses- og bevokningsmæssige struktur har overordnet bevaret sin oprindelige struktur, som kan aflæses af de høje målebordsblade fra slutningen af 1800 tallet.

De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god tilstand. Gårdene og husmandsstederne er velholdte, og de stejle dalsider bliver afgræsset.

Med undtagelse af mobilmasten ved Rødkærgård findes der ingen større tekniske anlæg i området. Masten opleves fra en stor del af området, men fremstår dog ikke markant i landskabet.

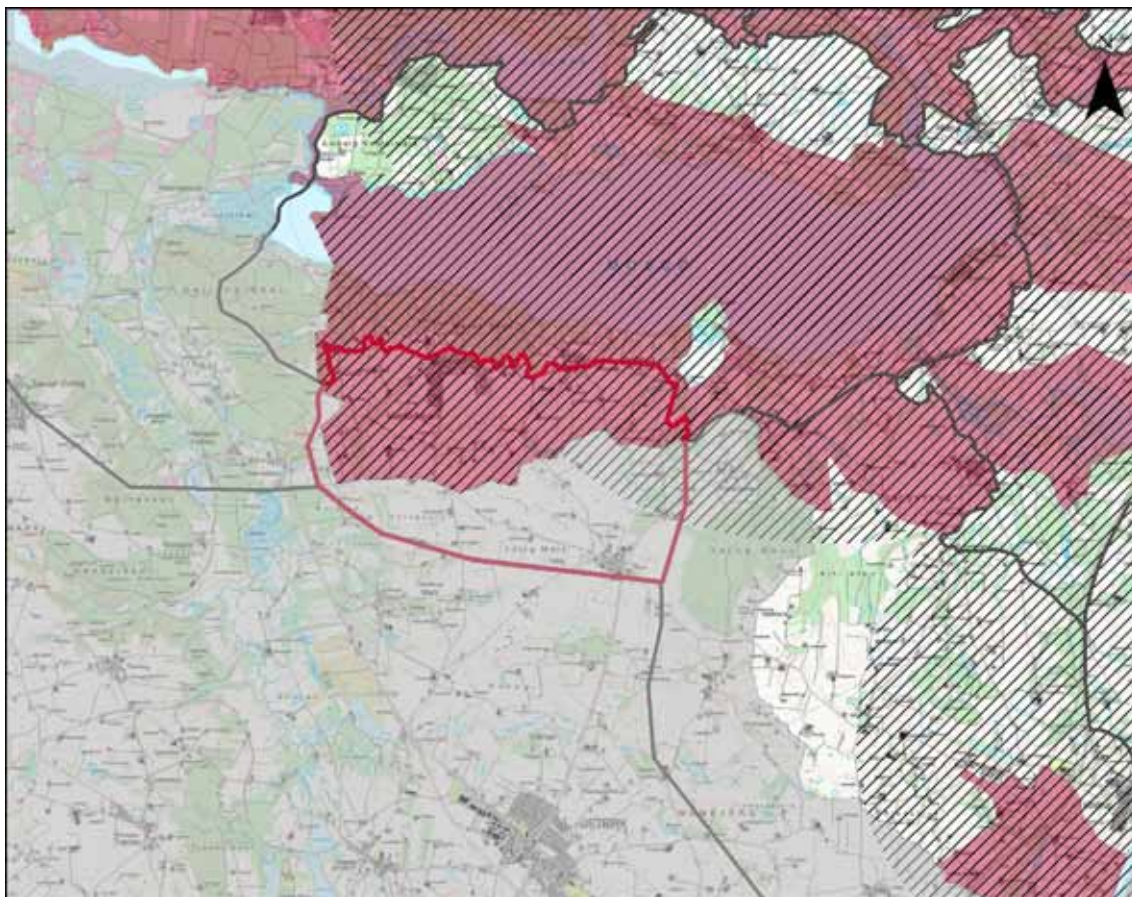
SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

/// SÆRLIGE UDSIGTER

Hele området

Hele området indeholder særlige udsigter, betinget af landskabets høje beliggenhed i forhold til Mossø, hvilket bidrager til lange kig ud over søen. Særligt er der fra landevejen (Holmedal) umiddelbart vest for Dørup, samt øst for Dørup til Dørup Søgård flere steder vide udsigter over Mossø.

■ SÆRLIGT SÅRBART

Hele området

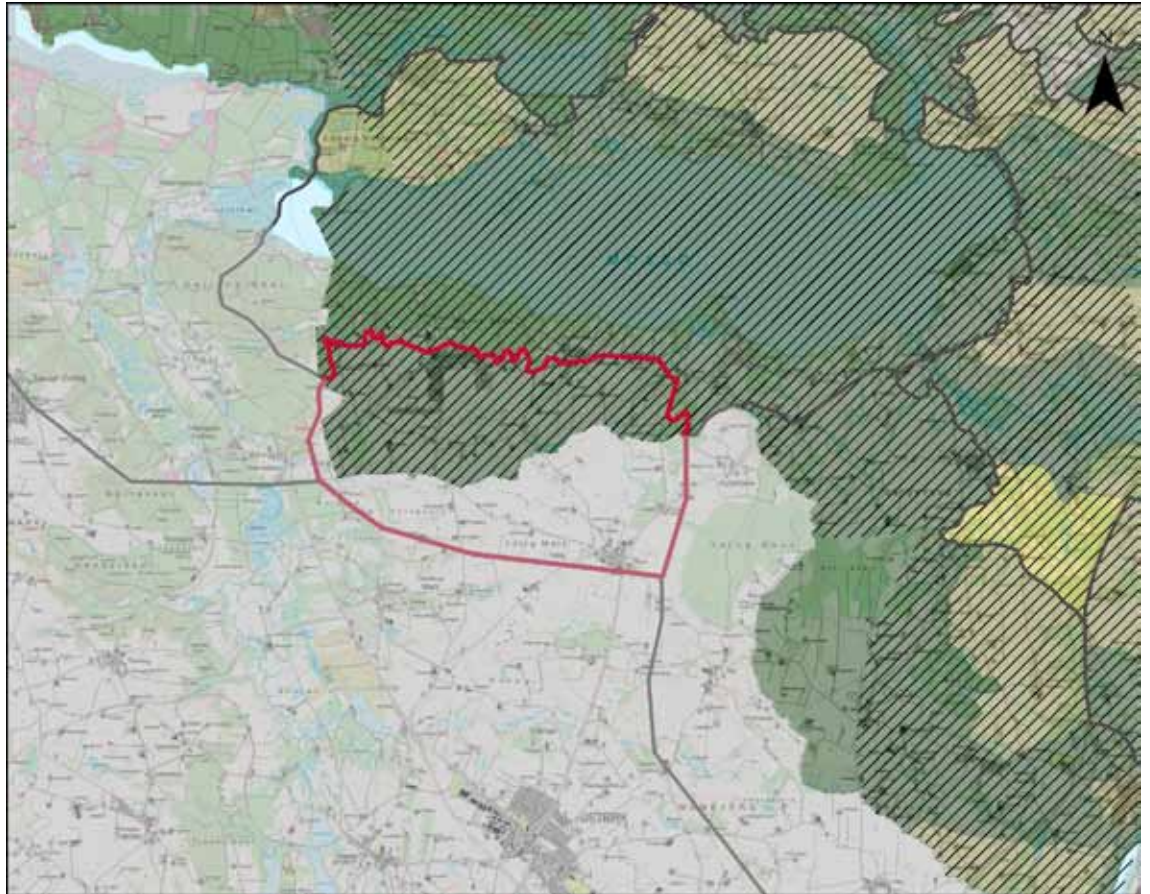
Landskabet vurderes at være særligt sårbart, hvilket primært er betinget af områdets status som et uforstyrret landskab, hvilket gør landskabet særligt sårbart overfor placering af tekniske anlæg, store landbrugsbygninger samt byudvikling, der vil påvirke landskabets uforstyrrelse. I området er der flere steder muligheder for lange kig henover landskabet, som vil bidrage til at tekniske anlæg samt evt. byudvikling vil være synlige over store afstande. I området er der endvidere stor visuel sammenhæng til nabokarakterområdet Mossø, som vil betyde at ændringer indenfor karakterområdet vil påvirke tilstanden af oplevelsen af Mossø.

Området er desuden som helhed sårbart overfor tilplantning med skov, som vil sløre landskabet, hindre oplevelsen af det forgrenede dalførløb samt lukke for de lange kig over det åbne, dyrkede landskab.

▨ SÅRBARE UDSIGTER

Hele området vurderes at indeholde særligt sårbare udsigter, som er betinget af terrænet, der giver mulighed for lange kig udover landskabet samt den visuelle sammenhæng med Mossø. Udsigterne er særligt sårbare over for skovrejsning eller anden sammenhængende bevoksning, der slører eller forringer udsigtsmulighederne. Tilsvarende er de særlige udsigter sårbare over for høje, tekniske anlæg eller bygninger, der virker visuelt forstyrrende.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Hele området er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

SÆRLIGE UDSIGTER

Hele området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Oplevelsen af det markante forgrenede dalstrøg bør fastholdes i området gennem dialog med landbruget om friholdelse af området for juletræsparceller og tætte levende hegn. Desuden bør afgrænsningen af dalstrøget så vidt muligt fastholdes.

NATUR

Overdrevsarealerne i området bør fastholdes som afgræssede arealer.

SKOV

Området bør generelt friholdes for skovrejsning, da det vil sløre dalstrøget, samt bryde med områdets mange særlige udsigter.

KULTURHISTORIE

Gravhøjene syd for Dørup bør friholdes for bevoksning på og omkring gravhøjene, sådan at de fremstår klart aflæselige i landskabet.

BY/BEBYGGELSE

Bebyggelsesmønstret med lavtliggende gårde og husmandssteder omkranset af bevoksning bør fastholdes.

Ny bebyggelse i området bør placeres lavt i terrænet og sløres med bevoksning.

Evt. byudvikling af Voerladegård skal ske syd for byen, og kan med fordel bidrage til en mere klar afgrænsning af byen. Desuden bør der arbejdes med at sammenbinde de to parceludstyknin-ger ved evt. etablering af sammenhængende beplantning mellem udstyknin-gerne.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør fastholdes som et landskab uden tekniske forstyrrelser og derfor friholdes fra såvel mindre som større tekniske anlæg.

UDSIGTER

Der bør tages hensyn til områdets mange særlige udsigter ved at nye anlæg generelt placeres lavt i terrænet samt at området fastholdes som et åbent landskab.

Udsigt udover dalforløb- Marielund

Husmandssted syd for Voerladegård

Udsigt over Mossø- øst fra Dørup

Kig til Voerladegård fra højderyggen

KARAKTEROMRÅDE 16

SØLANDSKABET MOSSØ

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Sølandskabet Mossø grænser mod nord op til Gudensådal og Illerup Ådal. Mod øst afgrænses området af Sølandskabet Skanderborg Sø, og mod syd afgrænses karakterområdet af Ejer og Voerladegård Morænelandskab. Mod vest støder området op til kommunegrænsen.

LANDSKABSKARAKTEREN

Karakteristisk for området er den brede åbne sø med jævnt faldende skrænter. Søbredden fremstår i den vestlige del af området med skovbevoksning og i den østlige del af området med en mere åben bevoksningsstruktur med en mosaik af småskove, græsarealer og dyrkede marker, som brydes af småplantninger og levende hegn vinkelret på søbredden. I den nordlige del af landskabet er der en moræneknold, som fremstår med let bølget terræn og middelstore markflader. Bebyggelsen er karakteriseret ved husmandssteder og gårde beliggende i tilknytning til landsbyerne Boes og Dørup samt et mindre sommerhusområde i tilknytning til Emborg Vestermark, Mossøbrå og Vædebro.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et sammensat landskab, som veksler fra små til middelstore rum. Særlige visuelle oplevelsesmuligheder knytter sig til store dele af området, men helt særligt opleves de mange kig og udsigter fra de højereliggende og sønære are-

aler. Fuldbro Mølle er et væsentlig orienteringspunkt i landskabet, og i den helt vestlige del af søen er der udsigt til kirketårnet på Gl. Rye Kirke. Hele området opleves uden forstyrrelse med undtagelse af den sydøstlige del af området, hvor der er kig til tre vindmøller.

GEOLOGISK DANNELSE

Karakterområdet er karakteriseret ved et markant dalstrøg, som er en del af et større og sammenhængende tunneldalsystem mellem Skanderborg og Silkeborg. Dalsiderne skræner jævnt ned mod dalbunden med terrænhældninger på 6 grader langs størstedelen af dalstrøget. Mindre erosionskløfter præger den sydlige dalside. En mindre moræneknold udgør karakterområdets nordlige del. Moræneknolden fremstår med et let bølget terræn.

De hydrologiske forhold knytter sig særligt til Mossø beliggende i dalbunden. Langs sydsiden af søen løber der tre mindre vandløb ud i søen. Ved Fuldbro Mølle løber Tåning Å ud i søen. Nordvest i området ved det lave areal mellem Gudensø og Mossø er der gravet to kanaler. Den østlige kanal, Munkekanalen, ses tydeligt i landskabet, mens kanalen ved selve klosteret er skjult af bevoksning og bebyggelse. Området er desuden præget af flere lavtliggende arealer med sø, mosearealer og engarealer. På dalsiderne og moræneknolden består

jordbunden langt overvejende af smeltevandssand og -grus. Et mindre parti med ektramarginale aflejringer findes på den vestlige del af den sydlige dalside. I de lavereliggende områder nær søen findes ferskvandsaflejringer.

AREALANVENDELSE

Arealanvendelsen i området er karakteriseret ved en variation af dyrkede marker, græssede partier og større skovpartier i den vestlige del og mindre skovpartier i den østlige del af området. På dalsiderne veksler udnyttelsen mellem dyrkede marker, græssede partier, græspartier, som bliver slået, og skovpartier. På moræneknolden nord for søen er jorden primært opdyrket med mindre skovpartier. De dyrkede marker er små til middelstore; dog er der omkring Johannesminde, øst for Boes, større sammenhængende og ubrudte markflader.

Området rummer desuden mindre hedearealer, enkelte overdrevspartier og flere moseområder. Det største overdrevsparti i området ligger på skrænten ned til det drænedede område ved kanalen mellem Gudensø og Mossø. Områdets største moseområder er beliggende ved Hem Odde og øst for Johannesminde (øst for Boes). Herudover ligger der flere spredte, mindre moseområder i området samt en rand af træbevokset mose langs søbredden henholdsvis nord og syd for søen.

Udsigt ud over Mossø syd for Boes

Billede af Munkekanalen

Udsigt udover Mossøs søflade fra den østlige del af søen

BEVOKSNING

Bevokningsstrukturen i området er karakteriseret ved mange mindre skovbevoksninger samt større sammenhængende skovarealer i den vestlige del af området. Desuden er hegnstrukturen karakteriseret ved flere ubrudte 3-5-rækkede levende hegn og flere enkelttrækkede levende hegn. På nordbredden ligger et større skovområde, Boes Skov. Kendetegnde for skovene er, at det er skove med sammensat af nåletræer og flere forskellige arter af løvtræer. I den sydvestlige del af området ligger Dørup Skov, som er den største skov i området.

I området er der desuden flere spredte småplantninger og enkeltstående træer samt alléer i den nordlige del af området. Langs den sydlige søbred nord for Dørup og den nordlige søbred vest for Boes er der endvidere en rand af træbevokset mose langs søbredden.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret i området er dannet af landsbyerne Boes og Dørup med omkringliggende gårde og husmandssteder. Landsbyen Boes består af en samling småhuse med en gård i den sydlige del af byen. Dørup består ligeledes overvejende af småhuse med enkelte gårde beliggende inde i byen.

Derudover er der tre mindre sommerhusområder beliggende ved Emborg Vester-

mark, Mossøbrå og Vædebrovej.

Kendetegnende for gårdene og landsbyerne i området er, at de ligger på overgangen mellem de højtliggende jorde på moræneknolden og skråningerne ned til Mossø og de lavtliggende områder ved Hem Odde samt kanalen mellem Gudensø og Mossø. På moræneknolden ligger gårdene spredt efter en udflytning fra Boes og Emborg mod vest. De største gårde i området er koncentreret på moræneknolden nord for søen.

KULTURHISTORIE

De mest markante kulturhistoriske spor i området knytter sig til klosterfortællingen. Øm Kloster beliggende ved Emborg er det største af klostrene i Gudenåsystemet, og ruinerne fremstår i dag tydeligt aflæselige i landskabet. Ved klosteret er der gravet to kanaler, som forbinder Gudensø og Mossø. I dag ses den østlige kanal, Munkekanalen, tydeligt i landskabet. Kanalen ved selve klosteret ligger skjult af bevoksning og bebyggelse. Af øvrige tydeligt aflæselige kulturhistoriske spor er der Fuldbro Mølle ved Mossø, som markerer sig i landskabet med sin store karakteristiske gule møllebygning, samt en enkelt gravhøj beliggende øst for Boes og syd for gården Højlund.

TEKNISKE ANLÆG

Området opleves stort set uden tekniske forstyrrelser. Vest for Fuldbro Mølle syd

for Mossø ligger en motorcrossbane i forbindelse med en heldagsskole, og fra de højereliggende partier i områdets sydøstlige del ses tre vindmøller mod nord.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Områdets særlige oplevelsesværdi knytter sig til de lange kig på langs og på tværs af den åbne søflade samt den varierede søbred med dels tæt bevoksning i den vestlige del, dels en variation af åbne og lukkede arealer i den østlige del af området.

DELOMRÅDER

Delområde 16A: Mosaiklandskabet omkring Emborg Vestermark

Landskabet adskiller sig fra hovedkarakteren ved en mosaikkarakter skabt af dyrkede marker, levende hegn, små skovparceller samt spredte husmandssteder og gårde.

Delområde 16B: Boes Mark

Landskabet fremstår i kontrast til hovedkarakteren ved et opdyrket morænelandskab med middel til store markflader. markerne er opdelt af mange gamle nåletræer samt nye tre- femrækkede hegn. Gårdene i området er store og ligger spredt i området lavt i terrænet.

Delområde 16C: Hem Odde

Området adskiller sig fra hovedkarakteren ved at være et sammenhængende eng- og moselandskab. Mosen frem-

står bevokset med pilekrat og engarealerne bliver afgræsset. Langs vandløbet som forløber gennem området er der elletræer.

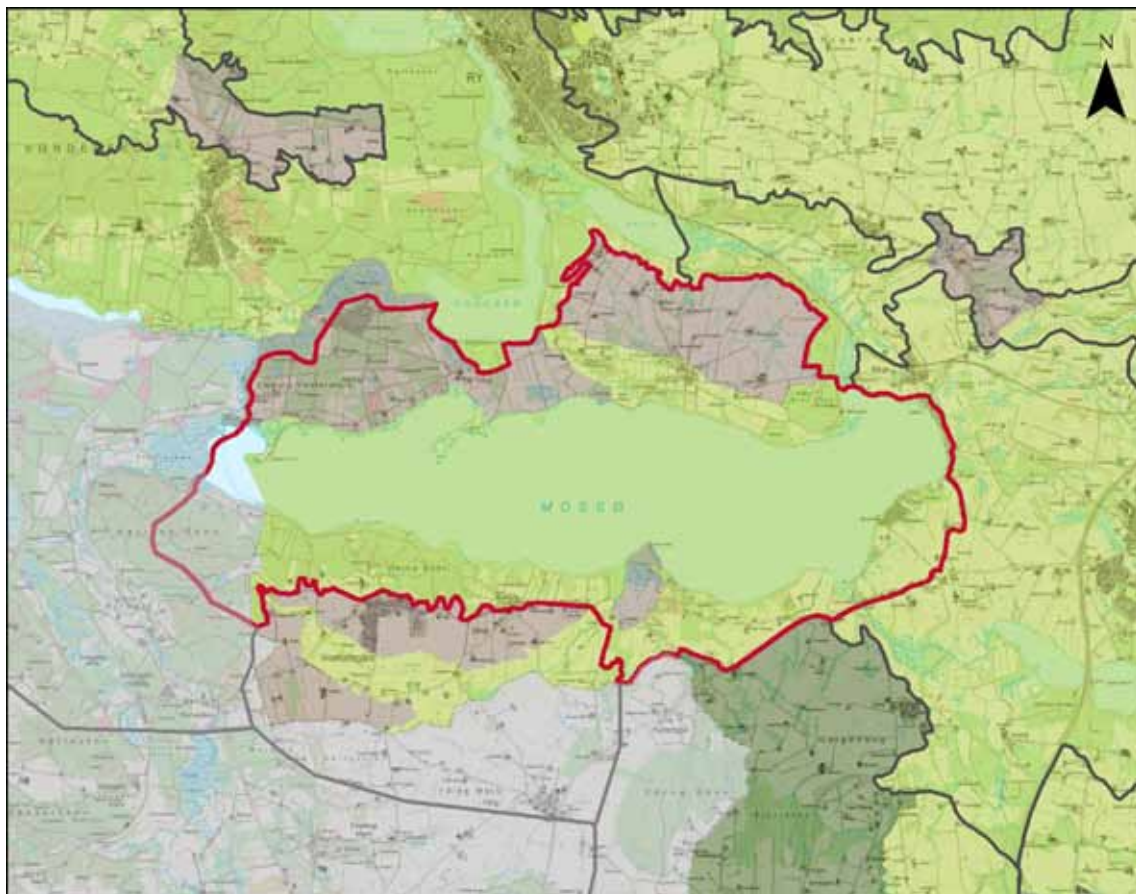
UDFORDRINGER

Områdets landskabelige udfordring består i at bevare områdets mange særlige udsigtsmuligheder samt fastholde områdets særlige klosterfortælling med ruinerne og kanalen. Desuden ligger der en landskabelig opgave i at bibeholde vekslen mellem lysåbne arealer og skov.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

Hele området pånær delområderne:

Dalstrøget som dækker cirka halvdelen af området er karakteristisk. I området fremstår nøglekarakteren tydeligt med vekslen mellem stejle dalsider og mere udflydende bakkede dalsider. Samspillet mellem naturgrundlaget og arealanvendelsen fremstår tydeligt med græsning på de stejle dalsider og opdyrkede markfelter, hvor dalsiderne er mere udflydende.

KONTRASTERENDE

Delområde 16A: Mosaiklandskabet omkring Emborg Vestermark

Landskabet på den hævede flade, som Emborg Vestermark udgør, er præget af dyrkede marker, arealer med lysåben natur, levende hegn, små skovparceller og spredt bebyggelse af huse, husmandsteder og små gårde, der afspejler sammenhæng mellem områdets naturgrundlag og kulturgeografi.

KONTRASTERENDE

Landskabet adskiller sig fra hovedkarakteren ved de opdyrkede marker i middel til stor skala. Området er ligeledes præget af markante hegnstrukturer, som ligeledes ikke findes i nøglekarakteren.

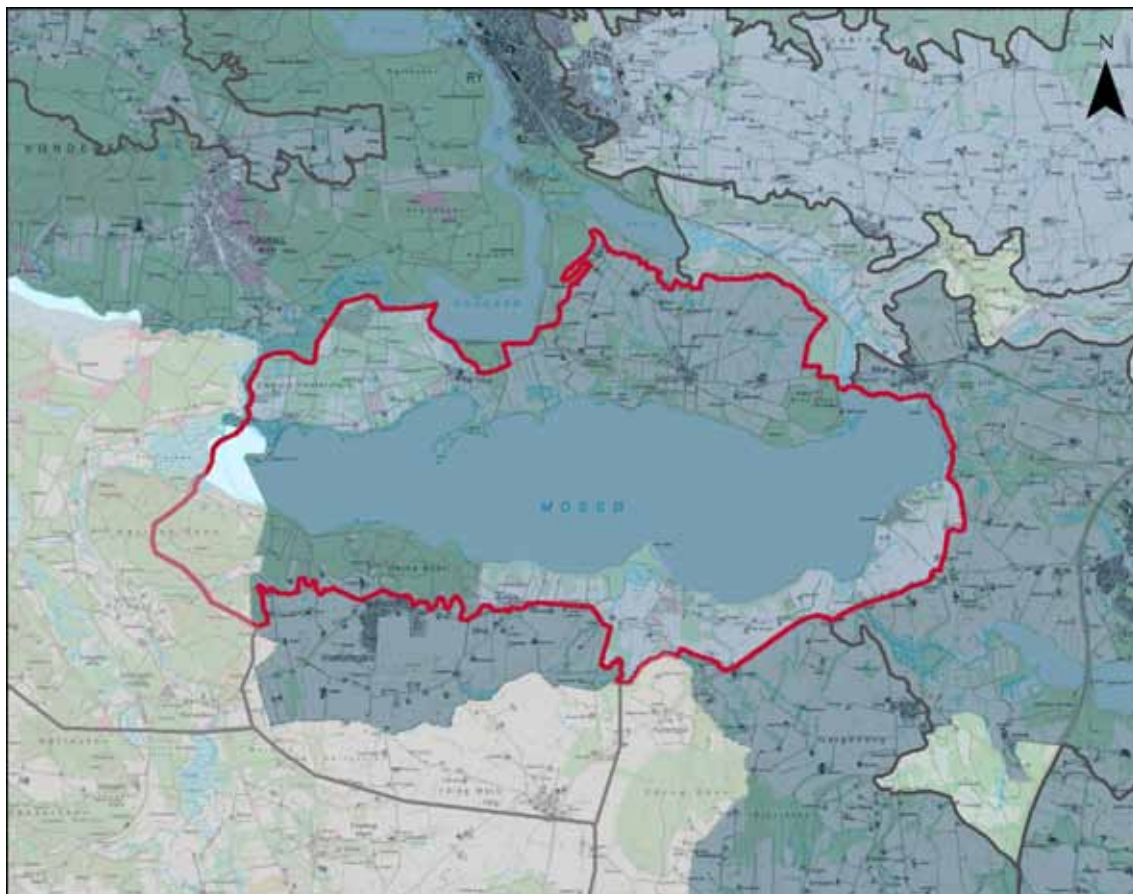
Den opdyrkede moræneflade afspejler fint sammenhængen mellem natur- og kulturgeografi.

KONTRASTERENDE

Delområde 16C: Hem Odde

Området fremstår i kontrast til hovedkarakteren ved at være et sammenhængende eng- og mose-landskab med afgræssede enge.

Samspillet mellem naturgrundlaget og kulturgrundlaget fremstår klart i form af den ekstensive drift af engarealerne.

GOD

Hele området på nær den sydøstlige del af området :

Områdets bebyggelses- og bevoxningsmæssige struktur har overordnet bevaret sin oprindelige struktur. Landskabet fremstår intakt i forhold til dets kulturhistoriske. De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand. Gårdene og husmandsstederne er velholdte og skovbrynerne samt eng- og mosearealerne fremstår i fin tilstand. Med undtagelse af mobilmasten ved Rødkærgård findes der ingen større tekniske anlæg i området. Masten opleves fra en stor del af området, men er ikke markant, men lægges mærke til på grund af dens højde i et landskab hvor der ikke ellers er noget der rager op.

MIDDEL

Delområde 16A Emborg Vestermark

De karaktergivende strukturer, særligt bevoxningsmønsteret, har med tiden ændret sig markant i området. Af de historiske kort fremgår det, at området omkring år 1800 havde en åben karakter med kun få hegn og en plantage i den nordlige del. I dag er området præget af flere mindre skovbevoxsninger og mange levende hegn, der opdeler dyrkningsfladerne. Bebyggelse af området skete først i forbindelse med opdyrkning og tilplantning af området. En løbende tilførsel af huse, husmandssteder og små gårde til området fremgår af de historiske kort.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer varierer, men fremstår overvejende middel, og området opleves uforstyrret.

MIDDEL

Området syd og øst for Mossø

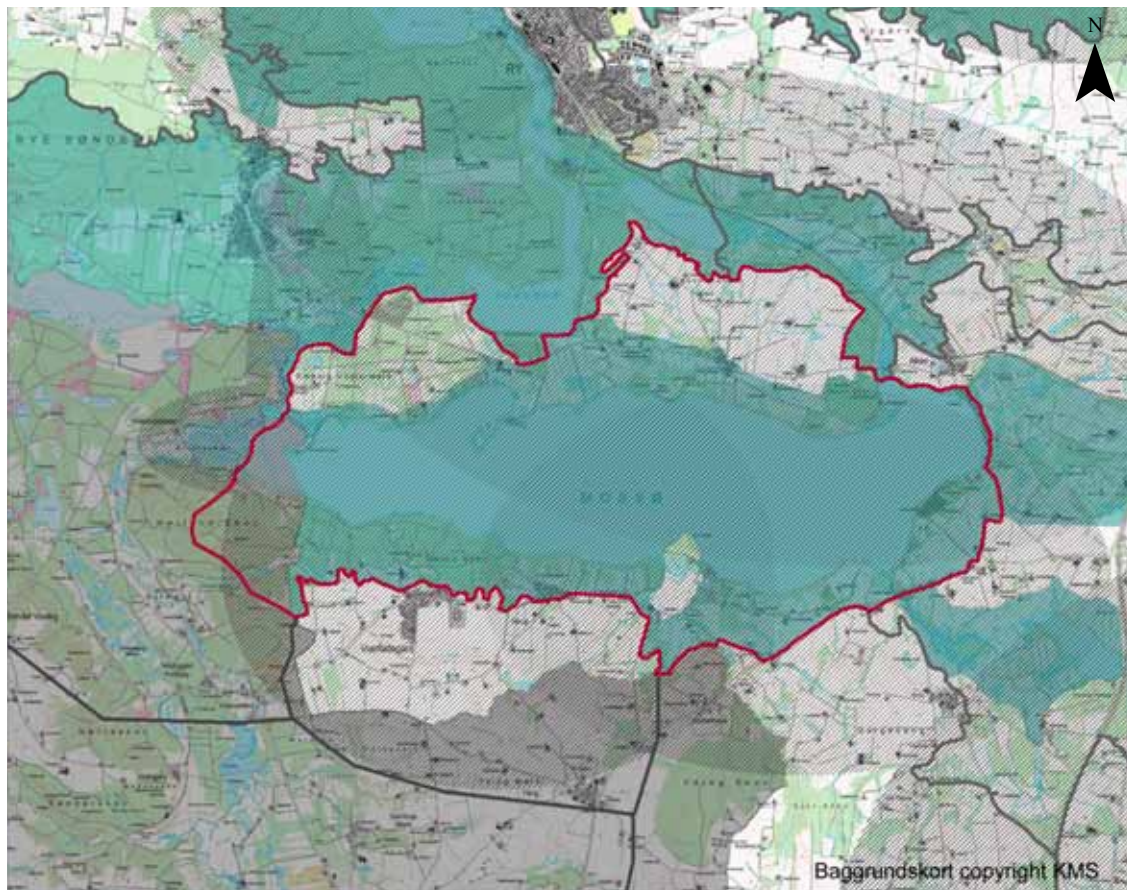
I området syd og øst for søen er der sket en udvikling i bebyggelsesstrukturen. Landsbyen Dørup er vokset, dog er det oprindelige vejforløb i byen stort set intakt. Øst for Dørup er der sket en forlægning af landevejen og der er opstået en del bebyggelse spredt langs vejforløbet. I Mossøs østlige ende er der opstået to mindre sommerhusområder, det ene som en samlet bebyggelse – Mossøbrå – det andet langs vejen ved Vædebro.

På skråningerne ned til Mossø er der kommet mange mindre skovpartier til således, at skråningerne i modsætning til på de Høje Målebordsblade fremstår med en mosaik af småbevoxsninger.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende elementer fremstår overvejende middel.

Området opleves uden tekniske forstyrrelser.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

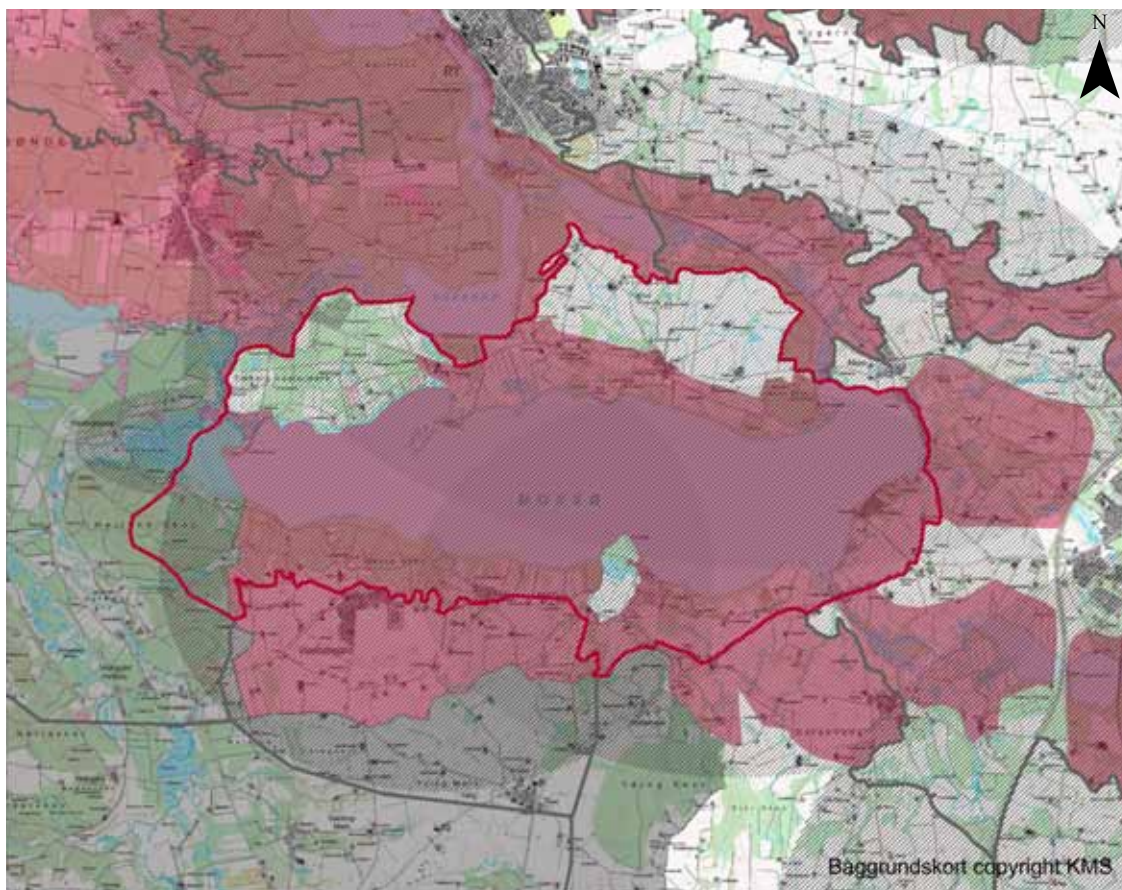
Hele området på nær Emborg Vestermark, Boes Mark og Hem Odde

Området med særlige visuelle oplevelsesmuligheder. De særlige visuelle oplevelsesmuligheder er betinget af de lange kig på langs og på tværs af den åbne søflade samt den varierede søbred med dels tæt bevoksning i den vestlige del og en variation af åbne og lukkede arealer i den østlige del af området.

SÆRLIGE UDSIGTER

I området er der flere særlige udsigter. Særligt er der fra dalsiderne i den østlige del af området flere steder med lange udsigter henover søen til den modstående søbred. Blandt andet er der udsigt fra den nordlige del af området lige vest og øst for Dørup. Her kan man fra landevejen (Holmedal) umiddelbart vest for Dørup, samt øst for Dørup til Dørup Søgård er der flere steder vide udsigter over landskabet mod nord. Området ligger højt i forhold til Mossø og giver således lange kig over den lavereliggende sø og det bakkede landskab nord for søen.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Emborg Vestermark, Boes Mark og Hem Odde vurderes generelt at være robust over for ændringer, der er tilpasset landskabskarakteren. Områderne er dog i dag uden tekniske anlæg, og området vil derfor være sårbart over for nye tekniske anlæg, som vil forringe oplevelsen af landskabet. Endvidere er der i områderne stor visuel sammenhæng med Mossø, hvilket gør områderne sårbare overfor ændringer som vil påvirke den visuelle sammenhæng, dvs. skovrejsning eller etablering af tætte hegnstrukturer med forløb øst vest.

■ SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER Hele området på nær Emborg Vestermark, Boes Mark og Hem Odde.

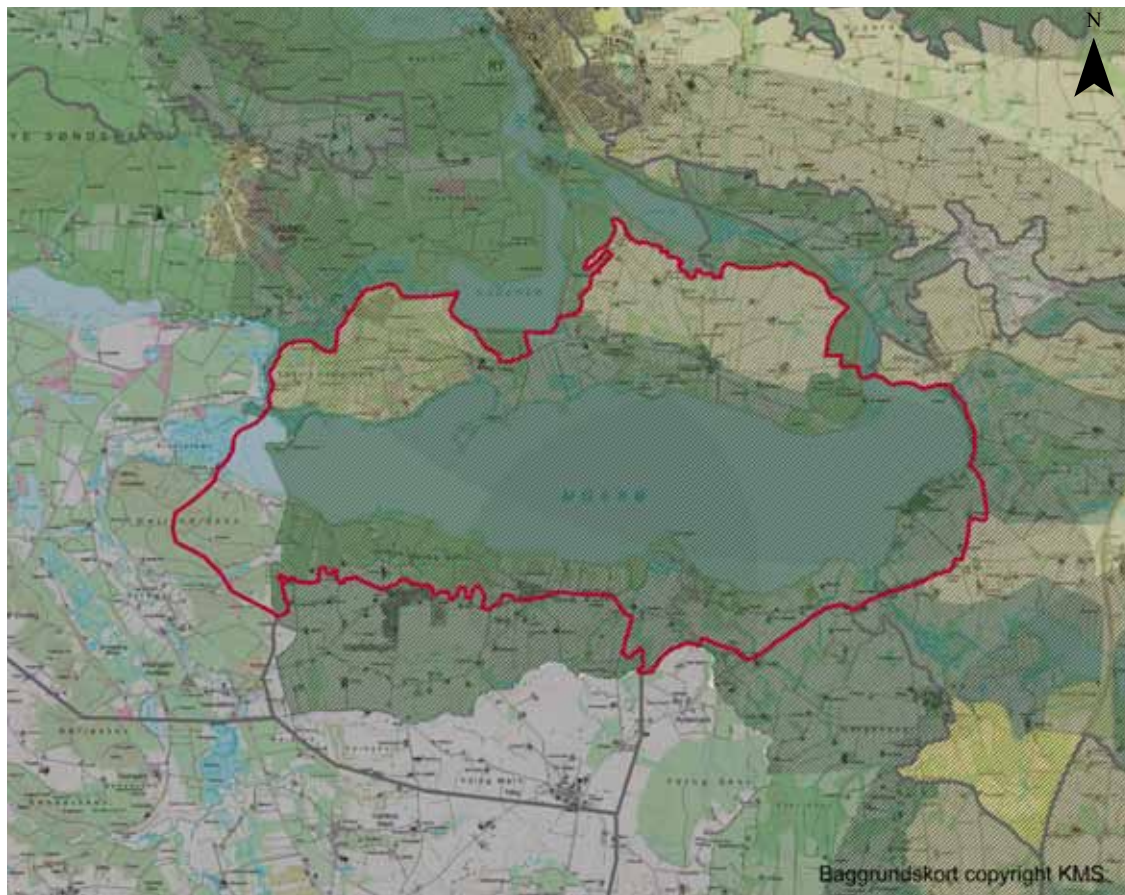
Området er som helhed sårbart overfor tilplantning med skov, som vil sløre landskabet, hindre oplevelsen af det forgrenede dalforløb samt lukke for de lange kig over det åbne, dyrkede landskab.

Herudover er området sårbart overfor større tekniske anlæg som ses over store afstande i det åbne landskab og som ved placering på de højereliggende partier i området vil være synlig fra landskabet omkring Mossø.

▨ SÅRBARE UDSIGTER Hele området på nær den helt vestlige del

Området vurderes at indeholde særligt sårbare udsigter, som er betinget af de lange vidde kig udover Mossø. Udsigterne er særligt sårbare over for skovrejsning eller anden sammenhængende bevoksning, der slører eller forringer udsigtsmulighederne. Tilsvarende er de særlige udsigter sårbare over for høje, tekniske anlæg eller bygninger, der virker visuelt forstyrrende.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Hele området på nær mosaiklandskabet ved Emborg Vestermark og Boes Mark er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse eller tilstand kun må ske som et led i en beskyttelse eller forbedring af området.

VEDLIGEHOOLD

Mosaiklandskabet ved Emborg Vestermark samt Boes Mark er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren.

SÆRLIGE UDSIGTER

Hele området på nær den helt vestlige del er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Oplevelsen af den åbne søflade med de jævnt faldende skrænter som udtryksmæssigt varierer fra lukkede skovområder i vest til en mosaik af småskove, græsarealer og dyrkede marker med levende hegn vinkeltret på søbredden i øst bør fastholdes i området.

Mosaik landskabets lille skala ved Emborg Vestermark bør opretholdes både i relation til størrelsen af landskabsrum og bebyggelsens karakter.

Områdets mosaikkarakter ved Emborg Vestermark bør bevares, herunder samspillet og forholdet mellem dyrkede/afgræssede arealer og skov/plantage bevares. Endvidere bør de levende hegn i området bevares.

NATUR

Overdrevsarealerne i området bør fastholdes som afgræssede arealer. Desuden bør områdets mose- og engarealer vedligeholdes ved afgræsning.

SKOV

Området bør generelt friholdes for yderelige skovrejsning, da det vil sløre de mange udsigter henover søfladen i den østlige del af området. Evt. ny skov skal etableres som mindre enheder og under hensyntagen til områdets udsigter.

KULTURHISTORIE

Området indeholder væsentlige religiøse spor i form af Øm Kloster samt Munkekanalen som bør bevares og formidles samlet, som en væsentlig del af områdets fortælling.

Fuldbro Mølle bør desuden bevares i området, idet den formidler den tidlige industrialisering ved Mossø.

BY/BEBYGGELSE

Området bør generelt friholdes for yderligere bebyggelse, som særligt i tilknytning til søbredden vil bryde med områdets fine udsigter og særlig intakte struktur.

Ny bebyggelse ved Emborg Vestermark og Boes Mark bør placeres lavt i terræn og have en karakter, der ikke virker dominerende i landskabet. Nyt landbrugsbyggeri bør desuden placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse og sikre det samlede anlæg et ensartet udtryk.

Der bør ikke udlægges nye arealer til sommerhuse i området.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør fastholdes som et landskab uden tekniske forstyrrelser. Søbredden bør helt friholdes for større og mindre tekniske anlæg.

Mindre tekniske anlæg kan på de højere liggende arealer ved Boes Mark og Emborg Vestermark etableres, såfremt de underordner sig terrænet og omkranses af bevoksning.

UDSIGTER

Der bør tages hensyn til områdets mange særlige udsigter betinget af den store søflade ved at undgå placering af nye tekniske anlæg og bebyggelse i tilknytning til søbredden samt større skovrejsningsområders områder.

Landsbymiljø i Boes

Eng ved Hem Odde

Gravhøj ved Højlund

Den nordlige søbred syd for Boes

KARAKTEROMRÅDE 17

EJER STORBÆKKEDE MORÆNELANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Ejer storbakkede Morænelandskab ligger i den sydvestlige del af Skanderborg Kommune. Mod nord grænser karakterområdet op til Sølandskabet Mossø, mod nordøst op til Sølandskabet Skanderborg Sø og mod øst op til Hylke Dødislandskab.

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er især de højtliggende, store og bløde bakker, skovområder med lange og markante skovbryn, markflader uden levende hegn, middelstore gårde og små husmandssteder. Særligt karakteristisk for områdets gårde og husmandssteder er, at de ligger lavt i terrænet og "putter sig" bag bakkekammene. Området rummer en række mindre landsbyer, som ligeledes ligger lavt i terrænet, dog med undtagelse af Ejer.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et enkelt, middelskala landskab, hvor de rumlige afgrænsninger skifter mellem lukkede velafgrænsede rum i de lavtliggende dele af området og partier med lange kig ud over landskabet. Terrænet og skovbrynene skaber de rumlige afgrænsninger.

Fra stort set hele området findes lange kig ud over landskabet. Især områdets nordlige dele omkring Galgevang

og de sydlige dele omkring Ejer Bavnehøj rummer lange kig ud over de tilstødende nabokarakterområder. Ovsted Kirke ligger som et særligt markant orienteringspunkt i landskabet og opleves især fra syd og øst. Området er stort set upåvirket af tekniske anlæg og de anlæg, som findes i området, opleves kun ganske lokalt.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er dannet som et morænelandskab, der rummer landets højeste punkter. Hele området er generelt højtliggende, med højder over havoverfladen på mere end 100 højdemeter. Terrænet er storbakket med partier med ret stejlt stigende/faldende terræn, der primært ligger i tilknytning til erosiondale, som skærer sig ned i terrænet fra de højst liggende partier mod nord.

Området rummer en mindre sø nord for Ris samt Tebstrup Sø, som ligger i nabokommunen op ad kommunegrænsen. Der findes mange spredte vådområder i området. I områdets markante erosiondale løber vandløb, der følger terrænets fald mod nord fra de høje partier omkring Yding Skov og Ejer.

Området består af moræneler med mindre partier af smeltevandssand og -grus omkring Ris og Tebstrup. I områdets lavbundsområder er aflejret ferskvandsdannelser.

AREALANVENDELSE

Området domineres af intensivt dyrkede marker. Markfladerne fremstår med en størrelse, der på nationalt niveau må betragtes som middelstore, mens de set i forhold til kommunens øvrige landskaber hører til de større markflader.

I lavninger findes spredt i området mindre vådområder, hvoraf nogle er groet til i pil, og andre ligger med lysåben eng-/højstaudevegetation. Få af områdets vådområder har frit vandspejl, bl.a. området nord for Ris og et par mindre søer i områdets nordlige del ved Galgevang.

BEVOKSNINGSTRUKTUR

Området fremstår generelt uden levende hegn; dog er der enkelte bevoksede diger spredt i området. I områdets centrale del er der mange mindre skovområder med markante skovbryn. I tilknytning til områdets øvrige erosionsdale findes desuden langstrakte og smalle bevoksninger af højstammede løvtræer, der følger dalenes form og dermed ligger som bæltter i landskabet.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsen i området domineres af mindre gårde og små husmandssteder, som primært ligger lavt i terrænet og "putter sig" bag bakketoppene. Undtagelsesvist findes enkelte gårde, i områdets sydlige del omkring Ejer Bavnehøj, som ligger højt i terrænet.

Landsbyen Tåning er karakteriseret ved at rumme mange store gårde, som ligger omkring landsbyens forte, hvor kirken ligger. Forten opleves dog ikke tydeligt i landsbyen.

Landskabet er karakteriseret ved højtliggende store bløde bakker, markante skovrande og mindre gårde, som ligger som "putter sig" ned i terrænet

Områdets nordlige del omkring Galgevang fremstår som et meget åbent og enkelt landskabsområde med udsigt til Skanderborg Sø og Mossø i nabokarakterområderne

En gammel allé langs vejen til Tammestrup

Området rummer tre mindre landsbyer, Tåning, Ejer og Ris. Herudover ligger Tebstrup, som er kraftigt udbygget med parcelhuse i områdets sydøstlige del. Generelt er landsbyerne afgrænset med en grøn bevoksning.

Tåning har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur, med gårde og huse beliggende omkring landsbyens forte, hvor også kirken ligger. Endvidere er Tåning karakteriseret ved at rumme mange store gårde. Set fra syd og vest ligger landsbyen lavt i terrænet og putter sig ned bag højereliggende bakkedoppe. Ris ligger ligeledes lavt i terrænet omgivet af bakkedoppe, som alle ligger højere end byen. Ris præges generelt af bebyggelse af mange forskellige tidsaldre. Ejer landsby, ligger forholdsvist højt i terrænet på niveau med det omkringliggende landskab. Byen har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur, og landsbyens rand mod det omkringliggende landskab fremstår med typisk landsbykarakter med en grøn rand, der stedvist brydes af landsbyens huse, som titter frem imellem bevoksningen. Landsbyen Tebstrup, som oprindeligt er en gammel vejlandsby, er kraftigt udbygget med parcelhuse mod vest og domineres af disse samt den gamle bygade, som i dag er en af Kommunens hovedfærdselsårer.

Området rummer hovedgården Tammestrup, der ligger i et af områdets mindre kuperede dele. Hovedgården opleves kun lokalt omkring hovedbygningen og den tilhørende allé, som fører op til hoved- og driftsbygningerne, der ligger som en samlet enhed med et sammenhængende udtryk med hvide mure og harmoni i bygningsmassens form og størrelse.

KULTURHISTORIE

Området rummer tre gravhøje, hvoraf to opleves tydeligt fra det omkringliggende landskab. Råhøj, som ligger nær områdets nordlige grænse, ligger højt i terrænet og opleves således tydeligt fra vejen nord for. Trods det at den nordlige halvdel af gravhøjen syd for Vistoftehøj er pløjet væk, opleves denne tydeligt set fra syd. Områdets tredje gravhøj ligger i Balleskov og opleves derfor ikke fra det omkringliggende landskab.

Ovsted Kirke, som er Danmarks højest beliggende kirke, ligger med udsigt mod syd over landbrugslandet og opleves herfra som et markant orienteringspunkt i landskabet.

Ejer Bavnehøj er landets næsthøjeste punkt og rummer som sådan en fortælling i sig selv. På toppen af højen er opført et 13 meter højt udsigtstårn i røde mursten med indskription til minde om genforeningen.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer kun ganske få tekniske elementer. En højspændingsledning gennemskærer områdets centrale del med en transformatorstation nordøst for Ejer. Motorvejen gennemskærer områdets sydøstlige hjørne.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Områdets særlige oplevelsesværdi er betinget af de højtliggende store og bløde bakker, som bidrager til lange vidde udsigter ud over det dyrkede landbrugslandskab. I området er Ovsted Kirke et særligt orienteringspunkt, som tilføjer landskabet værdi.

DELOMRÅDER

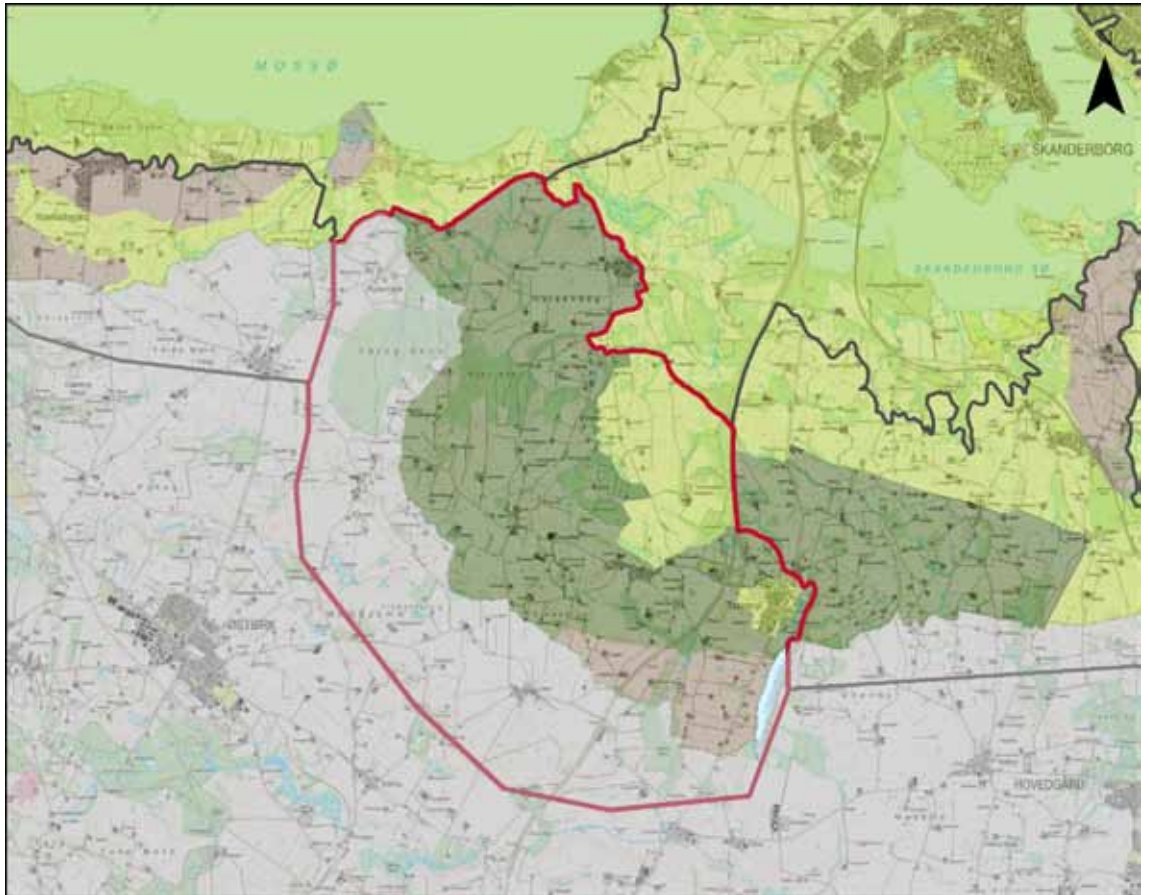
17A: Syd for Tebstrup

Et mindre område syd for Tebstrup fremstår med en anden karakter end den øvrige del af karakterområdet. Her er terrænet lavere beliggende og let bølget, og gårdene ligger spredt ud på fladen som punktformede elementer med indbyrdes kort afstand.

UDFORDRINGER

Områdets landskabsmæssige udfordring består i at sikre de åbne markflader og de markante skovbryn.

KARAKTERSTYRKE

SÆRLIGT KARAKTERISTISK Fra Ejer Bavnehøj i syd til Galgevang i nord

De karaktergivende elementer og rumlige visuelle forhold, som knytter sig til området fremstår tydeligt i denne del af karakterområdet, som udgør langt hovedparten af karakterområdet.

Her opleves områdets højtliggende og storbakkede terræn, de markante skovbryn og de varierede rumlige afgrænsninger, som skifter mellem lukkede rum og lange udsigter, tydeligt. Endvidere fremstår den for området karakteristiske bebyggelsesstruktur med mindre gårde og husmandssteder, som ligger lavt i terrænet tydeligt.

Skovenes placering på de stejleste partier langs erosionsdalene og bebyggelsens placering lavt i terrænet afspejler en tydelig sammenhæng mellem naturgrundlaget og områdets kulturhistoriske elementer og struktur. Denne sammenhæng afspejler endvidere landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse som udskiftningslandskab med de udskiftede landsbyer og udflyttede gårde.

KARAKTERISTISK Omkring Tammestrup

Omkring Tammestrup og området nord for hovedgården fremstår landskabet med en karakter, som i højere grad præges af et mindre markant bakket terræn som rummer en mere åben karakter. I den nordlige del af delområdet danner skoven den overordnede grænse mod vest mens landskabet åbner mere og mod øst/nordøst.

Delområdet rummer samme grad af samspil mellem naturgrundlaget og de kulturhistoriske elementer og strukturer som ovenstående delområde (Fra Ejer Bavnehøj i syd til Galgevang i nord).

KARAKTERISTISK Omkring Tebstrup

Lokalt omkring Tebstrup præges landskabet rent visuelt af de nye parcelhusområder vest for byen, som strækker sig op ad de omkringliggende bakker. Denne placering højt i terrænet bryder byens oprindelige placering lavt i terrænet, som ellers er en del af karakteren i området. Pga. den begrænsede intakthed i byens form vurderes området lokalt som karakteristisk.

KONTRASTERENDE 17A: Syd for Tebstrup

Et mindre område syd for Tebstrup fremstår med en anden karakter end den øvrige del af karakterområdet. Her er terrænet lavere beliggende og let bølget og gårdene ligger spredt ud på fladen som punktformede elementer med indbyrdes kort afstand.

Områdets afvigende karakter skyldes at området egentlig hører til et større karakterområde, som primært ligger i nabokommunen. Delområdets udstrækning indenfor Skanderborg Kommune er så begrænset at det i nærværende projekt ikke er udarbejdet en selvstændig karakterbeskrivelse og vurdering af området.

Delområdet er i stedet medtaget som en del af Ejer Mørænelandskab og her vurderet som kontrasterende.

GOD

Fra Bjødstrup i syd til Galgevang i nord

Områdets bebyggelses- og bevokningsmæssige struktur har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur, som den er repræsenteret på de høje målebordsblade, som omkring Skanderborg er optegnet i slutningen af 1800-tallet. Som sådan fremstår hele området ganske intakt i forhold til dets kulturhistoriske oprindelse som udskiftningslandskab med spredtliggende gårde og husmandssteder, som er flyttet ud fra landsbyerne.

De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand – skovbrynene er sammenhængende og markante, gårde og husmandssteder velholdte og landsbyerne, indenfor delområdet har, med undtagelse af Ris bevaret deres oprindelige struktur.

Med undtagelse af den højspændingsledning, som gennemskærer delområdet og den tilhørende transformatorstation findes ingen større tekniske anlæg. Disse anlæg opleves kun ganske lokalt og fremstår underordnet i forhold til områdets karaktergivende elementer i form

af det storbakkede landskab og de markante skovbryn.

Delområdet fremstår således intakt, i god vedligeholdelsesmæssig tilstand og uforstyrret.

MIDDEL

Omkring motorvejen

Områdets sydøstligste hjørne fremstår fremstår som den øvrige del af området intakt – dog med undtagelse af motorvejen som gennemskærer området og de nyeparcelhusområder nord for Tebstrup.

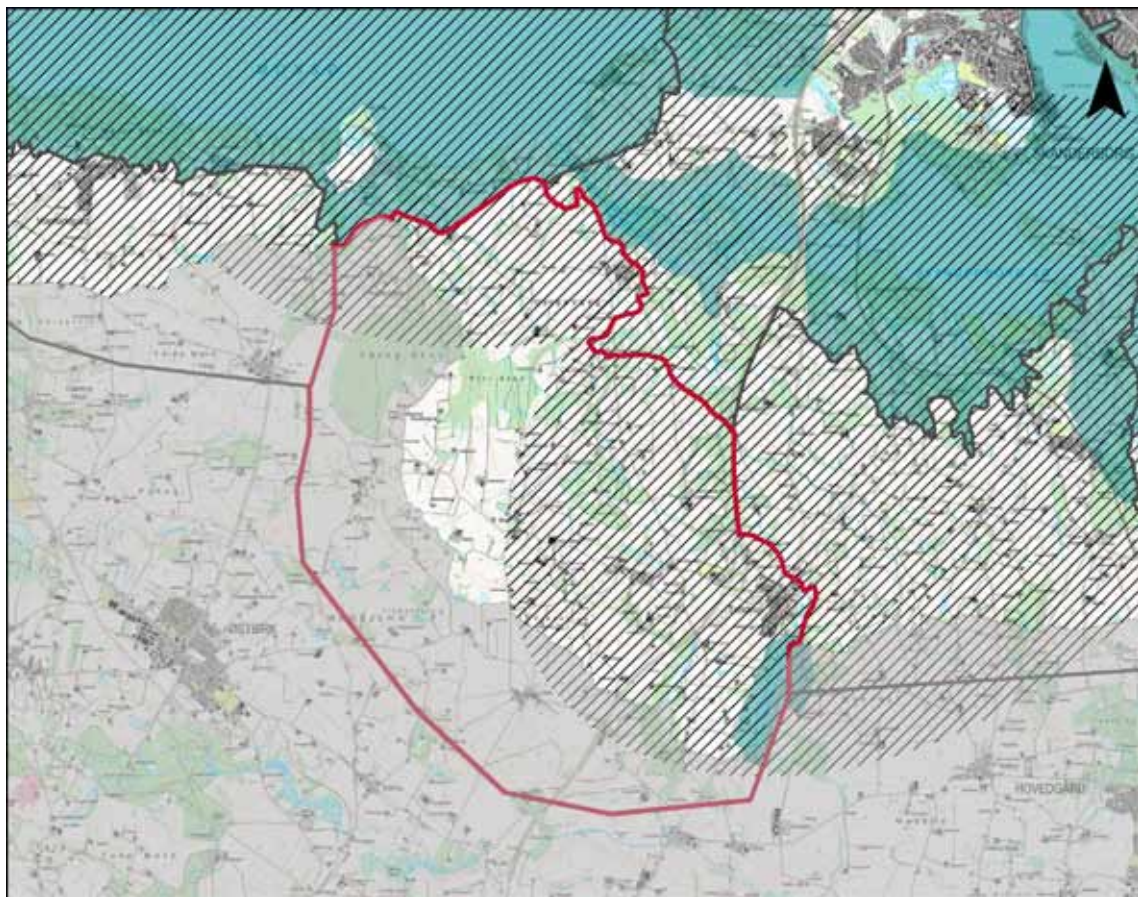
De eksisterende parcelhusområder og de fremtidige og allerede byggede områder vest for Tebstrup strækker sig til toppen af de højtliggende og markante bakker bag byen. Denne struktur bryder med landsbyernes ellers karakteristiske placering lavt i landskabet.

Områdets karaktergivende landskabslementer i form af gårde og beplantning fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand.

Overordnet set er motorvejen på denne strækning velindpasset i landskabet og opleves kun punktvis fra de omkringliggende landskaber. Mod vest afgrænses motorvejens visuelle påvirkning af landskabets stigende

terræn. Set herfra brydes den visuelle sammenhæng til motorvejen af områdets bevoksning. Det er således kun mindre dele af motorvejen som stedvist er synligt fra området mod vest. Ligeledes skaber bevoksningen indblikket til motorvejen set fra syd og øst. Motorvejens visuelle påvirkning af landskabet er således moderat og afgrænset til at være ganske lokal.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Tebstrup Sø

Området omkring Tebstrup Sø's nordlige ende er højtliggende og med kuperet terræn der skrånede ned mod søen. Det varierede landskab med bakket og skrånende terræn ned mod søen, som stedvist er bevokset med skov stedvist med lysåbne ekstensivt drevne arealer, skaber særlige visuelle oplevelsesmuligheder omkring den nordlige del af søen. Fra det højtliggende område er vid udsigt over hele søen helt til søens sydende.

SÆRLIGE UDSIGTER

Den nordlige og den sydøstlige del af området

Området indeholder flere steder med særlige udsigter. Fra Ejer Bavnehøj findes markante udsigter over landskabet mod syd, mod øst og mod nordøst. Mod syd strækker udsigten sig langt udover den bølgede landbrugsflade hvor gårde og mindre bevoksning ligger spredt som punktformede elementer i landskabet.

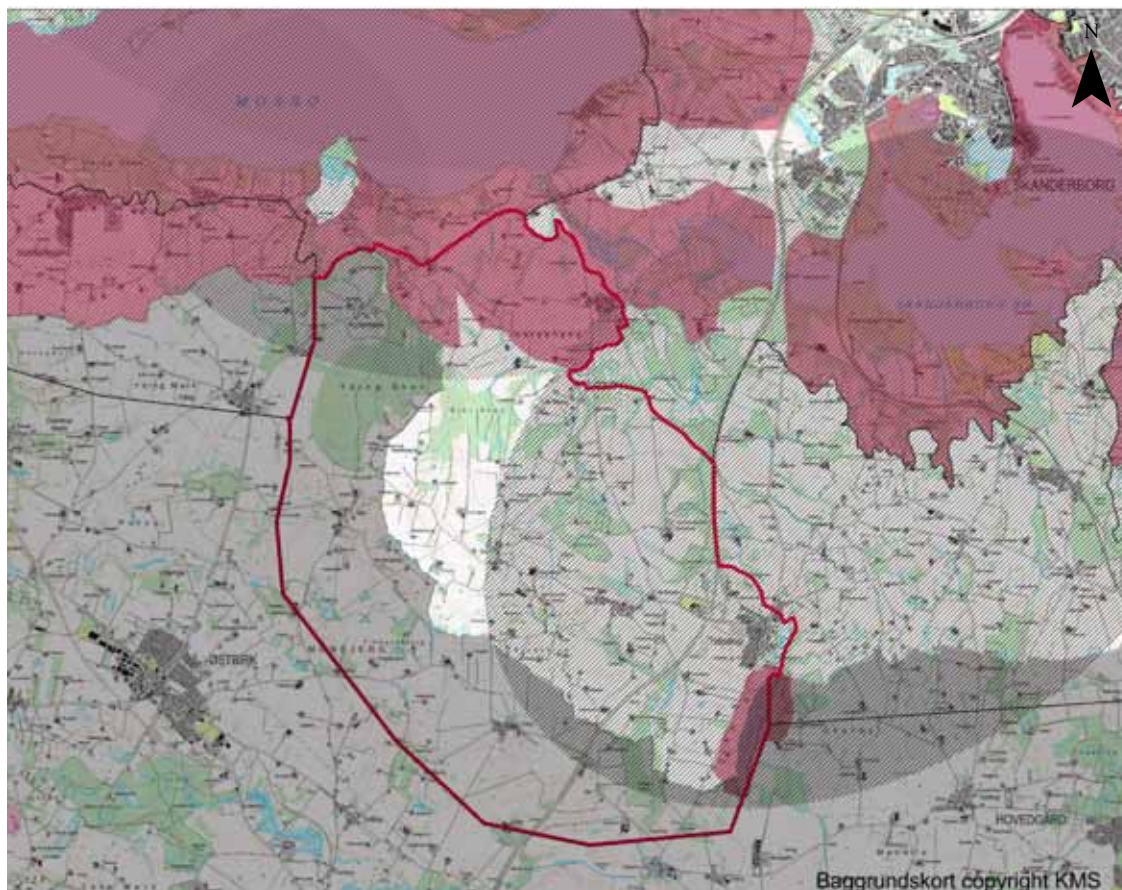
Mod øst strækker udsigten sig over det mere bakkede landskab med en højere andel af bevoksning, som præger Ejer Morænelandskab. Udsigten strækker sig ud over karakterområdegrænsen over de tilstødende landskaber.

Mod nordøst strækker udsigten sig over Balleskov og de tilstødende skovområder. Udsigten i denne retning fremstår således mere brudt i sin sammenhæng men rummer som de andre udsigter stor dybde og strækker sig over flere karakterområder.

Områdets nordlige del omkring Galgevang ligger højt i forhold til de tilstødende karakterområder mod øst og nord. Pga. landskabets åbne karakter omkring Galgevang

og terrænets overordnede orientering mod nordøst knytter der sig markante udsigter til området. Fra de højestliggende dele af området strækker udsigten sig mod nordøst til Skanderborg Sø og Skanderborg By, mens udsigten mod nord strækker sig henover Mossø til de bagvedliggende landskabsområder. I udsigtsskilen mod Skanderborg Sø ligger Tåning Kirke. Området rummer særlige visuelle muligheder dels pga. de markante udsigter dels pga. områdets meget enkle karakter med den åbne og næsten ubrudte dyrkningsflade samt gårdenes meget karakteristiske placering lavt i terrænet bag områdets bakkekamme.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Området som er som helhed sårbart overfor nye elementer (skove og bevoksning), som vil bryde med muligheden for at opleve områdets store bløde bakker og hyppige udsigter over landskabet. Endvidere er området særligt sårbart overfor byggeri, som vil bryde med det eksisterende byggeris karakteristiske placering lavt i terrænet.

SÆRLIGE SÅRBARE OMRÅDER

Den nordlige del af området samt Tebstrup Sø

Det enkelte landskab omkring Galgevang er særligt sårbart overfor beplantning og nye anlæg, som vil bryde det enkle og åbne udtryk.

Desuden er området omkring Tebstrup Sø er med det kuperet terræn, der skræner ned mod søen, og som varierer med åbne og lukkede rum er særligt sårbart overfor ændret arealanvendelse eller en ændret bevoksningsstruktur som vil bryde den eksisterende rytme af åben og lukkede rum ned mod søen. Endvidere er området omkring Tebstrup Sø særligt sårbart overfor tekniske anlæg, som vil forringe oplevelsen af landskabet.

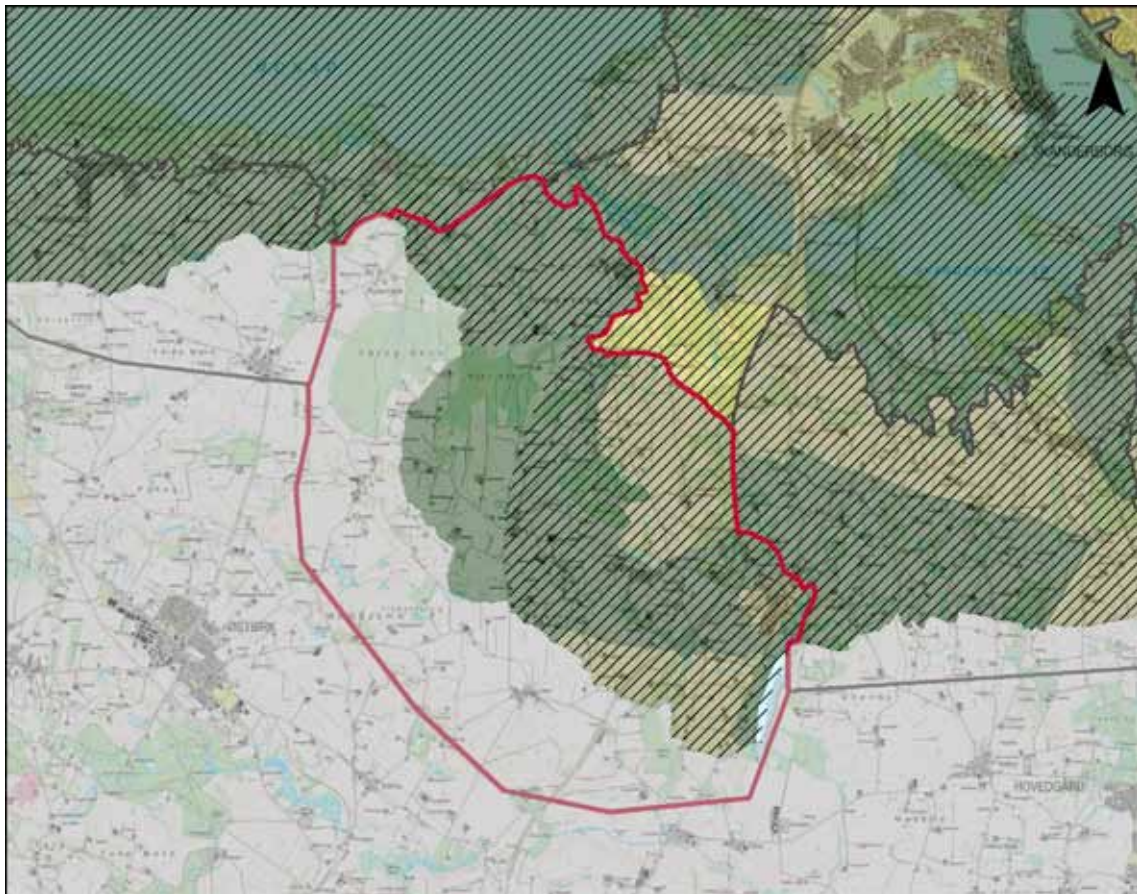

SÅRBARE UDSIGTER

Områdets markante udsigter

Områdets markante udsigter fra dels Ejer Bavnehøj og Ovsted Kirke i syd og området omkring Galgevang i nord er særligt sårbart overfor bevoksning som vil bryde de vide udsigter over de omkringliggende landskaber. Endvidere er udsigterne overordnet set karakteriseret ved kun i begrænset omfang at være forstyrret af tekniske anlæg. Markante anlæg indenfor de nævnte udsigtsområder vil således kunne ændre markant på landskabsoplevelserne.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Store dele af området mod nord, vest og syd er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

VEDLIGEHOOLD

Det øvrige område er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

SÆRLIGE UDSIGTER

Hele området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Landbrugsmæssig drift i området bør fastholdes.

Landskabets åbne udtryk kun brudt af bevoksning på digerne bør fastholdes. Ligeledes bør de langstrakte bevoksninger af højstammede løvtræer, der følger erosionsdalenes form fastholdes som kontrast til det åbne landskab og som et særligt karaktertræk for områdets erosionsdale.

NATUR

De lavtliggende områder bør løbende ryddes for tilgroning og re-etableres som lysåbne naturområder gennem afgræsning.

SKOV

Området bør friholdes fra skovrejsning, da det vil forringe områdets særlige udsigtsmuligheder.

KULTURHISTORIE

Området omkring Gravhøjen Råhøj, områdets synligste gravhøj bør friholdes fra bevoksning samt anlæg, der vil forringe oplevelse af kulturmiljøet.

Kig til Ovsted Kirke samt Ejer Bavnehøj bør friholdes for tætte levende hegn, byggeri samt anlæg der vil sløre kigget til kirken.

Hovedgården Tammestrup bør formidles som en væsentlig del af områdets fortælling.

BY/BEBYGGELSE

Det overordnede bebyggelsesmønster med gårde og husmandssteder som visuelt "putter" sig bag bakketoppene bør videreføres fastholdes som et væsentligt karaktertræk i området, når der bygges nyt.

Landsbyen Tåning samt landsbyen Ejer bør ikke byudvikles pga. landsbyernes forholdsvise intakte strukturer.

Omdannelse af gården til bolig eller erhverv bør ske således, at det landbrugsprægede udtryk fastholdes.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes fra større tekniske anlæg, da de pga. områdets særlige terræn forhold vil være synlige over store afstande i landskabet.

Mindre anlæg kan placeres i landskabet, såfremt de placeres lavt i terrænet og gives en grøn afgræsning.

UDSIGTER

Det er vigtigt at sikre de vide udsigter fra de højtliggende områder.

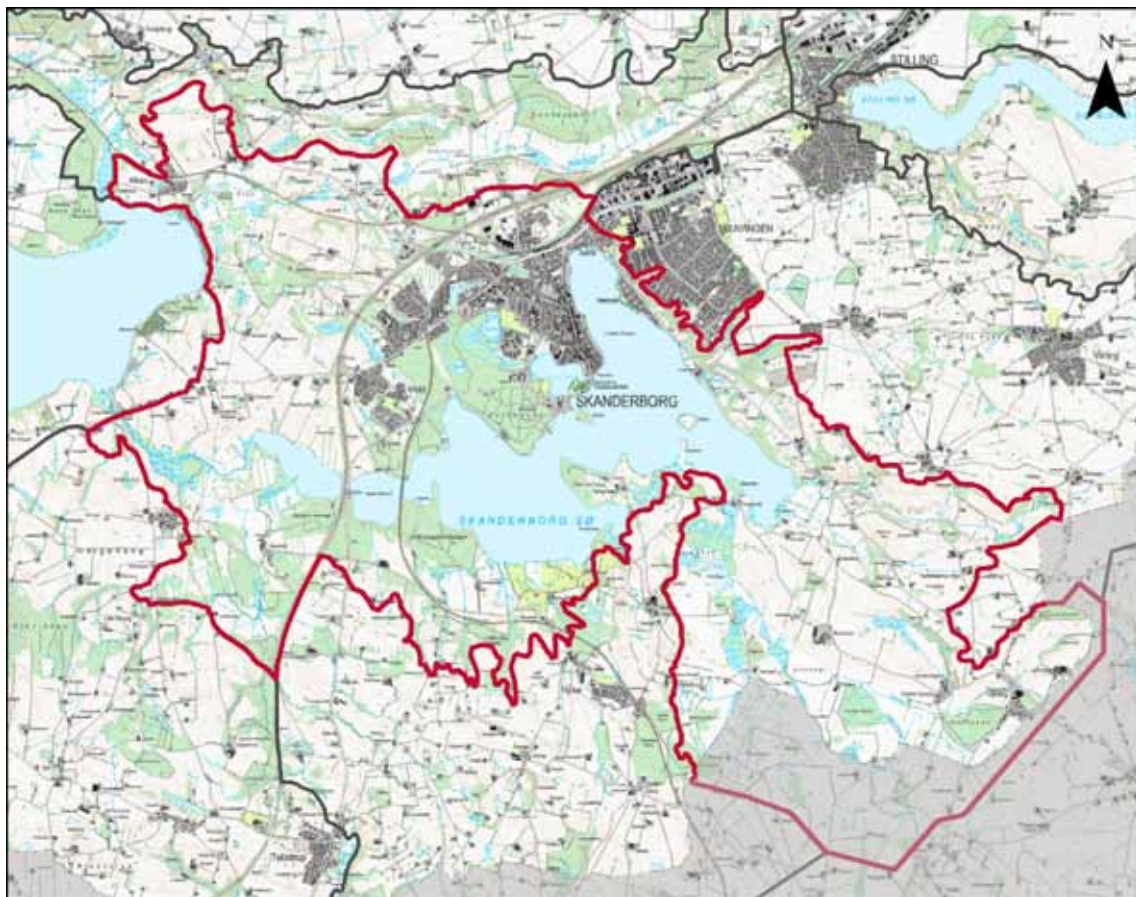
Udsigt udover det storbakkede morænelandskab

Hovedgården Tammestrup

KARAKTEROMRÅDE 18

SØLANDSKABET SKANDERBORG SØ

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Sølandskabet Skanderborg Sø ligger i den sydøstlige del af Skanderborg Kommune. Mod nordvest grænser karakterområdet op til Illerup Ådal. Mod nordøst grænser det op til det højereliggende Fruering dødislandskab. Mod syd grænser området op til Hylke Dødislandskab, mod vest op til henholdsvis Ejer storbakkede Morænelandskab og Sølandskabet Mossø.

LANDSKABSKARAKTEREN

Karakteristisk for området er de to dalstrøg med stedvis markante dalskråninger og kuperede dalbunde. Dalbundene markerer sig i landskabet som vådområder, hvoraf det mest markante våde element udgøres af Skanderborg Sø. De øvrige våde områder fremstår som flade ofte græssede vådområder. Mellem de to dalstrøg og i det nordlige dalstrøg er der to moræneknolde, som præges af middelstore sammenhængende opdyrkede marker. Bevoksningen i området fremstår som et sammenspil mellem dalbundenes lysåbene natur med stedvis kratbevoksning og skovområder og meget få levende hegn. I området ligger Skanderborg by. Derudover er området kun lidt bebygget med bebyggelse bestående af overvejende middelstore gårde primært beliggende højt i terrænet på de to moræneknolde.

Tilsammen skaber de karaktergivne ele-

menter et landskab i overvejende middel skala, dog med lange kig hen over Skanderborg Sø. Den rummelige afgrænsning skabes af skovbrynene og de kratbevoksede moseområder samt af terrænskiftene med moræneknoldene. Der er flere steder i området visuel sammenhæng til nabokarakterområder. Særligt er der i den østlige del af området flere steder kig til det højereliggende Fruering Dødislandskab med Fruering Kirke som tydeligt orienteringspunkt. Desuden er der fra den vestlige del af området tydelig visuel sammenhæng med Mossø.

I området opleves en række forstyrrelser i form af tre markante infrastrukturanlæg, den østjyske motorvej samt to jernbanestrækninger.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er karakteriseret ved en tunneldal med forløb fra den sydøstlige del af området over Skanderborg by til Mossø. Tunneldalen fremstår med stedvise markante terrænhældninger og en kuperet dalbund, skabt af erosionsrender, som har skåret sig ned imellem mindre morænepartier. Desuden er der i den nordvestlige del af området en smeltevandsdal med en markant moræneknold beliggende midt i dalen.

Området rummer Skanderborg Sø samt en lang række åer og mindre vandløb, herunder, Illerup Å mod nordvest, Tåning

Å og Horndrup Å mod sydvest samt Ringkloster Å, Gjesing Å og Hede Mølleå mod sydøst.

Området består af dels ekstramarginale aflejringer, dels smeltevandssand og -grus samt ferskvandsaflejringer og små partier af smeltevandsler.

AREALANVENDELSE

Arealanvendelsen udgøres af middelstore opdyrkede marker og dalstrøg med en mosaik af åbne engarealer og moseområder med opvækst af pilekrat og elle-sump. Dalskråningerne fremstår flere steder med skov, og på oversiden af dalskrænterne er der flere steder overdrevsarealer, som afgræsses. Desuden er der et større skovområde i den vestlige del af området.

Dalsiderne og de højereliggende morænepartier i området domineres af marker i omdrift. I den sydøstlige del af området på moræneknolden nord for Ringkloster Å og Gjesing Å ligger større gårde, og landskabet er præget af intensiv dyrkning med store markflader. I den nordvestlige del af området omkring Illerup Å og Alken Enge er moræneknoldene opdyrket i middelstore markflader og intensivt dyrket.

De tre lavereliggende områder omkring åerne, Gjesing Å, Tåning Å og Horndrup Å, er præget af større eng- og moseområder, og størstedelen fremstår eksten-

Bebyggelsen i Højvangen nord for søen

Eng og moseparti i Alken Enge

Afgræsset kærparti ved Ringkloster Å

Herschendgave

sivt drevet i form af afgræsning. Nordøst for Skanderborg Sø omkring Skårup er der desuden flere mindre og større overdrevsområder, som afgræsses.

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Bevoksningsstrukturen fremstår som et sammenspil mellem markante skovbryn og dalbundenes lysåbne naturtyper. I området er der endvidere flere enkeltrækkede levende hegn, som opdeler markerne i middelstore felter. I området er der få enkeltstående bevoksninger.

I den sydvestlige del af området fra Jodbjerg Plantage er der større sammenhængende skovområder hovedsageligt bestående af nål. Centralt i området syd for Skanderborg ligger Dyrehaven, som er et større sammenhængende skovområde primært bestående af løvskov. Skoven ligger helt ned til søbredden med en rand af mose langs søen bevokset med elletræer. I den vestlige ende af Skanderborg Sø er søbredden ligeledes bevokset af elletræer.

I dalbundene findes flere moseområder bevokset med pilekrat og elletræsbevoksninger. Generelt er moseområderne større i den vestlige del end i den østlige del af området. Desuden fremstår bevoksningsen højere og mere rumskabende i den vestlige del.

BEBYGGELSESMØNSTER

I området ligger Skanderborg by, som på trods af sin lave beliggenhed sætter et markant præg på landskabet. Den øvrige bebyggelse i området er overordnet karakteriseret ved at være sparsom og opleves derfor ikke særligt tydeligt i landskabet. På dalsiderne eller langs overkanten af disse i overgangen til nabokarakterområderne ligger landsbyerne Illestrup, Gjesing, Hvolbæk og Tåning. På morænekoldene i området ligger Alken og Gl. Gjesing samt en række gårde og husmandssteder.

Alken ligger lavt i terrænet. Alken består af en ældre bydel omkring stationen, hvor der stadig er trinbræt, og nytillbyggede parcelhuskvarterer mod nord og øst. Alkens bykant fremstår med spredt bevoksning, hvilket bidrager til, at bebyggelsen fremstår synlig fra det åbne land.

I områdets østlige ende af dalstrøget ligger Gammel Gjesing på overgangen mellem morænekolden og de lavereliggende arealer ned til Gjesing Å. Landsbyen består hovedsageligt af huse og den gamle hovedgård Herchensgave.

Gjesing ligger op til hovedvejen mellem Skanderborg og Odder. Byen er opstået omkring Gjesing Mejeri i starten af 1900-tallet. Mejeriet er industripræget og er meget dominerende for oplevelsen af landsbyen, som ud over mejeriet hoved-

sageligt består af huse fra begyndelsen af 1900 tallet.

Området rummer endvidere en stor del af Skanderborg By. Skanderborg by ligger lavt i terrænet på nær Skanderborg Bakker og Højvangen, der ligger på højdedraget nord for byen. Bebyggelsen i byen, som den opleves fra søen, er hovedsageligt rød, med røde bygninger og tag. Bebyggelsen ligger trukket lidt væk fra søen, med lange haver ned til søbredden. Skanderborg Bakker ligger højt og er med deres hvide bebyggelse meget synlig over store afstande i landskabet. Højvangen ligger stort set skjult bag de skovklædte skrånninger og slugter. De steder, hvor den opleves, er den mindre markant på grund af de røde og gule bygninger med røde eller mørke tage. Skanderborg har to kirker, som begge opleves fra det sønære landskab.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig til herregårdene og de gamle vandmøller. Herschendsgave er en herregård, som ligger i tilknytning til Gl. Gjesing. Herschendsgave ligger i en lavning i den bakkede dalbund, som omgiver Gjesing Å. Nissumgård Herregård, som kendes tilbage fra 1600-tallet, hvor gården blev udlagt som ryttergods, er ligeledes beliggende i området. Nissumgårds hovedbygning er fra 1850. Inden for Nissumgårds ejerlav er der adskillige markan-

te diger, som bidrager til oplevelsen af en intakt struktur.

I området findes der flere gamle vandmøller, Skvæt Mølle, Vestermølle, Røde Mølle og Hede Mølle. Ved alle møllerne ses stadig mølledammene, mens bygningerne er væk ved Skvæt Mølle, men eksisterende ved de tre andre. Vestermølle har i de seneste år gennemgået en omfattende reovering.

Skanderborgs to kirker er ligeledes væsentlige kulturhistoriske spor. Skannerup Kirke ligger højt og er med sine hvide facader og grønne kobberspir. Slotskirken er en kirke i røde sten og med kobbertag, som ligger i den sydlige del af Skanderborg ned til søen.

TEKNISKE ANLÆG

Området gennemskæres i den vestlige ende af den østjyske motorvej. På store dele af strækningen opleves motorvejen ikke særligt i landskabet. Dog fremstår den markant forstyrrende i området ved Nørreskovgård og Christiansmindevej mellem Hestehaven og Illerup Møllebro. Dette skyldes, at arealerne her ligger meget højt i forhold til motorvejen.

Området gennemskæres desuden i den sydlige og østlige ende af jernbanen mellem Aarhus og Horsens og i den nordvestlige ende af jernbanen mellem Skjern og Aarhus. Jernbanen mellem Aarhus og

Horsens forløber på en stor del af strækningen gennem skovområder og er således ikke synligt i landskabet. Jernbanen mellem Skjern og Aarhus ligger på strækningen gennem Alken Enge på en dæmning, men opleves ikke fra de omgivende veje som dominerende.

Den østlige del af området gennemskæres af en mindre højspændingsledning. Denne opleves kun lokalt i området og er på afstand underordnet i forhold til områdets øvrige landskabselementer. Syd for Skanderborg Sø ligger Hylke Golfbane.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Området har flere områder, som indeholder en særlig oplevelsesværdi. Skanderborg Sø med de markante skråninger mod sydøst og nordvest er med sine mange bugte/vige, næs, odder og småøer et oplevelsesrigt landskab. Desuden rummer det varierede søforløb mange særlige udsigter.

Dalstrøget syd for Hvolbæk er ligeledes et oplevelsesrigt landskab med velafgrænsede dalsider og en veldefineret dalbund, som danner rammerne for et uforstyrret og værdifuldt landskabsrum.

Området omkring Ringkloster Å og Tåning Å fremstår også som værdifulde landskaber med store eng- og mose-

områder. Desuden indeholder området omkring Ringkloster Å Ring Kloster og Hede Mølle, som bidrager til områdets fortælling.

DELOMRÅDER

18A: Gjesing morænelandskab

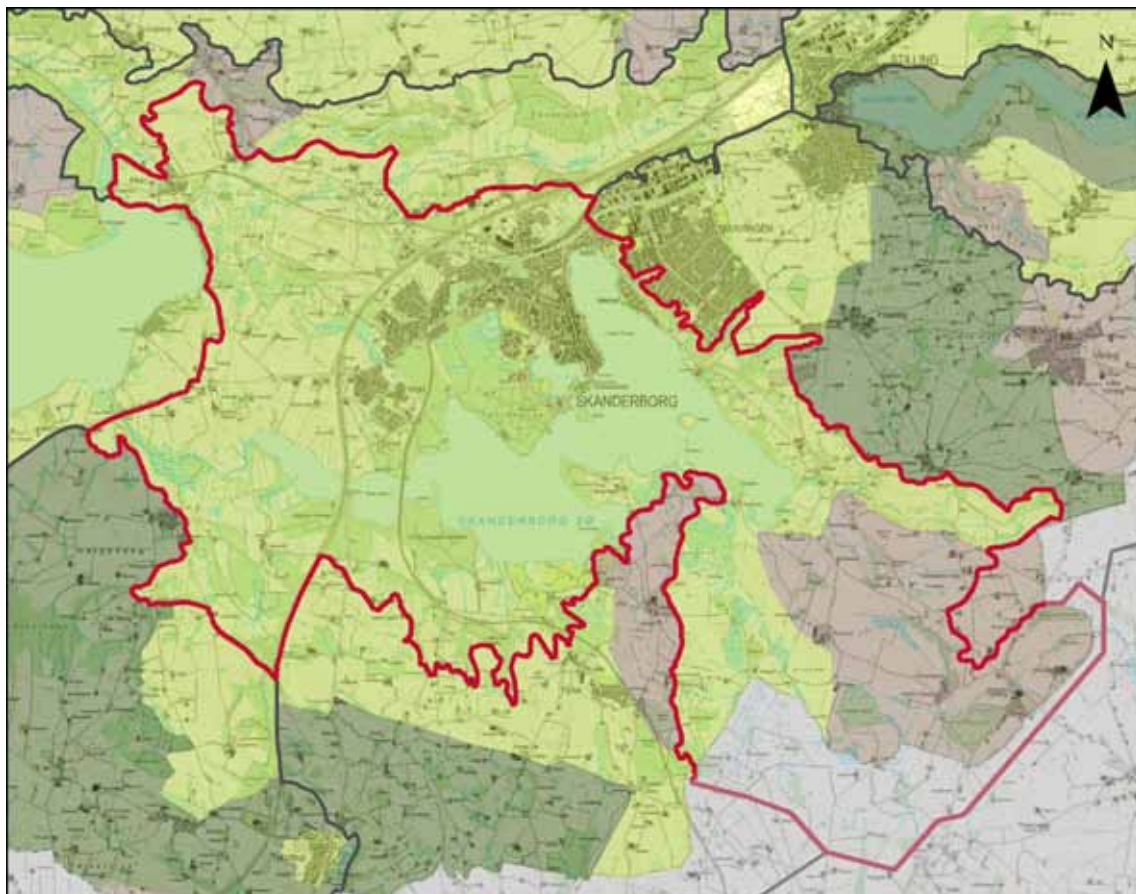
Området adskiller sig fra hovedkarakteren ved at fremstå i større skala med større markflader og gårde. Området indeholder bl.a. Nissumgård, som er en gammel hovedgård. Desuden er terrænet karakteriseret ved en moræneflade med dødispræg, som bidrager til, at området fremstår med et mere udflydende terræn end hovedkarakteren. Bebyggelsesstrukturen indeholder ud over de store gårde Gamme Gjesing og Gjesing. Begge landsbyer er afgrænset mod det åbne land af en grøn rand.

UDFORDRINGER

Centralt for landskabskarakteren er en landbrugsmæssig drift, der sikrer oprettholdelse af græsning af de lavtliggende engarealer, så områderne fremstår åbne, samt dyrkning af morænekoldene med afgrøder, som sikrer åbne markflader.

KARAKTERSTYRKE

KARAKTERISTISK

I størstedelen af området fremstår nøglekarakteren tydeligt med de markante dalstrøg med våde dalbunde.

Landskabskarakterens oprindelse som landbrugsland med dyrkede marker, gårde, landsbyer samt enge på de lavtliggende dele afspejles ligeledes forholdsvist tydeligt i karakteren.

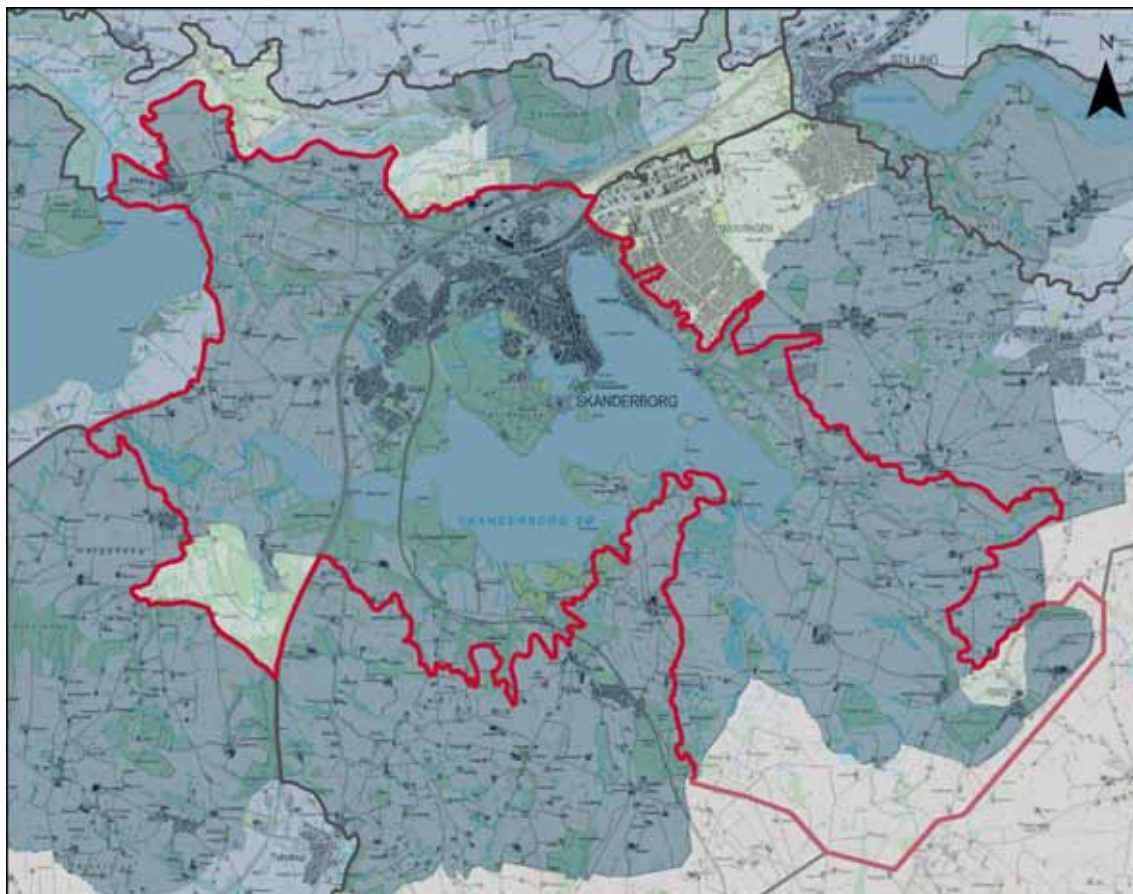
Samspelet mellem naturgrundlaget og arealanvendelsen fremstår tydeligt i form af enge og moser på de lavtliggende dele og dyrkede marker, gårde og landsbyer på overkanten af dalstrøget samt på moræneknolden beliggende i den nordlige smeltevandsdal.

KONTRASTERENDE

18A: Gjesing morænelandskab

Området adskiller sig fra hovedkarakteren ved at fremstå i større skala med større markflader og gårde. Området indeholder bl.a. Nissumgård som er en gammel hovedgård. Desuden er terrænet karakteriseret ved en moræneflade med dødispræg, som bidrager til at området fremstår med et mere udflydende terræn end hovedkarakteren. Bebyggelsesstrukturen indeholder udover de store gårde Gammel Gjesing samt Gjesing. Begge landsbyer er overvejende afgrænset mod det åbne land af en grøn rand.

GOD

Størstedelen af karakterområdet

I størstedelen af området er tilstanden god.

Landskabskarakteren er forholdsvis intakt set i forhold til de historiske kort optegnet i slutningen af 1800 tallet. Om bebyggelses- og bevokningsmæssige struktur har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur.

De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand – skovbrynene er sammenhængende og markante og gårde og husmandssteder er velholdte.

Området er kun let forstyrret af motorvejen og jernbanen og der er herudover ingen markante tekniske anlæg, som forstyrrer landskabsoplevelsen.

DÅRLIG

Syd for Horndrup

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er i dette område dårlig. De lavtliggende og våde områder er groet med krat eller intensivt drænedede og opdyrkede, mens der på de højereliggende dele findes en høj andel af enten plantet nål, eller selvsåede bevoksninger med en bred artsammensætning. Tilsammen giver disse bevokningsstrukturer indtrykket af et mindre vedligeholdt landskab samtidig med, at bevoksningerne slører landskabets intakthed.

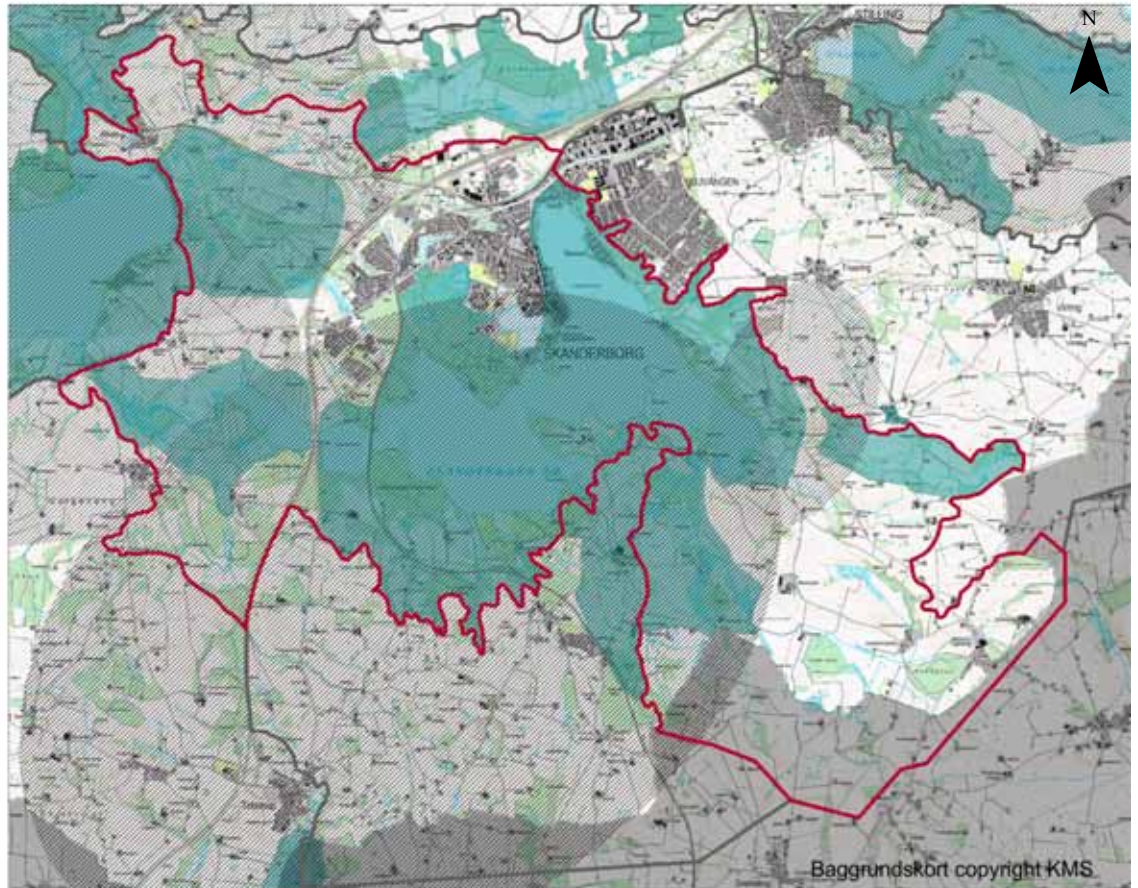
Området er uforstyrret af tekniske anlæg.

DÅRLIG

Omkring Gjesing

Landskabet omkring Gjesing er kraftigt forstyrret af Gjesing Mejeri, som med sin placering, størrelse og industrilignende karakter er meget dominerende i området generelt og for landsbyen Gjesing.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGE VISUELLE OPPLEVELSEMULIGHEDER

Skanderborg Sø med skråningerne mod syd og nord

Skanderborg Sø ligger centralt i området og giver med sine mange bugte/vige, næs, odder og småøer mange forskelligartede oplevelser. Søens forløb giver både lange søkig og kortere søkig afhængig af hvor langs søen man opholder sig, ligesom de forskellige sønære arealer giver en meget forskellig oplevelse af søen.

I den sydlige del af søen, opleves søen meget naturlig med omkringliggende bevoksninger, som bidrager til en uforstyrret oplevelse på søen.

I den nordøstlige ende af søen er søbredden karakteriseret ved primært at bestå af græssede overdrev og enge. I denne del af søen opleves det dyrkede agerland, der skråner ned til søen og de åbne sønære arealer samt de lange kikk til landskabet og landsbyerne på højdedragene.

Den nordlige ende af søen er præget af Skanderborg By, som ligger umiddelbart ned til søen, samt

bebyggelsen på højdedraget over byen.

Området omkring Tåning Å

Tåning Å forbinder Skanderborg Sø med Mossø. Langs åen er der store sammenhængende eng- og moseområder, som flere steder plejes med græsning eller høslet. Fra moræneknolden mod nord er der udsigt ned over det lavtliggende område.

Alken Enge

Dalstrøget fremstår med et ekstenstivt præg med en mosaik af eng- og moseområder som bidrager til at landskabet fremstår som et særligt oplevelsesrigt landskab.

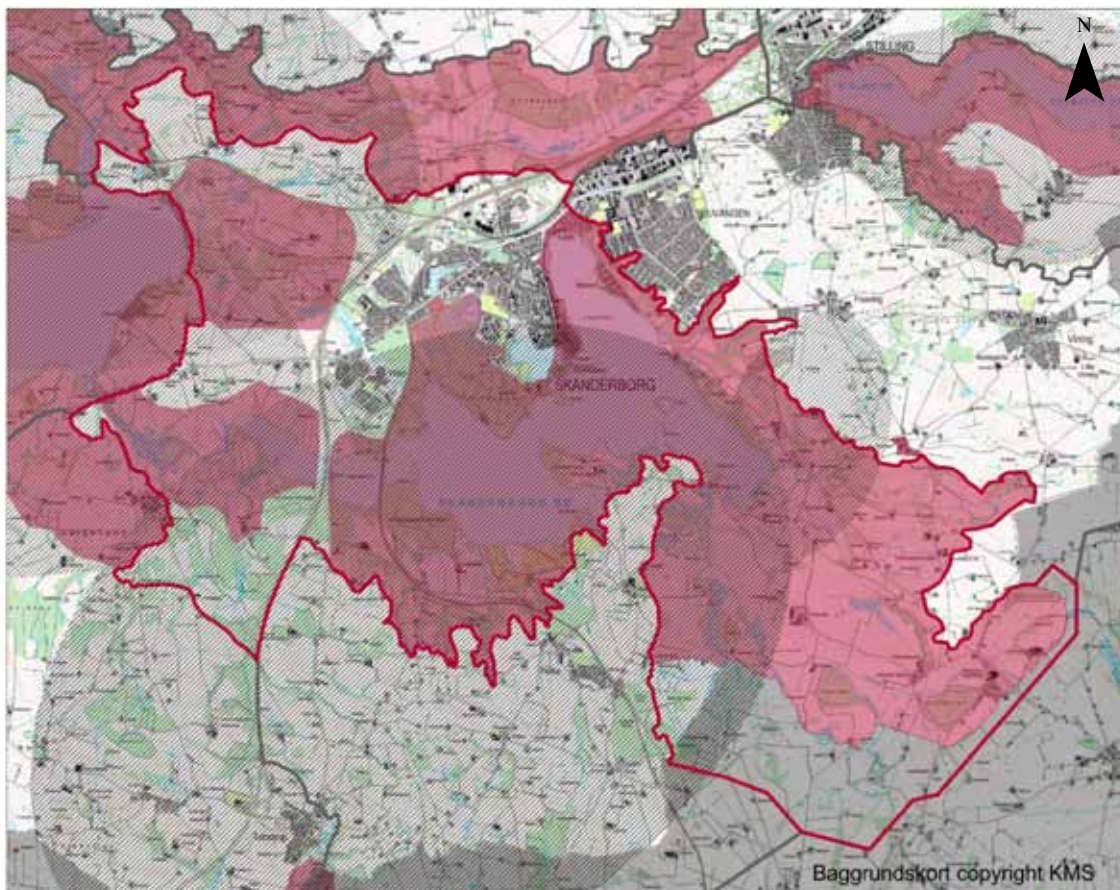
Området omkring Ringkloster Å

Langs Ringkloster Å findes store græssede engarealer og store moseområder bevokset med elletræer og pil. I området ligger den mindre skovklædte moræneknold Teglum som rejser sig meget markant i området. I den nordlige ende af området ligger Ring Kloster på et næs i ud i Skanderborg Sø, med den karakteristiske agerumslade i bindingsværk. I den sydlige del af området ligger Hede Mølle, med møllebygning og stuehus i bin-

dingsværk.

SÆRLIGE UDSIGTER

I området er der flere særlige udsigter betinget af Skanderborg Sø med dalsider samt de lysåbne områder omkring Alken Enge samt områderne omkring Ringkloster Å og Tåning Å. Fra disse områder er der ligeledes stor visuel sammenhæng til nabokarakterområderne. Særligt er der fra det højere liggende landskab omkring Fruering vide udsigter udover Skanderborg Sø. Ligeledes er der fra moræneknolden ved Gjesing stor visuel sammenhæng med Skanderborg Sø.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Området er sårbart overfor bebyggelse på højdedragene, som vil blive meget dominerende og få betydning for oplevelsen af sørummet.

Området er desuden sårbart overfor tilplantning/skovrejsning på morænebakkerne og dalsiderne.

De lavtliggende eng- og moseområder er sårbare overfor ophør af græsning. Ved ophør af driften vil der ske en tilgroning af arealerne som vil få en stor betydning for oplevelsen af dalbunden. Overdrevene på dalsiderne er ligeledes sårbare overfor græsningsophør.

■ SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER **Alken Enge**

Dalstrøget med et ekstensive præg med eng- og moseområder er særligt sårbart overfor tilgroning samt skovrejsning, som vil påvirke områdets lysåbne karakter. Området er ligeledes sårbart overfor tekniske anlæg som vil forringe oplevelsen af landskabet.

Området omkring Tåning Å

Det lysåbne landskab omkring Tåning Å med store sammenhængende eng- og moseområder er særligt sårbare overfor tilgroning eller

skovrejsnings, som vil bryde med områdets åbne karakter. Området er desuden sårbart overfor tekniske anlæg som vil forringe oplevelsen af landskabet betydeligt.

Skanderborg Sø med skråninger mod nord og syd

Området er særligt sårbart overfor tilgroning og skovrejsning som vil bryde med de åbne dalsider. Desuden er landskabet særligt sårbart overfor læhegn placeret parallelt med søfalden. Området er endvidere særligt sårbart overfor byudvikling, større landbrugsbyggeri samt tekniske anlæg, som vil bidrage til en markant forringe af oplevelsen af sølandskabet.

Området omkring Ringkloster Å

Områdets ekstensive præg er sårbart overfor tilgroning samt skovrejsning som vil bryde med områdets overvejende lysåbne karakter. Desuden er området særligt sårbart over for tekniske anlæg som vil forringe oplevelsen af det åbne landskabsrum samt forstyrre oplevelsen af Ring Kloster samt Hede Mølle.

Gjesing Morænelandskab

Områdets høje beliggenhed i forhold til Skanderborg Sø samt de store store åbne markflader, der blandt

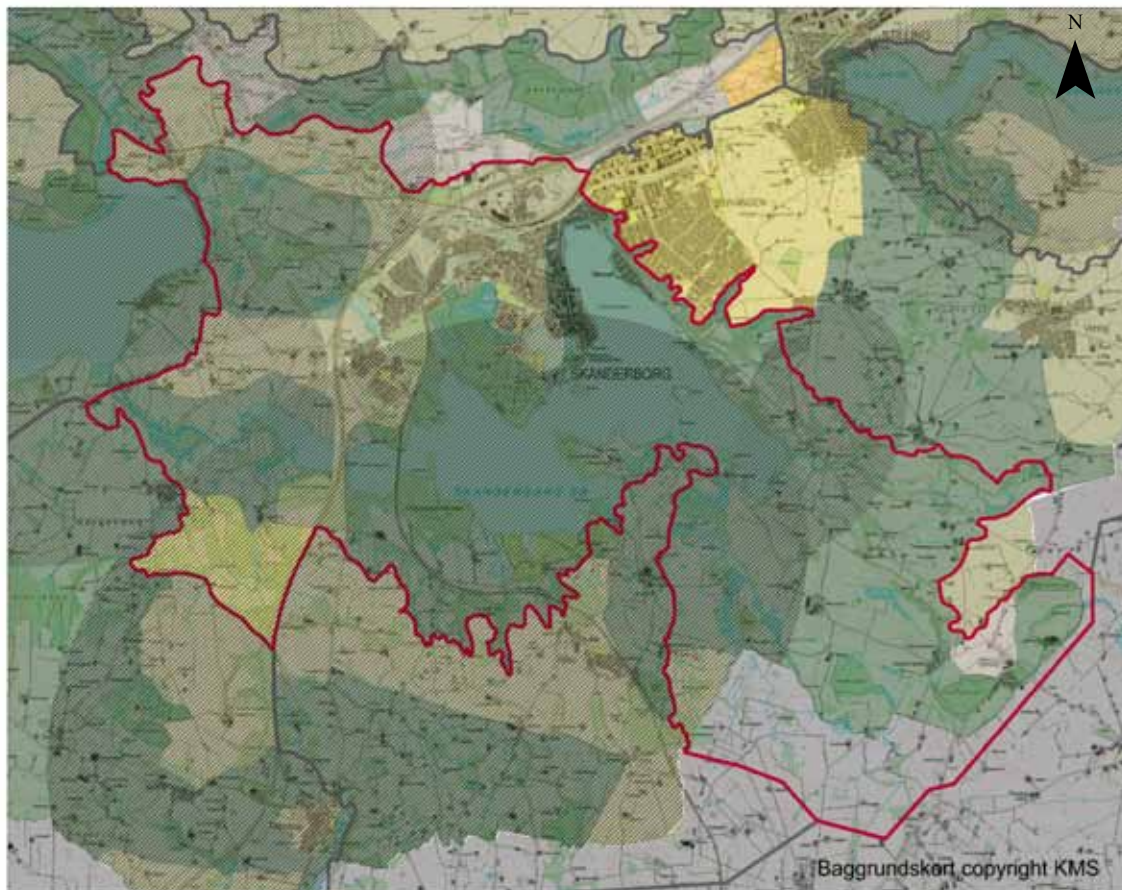
andet knytter sig til de to gamle hovedgårde Nissumgård samt Herschendgave gør området særligt sårbart overfor ændret arealanvendelse samt bevoksning, som vil bryde med landskabets åbne struktur. Endvidere er området pga. de lange udsigter samt den visuelle sammenhæng til Skanderborg Sø særligt sårbart overfor større landbrugsbyggeri samt tekniske anlæg som vil påvirke landskabets visuelle sammenhænge betydelig.

■ SÅRBARE UDSIGTER

Områdets markante udsigter udover Skanderborg Sø og de lysåbne dallandskaber er særligt sårbare overfor bevoksning som vil bryde de vide udsigter over de omkringliggende landskaber. Endvidere er udsigterne overordnet set karakteriseret ved kun i begrænset omfang at være forstyrret af tekniske anlæg. Markante anlæg indenfor de nævnte udsigtsområder vil således kunne ændre markant på landskabsoplevelserne.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT

Store dele af landskabet er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det gælder for Skanderborg Sø og området lige omkring søen samt Gjesing morænelandskab. Desuden er de lavtliggende områder ved Viemosen og Ringkloster Å, Alken Enge samt Tåning og Horndrup Å ligeledes udpeget med det strategiske mål beskyt. For områderne gælder det, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

VEDLIGEHOOLD/FORBEDRE

Landskabet omkring Gjesing samt området syd for Horndrup har fået det strategiske mål vedligehold/forbedre. Det vil sige, at landskabet bør forbedres under hensyntagen til del omkringliggende landskab. Indkigget til mejeriet i Gjesing er en af grundene, at området har dårlig tilstand, og der bør derfor arbejdes med mejeriets afgrænsning mod det åbne land. Syd for Horndrup fremstår det lavtliggende området tilgroet, hvilket betyder at en rydning af områdets kratbevoksning, vil forbedre områdets tilstand.

VEDLIGEHOOLD

Det øvrige områder er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

SÆRLIGE UDSIGTER

Hele området pånær området omkring Skanderborg By samt den helt sydøstlige del af området er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden er skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Ekstensiv udnyttelse af lavbundsområder i deres naturlige udbredelse med lysåben natur bør opretholdes/fremmes. Tilsvarende bør arealer med lysåben natur på de stejle dalsider opretholdes/fremmes.

Opdyrkning af den brede dalbund, der ikke er lavbundsområde, samt på mindre stejle dalsider bør opretholdes.

De markante dalstrøg med de åbne søflader og lavbundarealer i dalbundene bør fastholdes som synlige træk i landskabet.

NATUR

Lavbundsområdet syd for Horndrup kan med fordel genoprettes som vådområde med lysåbne naturtyper.

Arealer med lysåben natur i dalbunden og på de mest stejle dalsider bør opretholdes og gerne udvides i dalbunden.

SKOV

De store sammenhængende skove og små forskudte bevoksninger/skove på de stejle dalsider bør bevares, mens al bevoksning i dalbunden bør begrænses. Området bør friholdes for ny bevoksning/skov.

KULTURHISTORIE

Herschendgave og de markante diger inden for herregårdslandskabet bør bevares og formidles som en væsentlig del af områdets fortælling.

Vandmøllerne samt mølledammene bør bevares og formidles som en samlet fortælling om tidlig industrialisering i området.

Kig til Skannerup Kirke og Slotskirken bør friholdes for beplantning samt ny bebyggelse.

BY/BEBYGGELSE

Evt. byudvikling i Skanderborg bør videreføre bebyggelsesstrukturen med bebyggelse indpasset i terrænet med stedvise grønne træer som giver byen en klar grøn profil.

Der bør etableres en grøn byrand omkring Gjesing, for at begrænse indkigget til mejeriet.

Nye landbrugsbygninger bør placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse samt underordne sig landskabets hierarki.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør generelt friholdes fra tekniske anlæg, særligt bør der ikke placeres tekniske anlæg på de åbne dalsider eller i de lavtliggende områder. Der kan placeres mindre tekniske anlæg på moræneknoldene, såfremt de indpasses landskabeligt.

UDSIGTER

De vide udsigter uforstyrrede udsigter fra dalsiderne henover Skanderborg Sø bør bevares, dvs. at nyt byggeri, skovrejsning samt etablering af tekniske anlæg bør begrænses.

Skanderborg Sø set fra golfbanen

Hede Mølle

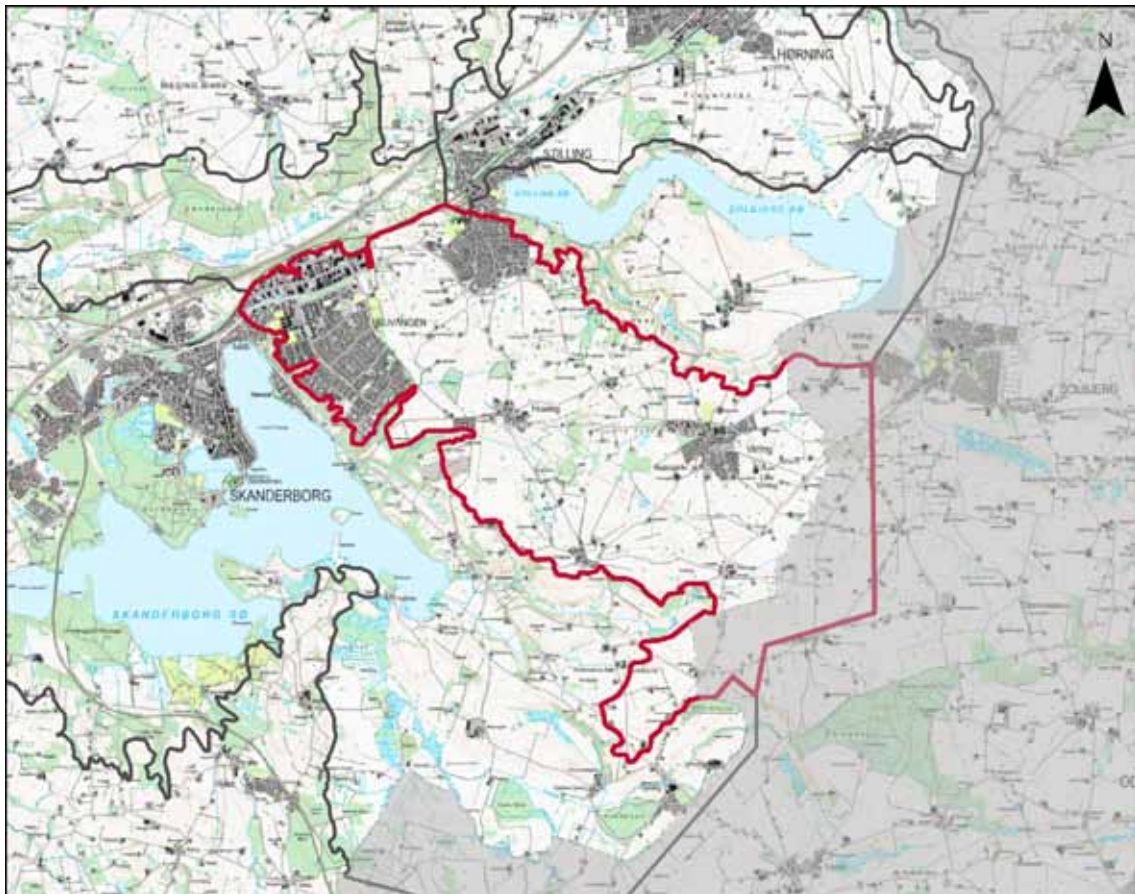
Skanderborg by set fra randmorænen

Eng arealer øst for Tåning

KARAKTEROMRÅDE 19

FRUERING DØDISLANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Fruering dødislandskab ligger i den sydøstlige del af Skanderborg Kommune. Mod nord grænser karakterområdet op til Sølandskabet Stilling Solbjerg Sø, mod sydvest til Sølandskabet Skanderborg Sø og mod nordvest op til Illerup Ådal.

LANDSKABSKARAKTEREN

Særligt karaktergivende for området er det småbakkede terræn med mange mindre vandhuller, med åbne markflader med enkeltstående træer og med en del levende ubrudte hegn. Bebyggelsen opleves som sparsom med enkelte mindre gårde og husmandssteder spredt i landskabet. Det er endvidere karakteristisk for området, at mange gårde stadig ligger i landsbyerne, mens kun en mindre andel er flyttet ud i landskabet.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et åbent og enkelt landskab uden egentlige rumlige afgrænsninger. De dyrkede marker opleves som en sammenhængende flade, hvor vandhullerne med bevoksning i terrænlavninger, gårde, husmandssteder og småskove ligger som små punktformige landskabselementer. Fruering Kirke er et væsentligt landmark i området. Fra stort set hele området er der kig til og over nabokarakterområderne. Særligt mod nord og syd er der markante udsigter over Skanderborg Sø og Stilling Solbjerg Sø.

I området findes flere høje tekniske anlæg, som opleves fra flere steder i landskabet. Herudover gennemskæres området af en højspændingsledning, der er synlig over lange stræk i det åbne landskab.

GEOLOGI OG HYDROLOGI

Området er karakteriseret ved at være et højt beliggende dødislandskab med mange små og tætliggende bakker. Dog fremstår terrænet øst og syd for Virring bølget.

Området rummer mange små vandhuller, og der er en del spredte moser/vådområder i området. Nordvest for Fruering er der et vandløb.

Området består hovedsageligt af moræner med partier af smeltevandssand og -grus i området omkring Fruering. Mellem Fruering og Virring er der et mindre parti med morænesand og -grus, mens der vest for Virring og ved Gram er to mindre partier med ferskvandsdannelser.

AREALANVENDELSE

Området domineres af intensivt dyrkede marker med mindre områder med nåltræsparcer. Markfladerne fremstår som middelstore i forhold til kommunens øvrige landskaber. I lavninger findes mindre vandhuller og moseområder.

BEVOKSNINGSTRUKTUR

Karakteristisk for bevoksningen i området er en del ubrudte levende hegn, enten

enkeltrækkede eller flerrækkede hegn, der ligger som markante linjeformede elementer, der opdeler de dyrkede flader. Herudover findes en del bevoksede diger/marskel spredt i området. Langs enkelte veje omkring Svinsager og Hvolbæk i den sydlige del af området er der vejtræer, ligesom der i dette område er to forholdsvis nye alléer til to gårdanlæg.

I områdets nordvestlige del mellem Gram, Skanderborg og Fruering er der fortaget nyplantning af skov. I området ligger der allerede i dag to småskove med markante skovbryn ud mod det åbne land. I den øvrige del af området findes enkelte mindre områder med juletræsparceller.

BEBYGGELSESMØNSTER

Det er særligt karakteristisk for områdets gårde, at de fleste ligger i landsbyerne Fruering og Hvolbæk samt gårdsamlingen Svinsager. De få gårde, der ligger spredt i landskabet, er placeret lavt i terrænet og fremstår generelt større end områdets øvrige gårde. Husmandsstederne er beliggende lidt højere end gården i området og ligger som små samlinger i områderne omkring Vitved Hede og Virring Hede. Både gårdene og husmandsstederne er vedligeholdte og istandsat, så deres oprindelige karakter som gårde og husmandssteder er bibeholdt. Området rummer landsbyerne Fruering og Hvolbæk, gårdsamlingen Svinsager, byen Virring samt dele af Skanderborg by og Gram.

Åbent landbrugslandskab med bløde bakker og gravhøjen Ørnekol

Dige med brudt bevoksning mellem Hvolbæk og Virring

Syd for Gram er der et af områdets mange vandhuller

Fruering Kirke

Landsbyen Fruering er i løbet af årene blevet udvidet med mindre parcelhuse mod vest og sydøst. Fruering Kirke ligger frit ud til det omgivende landskab på toppen af en nordvendt skråning i den sydlige del af byen og fremstår således synlig fra lang afstand.

Landsbyen Hvolbæk har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur. Gårdene er tætbeliggende og med forholdsvis intakt struktur. Ud over gårdene er Hvolbæk gennem tiden tilført mindre huse, der overvejende ligger som enkelte huse langs vejene i randen af landsbyen uden for de oprindelige gårde.

I Virring er der sket en udflytning af gårdene fra den oprindelige landsby. Set fra syd og vest ligger byen lavt i terrænet, og set fra nord og øst ligger byen i terrænet.

Svinsager er en samling af fem gårde og fremstår med en intakt struktur.

Området rummer et af Skanderborg bys store parcelhuskvarter (Højvangen) samt parcelhuskvarterne ved Gram, der er en del af Stilling. Højvangen er et stort sammenhængende parcelhus- og erhvervsområde, som er etableret uden tilknytning til en ældre landsby. Erhvervsområdet i Højvangen ligger vest for denne ned mod Illerup Ådal og omkranses af en grøn rand mod det åbne land. Gram var oprindeligt en landsby, der med tiden er vokset

sammen med Stilling. Byen er mod området afgrænset af et grønt beplantningsbælte.

KULTURHISTORIE

Områdets kulturhistoriske fortællinger knytter sig til Fruering Kirke, som er et markant orienteringspunkt i landskabet, og fire gravhøje, hvoraf særligt Størhøj og en høj vest for Østerlund opleves tydeligt fra det omkringliggende landskab. I området findes desuden en del diger. Endvidere fremstår landsbyen Hvolbæk intakt med kurvede vejforløb og oprindelige gårde samlet i landsbyen.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer en del tekniske elementer. En mindre højspændingsledning gennemskærer områdets centrale del fra nordvest til sydøst med en mindre transformatorstation syd for Virring. Skanderborg fjernvarme og Reno Syds forbrændingsanlæg i erhvervsområdet i Højvangen er markante fra store dele af området på grund af de tre høje skorstene.

I området er der desuden en række mindre, tekniske anlæg, som opleves flere steder i landskabet, herunder to telemaster placeret i området nordøst for Fruering, en radarmast med en stor kuppel beliggende mellem Hvolbæk og Virring samt Skårup losseplads.

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Der er flere særlige udsigtsmuligheder i

landskabet, med kig til bl.a. Skanderborg Sø og Stilling Solbjerg Sø. Fruering Kirke opleves desuden som et markant orienteringspunkt i landskabet.

DELOMRÅDER

19A: Nordvest, nord, øst og sydøst for Virring

Landskabet fremstår her særligt enkelt og åbent på grund af den højtliggende, næsten bevoksningsløse flade. Terrænet er bølget og dermed ikke så kuperet som i resten af karakterområdet. Området adskiller sig herudover ved at have flere udflyttede gårde, som ligger i en ring om Virring.

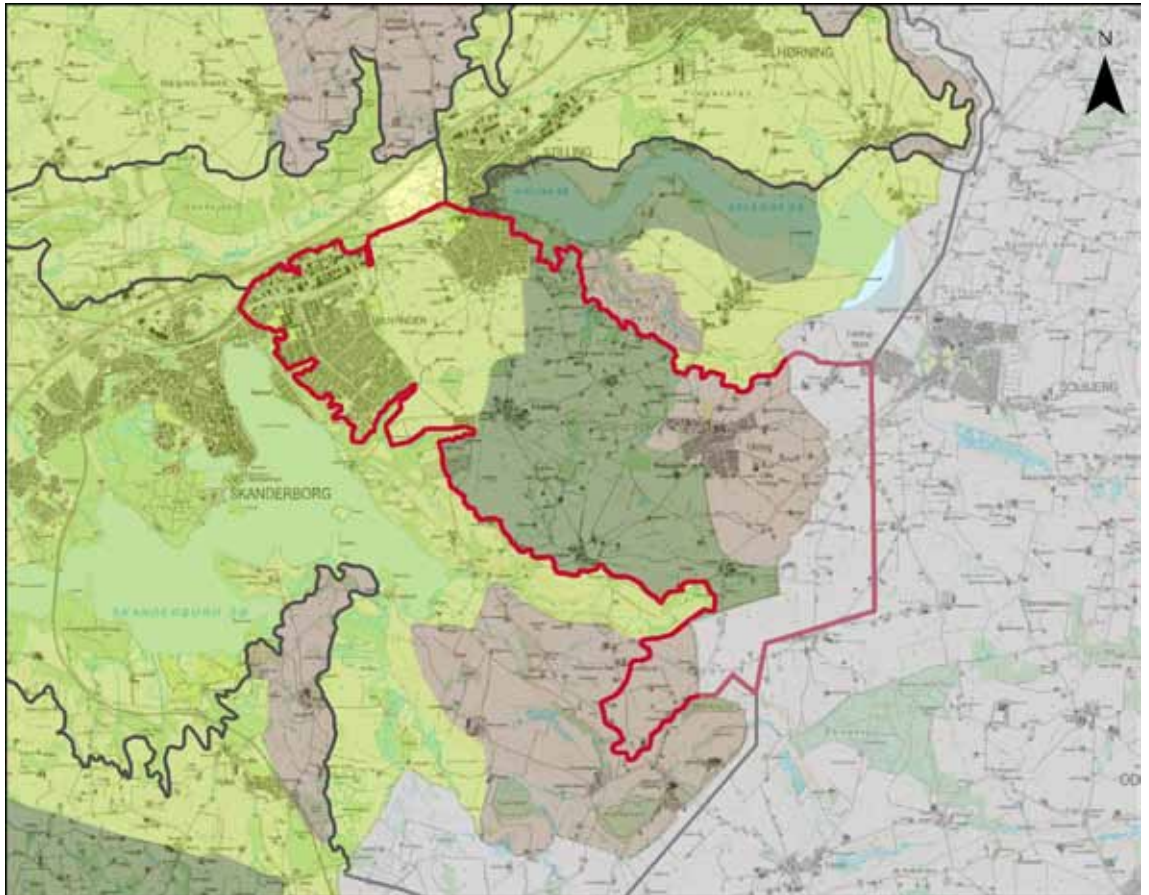
19B: Tammestrup Øde

Terrænet ved Tammestrup Øde er ligeledes mindre kuperet end resten af hovedkarakterområdet, og området har også her flere fritliggende gårde.

UDFORDRINGER

Centralt for landskabskarakteren er den landbrugsmæssige drift, som sikrer de åbne markflader, med levende hegn og enkeltstående træer og buske i markskel. Det er desuden væsentligt at fastholde bebyggelsesmønstret med den sparsomme bebyggelse i det åbne land samt med gårde og husmandssteder tilpasset terrænet.

KARAKTERSTYRKE

SÆRLIGT KARAKTERISTISK Fra Fruering i nordvest, til Virring Hede og Svinsager i øst og Hvolbæk i syd:

De karaktergivende elementer fremstår tydeligt i denne del af karakterområdet, som udgør størstedelen af karakterområdet.

I denne del af området opleves det småbakkede terræn med de mange mindre vandhuller, de åbne markflader med enkeltstående træer i markskel tydeligt. Endvidere fremstår den for området karakteristiske bebyggelsesstruktur med gårdene samlet i landsbyerne og samlingerne af husmandstederne i områderne omkring Vitved Hede og Virring Hede tydeligt.

KARAKTERISTISK Området med Højvangen i Skanderborg og Gram samt området mellem de to byområder:

Størstedelen af området er bebygget med de store villakvarterer Højvangen og Gram. Imellem de to byområder er der en kile af åben land, som er under påvirkning af ny byudvikling. Dels er der etableret boldbaner og sportshaller i området, dels af en gård ombygget til børnehave/vuggestue. Herudover

er der rejst skov på en stor del af arealet, som på sigt vil sløre det småbakkede terræn.

Delområdet rummer dog stadig samspillet mellem naturgrundlaget og de kulturhistoriske elementer som ovenstående delområde, herunder det småbakkede terræn, gårdene lavt i terrænet, mange mindre vandhuller og åbne markflader.

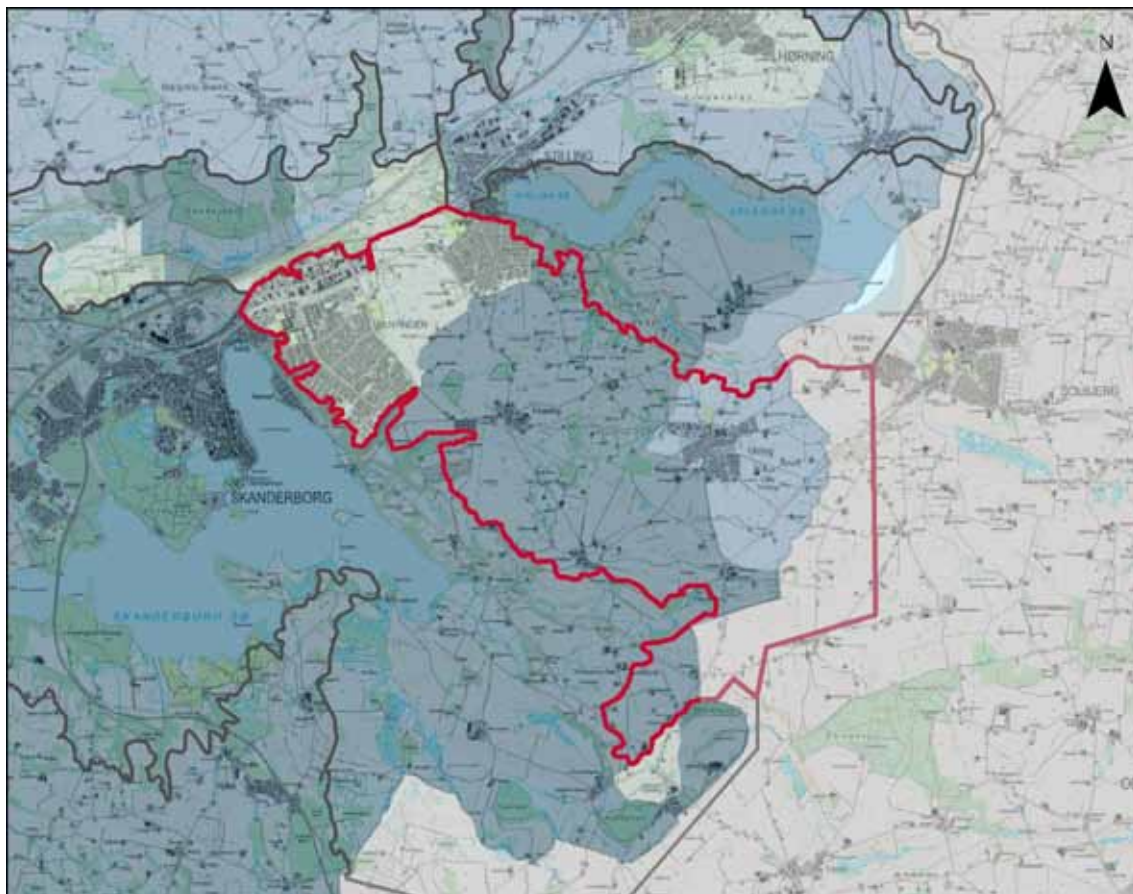
Området vurderes på grund af den begyndende sløring af nøglekarakteristika, som karakteristisk.

KONTRASTERENDE Områder omkring Virring og Tammestrup Øde mod sydøst:

Nordvest, nord, øst og sydøst for Virring fremstår landskabet særligt enkelt og åbent på grund af den højtliggende, næsten bevoksningsløse flade. Landskabet adskiller sig fra det resterende karakterområdet ved, at terrænet her er bølget og dermed ikke så kuperet som i resten af karakterområdet. Området adskiller sig herudover ved, at have flere udflyttede gårde, som ligger i en ring om Virring samt meget få husmandssteder. Området ved Tammestrup Øde er ligeledes karakteriseret ved at

være en højtbeliggende flade, hvor terrænet er bølget og dermed ikke så kuperet som resten af karakterområdet. Området har flere fritliggende gårde, og adskiller sig således også på det punkt fra resten af karakterområdet.

GOD

Fra Anebjerggård (mellem Gram og Højvangen) og området øst herfor på nær området ved Virring:

Områdets bebyggelses- og bevoksningsmæssige struktur har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur.

De karaktergivende elementer fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand – de mindre småskove omkranset af diger, gårdene og husmandsstederne er velholdte og landsbyerne indenfor delområdet har med undtagelse af parcelhusudstyknings ved Fruering bevaret deres oprindelige struktur.

I området findes flere tekniske anlæg, de to master nordøst for Fruering, radarkuplen nordøst for Hvolbæk og højspændingsledningen, der gennemskærer delområdet vest mod øst. Masterne og radarkuplen kan ses fra en stor del af delområdet, på grund af den høje beliggenhed i det småbakkede landskab. Højspændingsledningen opleves lokal og opfattes heller ikke som dominerende for landskabsoplevelsen.

MIDDEL

Området omkring Virring:

Området omkring Virring fremstår som intakt, ligesom området øst for Anebjerggård, dog med undtagelse af Virring, der er blevet udbygget med et erhvervsområde og parcelhusområder.

Områdets karaktergivende landskabselementer i form af gårde og de åbne næsten bevoksningsløse markflader fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand.

Der er ingen tekniske anlæg i området, hvorfor området fremstår som uforstyrret, dog kan de høje master og radarkuplen i naboområdet ses fra delområdet.

DÅRLIG

Højvangen, Gram og området herimellem nordvest for Anebjerggård:

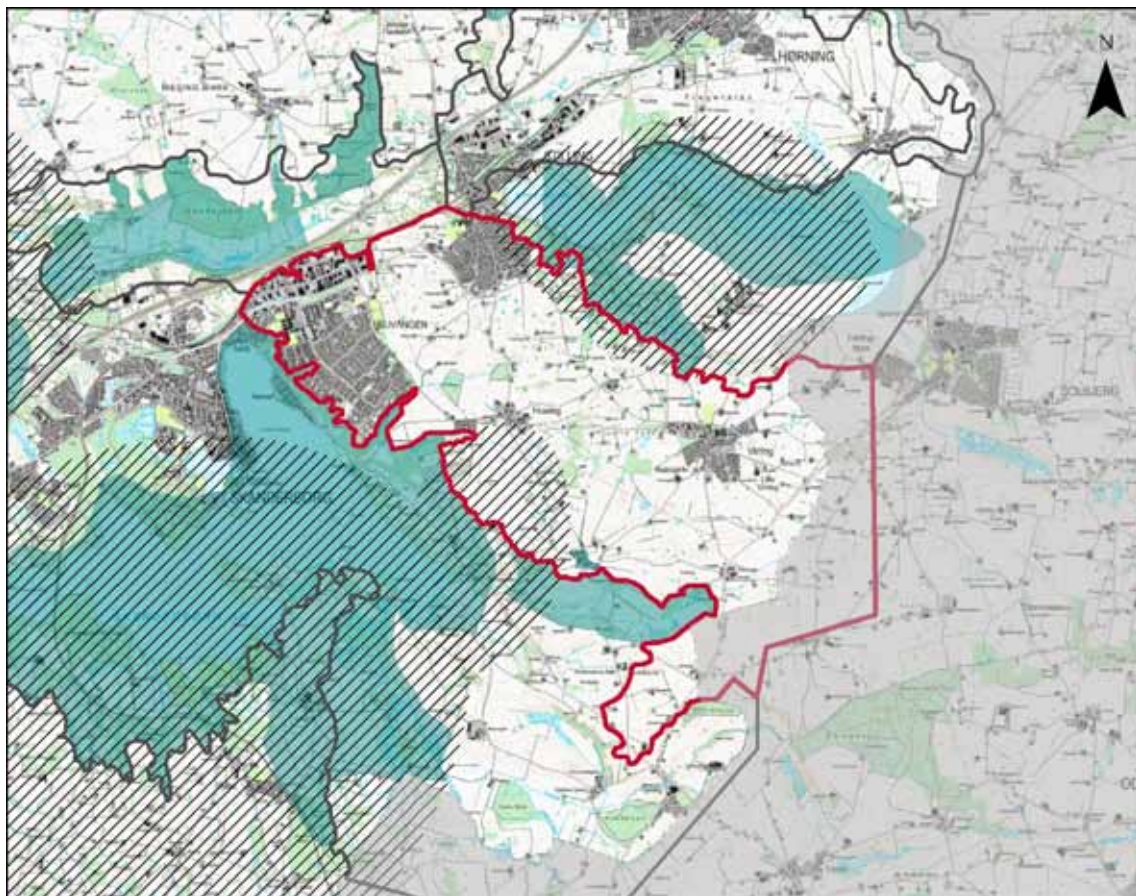
Størstedelen af området er bebygget med de store villakvarterer Højvangen og Gram, samt erhvervsområdet Højvangen. Mellem de to byområder er der en landskabskile, som er under påvirkning af ny byudvikling. Herudover er der rejst skov på en stor del af arealet, som på sigt vil sløre det småbakkede terræn. Landskabet fremstår således ikke intakt

i forhold til landskabskarakterens oprindelse.

Områdets karaktergivende landskabselementer i form af gårde og de åbne næsten bevoksningsløse markflader fremstår i vedligeholdelsesmæssig god stand, hvor de stadig er i landbrugsmæssig drift. Den vedligeholdelsesmæssige stand for gården der er overgået til institution er dårlig, da bygningerne er fuldstændig ombygget til formålet. For den del af området der er tilplantet med skov er den vedligeholdelsesmæssige tilstand ligeledes dårlig, da skovplantningen bryder den ellers åbne og bevoksningsløse flade.

Området fremstår påvirket af den bynære placering, dels opleves de tre høje skorstone i erhvervsområdet i det nordvestlige del tydeligt fra en stor del af området, dels er området påvirket af den udflydende byrand ved Højvangen.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGT VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

Landsbyen Hvolbæk:

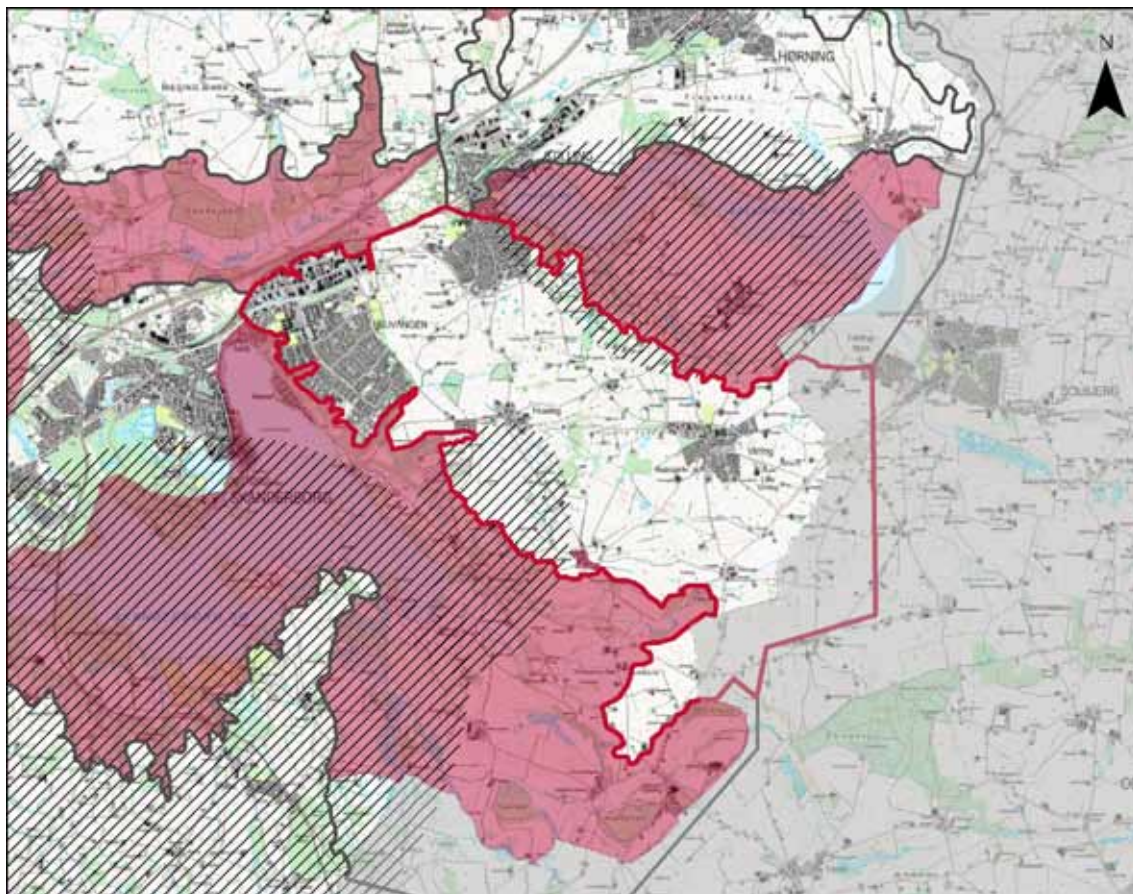
Landsbyen Hvolbæk har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur. Vejene gennem landsbyen har et kurvet forløb, som med få undtagelser er intakte. Gårdene er tætbeliggende og med forholdsvis intakt struktur, hvilket sammen med vejforløbet er med til at give landsbyen karakter. I landsbyen er der både bygninger opført i bindingsværk og bygninger med kampestensmure. I den sydøstlige del danner to sammenbyggede gårde – den ene i bindingsværk – sammen med et forareal med en række ældre højstammede træer langs vejen, landsbyens mest karakterfulde vejrum.

SÆRLIGE UDSIGTER

I området er der særlig vid udsigt fra Fruering Kirke over landskabet mod syd og sydøst.

Mod syd ses der ud over det faldende terræn til Skanderborg Sø samt det bakkede Hylke Dødislandskab med randmorænen og Fårbjerg, som hæver sig syd for søen. Ligeledes strækker udsigten sig til højdedragene omkring Ejer Bavnehøj ligesom Tåning Kirke, sydvest for Skanderborg Sø ses tydeligt. Udsigten strækker sig således over tre af karakterområderne mod syd.

Endvidere er der fra området øst for Gram og fra Vitved Hede udsigt mod nord over Stilling – Solbjerg Sø, Pilbrodalen samt landbrugslandskabet omkring landsbyen Vitved og karakterområdet nord for søen. Området ligger så højt, at der i klart vejr kan ses så langt som til Århus.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Området er generelt sårbart overfor skovrejsning, der vil sløre det småbakkede terræn og skabe lukkede rum i det ellers åbne landskab uden bevoksning. Herudover vil skovrejsning lukke for de lange kig over landskabet samt udsigten over nabokarakterområderne.

Området er generelt sårbart overfor store tekniske anlæg, der vil virke dominerende i det åbne landskab med de spredte småelementer. Samtidig vil områdets høje beliggenhed op til Skanderborg Dallandskab betyde, at at stor tekniske anlæg vil være synlig over store afstande og ligeledes påvirke de tilstødende karkterområder visuelt.

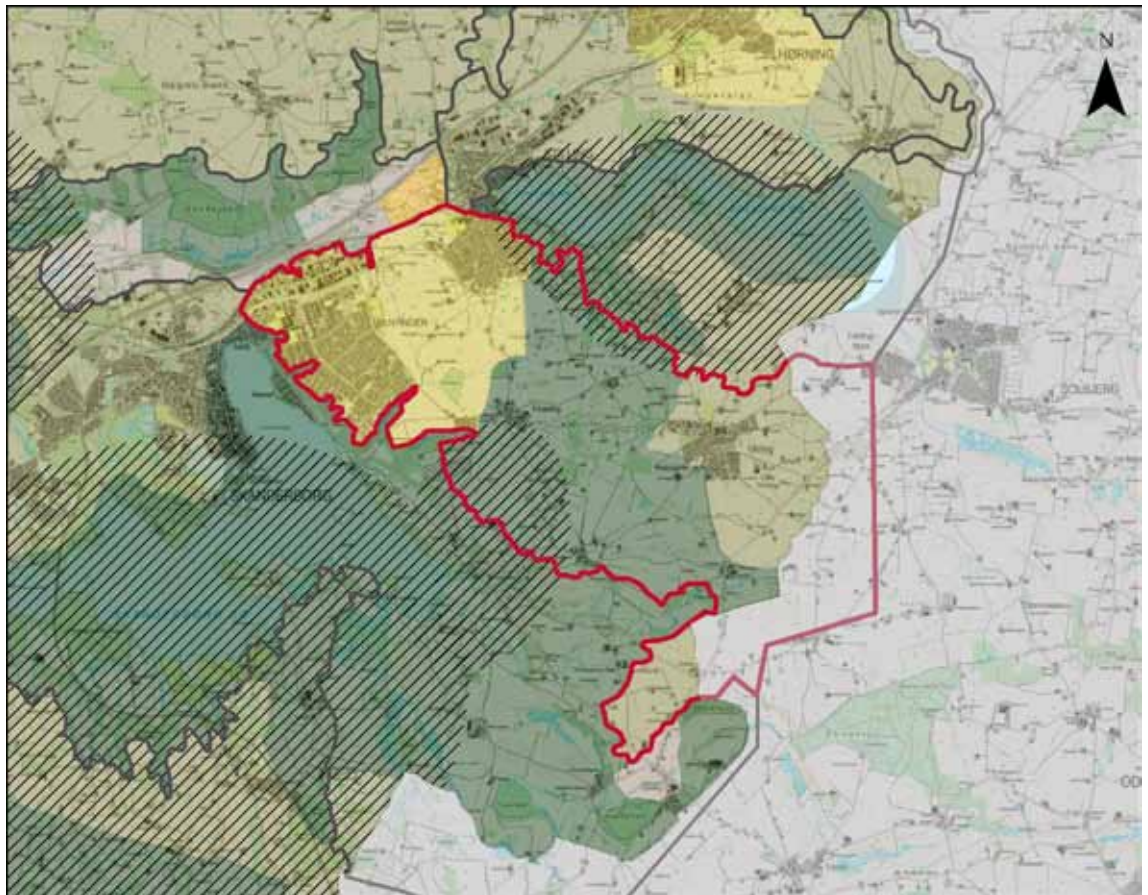
■ SÆRLIGT SÅRBARE OMRÅDER **Landsbyen Hvolbæk**

Landsbyen Hvolbæk er karakteriseret ved det slyngede vejforløb og de tætliggende gårde, som er karaktergivende for landsbyen. Landsbyen er således sårbart overfor ændringer i bybyggelsen herunder særligt nedrivning af gårdernes stuehuse og driftsbygninger, samt opførelse af ny bebyggelse, der ikke er indpasset i landsbyens struktur.

▨ SÅRBARE UDSIGTER

Områdets udsigter fra Fruering samt fra området øst fra Gram er særligt sårbare overfor bevoksning som vil bryde de vide udsigter over de omkringliggende landskaber. Markante anlæg indenfor de udpegede områder med udsigtsmuligheder vil kunne ændre markant på landskabsoplevelserne.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT
Den centrale del af området er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse, skala og bebyggelsesstrukturen kun må ske som et led i beskyttelse eller forbedring af områdets landskabskarakter.

VEDLIGEHOOLD
Den sydøstlige del af området er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren

VEDLIGEHOOLD/FORBEDRE
Landskabet omkring den sydlige del af Skanderborg og Gram har fået det strategiske mål vedligehold/forbedre. Det vil sige, at landskabet bør forbedres under hensyntagen til det omkringliggende landskab.

SÆRLIGE UDSIGTER
I den nordøstlige del af området er der særlige udsigtsmuligheder udover Stilling Solbjerg Sø og i den sydvestlige del af området er der udsigt udover Skanderborg Sø. Områderne skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen.

LANDSKAB

Oplevelsen af det småbakkede åbne og enkle landskab bør fastholdes ved i dialog med landbruget at begrænse bevoksning i form af levende hegn og juletræsparceller.

NATUR

De mange vandhuller samt spredte moser/vådområder bør fastholdes som åbne områder med vandspejl, for at understrege landskabets dødispræg.

SKOV

Området bør generelt friholdes for skovrejsning, der vil sløre oplevelsen af dødislandskabet.

KULTURHISTORIE

Fruering Kirke bør fastholdes som et markant orienteringspunkt i landskabet, ved at friholde området for slørende beplantning samt forstyrrende anlæg.

Det nærliggende område omkring gravhøjen Storhøj bør fastholdes som et åbent landskab, som bibeholder gravhøjen synlig i landskabet.

Områdets diger bør bevares i landskabet, som en vigtig formidler af udskiftningen af landskabet.

BY/BEBYGGELSE

Bebyggelsesstrukturen med gårdene beliggende inde i landsbyerne bør fastholdes som et særligt karaktertræk for området.

Ny gårdbebyggelse i området bør videreføre områdets bebyggelsesmønster med mindre bebyggelse placeret højt i terrænet og med større gårdbebyggelser beliggende lavt i terrænet.

Landsbyen Hvolbæk bør pga. sin relativt intakte struktur friholdes for byudvikling, samt ændringer i den eksisterende bebyggelsesstruktur.

TEKNISKE ANLÆG

I området bør der ikke placeres store tekniske anlæg pga. områdets åbne og enkle karakter samt områdets høje beliggenhed, som vil gøre anlæggene synlige fra store afstande.

Mindre tekniske anlæg bør placeres lavt i terrænet.

UDSIGTER

Der bør tages hensyn til områdets mange særlige udsigter ved at nye anlæg generelt placeres lavt i terrænet samt at området fastholdes som et åbent landskab.

Mindre gård beliggende lavt i terrænet mellem Gram og Højvangen

Fruering byrand set fra sydøst

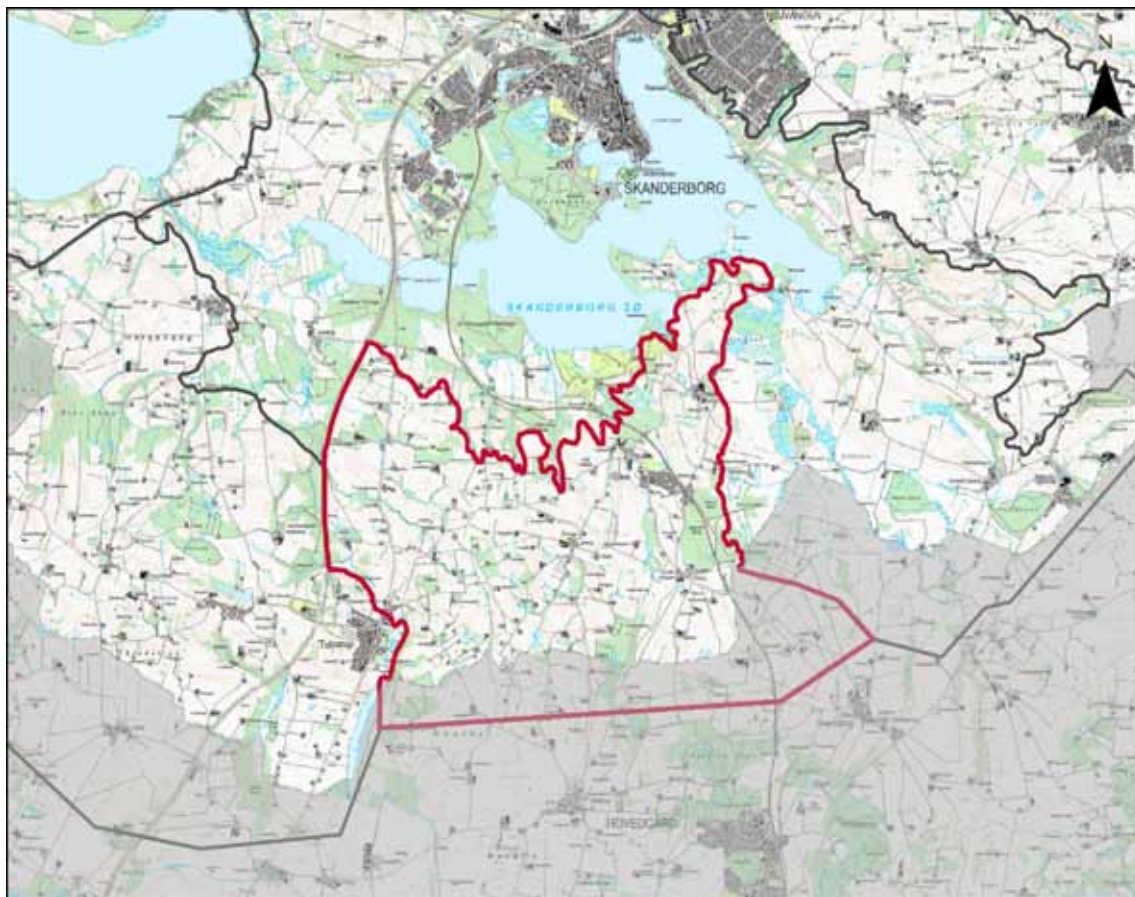
Gravhøjen Storhøjen mellem Verring og Hvolbæk

Gård i Hvolbæk

KARAKTEROMRÅDE 20

HYLKE DØDISLANDSKAB

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING
Landskabskarakterområdet ligger i den sydøstlige del af Skanderborg Kommune. Mod nord grænser karakterområdet op til Sølandskabet Skanderborg Sø og mod vest til Ejer storbakkede Morænelandskab.

LANDSKABSKARAKTEREN
Karakteristisk for området er det småbakkede terræn med flere nord-sydgående slugter/lavnninger med små til middelstore marker med mange ubrudte levende hegn. I området er der mange trægrupper og småskove med markante skovbryn. Bebyggelsen i området består primært af mange mindre gårde og husmandssteder.

Tilsammen skaber de karaktergivende elementer et sammensat landskab i lille skala, hvor de rumlige afgrænsninger skabes af terrænet, småskovene og trægrupper, og hvor der kun enkelte steder er lange kig over landskabet.

Området er stort set upåvirket af tekniske anlæg, og de anlæg, som findes i området, opleves kun ganske lokalt.

GEOLOGI OG HYDROLOGI
Området er dannet som et dødislandskab med et mindre område nord og syd for Bådstrup med randmoræne. Terrænet er kendetegnet ved at være småbakkede med mange tydelige nord-sydgående

de bakkepartier og mindre dalstrøg i den sydlige og østlige del af området, der antyder den Østjyske Israndslinie. I området nord og syd for Bådstrup er terrænet karakteriseret ved at være stejlt stigende/faldende med markante nord-sydorienterede bakkekamme med hyppige terrænhældninger.

I store del af karakterområdet og særligt i den sydlige del af området findes der mange vandhuller og mindre søer. I den østlige ende findes to vandløb, der løber fra syd mod nord, mens der i den vestlige del af området findes to vandløb, der løber mod vest.

Jordbunden består primært af moræneler med partier af smeltevandssand og grus. For området ved Bådstrup består jordbunden af smeltevandssand og grus.

AREALANVENDELSE
Hele området domineres af intensivt dyrkede marker. Markfladerne er, for en stor del af karakterområdet, små til mellemstore, dog er markfladerne større for området syd for Hylke, syd for Ustrup samt nord og syd for området Bådstrup. Der er desuden flere større græssede overdrevsarealer vest og nord for Bådstrup og flere områder med mindre juletræsparceller.

BEVOKSNINGSTRUKTUR
Bevoksningsstrukturen i området er karakteriseret ved mange levende enkelt-rækkede og ubrudte hegn, særligt i den centrale og sydlige del af området, samt flere alléer til de mindre gårde og husmandssteder. Herudover er der flere enkeltstående træer og mindre trægrupper i området. Spredt i hele området findes desuden flere småskove med markante skovbryn.

Bevoksningen langs vandløbene i områdets vestlige ende er sammenhængende på størstedelen af strækningerne. Vandløbene i den østlige ende af området er hovedsageligt uden bevoksning, mens der på enkelte stræk er brudt bevoksning.

BEBYGGELSESMØNSTER
Bebyggelsen i området er karakteriseret ved mindre gårde og husmandssteder, som ligger meget varieret i terrænet. Vest for Tebstrup og syd for Brørup ligger to samlinger af husmandssteder, som fremtræder meget velholdte. Ved Tebstrup ligger bebyggelsen i varieret afstand til vejen, men husmandsstederne syd for Brørup ligger i tilknytning til vejen

I området ligger der tre samlinger af gårde/huse, Ustrup, Brørup og Bådstrup, samt den mindre by Hylke.

Ustrup ligger højt i terrænet og består af

Småbakket landskab syd for Brørup

Skovklædt slugt ved Gammeltoftevej

Husmandssted ved Viemosen nord for Båstrup

Søer neden for randmorænen vest for Båstrup

en enkelt gård og en samling huse. En del af bebyggelsen er omgivet af beplantning, men mod nordvest ligger bebyggelsen åbent ud til landskabet. I en ring omkring Ustrup ligger mellemstore gårde lavt i terrænet.

I Brørup ligger der en efterskole, hvis bebyggelse dominerer samlingen af huse. Brørup ligger lavt i terrænet omkranset af bevoksning, der dog ikke helt lukker af til det omgivne landskab. I en ring omkring samlingen ligger flere mindre gårde lavt i terrænet.

Båstrup er en samling af gårde og huse, særligt domineret af en stor gård i den nordøstlige del, som ligger højt i terrænet delvist kunstigt i forhold til landskabet mod nord. Herudover er samlingen omgivet af en mindre skov mod øst og syd samt en del anden beplantning.

I området ligger byen Hylke. Byen ligger lavt i terrænet sydvest for randmorænen. Byen fremstår som en meget sammensat by med en bydel bestående af den gamle landsby, en bydel bestående af bebyggelse omkring den tidligere station samt en parcelhusudstyknings, som binder de to bydele sammen.

KULTURHISTORIE

De kulturhistoriske spor i området knytter sig til en række gravhøje samt bebyg-

gelsen omkring Båstrup, der fremstår velholdt med en intakt struktur. Området rummer desuden tre gravhøje i den centrale del af området samt en gravhøj vest for Båstrup. Gravhøjene opleves tydeligt fra det omkringliggende landskab.

TEKNISKE ANLÆG

Området opleves stort set uden tekniske forstyrrelser. Området gennemskæres af jernbanen mellem Horsens og Skanderborg, men jernbanen påvirker ikke området betydeligt. Ved Hylke i forbindelse med sportspladsen står der en mobilmast, ligesom der står en mobilmast ved en gårdbebyggelse syd for Ustrup. Begge master opleves kun lokalt og er ikke dominerende i landskabet. Desuden ligger der nordvest for Båstrup en del af en golfbane, som for størstedelen ligger i karakterområdet nordvest for (Dalstrøget omkring Skanderborg).

SÆRLIG OPLEVELSESVÆRDI

Området nord og syd for Båstrup udgør en mindre del af den Østjyske Israndslinie i form af en markant randmoræne og udgør et særligt oplevelsesrigt landskab med et stærkt kuperet terræn. Fra områdets højeste punkt, gravhøjen ved Fårbjerg, er der vid udsigt mod øst, nord og vest.

Desuden rummer områdets centrale og sydlige del flere særlige udsigter.

DELOMRÅDER

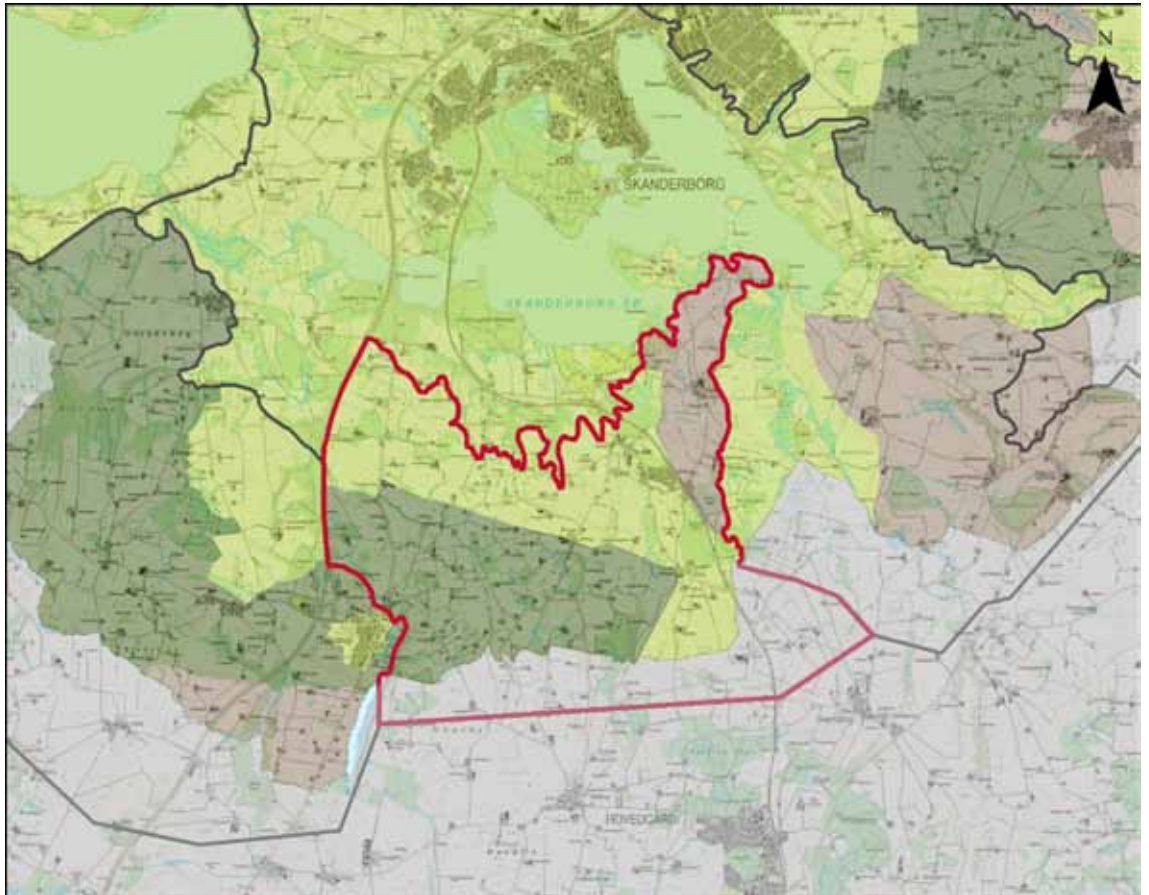
20A: Området nord og syd for Båstrup – Randmorænen.

Området nord og syd for Båstrup fremstår med en anden karakter end den øvrige del af karakterområdet. Her er meget kuperet men åbent med store dyrkede markflader og uden levende hegn. Dog er der diger med brudt bevoksning. Randmorænen er karakteriseret ved næsten fravær af bebyggelse. Gårdene er samlet i gårdsamlingen Båstrup, som ud over gårdene også består af en mindre klynge huse, og i randen af området er der enkelte husmandssteder.

UDFORDRINGER

Den landskabelige udfordring i området består i at sikre områdets lille skala med små og middel store markflader omgivet af ubrudte hegn eller markante skovbryn. Desuden er det væsentligt, at området fastholdes som et næsten uforstyrret landskab.

KARAKTERSTYRKE

SÆRLIGT KARAKTERISTISK

- Syd for en linje fra Ustrup og Gammetoftvej i øst over Brørup til Hedegårdslund i vest.

De karaktergivende elementer fremstår særligt tydeligt i denne del af karakterområdet, som udgør cirka halvdelen af karakterområdet.

Her opleves områdets småbakkede terræn med de mange vandhuller og mindre søer, de små til middelstore marker med mange ubrudte hegn, småplantninger og småskovene med markante skovbryn tydeligt. Områdets karakteristiske bebyggelsesstruktur med mindre gårde og husmandssteder der ligger spredt og varieret i terrænet fremstår meget tydeligt i området.

Området mange mindre gårde og husmandssteder, de små og mindre markflader afspejler tydeligt sammenhængen mellem naturgrundlaget (dødislandskabets småkuperede terræn) og den kulturhistoriske udnyttelse af det.

KARAKTERISTISK

- Området nord for linjen fra Ustrup og Gammetoftvej i øst over Brørup til Hedegårdslund i vest

Denne del af karakterområdet udgør den anden halvdel af karakterområdet.

I denne del af karakterområdet er terrænet stadig småbakkede men mindre markant – bakkerne er blødere og større. Området er ligeledes præget af færre levende hegn og få mindre vandhuller. Skalaen er lidt større på grænsen til middel.

Området rummer samme samspil mellem naturgrundlaget og de kulturhistoriske elementer og strukturer som det særligt karakteristiske delområde beskrevet ovenfor.

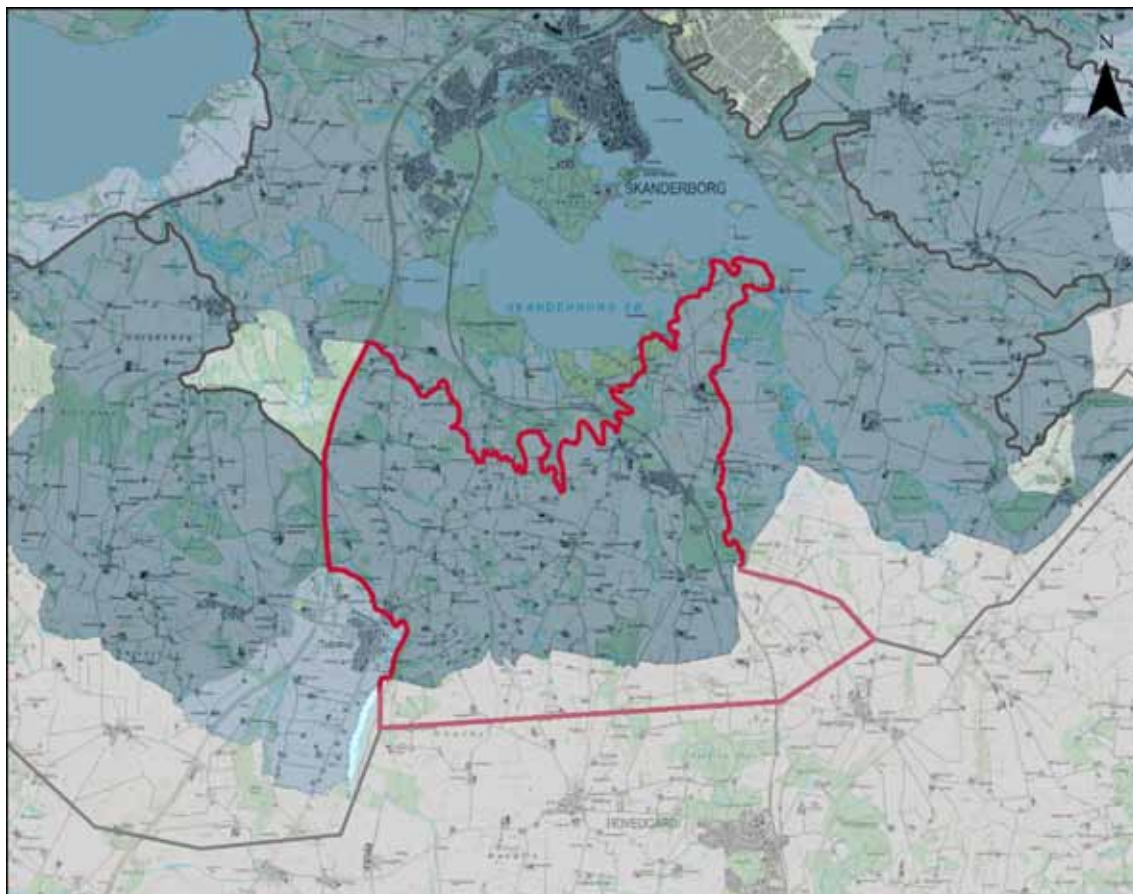
KONTRASTERENDE

20A: Området nord og syd for Båstrup- Randmorænen

Området nord og syd for Båstrup fremstår med en anden karakter end den øvrige del af karakterområdet. Her er meget kuperet og åbent. I området er der ligeledes flere store overdrevsarealer som bliver afgræsset.

Gårdene er samlet i gårdsamlingen Båstrup, som udover gårdene også består af en mindre klynge huse. Randmorænen er herudover karakteristisk ved næsten fravær af bebyggelse.

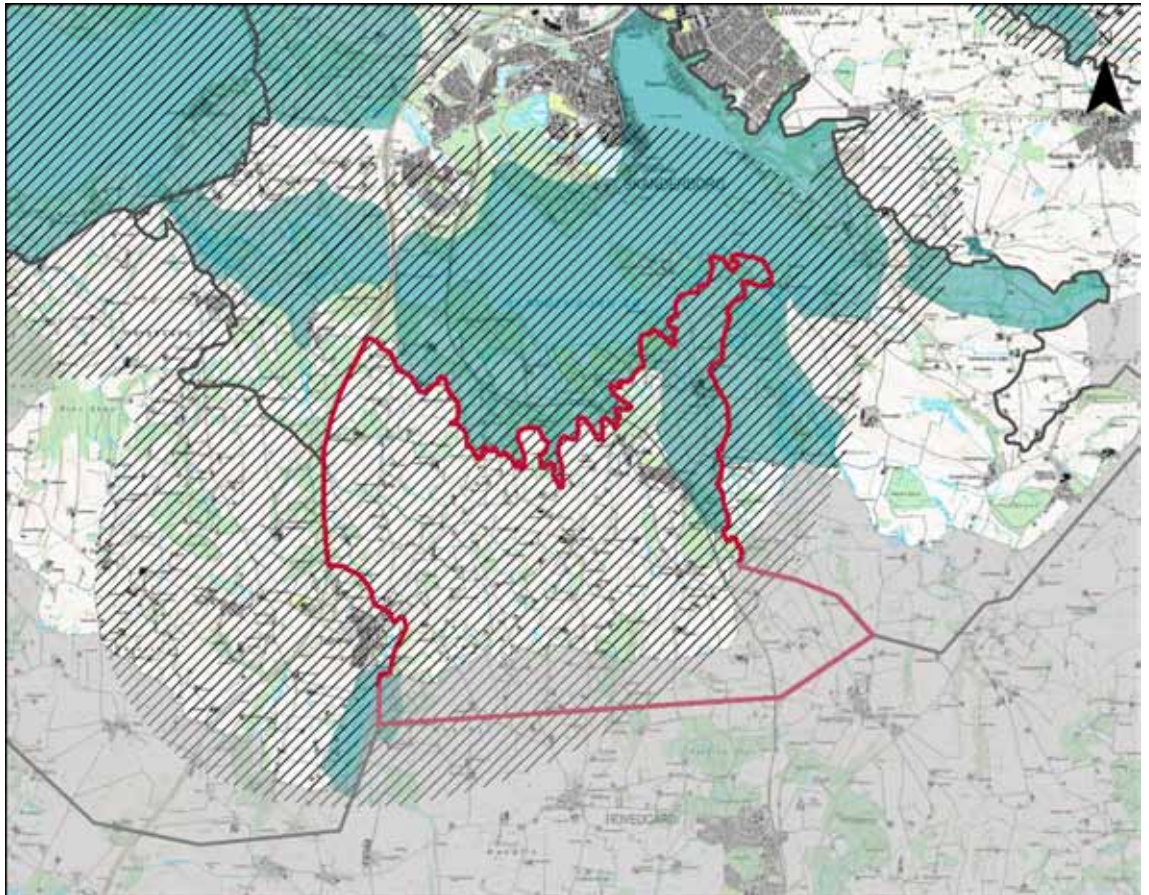
GOD

Områdets bebyggelsesstruktur har overordnet set bevaret sin oprindelige struktur. Der er dog sket en udbygning af landsbyen Hylke, med stationsby og parcelhusområde, ligesom Brørup er udbygget med en efterskole og der er sket en udflytning af gårdene fra Ustrup. Områdets småskove fremstår stort set uændret i forhold til historiske kort. Områdets vådområder og spredte vandhuller har stort set bevaret den oprindelige struktur. Samlet set vurderes det at området fremstår intakt.

Områdets bebyggelse er generelt velholdt og i flere tilfælde nyistandsat. De levende hegn er sammenhængende og områdets småskove fremstår med markante skovbryn.

Området er uden større tekniske anlæg der visuelt forstyrrer landskabsoplevelsen. Området fremstår derfor uforstyrret.

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

SÆRLIGE VISUELLE OPLEVELSEMULIGHEDER

20A: Området nord og syd for Båstrup- Randmorænen

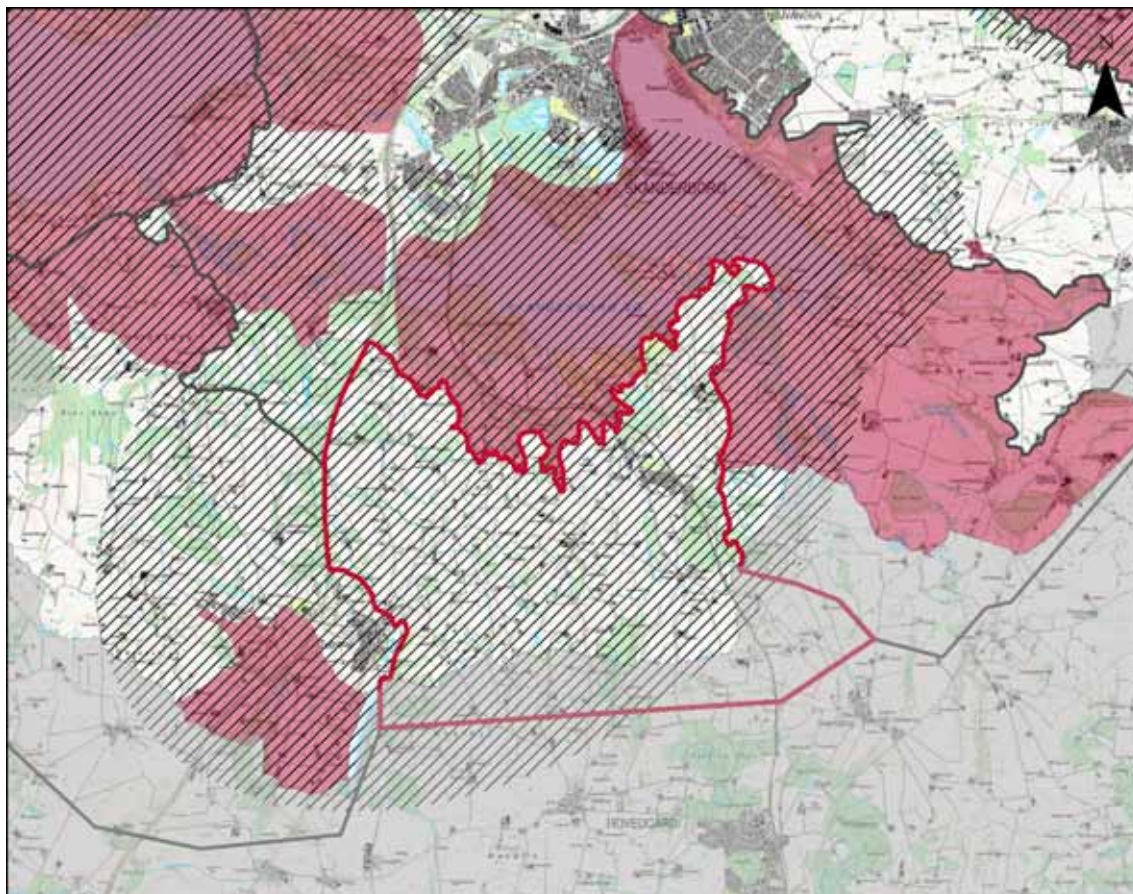
Området nord og syd for Båstrup udgør en mindre del af den Østjyske Israndslinie i form af en markant randmoræne. Terrænet er stærkt kuperet med en række langstrakte indbyrdes parallelle bakker som er orienteret omtrent nord-syd.

SÆRLIGE UDSIGTER

Området fremtræder generelt med stor visuel sammenhæng til de omkringliggende karakterområder, som overvejende er højere beliggende landskaber.

Fra det højeste punkt i området, Fårbjerg (79 meter over havet), er der desuden vide udsigter over karakterområdet mod øst, nord og vest (Skanderborg Dallandskab), samt til karakterområdet nord herfor (Fruring Dødislandskab). Fra Fårbjerg er der desuden udsigt over selve karakterområdet og samt til Ejer Bavnehøj i karakterområdet mod vest.

Desuden er der fra områdets centrale og sydlige del fra Gammeltoftvej og Ustrup i øst til Brørup og Elbjerg i vest generelt vide udsigter over landskabet mod nord, over karakterområdet og nabokarakterområdet mod nord Skanderborg Dallandskab og karakterområderne nord for dette. Fra området ved kommunegrænsen syd for Brørup - Elbjerg er der ligeledes vid udsigt mod syd over landskabet, som præges af dyrkede marker og små-skove, samt mod vest til det højereliggende landskab omkring Ejer Bavnehøj.

OMRÅDET SÅRBARHED GENERELT

Området er generelt såbart overfor skovrejsning, der vil bryde med områdets mange småelementer og sløre de vide udsigter over landskabet fra de højere liggende områder.

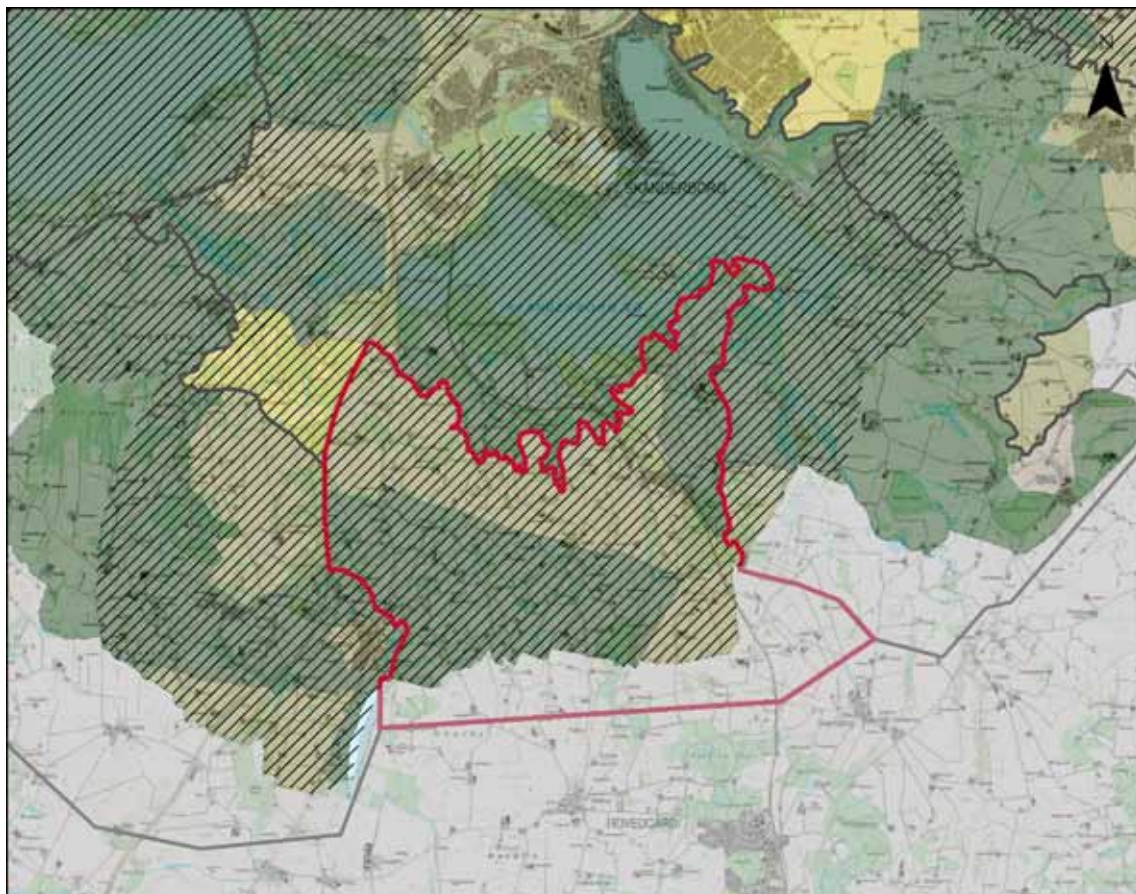
Området småskala landskab, med små gårde og husmandsteder, mange små vandhuller, mindre markflader og småskove vil være sårbart for stilførsel af landskabselementer i stor skala eksempelvis i form af store nye vandhuller/søer og store nye gårdanlæg.

Området er i da fri for større tekniske anlæg og de tekniske anlæg der er opleves kun lokalt. Området vil således generelt være sårbart over for placering af større tekniske anlæg. På grund af områdets høje beliggenhed i forhold til det tilgrænsende Skanderborg Dallandskab vil placering af større tekniske anlæg i området få en stor fjernpåvirkning af det liggerliggende dallandskab, samt for højdedragene vest, nord og øst for Skanderborg Sø.

/// SÅRBARE UDSIGTER

Områdets store visuelle sammenhæng med nabokarakterområder samt udsigterne fra områdets højere beliggende områder er særligt sårbare overfor bevoksning som vil bryde de vide udsigter over de omkringliggende landskaber. Markante anlæg indenfor de udpegede områder med udsigtsmuligheder vil kunne ændre markant på landskabsoplevelserne.

STRATEGISKE MÅL

BESKYT
Den sydlige del af området er udpeget med det strategiske mål beskyt. Det vil sige, at ændringer i arealanvendelse eller tilstand kun må ske som et led i en beskyttelse eller forbedring af området.

VEDLIGEHOOLD
Den nordlige del af området er udpeget med det strategiske mål vedligehold. Det betyder, at de karaktergivende landskabselementer skal vedligeholdes, og at tiltag skal vurderes i samspil med landskabskarakteren.

UDSIGTER
Hele landskabet er udpeget som område med særlige udsigtsmuligheder. Det indebærer at landskabet skal friholdes for arealanvendelse, nyanlæg, tekniske anlæg eller byggeri, der vil påvirke de særlige visuelle oplevelsesmuligheder og de visuelle sammenhænge, der ligger til grund for udpegningen. Desuden skal området som udgangspunkt friholdes fra skovrejsning, som vil bryde med de lange kig henover landskabet.

LANDSKAB

Området bør fastholdes som et overvejende landbrugsdomineret landskab, for at bevare synligheden af områdets karakteristiske småbakkede terræn. Ligeledes bør områdets mange lavninger og vandhuller understreges ved nedlægning af dræn samt rydning af tilgroning ved områdets mange vandhuller.

SKOV

Områdets markante skovbryn bør bevares som sammenhængende linjer i landskabet. Derudover bør der ikke etableres mere skov, da det vil sløre områdets karakteristiske småbakkede terræn.

KULTURHISTORIE

Kig til områdets mange gravhøje bør bevares og der bør sikres en dyrkningsmæssig buffer til gravhøjene.

BY/BEBYGGELSE

Etablering af nye gårde omkring Ustrup og Brørup bør placeres lavt i terrænet. Nye landbrugsbygninger i tilknytning til de eksisterende gårde omkring Ustrup og Brørup bør ligeledes placeres lavt i terrænet.

Evt. byudvikling eller placering af nye gårde omkring Båstrup bør ske under særlig hensyntagen til den eksisterende intakte struktur.

Evt. byudvikling sydvest for Hylke bør placeres lavt i terrænet under hensyntagen til randmorænen.

TEKNISKE ANLÆG

Området bør friholdes for nye anlæg, herunder tekniske anlæg og større rekreative anlæg.

UDSIGTER

De særlige udsigter bør friholdes for høje tekniske anlæg og markante bygninger, der kan begrænse eller forringe oplevelsen af de vide udsigter eller virke forstyrrende som fokuspunkt.

Nord sydgående slugt mellem Brørup og Tebstrup

Gravhøj nordvest for Brørup

Husmandssted vest for Brørup

Hylke Kirke